

The Project Gutenberg eBook of Lukemisia lapsille 3, by Zacharias Topelius

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Lukemisia lapsille 3

Author: Zacharias Topelius

Release date: April 24, 2016 [EBook #51853]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUKEMISIA LAPSILLE 3 ***

Produced by Tapio Riikonen

LUKEMISIA LAPSILLE 3

Kirj.

Z. Topelius

Suomentaneet Aatto Suppanen, Em. Tamminen ja Olof Berg

Werner Söderström, Porvoo, 1893.

SISÄLLYS:

Kunnioita isääsi ja äitiäsi.
Noora, joka ei tahtonut olla lapsi.
Paimentyttö.
Tyttö marjassa.
Vuoden-ajat.
Tomu.
Pudonnut kenkä.
Turun linnan tonttu-ukko.

Ulpukka.
Metsästäjän ensimmäinen saalis.
Pellava.
Kalle ja Kaisa.
Varro vähän.
Koivun mahtavat toiveet hiirenkorva-ajalla.
Kuinka Prithiof ratsasti Vapunpäivänä.
"Parempi" ja "huonompi".
Peikkojen joulu.
Kun on Juhannus.
Kukkain haltian ja Aallottaren satuja.
Totuuden helmi.
Jouluyö.
Pienten lintujen valitus.
Kauniinta metsässä.
Heinänteko.
Satu Lillin nenästä.
Koivu ja tähti.
Merimiehen koti-ikävä.
Suuria, kirkkaita tähtiä.

KUNNIOITA ISÄÄSI JA ÄITIÄSI,

Historia, jonka nyt kerron, on hyvin lyhyt, mutta niin merkillinen, että siitä niin suuret kuin pienetkin selvästi näkevät, miten Jumala tahtoo, että lasten tulee pitää kunniaa vanhempiansa. Sillä lasten kiittämättömyys ja halveksiminen vanhempia kohtaan on kaikkein suurin synti ja sitä varmaan kovasti rangaistaan, ell'ei tänään tai huomenna, niin ainakin vast'edes, kun lapset kasvavat suuriksi.

Tämäkin on vain vanha historia, jota moni jo on kertonut ennen minua, mutta kyllä sitä kannattaa kuulla vieläkin kerran.

Oli mies ja vaimo, joilla oli luonansa vanha isä, ja heillä oli itselläänkin lapsia. Vanha ukko, se isänisä, oli jo ihan harmaa sekä niin vanha ja heikko, ett'ei hän jaksanut vakavasti pitää kättänsä, jos siihen otti jotakin.

Kun hän istui pöydässä syömässä muiden kanssa, ei hän saanutkaan lusikkaa viedyksi suuhunsa kaatamatta keittoa päällensä. Se ei muiden mielestä ollut sopivata. He sentähden sitoivat ukolle kaulaan ruokaliinan niinkuin pikku lapselle. Mutta ukon kädet vapisivat sittekin ja hän yhä läikytteli keittoa puhtaalle ruokaliinalle. Vaan eihän hän sitä osannut estää.

Mies ja vaimo olivat kiittämättömät ja kovasydämmiset. He eivät muistelleet, miten paljon vaivaa ja puuhaa heidän vanhempansa olivat heistä nähneet silloin, kuin he olivat pienet ja taitamattomat, Sentähden he sanoivat ankarasti: "jos ukko ei lakkaa tuhraamasta ruokaliinaa, niin saa hän syödä tuolla nurkassa yksinään."

Mutta ukko ei voinut sitä auttaa, hän oli niin vanha. Sentähden nuo armottomat ihmiset panivat hänet nurkkaan ja antoivat hänelle puukaukalon; ukko sai siitä päivästä alkain istua nurkassa syömässä yksin, mutta mies ja vaimo söivät pöydässä kuten ennenkin.

Se hyvin suretti vanhaa ukkoa, sillä raskastapa on nähdä itseään vanhana halveksittavan ainoastaan vanhuuden tähden ja omain lastensa puolelta. Kiittämätön sydän on raskain taakka, kuin maa päällään kantaa.

Mutta ukko kuitenkin istui nurkassaan ja itki niin hiljaa, ett'ei kukaan nähnyt kyyneliä, jotka juoksivat pitkin kurttuaisia kasvoja alas lumivalkoiselle parralle. Ainoastaan Jumala, joka näkee kaikki, näki myöskin vanhuksen surun ja ihmisten kovuuden, ja hän tiesi keinon nöyryyttää armottomat.

Eräänä päivänä istui ukko, kuten tavallista, nurkassansa; mies ja vaimo istuivat pöydässä ja lattialla istui heidän pieni nelivuotinen poikansa vuoleksien puupalasta. Mies kysyi häneltä: "Mitäs nyt teet, poikaseni?"

Poika vastasi: "minä vuolen kaukaloa."

"No, mitäs sillä teet?" kysyi isä.

"Kun te, isä ja äiti, tulette vanhoiksi, panen minä teidät nurkkaan syömään kaukalosta, niinkuin ukko nyt syö."

Mies ja vaimo katsoivat silmäkkäin, ja Jumala avasi heidän silmänsä, niin että he näkivät suuren syntinsä ja kiittämättömyytensä, ja heistä tuntui omantunnon ääni puhuvan lapsen suun kautta, sanoen: "jos te ylönkatsotte vanhempianne heidän vanhuudessansa, niin teidän lapsenne katsovat teitä ylö, kun kerran vanhenette."

Ja molemmat menivät itkien nurkkaan ukon luo, syleilivät häntä ja sanoivat: "Anna anteeksi, me olemme tehneet niin pahasti sinua kohtaan! Täst'edes pitää sinun istua meidän kanssamme pöydässä ja paraassa paikassa. Sillä nyt me tiedämme, ett'ei koskaan pidä unhotettaman pyhää ja kaunista neljättä käskyä: 'kunnioita isänsä ja äitiänsä, ettäs sinulle hyvin kävis ja sinä kauan eläisit maan päällä'."

NOORA, JOKA EI TAHTONUT OLLA LAPSI.

"Ei, nyt en minä enää koskaan leiki nukeilla", sanoi Noora, heittäen Kyllikin ja Ilmarin nurkkaan, kävi istumaan pöydän viereen, molemmat kädet leuan alla, ja näytti hyvin happamelta.

Kyllikki ja Ilmari olivat kaksi nukkea; toinen oli poika, toinen tyttö. Molemmilla oli posliinipäät, ja molemmat olivat hyvin siivot nuket, jotka eivät koskaan tehneet kellekään pahaa. Ne olivat olleet Nooran pikku lapset hänen pienenä ollessaan, ja silloin hän niitä rakasti, mutta heitti ne nyt nurkkaan, kun oli mielestään jo niin suuri tyttö. Se oli rumasti tehty.

"Miksi sinä et koskaan enää leiki?" kysyi pikku Selma, joka oli kuuden vuoden ikäinen ja katsoi suureksi kunniaksi, että sai leikkiä Nooran kanssa, joka oli jo yhdentoista vuoden ja kuukauden ijässä.

"En leiki", sanoi Noora, "ei se sovi, enhän minä enää ole mikään lapsi. Pojat nostavat minulle kadulla hattuaan, ja tätin piikatyttö sanoo minua neiti Eleonoraksi. Minähän sinuttelen kaikkia kasvatustalon vanhempia tyttöjä, ja minä olen lukenut jo neljä romaania. Minä osaan tanssia polkkaa ja tiedän varsin hyvin, onko leninkini hyvin käypä vai eikö ole. Kolmantena joulupäivänä lasten tanssiaisissa, jotka hyvin muistat, tanssin minä valssia pitkän kadetin kanssa, joka piti minusta hirveän paljon. Taisipa hän kerran sanoa minua kauniiksikin. Mitä sinä luulet, Selma?"

Selma oli ottanut nuket nurkasta ja vastasi surullisella äänellä: "niin, minä luulen, että Kyllikillä ei nyt ole nenää."

Selma katseli nukkeja. Niin, aivan oikein, Kyllikiltä oli pudotessa kolahtanut palanen pois nenästä, ja kun se oli pieni ennestäänkin, jäi se nyt vielä pienemmäksi, Ilmari oli saanut suuren raamon otsaansa. Ja minkä näköiset ne olivat! Repaleiset kuin kerjäläislapset ja niin pörröiset sen lisäksi, kuin Jöröjukan kuva kirjassa. "Pikku lapsi raukat", sanoi Selma, "ei tämä käy mitenkään päinsä, kyllä teidän nyt täytyy käydä sänkyyn ja olla olevinanne sairaat, kunnes minä ehdin ommella teille uudet vaatteet." Ja Selma riisui sekä Kyllikin että Ilmarin ja pani heidät kummankin vuoteellensa nukkekappiin sekä peitteli heidät kaikenlaisilla vaatetilkuilla, ett'ei heitä palelisi.

Nyt oli talvi ja joulu, ja ulkona pihalla oli suuri kelkkamäki; sen olivat pojat tehneet tallinseinää vasten ja kaataneet sen päälle vettä edellisenä iltana, että pinta oli yöllä kylmänyt liukkaaksi jääksi. Selma pani päähänsä pienen harmaan myssyhattunsa, jossa oli kauniit punaiset kaulanauhat, sekä sievän sinisen villamekon, jonka oli äsken saanut joululahjaksi. Rappujen edessä seisoi pieni maalattu kelkka, joka juoksi nopeammin kaikkia muita ja jota sentähden ihmetellen sanottiinkin pikajuoksijaksi. Severin pyysi päästä hevoseksi ja sitte ajamaan kelkkamäen päälle. Ja helposti se nousi ylös ja vielä helpommin juoksi alas, välistä kaataa kellauttaen nurinkin, vaan se oli juuri kaikkein hauskinta. Siellä oli monta poikaa ja tyttöä, kaikki punanenäisinä ja ilomielisinä. Pienimmillä tytöillä, joita pelotti laskea yksin, oli joku poika istumassa takana ja ohjaamassa kelkkaa, niin että lumi pölysi kantapäissä. Severin ohjasi Selman kelkkaa, ja hyvin se kävi; kaksi kuperkeikkaa vain koko aamupäivällä, ja nekin tahallaan.

Noora ikävystyi hyvinkin pian soittamaan masurkkaa ja meni ikkunasta katselemaan, kun hänellä ei ollut muutakaan tekemistä. "Noita tyhmiä lapsia!" sanoi hän itsekseen, kun näki, miten hauskaa toisilla oli. Mutta mielessään hän kuitenkin vastoin tahtoansa ajatteli: "noin hauskaa minullakin oli ennen, kun olin pieni. Minä lähdän katsomaan uusia leninkejäni." Ja sitte hän koetteli yllensä kauneimpia ja asettui seisomaan peilin eteen sekä katsoi kauniisti ja rumasti, nähdäkseen, miten ne milloinkin kaunistivat

hüntä. Ja kyllästyttyään niihin etsi hän jotakin kirjaa lukeaksensa, mutta hänen äitinsä oli kätkenyt kaikki romaanit, ja siinä Nooran äiti oli tehnyt ihan oikein. Mutta Noora, kun ei löytänyt yhtään mieleistänsä kirjaa, suuttui, ajoi pois kissan sängystä, nojasi päänsä sängyn laita vasten ja alkoi itkeä harmista.

Iltasilla leikkivät lapset suuressa salissa, ja heillä oli lupa meluta mielin määrin. Ensin he siirsivät yhteen läjään kaikki tuolit ja leikkivät markkinoita: toiset olivat olevinaan ostajia, toiset myöjiä. Sitte leikkivät he monta muutakin leikkiä: olivat piilosilla ja kissasilla, lainasivat tulta ja tanssivat harakkaa. Viimein he kutoivat sarkaa ja heillä oli sanomattoman hauskaa; hullunkurisinta oli, kun Selman ja hänen kumppaninsa piti käsi kädessä kulkea kumpikin omalla puolellansa tanssijariviä, sillä Selma oli niin pikkuinen, että vaikka koko rivi kumartui hyvin syvään, ei hänen kätensä kuitenkaan täyttänyt, ja silloin toisten täytyi laskeutua polvilleen ja kumartua maahan asti; se näytti hyvin hauskalta.

Mitähän nyt Noora teki, kun kaikki muut niin riemuitsivat? Hän sanoi itsekseen: "noita tyhmiä lapsia!" Ja hän istuutui nurkkaan ja näytti hyvin tyytymättömältä ja synkältä kuin sumu syksyllä. Ja kun Selma sanoi: "tules, Noora, leikkimään meidän kanssamme, meillä on niin sanomattoman hauskaa!" niin vastasi Noora: "Kuinka se sopisi minulle, kun olen suuri tyttö?"

Mutta yöllä nukkuessaan sängyssänsä näki Noora niin merkillisen unen, ett'ei ollut koskaan ennen sellaista nähnyt. Hän oli seisovinaan kesällä puistossa ja vehreässä metsässä. Joka puolella oli kukkia ja kasvavia pikku puita; ne olivat kauniit ja miellyttävät katsella, ja ne hiljaa nuokkuivat kesätuulen henkäyksistä. Kun sitte tuuli puhalteli oksiin ja lehtiin, syntyi siitä suhina ja humina, niin että se kuului sanoilta. Ja ne lauloivat hiljaa, vaan kuitenkin ihan selvästi: "me olemme pikku, pikku lapsia Jumalan valtakunnassa. O, Jumala olkoon ylistetty, että me olemme hänen lapsensa!"

Lukematon joukko pikku poikia ja tyttöjä juoksenteli kukkain välissä, suudellen ja rakastaen niitä ja sanoen niitä pikku leikkikumppaneiksensa. Ja kun kukat ja puut alkoivat laulaa, lauloivat myöskin pojat ja tytöt: "me olemme pikku, pikku lapsia Jumalan valtakunnassa; Jumala olkoon ylistetty!"

Silloin aurinko hiljaa ja suloisesti vaipui iltapilveen, ikäänkuin Jumalan silmä ummistaisi yöksi uneen, vaikka se kuitenkaan ei koskaan nuku, vaan vartioitsee meitä yöt päivät. Noora näki taivaan vähitellen pimenevän, ja tähdet alkoivat välkkyä yksi kerrassaan sinitaivaalla, kunnes viimein monta tuhatta miljoonaa tähteä katseli alas maahan kirkkaasti ja ikäänkuin silmää iskien. Joka tähdestä astui alas enkeli lasten, puiden ja kukkien joukkoon, ja kaikki ne enkelit olivat viattomia pikku lapsia, sillä he olivat ennen muinoin eläneet maan päällä ihmislapsina, ja Jumala oli ottanut heidät hyvin nuorina luoksensa. Ja kaikki enkelit yhtyivät ihanaan, lempeään lauluun: "Me olemme pikku, pikku lapsia Jumalan valtakunnassa; Jumala olkoon kiitetty, että saamme olla hänen lapsiansa!" Suuresta enkelijoukosta astui enkeli Nooran luo ja sanoi: "miksi sinä näytät niin suruiselta?" Mutta Noora kääntyi pois ja sanoi tapansa mukaan: "noita tyhmiä lapsia!" Heti muuttui unissa kaikki hänen ympärillään, niin että hän oli seisovinaan yksinään suuressa erämaassa keskellä talvea paksussa lumessa. Siellä hänellä ei ollut ainoatakaan ystävää ketä rakastaa, muita kuin oma itse; vaan ken rakastaa itseänsä, hänen sydämensä on kuin erämaa keskellä talvea. Noora muisteli kesää ja kukkia ja kasvavia puita ja alkoi itkeä katkerasti. Silloin talvi alkoi hänen ympärillään lämmitä. Kyllikki ja Ilmari kaaloivat lumihangessa ja tulivat kysymään: "mitä itket, Noora?" Noora vastasi: "minä palellun täällä lumessa; minä olen niin yksin, eikä minulla ole taivaassa eikä maan päällä ketään muuta ystävää kuin minä itse."

Nuket sanoivat: "Miksi et tahdo olla lapsi? Etkö näe, että kaikki olennot koko luonnossa ja yksin autuaat enkelitkin, jotkahan kuitenkin ovat paljon viisaammat sinua, ovat niin iloiset ja onnelliset, kun saavat olla pikku lapsina? Sillä Jumala on sanonut, että sellaisten on taivaan valtakunta. Jos tahdot olla Jumalan ja ihmisten ystävä, niin pitää sinun olla lapsi sydämmestäsi. Ja kun kerran tulet ruumiiltasi suureksi ja vanhaksi, niin pitää sinun kuitenkin olla mieleltäsi lapsi, siten että aina olet nöyrä ja pieni Jumalan edessä. Tule, niin palaamme takaisin kesäiseen iloomme!"

Nuket ottivat Nooraa kädestä, ja hän itki taas, mutta tällä kertaa katuen ymmärtämättömyyttensä. Ja kun he palasivat vehreään metsään, katso, kaikki olivat siellä, sekä kukat ja puut että enkelit ja pojat ja tytöt ja Noora itse, ja kaikki lauloivat iloissaan: "me olemme pikku, pikku lapsia Jumalan valtakunnassa. Ylistetty olkoon Jumala, että saamme olla hänen lapsiansa!"

PAIMENTYTTÖ.

Mä läksin ulos aamulla,

Kun kirkas päivä koitti.
Ohuissa olin vaatteissa,
Ja tuuli metsää soitti.
Tie ohitseni luisti vain,
Ja metsä juoksi vastahain.
Hei, heijuu, hei!
Ja soi joka ainoa oksa

Pussissa oli leipänen
Ja uljuutta, ei huolta.
Ja karja kulki korpehen
Harjumme tätä puolta.
Mua suuri kuusi katseli,
Ja puro riemuin lauleli.
Hei, heijuu, hei!
Ja soi joka ainoa oksa.

Kanerviin istuin kankaallen
Sukkaani kutomahan
Ja mietin, onko yhtään, ken
Mua ehtii muistamahan.
Niin muistin äiti vainajaa...
Ken kotona nyt asustaa?...
Hei, heijuu, hei!
Ja soi joka ainoa oksa.

Tulipa kuuma päivä, kas!
Kärpystä lensi, parmaa.
Vajosi suohon kellokas;
Ei kättä vahvaa, varmaa.
Hei, tartuin silloin sarviin sen,
Se kirkontornin painoinen.
Hei, heijuu, hei!
Ja soi joka ainoa oksa.

Kun lehmä pääsi kuivallen,
Niin otso näkyi tiellä.
Löin häntä; hänpä ymmärs sen,
Hän seisoi ujomiellä.
Pois lötkötti hän viitaan päin:
Mitäpä hän mun lehmälläin?
Hei, heijuu, hei!
Ja soi joka ainoa oksa.

Hei, sadetta en pelkää vain
Ja nälkää kanssa karjan!
On pehmyt lato suojanain:
Punaisen poimin marjan;
Purosta kahvimylllyn saan;
Jumala muistaa poloistaan.
Hei, heijuu, hei!
Ja soi joka ainoa oksa.

TYTTÖ MARJASSA.

Yksinpuhe.
Metsäseutu järven rannalla.

Maria (tulee keveässä kesäpuvussaan, päässä paimenhattu, kori käsivarressa, heitellen sormisuukkosia jollekin, jota ei näy).

Hyvästi, äiti, hyvästi, hyvästi! Siellä hän vielä seisoo rappusilla ihmetellen, mihin minä lähdän metsään eksymään. Hyvästi, hyvästi! ei minulla ole mitään hätää eikä vaaraa, minä vain lähdän poimimaan vaapukoita päivälliseksi. Vaapukoita ja maitoa, ah, sepä on suloista!

Onpa nyt aikaisin aamusilla, ja kaste kimaltelee helminä ruohokossa. Aurinko on vielä jotenkin alhaalla; mutta kyllä se nousee ylemmäksi. Hän vain ei nuku liian myöhään, eikä hän väsykään koskaan. Minä tahtoisin olla kesän auringon kaltainen: aikainen ja kirkassilmäinen minä tahtoisin olla, hellästi ja lämpimästi minä tahtoisin katsella sekä hyviä että pahoja.

Miten ihanata on kuitenkin olla aikaisin ylhäällä, kun silloin koko maailma loistaa terveydestä ja nuoruudesta! Yöllä oli niin pimeä, kun on näet jo syyspuoli, ja minä luin eilisiltana sata ja kaksikymmentä tähteä. Tulipa silloin surullinen ajatus mieleeni. Minä mietin: katsos, nyt hukkuu ja häviää kaikki kauneus maan päältä! Mutta nyt, kun kaikki elää ja säteilee, en enää muistakaan lyhyttä suruani. Minä olen niin iloinen, niin iloinen; minä tahtoisin olla peipponen ja kiikkua niin korkealla koivun oksilla. Taikka... niin se juuri on, minä tahtoisin panna käteni ristiin ja sanoa: minä kiitän sinua, hyvä Jumala, että olet luonut maan niin kauniiksi ja suonut meille sen armon, että saamme palvella ja kunnioittaa sinun kaikkivaltaasi!

Katsos, miten tyyni hän nyt on, tuo kirkas järvi! Vaan osaapa se myrskytäkin... huh, miten valkoinen se silloin osaa olla vihasta! Mutta nyt on hän kaikkein kirkkain pöytäpeili, ja pikku kalat hyppivät päivänpaisteessa. Tuolla saaren rannassa uiskentelee vene; oh, jopa hänet tunnenkin, se on meidän veneemme ja Fridolf siellä lappaa verkkojansa salmesta. Lähellä venettä uiskentelee sorsa poikaparvensa kera. Yksi, kaksi, kolme... seitsemän niitä on, minä näen ne aivan selvään. Veneen aivot ovat ihan hiljaa, Fridolf nostaa hiljaa pyssynsä. Mitä hän aikoo? Ryhtyykö hän todellakin ampumaan noita lintu raukkoja? Fridolf! Fridolf!... Hän ei voi kuulla niin pitkän matkan takaa. Huh, miten minua pelottaa! Eikö satu yhtään armeliasta parmaa, joka voisi purra häntä käteen juuri silloin, kuin hän aikoo lauaista? (Hän peittää silmänsä käsillään. Kuuluu pyssyn pamaus etäältä. Maria katsahtaa ylös.)

Puh! nyt se pamahti. Voitto! voitto! Kaikki seitsemän lentää pois; Fridolf on ampunut ohitse! Maltappas, sinä salamurhaaja, kyllä saat kuulla, kun minä kotiin palaan!

Mutta mitä mä ajattelenkaan, kun en vielä ole poiminut ainoatakaan marjaa! (Hän poimii.) Mansikat ja muuramet ovat jo olleet ja menneet, ja maaramet eli mesimarjat ovat täällä hyvin harvinaisia. Mustikoita kyllä voisi saada, ja jo alkavat puolatkin kypsyä. No, jospa poimisin variksenmarjoja, niin kyllähän korini pian täytyisi. Mutta eipäs; kun tahdotaan tehdä *yksi* asia kunnolla, niin ei pidä alottaa *kahta*. Vaapukkapuuroa, vaapukka-kreemiä, vaapukoita maidon kanssa, vaapukkamehua veden seassa juoda, kun ollaan sairas, ja vaapukateeta, kun ollaan vilustunut... kas niin, näissä pensaisissa kasvaa kokonainen ansioluettelo. Ja sitte vielä ehkä kermankin kanssa... niin, työmies on palkkansa ansainnut. Jospa nyt vain tietäisin paraan tien. Kas, siinä se temppu on, mihin päin maailmassa mennään. (Niiaa.) Olkaa hyvä ja sanokaa, hyvä herra Leppäkanto, pitääkö minun astua tätä rantatietä?... Ah niin, hän tietysti on yksissä neuvoin meren kanssa, hän rakastaa vetelää tavaraa, ja sentähden hän myöntävästi nyökkäilee. (Niiaa.) Mutta antakaa anteeksi, hyvä herra Kaislanen, mitä te sanotte?... Hän kumartaa... nöyryn palvelijanne, hän kumartele ja kursailee lakkaamatta, hän hyväksyy mitä hyvänsä. Se kyllä on hyvin kohteliasta, mutta eipä siitä juuri viisastu. Ehkäpä herra Koivuliini osaa minua hyvästä tahdostaan neuvoa. Mitä? Hän pudistaa pitkää, vihreätä, käherrettyä tukkaansa, ja se merkitsee: hyvä Maria, sinä voit itse hoidella itseäsi. Kiitoksia hyvin paljon! Eikö ole enää ketään, ken näyttäisi minulle tietä? Tuskinpa maksaa vaivaa kysyäkään herroilta Tuomiselta, Tammeliinilta, Haapalaiselta, Lehmukselta tai Vaahteraisalta, ja kukapa uskaltaisi edes kääntyäkään metsän ylimysten, Kuuselan, Mäntysen tai Honkoliinin puoleen! Mutta kukas minua hameen helmoista tempoo? Ah, sehän onkin vanha ystävämme, kyyryselkäinen, pienimyhkyräinen pikku Katajainen, niin hyödyllinen ja kuitenkin niin halveksittu ja hyljeksitty tässä maailmassa. Olkaa hyvä, neuvokaa minua. Mielelläni, vastaa hän. Tyttö, sanoo hän, astu suoraa tietä elämän läpi, nosta hameesi helmat äläkä huoli yhtään muutamista kannoista, kivistä, kaatuneista puunrungoista tai joistakuista metsään levitetyistä hämähäkin verkoista.

Kiitoksia, Katajainen. Mutta olkaa hyvä ja sanokaa, onko täällä käärmeitä ruohokossa. On niitä, vastaa hän. Niin minä varustaudun puolustamaan itseäni. Minä otan pienen linkkuveitseni — antakaa anteeksi, herra Pihlaja — ja leikkaan kepin käteeni. Kas niin, nyt on minulla hyvä ase noitia ja petoja vastaan. Rohkeutta minulta ei puutu ja... riks, raks, mikä siinä rasahtelee kaatuneen haavan luona?

Oh, metson poikahan tuossa vain juoksi sukkelin jaloin korkeassa ruohossa. Jospa minun keppini nyt olisi ollut pyssy, niin minä (tähtää) niin, *en* minä olisikaan ampunut häntä. Minä olisin sanonut hänelle: elä, lennä, ole vapaa ja iloinen, niinkuin minäkin; se on parempi kuin syödä sinut gurkkujen ja puolukkain kanssa ja täyttää päänaluseni sinun höyhenilläsi.

Mutta aivanhan minulta unohtuu marjain poiminta. Yks, kaks, kolme neljä, mirri soitteli selvään, mulla marjat täällä' ovat vielä. Minulla ei todellakaan ole aikaa katsoa, onko marjoissa matoja. Mikä elämä, hyvänen aika, noilla vaapukkamadoilla on! Syntyä, elää, kasvaa ja asua pienessä punaisessa

tuvassa, jossa on pehmeät, mehuisat ja tuoksuvat seinät ja jossa on kaikkea yltä kyllä, niinkuin herra Hiilikoukulla pannukakku-vuoressa, se olisi monenkin mielestä suurin onni. Mutta tiedänpä siinä yhden puutteen: ei ole vapautta! Niin, ell'ei tuo mato liene toukka, joka kerran saa siivet, kun aika joutuu.

Kas, miten kauneita pensaita ja niin täynnä marjoja! Tässä on vaapukkain kotimaa, tässä on kuudes maanosa: Europpa, Aasia, Afrikka, Amerikka, Polyneesia ja Vaapukkala. Poimi, poimi, marjat vieriskelevät koriin! Koivussa istuu varis ja katselee ihmetellen häntä. Niin, katso vain, kyllä minä katsoa kehtän. Souda pois saaristoon lapsille marjan poimintoon... Mikäs se oli? Orava vain, luullakseni. Hän ikäänkuin hypähti puolikuusesta latvaan asti yhdellä loikkauksella.

Aurinko nousee ylemmäksi, kaste kuivaa ja alkaa tulla kuuma metsässä. (Ottaa pois hatun päästään.) Miten yksinäistä, kaunista ja hiljaista täällä on! Jotka istuvat koko päivän kammarissaan tai astuskelevat hiekoitetuilla käytävillä kauneissa puutarhoissa, he eivät koskaan tiedä, miten hyvältä tuntuu välistä yksinkin kävellä laajassa metsässä. Ah, miten kaunis on maailma! Miten suuri on Jumala! Ja miten pieni minä olen täällä muhkeassa metsässä?

Kas sitä, nyt tarttui taaskin hameeni vaapukan varsiin. Hämähäkin verkkoja minulla on esiliinassani ja liepeissä nurmennukkaa. Enkä ole koskaan nähnyt kauniimpia vaapukoita. Kuulehan, mitä tuo varis raakkuu tuossa oksalla: pane suurimmat päälle, suurimmat päälle, saat kiitosta! Mutta tuolta pihlajasta visertää sen sijaan leppälintu: ei petosta, ei petosta! Mikä ollaan, siltä pitää näytettämänkin. Ei, pikku Maria, älä valehtele omaksi kiitokseksi, koeta ennemmin sitä ansaita!

Yksi vaapukka on tuossa suurempi kaikkia muita. Sen annan sille, jota kaikkein enimmin rakastan. Hihhei, niin ja ei, ken hän on, sitä tiedetä ei!

Olipa kerran tyttö poimimassa vaapukoita metsässä. Hänen luokseen tuli metsän nuori prinssi kuusiluolasta ja sanoi: myöppäs minulle vaapukkasi! — Mitäs niistä annat minulle? kysyi tyttö. — Minä annan sulle kultapalatsin ja prinssin-sydämmeni, vastasi prinssi. — Ei, kiitoksia, sanoi tyttö, anna mulle ennemmin voileipä, minulla on niin nälkä. — Silloin prinssi nauroi, niin että hänen sydämensä hyppi, ja hän muuttui harakaksi, mutta se harakka lenteli oksalta oksalle koko matkan, missä tyttö astui, ja nauroi lakkaamatta. Olipa sitä nyt siinäkin nauramista.

Metsänhaltia hoi, tahdotko marjojani?

(Kaiku vastaa: marjojasi.)

Annatko mulle niistä metsälinnasi?

(Kaiku: metsälinnani.)

Ehkäpä myöskin sydämmesi?

(Kaiku: sydämmeni.)

Ei, kiitoksia vain.

(Kaiku: kiitoksia vain.)

Eipä kiittämistä. Minä menen kotiin äitin luo.

(Kaiku: kotiin äitin luo.)

Hyvästi nyt, hyvästi!

(Kaiku joka taholta: hyvästi, hyvästi, hyvästi!)

(Maria lähtee hypistellen pois.)

VUODEN-AJAT.

(Koulutyöt opettajattarelleen.)

Näyttämö esittää kouluhuonetta, jossa on kirjoitustaulu.

Henkilöt:

Saturnia.

Talvi: (turkit yllä ja luistimet kädessä).

Maija: Kevät (vehreä, kukitettu).

Julia: Kesä (punainen, viuhka kädessä).

Lucia: Syksy (keltainen, omenia muassa).

Saturnia.

Huomenta herttaisinta, jalo neiti!

Kai, kunniaa ei suurta mulla liene

Tunnettu olla? Olen Saturnia.

Saturnus-hovimestarin mä vaimo.

Tuon, joka ajan meren takapuolla

Hallitsee kartanoa Tähtilinnan.

On kunnan ukkoni jo ijkäs

Vaan raitis, rivakka. Hän pitää tähdet

Käskystä korkeasta kurissa

Ja tarttuu pyrstötähtein kaulukseen,

Kun puskea maapalloa ne mieli.

Kavalat, häijyt kielet väittävät

Omia lapsiansa hänen syövän.

Tuo, kautta kunniani, valhe on.

Mitenkä saattaa uskoa tuon kaskun,

Mä kysyn vain, kun neljä tyttölasta

On sievää mulla, hänen vaimollaan?

Nuo mansikkaiset neljä nähdä saatte,

Töyräältä Tähtilinnan poimitut.

Mä tuon ne kanssani, kun juuri heidän

Parhaakseen teille nöyrän pyynnön teen.

Lapsista, hyvinhän sen arvannette,

On monta puuhaa, murhetta ja tuskaa.

Väkemme, kiertotähtein tiellä pyörii

He usein; joskus muhvini he saavat,

Auringon yli hunnuks laittavat sen:

Taas kiemuroita kuuhun piirtävät,

Mun valokuvakseni niitä väittäin.

No niin; on mulla tytöt julman kiltit,

Vaan varsin vallattomat; valitusta

Maapallolta niin usein kuulen heistä,

Kun isän puuhissa he täällä käy.

Siis (kumartaa) kunnioitettava kunnan neiti,

Mä mielin panna heidät kaikki kouluun

Ihmistymään. Ja kun mä en maan päällä

Voi tietää koulua niin kunnollista

Kuin juuri tämä teidän johtamanne

Aisoissa äkäpussit pitämään,

Niin teen nyt teille nöyrän pyynnön, että

Mun lapseni sais ensi luokkaan tulla,

Jos eivät ylemmä. Siis hyvä olkaa

Ja kuulustelkaa heitä! Luonnon lapset

He ovat, kuten näette, siistimättä,

Kuin lintu vapaat, vilppahat kuin tuuli.

Heit' ihmistymään saakaa! Tuoss'on yksi.

(Talvi tulee.)

Hän vanhin tyttäreni Talvi on,

Sai viime vuonna, raukka, vilutaudin

Ja makas alla tyynyin valkoisten!

Siks iho kovin kelmeä on hällä.

Vaan vakuutan, ei huonoimpia hän

Luistellessa ja hiihdännässä suinkaan.

Käy esiin, niiaa sievästi!... Kas niin!

Talvi.

On lunta mulla yllä,
Mä talvi olenkin.
Mä suksin hiihdän kyllä
Ja liikun luistimin.
Taivaani pilvet kattaa,
Niin pitkä yöni on;
On metsän' laulamatta
Ja järven' aalloton.

Vaan älä pelkää tuosta!
Tulehmain lämmittää
Ja sallii sadun juosta
Ja leikit järjestää.
Kun joulukuusi loistaa,
Unohtuu pimeä.
Turkissain kätken toista
Sisartain, Kevättä.

Saturnia.

Talvesta esiin, Maija! Laiska Maija
Jo, häntä nyt saa aina odottaa!
(Maija astuu esiin turkeista.)
Hän siinä on. Laps, joka poimit vuokkos,
Ja tanssit sääskein kanssa? Kuinka jaksoi
Käkönen? Eikö kuku selvään hän?
Jo puro pojan myllyä kai käyttää?
Sanonpa sulle, sirkkuseni, että
Jos huolimaton olet toiste, saat
Vähemmän tyydyttävä edistykseen.
Äidille sievä kumarrus nyt tee!

Maija.

Mä olen kevään henki.
Heräjän lumesta,
Pois saan jääkyynelenki
Järveltä, nurmelta.
On Pohjolassa täällä
Niin lyhyt aikani:
Kaikk' ihanuus maan päällä
Äkisti haihtuupi.

Mä synnyin pohattana
Köyhässä mökissäin;
Nyt olen valtiaana,
Vaikk' kahleist' unta näin.
Hyljätty olin ani
Kuin lehti lähtenyt;
Vaan kukka-aarrettani
Et laskea voi nyt.

Saturnia.

Anteeksi lapsimainen kerskaus suokaa!
Runoilijat on hänet pilanneet.
Nyt, Julia, on vuoros!
(Julia tulee).

Tässä on hän,
Mansikkaposki, tyttäreni kolmas.
Anteeksi, hän on päivettynyt hieman
Heinässä, leikkuussa ja marjamailla!
Ei käytäkkään hän päivänvarjostinta.
Hengähdä, lapsi, hiukan!... No, nyt niiaa!

Julia (leyhytellen viuhkalla)

Mä kesäpäiv' olen ruusuinen,
Kun niitty on sulotuoksuinen;
Vien tanssiin tuulen ja lainehenkin,
Saan tuoksumaan havuneulasenkin,
Rukiisen ruiskukat tihutan,
Kanervat kastehin saunoitan.

Eloni kaikki on tuokio vaan.
Menneestä hetkest' en huolikkaan,
En myös, jos syys kovin myrskyileepi
Ja vettä virtana viskeleepi.
Reunalla lähtehen hengähdin,
Ijäistä valoa uneksin.

Saturnia.

Sä hellä laps! Niin saattaa uneksia.
Vaan Luciani, kuudantytön, vuoro
On nyt. Hän kuihtumuksen puvussa
Vaan omenaiset poskusillaan kantaa.

(Lucia tulee.)

Työmuurahainen, missä nokesit
Noin itses? Vai sä puit maamiehen rihtä.
Puolukkahuulet häll' on, anteeks suokaa;
Metsässä sieniä hän vasta poimi.
No, älä pelkää, tyttö! kumarra!

Lucia.

Syys olen valju, mi sadon tuo,
On kultatähkiä mulla.
Suruinen sydän, mun lahjan' suo
Lohduksi mielesi tulla!
On mulla musta ja kylmä yö;
Pois puista myrskyni lehdet lyö,
Ja aika kolikko on sulla.

Vaan pyhäpuvunkin syksy saa,
Vaikk' irti lehdet on puista.
Kuin morsian pihlaja punoittaa,
Kun puidaan riemuten ruista
Taivaalla iltaisin pilkuttaa
Ens tähti kirkas ja kuiskuttaa:
Mä aina mielin sua muistaa.

Saturnia.

Kuin näetten, on tässä kaikki neljä.
Kuulusteletteko tai tahdotteko,
Niin kuulustelen heitä teidän kuullen?
Siis: osaatko sä linnunradan. Talvi?

Talvi (lukien).

Taivaat ja maa ovat täynnä Jumalan kunniaa.

Saturnia.

Yön tähtikirjaa oikein tavasit.
No, mitä taivaan kartasta sä tiedät?

Talvi (lukien kuin läksyä).

Eläinradan merkit ovat: Oinas, Härkä, Kaksoiset,
Krapu, Jalopeura, Neitsyt, Vaaka...

Saturnia.

Eikö kukaan muista enempää?

(Lucia nostaa käden).

Lucia!

Lucia.

Skorpioni, Joutsimies, Kauris...

Talvi (keskeyttäen).

Vesimies, Kalat.

Saturnia.

Niin! Maija, kirjoitappa taululle!

(Maija piirtää aaltoviivoja taululle.)

No, mitä kuvailee se kirjaimisto?

Maija. Kevätuulen käsialaa veden pinnalla.

Saturnia.

Niin on. Niin veteen tuulet kirjoittaa.

Julia, osaatko sä historiaa?

Julia.

Alussa loi Jumala taivaan ja maan.

Saturnia.

Tietääkö kenkään vielä?

(Talvi, Maija ja Julia nostavat kätensä.)

Mitä sitte?

Talvi.

Maa oli autio ja tyhjä, pimeys oli syvyyden päällä, ja Jumalan henki liikkui vetten päällä.

Maija. Jumala sanoi: tulkoon valkeus!

Julia.

Ja valkeus tuli.

Saturnia.

Se alkuna on kaiken historian.

Nyt seuraa laskutaito. Lucia,

Tee almanakka. Yhteenlasku ensin!

Lucia (taulun edessä).

Syys-, Huhti-, Kesä-, Marraskuulla

On päivää kolmekymmentä,

Kahdeksankolmatt' Helmikuulla...

Saturnia.

Noh?

(Talvi nostaa kätensä.)

Talvi!

Talvi.

Vaan muilla yksineljättä.

Saturnia.

Mikä on tulos?

Lucia (laskee yhteen).

Kolmesataa kuusikymmentä viisi.

Saturnia.

Niin oikein. Jätämme muut laskutavat
Ja käymme luonnonhistoriaan. Siis eikö
Mun oppilaani osaa fysiikkaa,
Eläin- ja kasvitiedettä ja muuta?

(Kaikki neljä nostavat innokkaasti molemmat kätensä.)

Sen tiesin; sillä professorin taito
On tytöilläni luonnon kunnissa.
Jätämme sen; me muutoin luomakunnan
Saisimme osin lajitelluin, kuin
Tarjottimella teetä, etehemme.
He uskonnossa luonnon raamatun
Lävitse osaa. Kielistä he taitaa
Vain laineen loiskeen, tuulen huminan
Ja ukkosjyryn, linnun viserryksen.
Saattaisko saada erisvapautta?
Kysely loppui; koulu arvostelkoon.
Pääseekö pikku Maija ensi luokkaan,
Julia toiseen, Lucia kolmanteen
Ja Talvi, jok' on vanhin, neljänteen?
Niin olkoon; vastaa koulu. Kiitos, neiti!
Kättänne hyvydestä suutelemme,
Kun lasten puutteita te siedätte.
Opettajalle oppilas ei lahjaa
Saa antaa; vaan kuin kultaomenainen
Hopeamaljassa on kiitossana;
Ei lakikaan, mä luulen, tuota kiellä.
No, onko teillä kultasanaa kellään?
(Kaikki nostavat kätensä.)
No niin, siis kukin lahjan antakoon!

Talvi (opettajattarelle.)

Mä hyisiksi talviksi lahjoitan
Lohduksesi lieden leimuavan,
Suon tunnon rauhankin kultaisen,
Elon taistelun ollessa myrskyisen,
Ja tarjoan palkaksi vaivojen
Sydämmien nuorien siunauksen.

Maija.

Jos talvesi pitk' olis kuinkakin,
Niin taas kevät saapuvi takaisin.
Nuoruuden kukkivan ainiaan
Luon askeleitasi seuraamaan,
Sua riemuittamaan, sinust' oppimahan,
Totuuden tiet' yhä kulkemahan.

Julia.

Ja jos kevät kuinkakin vihoittaa,
Kesä kaunis ja lämmin sun saavuttaa.
Suvipäivä kun paistavi ruusuihin,
Nuput nuoret kun jättävät hoitosikin.
Luon' niiden sulle mä tarjoan
Kodin lämpöisen, sylin rakastavan.

Lucia.

Ja jos punarusuja kuink' kesä suo,
Hedelmiä syys vain luontohon luo.
Ne nuoret, jotk' ääntäs nyt kuuntelevat,
Sua viel' elon syksynä muistelevat
Ja kutsuvat taivahan siunauksen
Ylitsesi elosi illallen.

TOMU.

Tunsitko sinä Tomun? Se oli rotukoira, melkein ihka valkoinen, karva hieno kuin silkki, korvat pitkät ja ruskeat sekä häntänä oivallinen valkoinen, alinomaa viuhkava töyhtö. Moni Suomen lapsi on leikkinyt Tomun kanssa ja moni muu lapsi paljon kauempanakin on ilolla ja ihmetellen kuunnellut kertomuksia Tomun viisaudesta ja merkillisistä tempuista, joita hän osasi tehdä. Tomu oli kaunis koira, mutta sitä paitsi hyvin siivo koira. Saattaahan hyvän näönkin alla piillä paha sisu; Tomu ei ollut paha, kaikkein täytyi rakastaa häntä.

Oli sentään Tomullakin vikansa. Hän oli niin hienostunut ja ylhäinen, että aina ihaili kauneita pukuja ja oli hyvin hetas epäilemään kaikkia huonopukuisia ja varsinkin repaleisia pahoista aikeista. Se tietysti oli usein erehdyistä; sillä vaikka repaleisuus ei olekaan kunniaksi, niin tapahtuuhan monestikin, ett'ei köyhillä ole varaa hankkia itselleen parempaa. Tuo erehdys tuotti Tomulle monta rappausta rottinkikepistä, joka juuri sitä varten olikin aina kyökin oven raossa. Mutta monesti sattui niinkin, että Tomun epäilykset olivat merkillisen oikeat. Naapurissa asui seppä, musta, äreän näköinen mies, joka tinaeli keittoastioita. Häntä Tomu ei voinut kärsiä; joka kerran kuin seppä toi kirkkaita kastrulleja kyökkiin, syöksyi Tomu hänen päällensä ja jarnahti hampain kiinni hänen housuihinsa. Seppä ei tuosta ollut hyvillään, rottinki rupesi hänelle liittolaiseksi ja seppä uhkaili kuolemaa; mutta Tomu vain pysyi leppymättömänä. Kerran sitte yht'äkkiä kuultiin sepän karanneen rahoineen ja vaatteineen, jotka oli lainannut naapureilta ja unhottanut toimittamatta takaisin.

Tomu oli uskollinen ja vartioitsi taloa yöt päivät. Ei ollut kenenkään hyvä yrittää hiipimään sinne pahoissa aikeissa; vahti oli aina valppaana ja makasi korvat auki, niin että variskaan tuskin pääsi hietikolle kävelemään Tomun kuulematta. Tuo valppaus usein kiusoitti talon omiakin asukkaita, jotka olisivat tahtoneet maata yönsä rauhassa. "Mitä se Tomu siellä haukkuu?" sanoivat palvelijat keskenään ja joku heistä meni ulos katsomaan. Välistä liiteli vene tuolla etäällä järvellä, milloin joku koira etäisessä kylässä haukkua räkytti ja milloin vain kuu välkkyi hänelle kirkkaasta vesipeilistä. Se kaikki oli Tomusta varsin sopimatonta, ja hän katsoi olevansa velvollinen pitämään silmällä kaikkia öillä liikkujaita.

Kun Tomu oli kahden kuukauden ikäinen, pieni, täyteläisen pyöreä ja sileäkarvainen pentu, jotenkin samanlainen kuin hyvin hoidettu porsas eikä tiennyt muuta parempaa tehtävää kuin sulloa suuhunsa kaikki mitä vain sattui saamaan, tapahtui kerran, että hän näki onkivavan pihalla ja alkoi himoita pientä kuollutta kalaa, joka riippui syöttinä ongessa. Tuo onnistui niin huonosti, että Tomu ripusti itsensä alahuulestaan koukkuun. Ongessa oli väkä eikä sitä saatu pois samaa tietä, kuin se oli huuleen mennyt. Niinpä ei muu auttanut kuin leikata siima poikki ja vetää onki läpi huulen. Arvaattehan, että Tomu parkui. Mutta onki saatiin pois ja huuli parani.

Toisen kerran Tomu neljän kuukauden ijässä pääsi, äsken maalta muutettua kaupunkiin, neitinsä kanssa kävelemään kaupungille. He menivät Sorvaliin, ja sorvalin kissalla oli pojat. Siitäkös meteli nousi: kissa Tomon päälle ja Tomu sitä kyytiä ulos! Pihasta oli portti auki kadulle, ja Tomua alkoi haluttaa kävellä vähän pitemmälti omin neuvoin. Tuskin hän ehti ulos portista, kuin suuri pitkävillainen teurastajan koira hyökkäsi onnettoman huvikävelijän päälle. Tomu pakoon, ja nähtyään ajurin kadun nurkassa hyppäsi hän vaunuihin. "Vai niin", sanoi ajuri, "onkos sinulla millä maksaa? En minä ketään aja ilmaiseksi."

Tomu parka oli monestikin ajanut maalla ja huomannut sen huvin varsin miellyttäväksi; mutta hänellä nyt ei ollut millä maksaa ja sentähden hänen täytyi hypätä alas vaunuista. Samassa hänen julma vainoojansakin taas oli kimpussa, ja nyt pikku Tomu läksi kápälämäkeen, juoksi min suinkin ehti katuja pitkin ja poikki, kunnes ei enää tiennyt, missä olikaan. Hänhän olikin ollut kaupungissa vasta neljä päivää, tunsii ainoastaan oman kotitalon, jossa asui, kyökin, jossa makasi matolla pöydän alla, ja hyvät ystävät, jotka häntä aina ruokkivat ja hyväilivät. Oh, miten julma tuo avara maailma oli pikku Tomua kohtaan! Kotona tultiin hyvin levottomiksi, kun Tomu hävisi; kaikki talonväki etsi ja houkutteli: Tomu! Tomu! Lähetettiin sana poliiseille, lapset itkivät, Tomun emäntä juoksenteli pitkin kaupunkia kaikkein valkeiden koirain jäljestä, mutta ei mikään niistä ollut Tomu. Tuli ilta ja pimeä yö; Tomu oli yhä poissa. Seuraavana aamuna kirjoitettiin kuulutus sanomalehtiin, mutta juuri kuin sitä oltiin lähettämässä, kuului astunnan sipsutusta kyökin rappusista ja kas, se olikin Tomu! Hän ei osannut kertoa retkiänsä, mutta näytti suruiselta ja tuskin jaksoi huiskuttaa häntänsä; toinen sivu oli aivan noessa. Jos hän sen oli saanut kattilasta, niin ei siinä ollut suinkaan puuroa ollut, sillä tuskin hän ehti kyökkiin, kun jo riensi täyttä vauhtia likavesi-kiululle ja ahmi siitä suun täydeltä.

Tomu oli vallaton veitikka nuoruudessaan. Hän iloissaan hätyytti sekä ihmisiä että eläimiä. Jos hän näki koulupoikain lyövän palloa joutohetkinään, hei vain, Tomu oli aina sukkelin ottamaan vastaan ja sitte juoksemaan pallo suussa täyttä vauhtia kotiin, jäljessään kymmenkunta huutavaa ja nauravaa

koulupoikaa. Kelkkamäessä sieppasi hän lakit heiltä ja kerran hänen emäntänsä täytyi maksaa 75 penniä hansikkaasta, jonka Tomu oli ryöstänyt ja syönyt heti paikalla. Jos hän pistäytyi johonkin kauppapuotiin jossa hänelle syötettiin venäläisiä rinkelöitä, sieppaisi hän pöydältä talonpoikain hattuja ja kantoi ne riemuiten kyökkiin. Hän yleensä suurella innolla kantoi kotiin kaikkia, mitä vain sai hampaihinsa. Jos pikku työt nukkeinensa leikkittelivät portailla, pian siihen ilmestyi tuo susi ystävällisesti häntäänä heilutellen, nuoleskeli heidän kasvojansa ja huviksensa vain alkoi niellä heidän nukkejansa. Olipa onni, jos joku sai kiinni nuken jaloista ja veti hänet pois Tomun kidasta. Merkillistä, ett'ei kukaan voinut suuttua Tomuun, hän kun oli niin iloisen näköinen ja kaikki tietysti ymmärsivät, ett'ei Tomu noilla leikeillään mitään pahaa tarkoittanut.

Tomun kaltaiset rotukoirat ovat linnustajia, ja sitä Tomukin katsoi oikeaksi ammatikseen. Hän ei ollut päässyt käymään metsästyskoulua, sentähden hän metsästeli omin neuvoin. Ei ollut vähääkään kiitettävä teko, että hän luvattomalla ajalla ajeli viattomia sorsia tiheimpiinkin ruohokkoihin ja palasi kotiin, sorsa suussa ja sääret mustana rantamudasta. Alussa toi hän ne kotiin elävinä ja eheinä, mutta kun kerran päästettiin heinäSORSA pakenemaan kanakopista, suuttui Tomu moisesta huolimattomuudesta ja puri vast'edes saaliinsa kuoliaaksi. Hän oli itse omin luvvin ottanut huolekseen kanain vartioimisen. Pitkät hetket seiso i hän pystyssä korvin ja toinen etukäpälä kohotettuna heitä katselemassa. Eräs onneton kana ali astuskellut kiellettyyn paikkaan; Tomu otti häntä niskasta ja kantoi kyökin rapuille, mutta hairautui olemaan liian innokas, niin että pahantekijä makasi siinä hengettä.

Yhtä onnettomasti kävi lasten pikku kaniinille, joka oli niin sanomattomasti huvittanut heitä ja Tomua itseään. Kauniina, päivänpaisteisena aamuna oli kaniini lähtenyt luvatta kävelemään puistoon. Poliisi-Tomu tapasi vainuten hänen jälkensä. Kun isäntä läksi aamukävelyllään, tuli hänelle vastaan Tomu ylpeänä velvollisuutensa täyttämisen tunnostaan ja kantaen suussansa onnetonta kaniinia. Eipä se enää tehnyt ainoatakaan hyppyä tässä maailmassa, mutta Tomu sai tutustua taaskin ankaraan rottinkiin.

Nämä molemmat onnettomat erehdyksensä sai Tomu sovittaa loistavasti. Eräänä iltapäivänä kuului puutarhasta kovaa kanain kaakotusta. Reetta-mummo, kanapaimen, juoksi sinne, löysi kanan pahasti revittyä ja Tomun vieressä. Lyhyt tutkinto ja tuomio siinä tapahtui. Tomu ei voinut kyllin selvästi selittää asiaansa ja rottinki oli juuri ryhtymässä oikeuden tekoon. Silloin matkan päässä seisonut tyttö kertoi suuren huuhkajan käyneen käsiksi kanaan, Tomu oli juossut apuun ja pakottanut väkevän petolinnun luopumaan saaliistaan. Tietysti muuttui nyt kokonaan väärin käsitetyn kanan pelastajan kohtelu. Kaikki kokoutuivat ylistelemään Tomun sankarillisuutta, paraat luut etsittiin kyökinkaapista, lapset sille kilvan syöttivät korppuja, ja Tomu yhtä kummastellen näki nyt tullessa päivän sankariksi kuin äsken olleensa väärän epäilyksen uhrina.

Milloin Tomu tiesi tehneensä pahoin, oli hänellä hyvin paha omatunto eikä hän tullut ennen iloiseksi, kuin sai anteeksi. Sattuipa välistä, että kanat peittivät munansa kummallisiin piilopaikkoihin, hautoivat ne siellä kenenkään tietämättä ja tulivat ylpeillen esiin kokonaisen poikalauman kanssa. Mutta Tomu-poliisilta he eivät pysyneet piilossa. Kerran Tomu tuli hyvin pahanmielen näköisenä ja nosti kuononsa emäntänsä polvelle. "Mitäs nyt olet tehnyt, poika?" kysyttiin. Tomu nosti päänsä ja emännän polvelle jäi suuri pilkku munanruskuaista! Ankara varoitus seurasi, mutta koska Tomu itse tiesi ja tuli tunnustamaan pahantekonsa, niin säästy i sillä kertaa vitsalta. Seuraavan kerran Tomu löydettyään kananpesän söi taas munat yhteen asti; silloin johtui äkisti mieleen varoitus ja hän kantoi kotiin viimeisen munan niin varovasti, ett'ei siihen tullut pienintäkään merkkiä hänen terävistä hampaistaan.

Tomu ei ollut koskaan joutilaana kesäiseen aikaan. Ajeltuaan väsyksiin asti sorsia ruohokoissa siirtyi hän kuivalle ja kaiveli yhtä ahkeraan maata puutarhurin kiusaksi asui tuhansittain myyriä nurmikon pinnan alla; ne pitkähkö t, harmaanruskeat rotat kaivelivat sijankärsällään pitkiä salaojia ja tekivät sanomatonta vahinkoa kaluamalla hedelmäpuiden kuorta, syömällä perunoita ja muita juurihedelmiä sekä hävittämällä karviais-, vaapukka- ja ruusupensaita. Tomu päätti kerrassaan tehdä lopun tuosta vallattomuudesta. Päivät päästänsä, milloin hän ei ollut sorsia ajelemassa, nähtiin hänen uutтерasti kaiveskelevan myyrien pesiä. Hän vainuten astui kuono ruohon pinnassa kiinni ja missä vain huomasi vähääkään epäilyttävää, kaivoi ensin kuononsa ruohon saadakseen varman selon, että oli oikealla jäljellä. Sitte hän milloin etu-, milloin takajaloillaan raaputti maata, kunnes sai siihen niin suuren reiän, että pää mahtui. Tuota tekoaan hän väsymättä jatkoi, kunnes löysi pesän. Lyhyet temput siinä sitte enää oli jäljellä. Koko myyräperhe, isä, äiti ja lapset, livahtivat niin nopeasti Tomun kitaan, että ne kai varsin kummastuivat, kun huomasivat elävinä joutuneensa Tomun vatsaan. Eihän siinä Tomulla ollut aikaa käyttää hampaitaan, kaikki meni alas kuin palttupuuro. Vasta sitte, kuin Tomun vatsaan ei enää mahtunut useampia myyräperheitä, tuli hampaiden vuoro; niin kauan kuin Tomu eli, oltiin kerrassaan rauhassa myyräin vehkeiltä.

Mäen rinteessä kasvihuoneen luona oli Tomulla aarrekammarinsa. Siihen hän kaivoi kaikki säästettävät luut ja peitti ne taitavasti mullalla. Vastenmielinen vieras, nälkäinen ja pörhöinen talonpoikaskoira Mirkka tuli välistä kyytihevosen kanssa rautatien asemalta. Eräänä onnettomuuden hetkenä löysi Mirkka Tomun aarrekammiot, ja siitä alkaen olivat aarteet alinomaisen ryöstön vaarassa.

Tomu ei kyllä jättänyt osoittamatta tyytymättömyyttensä, mutta täytyypä huuhkajainkin voittajan vähän aristella niin leveää hammasriviä, kuin Mirkalla oli. Olipa sitte eräänä kylmänä talvivyönä kasvanut paksu jää kätkeyn aarteen päälle. Mirkka tuli ja läksi heti ryöstämään, mutta palasi tyhjin toimin; jää oli liian kova hänellekin. Jos Tomu olisi osannut nauraa, olisi hänellä nyt ollut hyvää syytä; mutta olihan Tomulla toinen ilon osoitin, hän huiskutti niin tyytyväisesti komeaa häntäänsä.

Oliko Tomu viisas? No sepä kysymys! Ajuri sanoi kaupungissa, kun koira juoksi kori suussa hänen ohitsensa ostamaan leipää leipurista: "antakaa tuo koira minulle, niin minä opetan hänet puhumaan!" Tomu ymmärsi kaikki, mitä hänelle sanottiin. Hän näytti viisailta silmillään seuraavan keskustelua; milloin naurettiin tai kuului vilkkaita ääniä, tuli Tomu iloisimpana kaikista osalliseksi iloon. Osasipa hän myöskin vastata tavallansa. "Miten koira sanoo?" Tomu haukkui karkeasti. "Miten sanoo kissa?" Tomu haukotteli, kunnes sai kuulumaan nau'unnan tapaista ääntä. "Rakastatko emäntääsi?" Vilkasta haukuntaa ja hännän heilutusta. "Mutta et sinä, Tomu, suinkaan rakasta kaikkia?" Hiljaista murinaa ikäänkuin etäinen ukkonen. "Menes katsomaan, joko Iisakki on saanut hevosen valjaihini?" Tomu juoksi ikkunan luo ja katsoi ulos; jos hevonen jo oli ajettu rappujen eteen palasi hän vilkkaasti hyppien ja pyysi lupaa päästä mukaan; jos hevosta ei näkynyt, jäi Tomu kärsivällisesti odottamaan.

Miten monta sukkelausta temppeä Tomu osasikaan! Hän taisi kumartaa kaikkein nöyrimmästi ja antaa kättä, kun häntä tervehdittiin. Hän osasi seisoa passarina emäntänsä tuolin takana ja sanoa "nöyrin palvelijanne" (hau vau)! Emäntä sanoi: "Tomu on kuollut." Hän heti paneutui seljälleen, sääret ilmaan. Hänelle näytettiin kahta yhtä suurta sokuripalaa. "Tuo on *minun* palani ja tuo on koiran." Tomu ei koskaan erehtynyt omastansa. Hänen suurin ilonsa oli kantaa koreja, laukkuja ja keppejä kuin hyväkin kammaripalvelija. Mutta hän ei ollut vain oikein luotettava, se vekkuli; hän saattoi jättää keppinsä jälle taikka ompelukorin metsään ja lähteä ajelemaan raakkuvaan varista. "Tuonnin" hän suoritti tunnollisesti. Emännän hatun tempasi tuuli järveen. "Tuo pois hattu, Tomu!" Ja Tomu ui ja toi hatun.

Musiikin rakastaja ei Tomu ollut; hän ulvoi kurkun täydeltä, kun kuuli pianoa soitettavan; mutta piti hänen sentään oppiman laulamaan, että hieno kasvatuksensa tulisi täydelliseksi. "Tomu, miten käs lauletaan?" Hau vau! "Ei kelpaa, laula kauniisti!" Tomu koetteli suurella vaivalla kaikkia ääniä, kunnes viimein sai kurkustaan muka sävelen tapaista vinkunaa. "Kerroppas, Tomu, nyt tarina!" Hän kuunteli hyvin tarkkaavasta. "Miten käs oli, kun jouduit riitaan rautatien asemalla muiden koirain kanssa?" Hau vau! "Niin, mutta silloin sait selkääsi. Tomu raukka!" Surkeata ulinaa. "Mutta sitte annoit heille aika lölytyksen." Hau van! Tämä oli voitonvirttä.

Ei kukaan osannut paremmin kuin Tomu olla piilosilla. Hänen päänsä peitettiin tiheällä liinalla siksi aikaa, kuin menttiin piiloon. Kuu huudettiin: "jo ollaan", heitti Tomu liinansa ja alkoi etsiä. Hän nuuski joka nurkasta ja komerosta, varsinkin sellaisista, joista ennen oli jonkun löytänyt, ja kohta hännän heilunta osoitti, että salaisinkin piilopaikka oli löytynyt. Tomu oli eräänä joulun aattona saanut kolme lahjaa: paperiin käärityn tortun, rautapiikkisen kaularenkaan turvaksi susia vastaan ja nahkapallon. Tortun hän söi paikalla papereineen ja runovärssyineen; kaulanauhaa hänen ei onneksensa koskaan tarvinnut käyttää, mutta nahkapallo se vasta oli mieluinen ja vast'edes jokapäiväinen leikkikalu. Sitä hän pureskeli ja pyöritteli lakkaamatta; sillä oli määrätty sijansa kaapissa ja usein Tomu tuli raapimaan sen ovea. Sattuipa Tomun leikkiessä, että pallo piilotettiin milloin mihinkin salakätköön: paksun maton alle, kaapin päälle, sohvatyynyn taakse rouvain istuessa siinä sukkaa kutoen. Tomu etsi kiihkoissaan, väsymättä, epäili kanarialintujen häkkiä, hyllyllä seisovaa teekeittiötä ja uunissa palavaa valkeaa. Viimeksi hän kuitenkin aina tarkkatuntoisella kuonollaan löysi piilopaikan ja ihastukseksien sai takaisin rakkaan pallonsa. Jos Tomu löysi pallonsa jostakin sellaisesta paikasta, johon hän ei päässyt, kaapin päältä tai kynttiläkruunusta, eikä kellään näyttänyt olevan halua auttaa häntä, näytti hän hetkisen mieltävän ja sitte keksivän keinon. Hän oli huomannut meidän käyttäneen keppiä sellaisissa tapauksissa, juoksi porstuaan, jossa isännän kepit olivat, toi yhden hampaissaan sekä haukkuen ja kumarrellen pyysi meiltä apua.

Olipa aika hauskaa nähdä Tomu sokkosilla. Sidottiin liina tarkkaan hänen silmilleen ja heitettiin pallo kierimään lattialle. "Etsi pallo!" Tomu haparoi varovasti, löi kuonoaan tuoleihin ja pöytiin, mutta ei edes yrittänytkin kiskoa sidettä silmiltään, ennenkuin löysi pallon, Silloin hän tietysti ylpeili ja juoksi kaikkein luo kokoamaan kiitosta. Tomua ei ollut lainkaan vaikea opettaa, mutta ankaruutta ei saanut käyttää. Hyväilyllä ja kehoittavalla sanalla voi Tomun saada tekemään mitä hyvänsä. Itseään häntä erinomaisesti huvitti temppejensä näyttelyminen. Hän oli ihmeen arkatuntoinen ja narkäs. Kärsimätön sana sotki hänen ilonsa, kovasta sanasta hän tuli tyhmäksi kuin pölkky, vaan iloinen sana teki hänen kaikkein ilolinnuksi.

Kahdesti Tomusta otettiin valokuvaajassa kuva ja kahdesti hän oli luvatta mukana, kun talosta kuvaa otettiin. Eräs kuuluisa ranskalainen kuvanveistäjä on muodostellut hänen kuvansa kipsistä; se lienee Tomun esi-isän kuva, sillä niin Tomun näköinen se on. Mutta paras kuva on se, jossa hän niin uskollisesti makaa portailla vartioimassa, eikä sitä kukaan tiennyt, ennenkuin Tomu ilmestyi siihen talon kuvaan.

Nyt ei Tomua enää ole olemassa. Hän sairastui niin että hänet piti lähettää kaupunkiin eläinlääkärin luo. Siellä hän jaksoi ainoastaan kolme päivää kärsiä rakkaan kotinsa ja hyvän ystävien hoidon ikävää. Kotiin hän kuitenkin haudattiin, tuonne itäiselle kunnaalle pihlajan ja kuusen välille, jossa aurinko paistaa kirkkaimmin aamusilla. Kaikki talonväki oli silloin hautajaisissa. Pidettiin siinä puhekin, ja se ei ollut pitkä: "Kiitoksia, pikku Tomu, kaikesta ilosta, kuin meille olet tuottanut!" Ja kaikkia läsnäolijoita kiitettiin heidän hyvydestään Tomua kohtaan.

Tomun nuori emäntä ei voi koskaan unhoittaa uskollista ystäväänsä ja palvelijaansa; hän omin käsin hakkas Tomun nimen hautakiveen. Siellä lapset vieläkin leikkivät joskus ruohokossa. Heistä on niin kaunista juuri siellä ja lukemaan opittuansa tavaavat he nimen kivistä ja sanovat toinen toiselleen: "Muistatko Tomua? Niin, Tomu oli hyvä koira!"

PUDONNUT KENKÄ.

Tapaus Cargerin nurkassa. [Torimatamien tavallisimpia pysähdyspaikkoja Helsingin kauppatorilla.]

Matami Ström istuu nurkassa, edessään kori rinkelejä, kakkuja y.m.

Ensimmäinen laulu.

Kuulkaa, te poikaset kullat!

Täss' olis korput ja pullat,

Kaikista parahat rinkilät!

Tulkaatte, saattepa maistaa!

Äsken mä ennätin paistaa

Ranskan leivät ki pehmeät!

Porvoon tippoja kannan,

[Leivontataidon uusia keksintöjä siilien aikaan.]

Myös pipparkakkuja annan!

Entäs vintiöt hempeät!

Noh, tytöt, ukot ja akat!

Näättekö, täydet on vakat,

Tulkaa halvalla ostamaan!

Puolesta hinnasta myönnän,

Kahdesta neljä jo työnnän,

Hiukan tingin mä toisinaan

Älkää mun antako tässä

Seisoo häpeämässä!

Rakkaat ystävät, tulkaa vaan!

Ei, ketään ei tule. Tässä minä istun ja huudan ääneni sorruksiin, eikä kukaan huoli ostaa. Tänään minä toivoin tekeväni hyvät kaupat, koska tänään sattuu juuri olemaan joulun aatto. Kaikkeaa vielä! Kaikki ihmiset juoksevat Clopattiin ja Forsströmiin ja Ekbergiin taikka mikä niiden kaikkein ylhäisten nimi onkaan! Yksin Sipoon ukotkin juoksevat Catanista ostamaan kultahetuleisia karamelleja; eivätkä häpeäkään! Ja me köyhät rinkelimatamit saamme istua tässä, korit täynnä ja kukkarot tyhjinä. (Lyö yhteen käsiänsä.) Huh, miten on pakkanen!

No, kun en tullu kysyneeksi Sipoon ukoilta, ovatko he kuulleet mitään sisareni lapsista! Se raukka kuoli viime syksynä, enkä minä vieläkään tiedä, kuka on korjannut lapsi raukat. Minä olen, Jumalan kiitos! saanut hiukan kokoon palaneilla vehnäsilillä ja happamilla korpuilla ja hoitelisin niin mielelläni sisareni tyttöä. Hänestä saisi tulla minulle tytön tyyppä ja kaiken rihkamani perijä. — Mutta kas, tuossahan toki tulee yksi rouva. Nyt minä panen ensin rantahinnan ja sitte tingin. Se juuri on rouville mieleen.

Rouva. No, hyvä matami, mitä hyvää teillä on korissa? Onko siinä mitään, joka kelpaisi lapsille?

Matami Ström. Tahdotteko koristeltuja vaiko sileitä? Sahramileipää, jossa on paljo rusinoita taikka jossa on vähä? Korvapuusteja vaiko hirvensarvia?

Rouva. Mitä maksaa rinkeli?

Matami. Neljäkymmentä penniä, mutta olkoon nyt tällä kertaa kahdestakymmenestä.

Rouva. Vai kaksikymmentä penniä? Onko moista kuultu? Tuollaisia rinkelejä minä saan Blomhergistä ja Vesterlundista kahdeksalla pennillä; mutta teidän tähtenne saatan maksaa kaksitoista.

Matami. Teidän tähtenne menköön nyt kuudestatoista.

Rouva. Saatte neljätoista.

Matami. Ei alle kuudentoista. Senhän jo maksavat paljaat jauhotkin.

Rouva. Oh, kyllä te osaatte paistaa paljaasta vedestäkin.

Matami. Hyvä rouva, puut ovat niin kalliit tänä vuonna. Kuusitoista penniä! Sillä tuskin saan yhtä pilkettäkään.

Rouva. Puitako? Miksi ette lämmitä sitte kivihuililla?

Matami. Taikka yhtä hyvin kivillä!

Rouva. No, voisitte sitte kerjätä puitanne. Eikö meillä ole rouvasväen yhdistys? Otatteko neljätoista penniä?

Matami. Kuusitoista, kuten sanoin.

Rouva. Sitte pitääkää rinkilänne. Ne varmaan ovatkin happamet. Ikään kuin ei meillä, paremmilla ihmisillä, olisi muita menoja! Sokuri on kallistunut, kahvi on kallistunut, ja mitä luulette otettavan ihan yksinkertaisista hatunnauhoista Bolinin puodissa? (Mennessään:) Miten rahvaallakin on suuret vaatimukset! Se se on seuraus elinkeino-vapaudesta ja katuvalaistuksesta. Mutta koska nyt kerran olen niin lähellä, niin menenpähän Beckerin puotiin tinkimään, että saan uuden silkkileninkini sadasta markasta. (Menee.)

Matami (yksinään). Kyllä minä tunnen nuo armolliset rouvat. Korvoittain he panevat menemään ja teelusikoittain säästävät. Mutta tässäpä tulee pikku poika.

Poika. Mitä maksaa piparkakku?

Matami. Kaksi penniä kappale, kunnon pikku poika. Montakos tahdot?

Poika (tarjoten vaskirahaa). Olkaa hyvä, antakaa minulle kolme piparkakkua, yksi minulle, yksi Nannelle ja yksi Mimmille.

Matami. Mutta tässä on vain neljä penniä.

Poika. Ei minulla ole enempää, hyvä matami.

Matami. No, Jumala siunatkoon lapsia. Tässä' on kolme piparkakkua. Anna nyt kauniisti toisille osansa.

Poika. Hyvästi, hyvä matami. (Menee.)

Matami. Hyvästi, hyvästi! Ei siitä kaupasta rikastu, mutta paljous sen tekee, sanoi entinen akka. Mitäpä voisikaan kieltää rakkailta pikku lapsilta! Niin, tietysti, kerjäläistyttöjä minä en suvaitse, en! — Mutta kas, tuossa tulee torikorppi, pradajerska. [Lupaa pyytämättömiä kaupustelijoita, enimmäkseen juutalaisnaisia, jotka arviokaupalla ostelevat maalaisilta tukuttain tavaroita.] Nyt hän on siepannut itselleen kaikki, mitä hyvää vain on ollut torilla.

Pradajerska. Kuulkaas, matami, nyt voitte juuri myödä koko korinne arviokaupassa minulle, niin pääsette kerrassaan kaikesta. Minä aion juuri lähteä Viaporiin.

Matami. Vai niin! Vai minä möisin polkuhinnasta vehnäseni teille, ja te sitte kiskoisitte nelinkertaisen hinnan niiltä vanki raukoilta. Ei toki, vaikka minä en koskaan hyötyisi enää penniäkään! Ikäänkuin minä en tietäisi, mikä ja millainen te olette!

Pradajerska (kädet puuskassa). No, mikä ja millainen minä sitte olen?

Matami. Sen minä kyllä sanon. (Laulaa.)

Toinen laulu.

Akka, joka vaihtaa, hyörii,
Ostaa paljon tyhjällään;

Joka kieppuu, joka pyörii,
Liukas kieli lärpällään;
Joka ryöstää, pauhaa, pettää
Piikasia yhtenään;
Joka kiskoo, nylkee, kettää,
Pradajerska nimeltään.

"Onkos vanhoj' takkii herrall'?"
"Rouvall' vanhoj' hattuj' lie?"
"Mitä maksaa? Yhdell' kerrall'
Vuohet, porsaas ostan mie!"
"Turhaan, tyttö, tingit sieltä,
Kuorma on mun ostaman!"
"Hölmö kansa, pois vaan tieltä,
Pradajerska olenhan!"

Pradajerska. Te, kokoon painunut prenikka! Hapan, kuivanut, hiiren syövä rinkilä! Pitääkö minun kynsiä teiltä silmät päästä?

Matami. Olkaa nyt hyvällä hiljaa! Ettekö näe, että tuossa tulee poliisi ja rummuttaja?

Pradajerska. Te nokinen uuninluuta! Paistumaton tahdasmykyrä! Te... (Rummun ääni kuuluu loittoa.)

Matami. Ettekö kuule rumpua? Eivätköhän vain rummuta jotakin varastettua kalua, jonka te olette kätkenyt?

Pradajerska. Minä en ole sitä kätkenyt enkä nähnyt. Hyvästi, matami. Minä olen ihan viaton, minä en ile nähnyt hopealusikoita enkä ottanut supiturkkia. Kuulkaa hyvä kelpo matami... te juuri tarvitsisitte hyvän, lämpöisen myssyn ja minulla on ihan teille sopiva... ja jos joku kysyy minua, niin tähän ette ole minua nähnyt... ja myssyssä on oikeat silkkinauhat, sen minä takaan. Hyvästi, kaikkein paras pikku matami, hyvästi, hyvästi! (Menee.)

Matami. Hyvästi!... Kas, siinä ole oikein paras noita laatuaan. Mutta mitähän ne rummuttavat nyt oikeastaan? Nyt on jotain taas pudonnut. Helsinkiläiset nämä eivät teekään muuta kuin pudottelevat milloin mitäkin. Kyllä ne pudottaisivat omat nenänipukkiansakin, jos ne vain eivät olisi jäätyneet kiinni... Ja kun minä en tohdi jättää korianikaan. Ei, silloin saattaisi käydä, kuten eilen. Vähän vain käänsin selkääni sinne päin ja heti hävisi paras vehnäleipäni! Sellainen se on meillä poliisi. Jospa se edes olisi ollut homehtunut ja vanha leipä! Mutta eipäs, kerjäläispennun piti saada tuoretta, sille ei kelvannut huonompi. Kyllä minä näin tytön, kun se juoksi heinäkuormien väliin. Ihan tästä joutuu toivottamaksi. Niin, minä aivan vihastun joka kerran, kuin näen tuollaisia pieniä kerjäläistyttöjä. Niin, niin, kyllä sen jo saatoinkin arvata. Tuossa on taas yksi.

(Pieni kerjäläistyttö laulaa:)

Kolmas laulu.

Varpunen väikkyy lennossaan
Taivaalla viluissansa.
Hanki on hänen vuoteenaan.
Pilvi on peittonansa.

Vaikka on harmaa, rumakin
Tuo puku sulla yllä,
Laulusi harras kuitenkin
Taivaalle kelpaa kyllä.

Raukka, nyt yksin sirkutat!
On lujat talven paulat.
Kun kevätsäät taas joutuvat,
Paremmiin silloin laulat.

Tyttö (matami Strömille). Hyvä, kiltti matami, antakaa minulle muuan penni!

Matami. Ahah, etkö juuri sinä eilen varastanut minun vehnäleipääni?

Tyttö. Hyvä, kiltti matami, en minä ole koskaan varastanut mitään.

Matami. Kyllä se olit juuri sinä. Missä on kenkä toisesta jalastasi?

Tyttö. Hyvä, kiltti matami, minulta putosi toinen kenkä.

Matami. Puhu suora totuus. Tuon kengän olet sinä varastanut, vaan et saanut varastetuksi toista. Maltahan, minä toimitan, että poliisi saa sinut käsiinsä.

Tyttö. Hyvä, kiltti matami, minä niin pelkään poliisia. (Juoksee pois.)

Matami. Juokse sinä, kyllä ne sinut kiinni saavat. Nyt tulee rumpu Frenckellin kirjakaupan kulmaan, mutta ajavat niin huimasti ja minä olen tullut ikään kuin vähän huonokuuloiseksi viime aikoina. (Hän kuuntelee ja rummun pärinä kuuluu aivan läheltä.)

Ääni (ulkoa). Kuulutus. Koska rrrr, rrrr... ja koska rrrr, rrrr... ja koska rrrr, rrrr... niin rrrr, rrrr... neljä sataa markkaa. Pormestari ja neuvosmiehet.

Matami Ström. Neljä sataa markkaa! Ne ovat varastaneet neljä sataa markkaa! Jospa sen lienee tehnyt tuo kerjäläispentu! Ottakaa kiinni varas! Ottakaa kiinni! Se on tuo tyttö, jolla on ruudullinen kaulaliina... Katsokaa, miten hän juoksee! Ahah, nyt sai poliisi hänet kiinni... He tuovat hänet tänne.

(Poliisi vetää pientä tyttöä kanssansa.)

Poliisi. Vai niin. Matami sanoo sinua varkaaksi.

Tyttö. Hyvä, kiltti poliisikuski, älä tee minulle pahaa, minä varastin vain pienen heinätullon, joka oli torilla.

Matami. Niin, niin, sinä tunnustat! No, mitä sinä sitte teit heinätullolla?

Tyttö. Hyvä, kiltti matami, minä panin sen pääni alle, kun makasin viime yönä lumihangella Kockin tallin vieressä.

Poliisi. Lapsi raukka!... Te, matami, saisitte vähän hävetä, kun vaivaatte poliisia tuollaisella joutavalla.

Matami (hämällään). Tietysti... mitä minä huolin heinätullostani... mutta koska ne varastivat eilen minulta vehnäleivän...

Poliisi. Vai niin (ottaa tytön uudestaan kiinni); sinäkö se olit, hä?

Tyttö. Ai, ai, hyvä, kiltti poliisiukko, päästä minut, päästä minut, että saan etsiä tatiäni!

Matami. Mitä sinä tädistä lörpöttelet? Oletko sinä Sipoosta?

Tyttö. Olen minä juuri Sipoosta, hyvä, kiltti matami. Isäni on kuollut ja äitini nimi oli Edla Adolfina Josefina Silfverström, ja hän kuoli viime syksynä, ja nyt minä tulinkin tänne etsimään tatiäni. Mutta minä en muista hänen nimeänsä. Se oli vähän kuin Broms tai Fagerström tai jotakin sinne päin.

Matami (tempaa tytön luokseen). Herranen aika, lapsi, mitä sinä sanot! Sittehän sinä juuri olet minun sisareni pikku tyttö, jota minä olen etsinyt Sipoosta ja koko Europasta! Pikku Lotta, minä juuri olen sinun tätisi!

Lotta. Voi, voi, hyvä, kiltti tati Fagerström, älä anna poliisin ottaa minua!

Matami. Ström minun nimeni on eikä Fagerström. Ja minäkö antaisin poliisin ottaa sinut? Ei, tässä meitä on kaksi, sanoi kettu pitäessään hanhea pyrstöstä.

Poliisi. Vai niin? Rupeatteko te, matami, vastustamaan esivaltaa? Te häpäsette poliisia!

Lotta. Voi, tati Broms, nyt hän vie minut!

Matami. Ström minun nimeni on, Ström eikä Broms. (Uhaten). Tahdonpa nähdä, kuka uskaltaa loukata Lotan pikku sormeakaan.

Poliisi. Kyllä, esivalta. Te itse sanoitte, että hän on varas.

Matami. Olenko minä sanonut mitään niin tyhmää. Hyi, missä teillä on korvanne?

Poliisi. Eikö hän varastanut teidän vehnäleipäanne?

Matami. Minun leipääni? Ah niin, nyt minä muistan! Sehän oli Kudrakovan harmaa kissa...

Poliisi. Pois tieltä, akka.

Lotta. Kas, nyt hän minut vie taas, tati Sjöström.

Matami. Ström minun nimeni on eikä Sjöström. (Poliisille.) Akka saatte olla itse, taistelette virtaa vastaan. [Ström on suomeksi: virta.] Tahdotteko nähdä kynsiäni?

Poliisi. Te, vanha taikina!

Matami. Te, laiha, kokoon liimattu rottelo!

Poliisi (koettaen turhaan kiskoa Lottaa häneltä). Kyllä minä opetan teidät haukkumaan poliisia.

Lotta. Hyvä täti Strömbäck!

Matami. Tytön tynkä, jos et opi minun rehellistä nimeäni, niin minä jätän sinut poliisin kynsiin.

Lotta. Voi, täti Ström- Ström- Strömming! [suomeksi: silakka]

Poliisi. Kuules, tyttö, mihin sinulta on joutunut toinen kenkä?

Matami (estäen Lottaa vastaamasta). Kenkänsäkö? Voi, kun minä tuon nyt ihan unhotin! Kuulkaas nyt, hyvä, armollinen herra ylitarkastaja, kun olette niin hyvä ja ystävällinen, jospa nyt vähän ikään kuin tekisimme pienen sopimuksen (nykääse nutusta)... noin... noin kolme markkaa taikka niin.

Poliisi. Mitä siinä joutavia löpötätte? Vai tahdotteko lahjoa poliisia?

Matami. (kuiskaten). Ihan uusi kolmen markan raha... No, neljä markkaa, olkoon menneeksi, herra ylipoliisi!... Tyytykää jo, tyttöhan on vielä ihan lapsi. Kuusi markkaa, herra, herra... Voi, voi, kahdeksan markkaa sitte.

Poliisi. Mitä lorua tuo on. Minä vain tahdo tietää, onko tytön kenkä tämän pari. (Ottaa taskustaan pienen kengän.)

Lotta. Se on minun kenkäni.

Matami (hiljaa Lotalle). Sst, rakas lapsi; hyi häpeä, etkö tiedä, että on suuri synti varastaa nuppineulaakaan! (Kovemmin poliisille.) Hyvä herra poliisimestari! Jospa tyttö nyt olisikin ottanut tuon, niin kenkien näpisteleminehän on vain pieni, viaton huvittelu.

Poliisi. Mutta nyt ei ole puhe siitä, vaan neljästä sadasta markasta.

Matami. Oh, herranen aika, minä aivan pyörtyä kellahdan tähän paikkaan! Onko lapsi parka tosiaankin var... se on, onko hän sattunut hairautumaan niin hirveän suuresta rahasummasta?

Poliisi. Nyt puhutte unissanne. Ettekö kuulleet, mitä äsken rummutettiin torilla?

Matami. Malttakaas; niin, ihan näin se oli! Rrrr, rrrr, neljä sataa markkaa, pormestari ja neuvoskunta.

Poliisi. Rummutettiin, että vahtimestari Blomros oli pudottanut kirjeen, joka hänen piti viedä postiin, ja siinä kirjeessä oli kuusitoista tuhatta markkaa.

Matami. Kuusitoista tuhatta! Hoh hoo, sittepä Blomros oli pahemmassa pulassa kuin Nyholm, kun teki viidenkolmatta ruplan setelejä, jotka eivät olleet kyllin mustat.

Poliisi. Niin, mutta mitäs luulette? Sill'aikaa kuin Blomros etsi etsimistään ja oli vähällä tulla hulluksi, astui pikku tyttö postikonttoriin ja antoi kirjeen sinne kaikkine rahoineen, niinkuin oli löytänyt kadulta. He päästivät tytön menemään, sanomatta hänelle edes kiitoksiakaan; mutta kun katsottiin tarkemmin kirjettä, silloinpa vasta nousi ilo! Ei kukaan enää tavannut tyttöä, ainoastaan kenkä saatiin kiinni, jonka hän oli pudottanut porstuaan. Ja silloin maistraatti pani rummuttamaan, että niin on tapahtunut, ja että se pikku tyttö, jolla on tämän kengän pari, saa neljä sataa markkaa palkinnoksi rehellisyydestään ja sukkeluudestaan.

Matami. Neljä sataa markkaa! Ja ne saa minun oma pikku Lottani panna säästöpankkiin! Ja hän on rehellisin pikku tyttö koko kaupungissa! Mutta onko se tosiaan sinun kenkäsi, pikku Lotta?

Lotta. Hyvä, kiltti täti Sjöberg, kyllä se on minun kenkäni, siitä on kanta poissa ja ison varpaan kohdalla on reikä.

Matami. Ström minä olen enkä Sjöberg. Käsittämätöntä, tytön tyyppiä, ett'et voi oppia minun nimeäni. Mutta samapa se, kylläpähan sitte muistat, kuin tulet minun omaksi tytökseni.

Poliisi. Tulkaa, niin menemme yhdessä maistraattiin näyttämään kenkää ja nostamaan rahoja. Saanhan minä hiukan vaivastani, vai kuinka, matami Ström?

Matami. Mitä? Vai niin? No, olkoon menneeksi, saatte kaksi markkaa vaivasta... herra alapoliisi!

Poliisi (itsekseni). Minä saattaisin asettua rauhaan ja ruveta postiljooniksi, ja sitte voisin ostaa itselleni talon Robertinkadun varrelta. Mummolla on rahaa ja nuo neljä sataa markkaa saattaisin minä levittää liikkeesen. Ajatellaanpas, enköhän minä nai tuota vanhaa kaappia!

Neljäs laulu.

Matami.

Nytpä käyn minä vehnästä leipomaan.
Aluu, alumpa, alumpalei,
Lottaseni käypi käsin taikinaan,
Aluu, alumpa, aluu!

Lotta.

Nytpä tätiä saan minä syleillä,
Aluu, alumpa, alumpalei!
Strömsten hän on, muistanpa nimensä,
Aluu, alumpa, aluu!

Matami.

Ström, Ström, Ström, sanon vieläkin,
Aluu, alumpa, alumpalei!

Lotta.

Rakas täti, minä tässä uneksin,
Aluu, alumpa, aluu!

Poliisi.

Eikös matam' rouvaksi rupeisi?
Aluu, alumpa, alumpalei!
Ottakaa nyt mieheksenne poliisi!
Aluu, alumpa, alun!

Matami.

Suur' kiitos, onkos asiat niin,
Aluu, alumpa, alumpalei?
Rakastunpa oitis poliisiin,
Aluu, alumpa, aluu!

Kaikki.

Tämä loppu on tässä pulmassa,
Aluu, alumpa, alumpalei!
Joka tapahtui Cargerin kulmassa:
Aluu, alumpa, aluu!

Jospa se teist' ois niin maulleen.
Aluu, alumpa, alumpalei!
Kuin Porvoon tipat rusinoineen!
Aluu, alumpa, aluu!

TURUN LINNAN TONTTU-UKKO.

Niilo Harakka, seppä, joka takoeli rautaa linnanvangeille, osasi kertoa seuraavan tarinan, kun hänelle vain annettiin pullo olutta kaulan kostukkeeksi. Hän väitti kiven kovaan itse nähneensä tontun ja Onttotornin; niin, mitäpä kaikkea sepät ja myllärit näkevätkään! Niilo Harakka oli lukenut paljoa vanhan maailman historioita, ja sentähden hän osasi kertoella, mitä ennen oli puhuttu.

Oli tonttu-ukko, seitsemän sataa vuotta vanha; hän asui eräässä holvissa Turun linnan alla. Hänellä oli niin pitkä, valkoinen parta, että voi kiertää sen kahdesti vyötäistensä ympäri, ja kyyryselkäinen hän oli, aivan kuin vanha teräsjoussi, kun se on vedetty täyteen jännitykseen. Hän kehui olevansa vanhin tonttu-ukko koko maassa; yksin tuomiokirkon tonttukin, jolla oli ikää viisisataa viisikymmentä vuotta, sanoi häntä setäkseen. Kaikki koko maan pikku ukot katsoivat häntä suvun päämieheksi, mutta kaikki myöskin pelkäsivät häntä, sillä hän tahtoi pitää kunnan järjestystä maassa. Hyvä tonttu-ukko hän oli, perin rehellinen ja kunnan haltia, vaikka hänellä olikin oma erityinen makunsa.

Hän näet asui syvimmässä holvissa Turun linnan alla, niin sanotussa *Onttotornissa*, jossa ennen muinoin pidettiin suurimpia ja törkeimpiä pahantekijöitä, joiden ei koskaan enää pitänyt näkemän päivän valoa. Siellä oli hänen palatsinsa sisustettu kaikella mahdollisella mukavuudella ja komeudella, jollaista tonttu-ukot niin suuresti suosivat. Sieltä ei suinkaan puuttunut soraa, rikkaläjiä, vanhoja kiviraunioita, rikkinäisiä ruukkuja, hajallisia niinimattoja, katkenneita tuolinjalkoja, rikotuita leikkikaluja, ruostunutta raudanromua, parittomia kenkäräjoja, hansikasräsyjä, höyhenittömiä höyhenpolstereja, piipunvarren palasia, lasittomia ikkunankehyksiä, pohjattomia korvoja, hiirensyömiä kannettomia kirjoja ynnä muuta romua, jota ei luetellakaan voida. Torni oli huolellisimmasti verhottu kaikenkuosisilla hämähäkin verkoilla, ja lattia koristettu pienillä vesilätäköillä, jotka olivat seisoneet siinä vettänsä puhdistamassa jo satoja vuosia. Ilma oli tuossa maanalaisessa asunnossa niin suloisen ummehtunut, kuin suinkin saatettiin toivoa, ja kun kaiken tämän lisäksi siellä vielä oli mädänneitä olkikupoja ja kuolleiden rottain luita, niin siitähän jo arvataan, että tonttu-ukosta siellä tuntui oikein kodikkaalta.

Ja hän viihtyikin tuossa mukavassa asunnossaan niin hyvin, että hän vain ani harvoin etsi seuraa kotinsa ulkopuolelta. Nykyajan muista tonttuista ja pikku ukoista ei tornin ukkovanhus ajatellut juuri erittäin hyvää. "Maailma on nyt enää vain rötyä", oli hänellä tapana sanoa. "Mihinkä tontut nyt enää muuhun kelpaavat kuin rakentamaan ja paikkailemaan leikkikaluja, kiillottamaan saappaita ja lakasemaan lattiaa? Ihmiset heitä halveksivat eivätkä heille enää tarjoa edes puurovatiakaan jouluyönä. Jospa he olisivat nähneet minun aikaiseni tonttu-ukot! Me rakensimme torneja ja kuljettelimme kallioita!" Kahta vanhaa ystävää hän nyt enää kävi tervehtimässä, niitäkin ani harvoin: tuomiokirkon vanhaa tonttua ja vanhaa vahtimestaria Matti Kivistä. Tuomiokirkon tontun luona kävi hän joka kahdeskymmenes vuosi, ja joka kahdeskymmenes vuosi kävi tuomiokirkon tonttu linnan tontun luona. Heidän asuntojensa välillä oli oikotie pitkin kuuluisata maanalaista, linnan ja kirkon välistä käytävää, sitä, muistathan, josta kaikki turkulaiset tietävät kertoa, vaikk'ei kukaan ole sitä nähnyt. Tontuilla ei ollut mitään vaikeutta lipuessaan ahtaan käytävän läpi, hehän voivat pujottautua avaimen reiästäkin, mutta pahempi oli siitä ihmislasten kulkea. Sen tiesi vahtimestari Kivinen paremmin kuin kukaan muu, sillä hän oli ainoa elävä ihmisolento, jonka oli onnistunut ryömiä käytävän läpi, ja silloin hän juuri ensi kerran tapasikin Turun linnan tonttu-ukko. Matti Kivinen oli siihen aikaan sukkela, kahdentoista vuoden ikäinen poika, jonka mielestä koko maailma oli pelkää tanssia. Hän etsi vanhoja musketinluoteja sorasta linnan holveista; eräänä aamuna hän sattumalta löysi tuon maanalaisen käytävän suun ja läksi uteliaisuudesta katsomaan, minne aukko saattoi viedä. Hän ryömi yhä edelleen, ja mikäli hänen onnistui päästä eteenpäin, putoili kiviä hänen takanaan alas, sulkien häneltä paluutien. Se ei huolettanut Mattia vähintäkään, tottahan hän jostakusta paikasta oli pääsevä ulos. Mutta viimein huomasi hän käytävän olevan täynnä kiviä myöskin edessään, ja silloin Matti ei päässyt edes eikä taas. Siellä hän ehkä istuisi kivien välissä vielä tänäkin päivänä, ell'ei olisi silloin juuri sattunut olemaan kahdeskymmenes vuosi, jolloin linnan ja tuomiokirkon tontut kävivät toisiaan tervehtimässä. Linnan tonttu oli matkalla tuomiokirkkoon ja löysi pojan kivien välistä kuin ketun ansasta. Tonttu oli hyväsydäminen, niinkuin kaikki tontut ovat, vaikka myöskin äkkivihaiset. Hän sen tähden ärjäsi Matille: "mitä sinulla on täällä tekemistä?" "Minä etsin musketinluoteja", vastasi Matti vavisten. Tonttu nauroi. "Otahan kiinni minun saappaani varresta", sanoi hän, "niin minä autan sinut ulos!" Matti ei nähnyt mitään, mutta ojensi pimeässä kätensä ja sai kiinni saappaan varresta. Silloin alkoi kulku joutua kivien ja soran läpi, ja hetkisen päästä sanoi tonttu: "mene ulos luukusta!" Matti ei nytkään nähnyt mitään, mutta ojensi pimeässä kätensä ja tunsu luukun, jota saattoi nostaa. Heti hän silloin oli tuomiokirkon pääalttarin luona, ja siellä seisoi piispa täydessä juhlapuvussa pappinensa, valmiina ryhtymään messun lukemiseen. "Katsos tuota!" sanoi piispa: "mitä sinulla on tekemistä kirkon viinikellarissa?" Matti ajatteli itsekseen, että piispa ehkä saattoi olla vaarallisempi kuin tonttu-ukko, ja vastasi reippaasti, että hän oli etsimässä musketinluoteja. Piispa ei katsonut sopivaksi nauraa juhlapuvussa, hän vain viittasi kuorin takaovea ja Matti läksi kypälämäkeen min enimmän kerkisi.

Tästä päivästä alkoi Matti Kivisen ja Turun linnan tonttu-ukon ystävyys. Matti häntä ei nähnyt, sillä tonttu enimmäkseen liikkui näkymättömänä harmaassa nutussaan, päässä musta lammasnahka-lakki; mutta milloin hän käänsi lakin nurin, tuli hän näkyväksi. Tonttua huvitti auttaa, niinkuin tontuilla on tapana, että Matille kävisi hyvin tässä maailmassa. Ja ihmeellisen hyvin pojalle kävikin sekä lukusilla että työssä. Mutta koska olisi liian pitkältä kertoa sitä kaikkea, niin riittääköön, kun tiedämme, että Matti Kivinen pääsi kolmenkymmenen vuoden iässä Turun linnan vahtimestariksi ja hoiti sitä virkaansa kunnialla viisikymmentä vuotta. Kahdeksankymmenen vuoden iässä sai hän eron ynnä elinkautisen

eläkkeen ja eli sitte vielä koko joukon vuosia vanhassa linnassa, josta hän ennen muinoin oli etsinyt musketinluoteja holveista.

Tontun ja vahtimestarin ystävyys kävi viime vuosina niin likeiseksi, kuin tonttujen ja ihmisten ystävyys suinkin voi olla. Matti Kivinen oli jättänyt ammattinsa tyttärensä tyttären miehelle, uudelle vahtimestarille Antti Tiiliselle eikä hänen enää tarvinnut olla öin päivin huolissaan, että linnan vangit ehkä saattaisivat karata. Hänellä oli nyt kylliksi aikaa kävellä ja kaivella vanhassa linnassa miten mielensä teki, korjaella puutteellisuuksia, tukkia rikkonaisia ikkunan ruutuja, joista myrsky puhalteli sisään syysöinä, taikka estää lunta ja sadetta vuotamasta katon raoista. Näillä vaelluksillaan tapasi hän usein tonttu-ukon, joka myöskin käveli samoilla asioilla, sillä molemmat he rakastivat linnaansa enemmän kuin mitään muuta tässä maailmassa, eivätkä pitäneet lukua vaivoistansa korjaellessaan sen rappeutuvia muureja. Eipä kukaan muu huolehtinutkaan vanhasta rakennuksesta; se seiso, jos seiso, vaan jos se kaatui, niin samapa sekin.

Tuli sitä raateli, samoin aika; talvet tuiskuttivat luntansa sisään, kesät satoivat vettä, tuuli pudisteli tiilejä ja savupiippuja, rotat kalusivat reikiä lattiaan, tikka hakkaeli rikki ikkunain pielet, hirret mätänivät, kellariholvit uhkasivat pudota romahtaa alas, ja tornit näyttivät jo hyvin arveluttavasti kallistuvan. Turun linnasta ei kohtakaan olisi muuta ollut jäljellä kuin soraläjä, ell'ei tonttu alinomaa olisi korjaellut vammoja, ja nyt hänelle joutui avuksi vanhus Kivinen.

Tontun seitsensata-vuotinen sydän oli liikutettu. Jopa hän eräänä päivänä yht'äkkiä käänsi lammasnahka-lakkinsa, ja heti hän muuttui näkyväksi. Vanhus Kivinen oli vähällä kauhusta pudota romahtaa alas pitkin tornin rappuja, kun näki edessään pienen, ystävällisesti hymyillä irvistelevän ukon pitkine valkopartoineen ja kyyryselkineen. Hämmästyksissään yritti hän tekemään ristinmerkkiä, niinkuin vielä hänen lapsuudessaan oli tapana, mutta tonttu ehti ennen häntä.

"Pelkäätkö minua?" kysyi tonttu.

"Enhän toki", vastasi vahtimestari änkyttäen, vaikka pelkäsi kovasti.

"Ketä minulla on kunnia...?"

Tonttu nauroi leikkisellä tavallaan. "Vai niin, vai et sinä tunne minua? Etkö muista, kun olit kahdentoista vuoden ijässä, kuka sinulle sanoi: otahan kiinni minun saappaani varresta! Muistatko, kuka sinulle kuiskasi katkismusta korvaan, kun pappi kysyi kylänluvuilla: mitä se on? Etkö muista, kuka sammutti kynttilän, kun olit nukkunut pois kirjan äärestä, ja kuka etsi saappaasi järvestä, kun putosit venelaiturilta? Kuka raaputti pois läkkitahran, kun kirjoitit hakemuksesi vahtimestarin virkaan? Ja tiedätkö, kuka täällä joka yö käveli linnassa sinun maatesasi katsomassa, että vankein kaikki ovet olivat hyvästi lukossa? Minä se olin, Matti Kivinen! Emmeköhän ole vanhoja tuttuja; olkaamme nyt ystävät!"

Vahtimestari oli hyvin hämillänsä. Hän kyllä arvasi, kuka hänellä oli edessänsä, ja hänestä, hyvästä kristitystä, tuntui vähän oudolta oleskella sellaisen velhon seurassa. Mutta hän ei ollut tuosta valittavanaan sen enempää. Siitä hetkestä alkaen hän tottui vaelluksillansa tapaamaan tonttu-ukkoa milloin missäkin, välistä linnanvinnillä, välistä rapuilla ja välistä holveissa.

Kylläpä kelpasi kuulla tontun kertomuksia Turun linnasta. Kaikkialla hän oli ollut mukana linnan alusta asti ja muisti kaikki kuin eilisestä. Hän oli nähnyt Pyhän Erikin ja Pyhän Henrikin; toisella heistä oli poskessa luoma ja toinen oli ontuva. Hän tunsi kaikki linnan päälliköt seitsemättä sataa vuotta takaperin: urhollisen drotsi Tore Bielken ylistellyn Hannu Kröpelinin, julman junkkeri Tuomas Wolffin, herttua Juhanan ja hänen loistavan hovinsa, vangitun Erik-kuninkaan, Ebba Stenbockin, joka piti rukouksia kanuunain paraillaan paukuessa, Kaarle IX:nen, joka kirjoitti varoituksensa oven kamanaan, Kustaa Aadolfin, joka pelastui tulenliekeistä, Pietari Brahen, joka otti vastaan ensimmäiset professorit Turun yliopistoon, ja niin monta muuta kuuluisaa miestä. Heidän kaikkein kanssansa oli tonttu näkymättömänä istunut ruokapöydässä, näkymättömänä maistellut heidän viinilaseistansa ja kuunnellut heidän salaisimpia puhelujansa. Osasipa hän kuvailla, millaiset olivat hakaset Ebba Stenbockin liiveissä, pitsit Kustaa Aadolfin kauluksessa ja hopeasolki Pietari Brahen ritarivyössä. Tonttu kertoi linnan monista taisteluista, piirityksistä ja vahingoista tulen ja sodan kautta. Pahin tulipalo oli sattunut tontun ollessa kerran poissa tervehtimässä serkkujansa, Raaseporin ja Loviisan tonttuja. Mutta silloin olikin tonttu päättänyt, ett'ei enää koskaan lähde Turusta mihinkään.

Vahtimestari kuunteli vain kainosti, eikä hänelle ollenkaan johtunut mieleen, että hän olisi voinut vähemmälläkin opilla päästä professoriksi. Hän seurasi tonttua salista saliin ja holvista toiseen, ja eräänä päivänä he saapuivat Ontelotornin suulle.

"Etkö tule alas minun asuntooni?" kysyi tonttu-ukko.

"Kyllä mielelläni", vastasi vahtimestari, vaikka häntä hyvin kammotti. Mutta uteliaisuus kuitenkin

voitti; hän näet ei ollut koskaan ennen käynyt siellä.

He laskeutuivat, tonttu edeltä ja vahtimestari hänen olkapäillensä. Ehdittyään kuusi tai seitsemän sylvä holvin alle, tunsivat he maata jalkain alla. Siellä oli pilkkosen pimeä ja jääkylmä, ja ilma oli perin kostea ja ummehtunut.

"No, eikö täällä ole mukava asua?" kysyi tonttu.

"Saattaapa olla teidän mielenne mukaan", vastasi vahtimestari kohteliaasti. Ja samassa hän sattui astumaan kuolleiden rottain luille, niin että ratisi vain jalkain alla.

"Niin, teillä ihmisillä on kummallinen maku, kun rakastatte auringonpaistetta ja taivaan ilmaa", nauroi tonttu. "Mutta kas, minullapa on parempaa. Oletko koskaan hengittänyt terveellisempää ilmaa? Ja valoa minulla on, paljon parempaa kuin auringonpaiste, saat nähdä heti. Murri, velho, missä nyt vetelehdit? Heti näyttämään tulta minun virkaveljelleni! Ah, anna anteeksi, hän ei ole oikein tottunut vieraihin; jopa siitä onkin toista sataa vuotta, kuin viimeksi täällä niitä oli, tässä minun mukavassa asunnossani."

Silloin tulla hipsutti syvimmästä nurkasta jotakin mustaa, nousi kivelle ja avasi kaksi suurta säihkyvää vihreää silmää, jotka paistoivat kuin tuliset hiilet. "Mitäs arvelet minun valostani?" kysyi tonttu.

"Onko se kissa?" sanoi vahtimestari, itsekseen toivoen, että olisi kaukana koko komerosta.

"Niin, nyt on Murri kissa, mutta ei hän se aina ole ollut. Hän on minun talonvahtini ja ainoa seurakumppanini, hyvä elukka, paitse milloin on vihainen. Varovaisuuden vuoksi älä mene liian lähelle häntä! Kyllä minä tulen toimeen seurattakin, mutta talonvahdin minä sentään tarvitsen. Tahdotko nähdä aarrekkammioni?"

"Kiitoksia paljon, en minä ole utelias", vastasi vahtimestari. Häntä värisytti ja itsekseen ajatteli hän, että aarteet ehkä olivat samaa erinomaista lajia, kuin ilmansa ja valonsakin.

"Mitä? Luuletko minua köyhäksi kerjäläiseksi?" tiuskasi vähästä pahastuva tonttu. "Tule ja katso tänne!"

Näin sanoen aukasi hän pienen, ruosteisen rautaoven, joka oli pimeimmässä nurkassa sammalen, homeen ja hämähäkin-verkkojen peitossa. Murri-kissa astua hipsutteli ovesta sisään ja valasi säkenöivillä silmillään matalaa ja pitkää holvia, joka oli täynnä kultaa, hopeaa ja jalokiviä, kalleita hovipukuja, komeita sotavaruksia ja muita muinaisajan kalleuksia niin pitkältä, kuin nähdä saattoi. Tonttu katseli kaikkia noita aarteitaan ahneen mielihyvällä ja hypähti tuttavasti vieraansa olkapäälle, sanoen: "Myönnäppäs, Matti Kivinen, ett'en olekaan mikään köyhä rahjus, niinkuin sinä yksinkertaisuudessasi ehkä olet luullut. Kaikki tämä on minun oikealla tavalla hankittua omaisuuttani. Joka kerran, kuin linnaa on tuli tai vihollinen hävitellyt, olen minä näkymättömänä juoksennellut pitkin saleja ja holveja ja korjannut kaiken tämän kalliin tavaran, jonka nyt luullaan aika sitte joutuneen tulen uhriksi tai vihollisen saaliiksi. Ah, onpa suloista, on niin suloista olla rikas."

"Mutta teidän olette yksin, mitä te teette kaikella tuolla rikkaudella?" uskalsi vahtimestari kysyä.

"Mitäkö teen? No, minä katselen niitä tuhat vuotta, minä katselen niitä joka päivä ja joka yö; minä vartioitsen niitä ja suojelen niitä."

"Entäpä jos joku Teiltä riistää aarteenne?"

Murri kohta huomasi, mistä oli puhe, ja räiskyi tulta. Tonttu-ukko otti vierastansa kovasti kiinni kädestä ja mitään vastaamatta talutti hänet salaovelle ja avasi sen vain hiukan raolleen. Sieltä kuului hirvittävä kiljunta ja ärinä kuin sadan pedon suusta. "Etkö luule", ärisi pikku ukkokin, ääni käheänä kiukusta, "etkö luule kurjain ihmisten jo monestikin himoinneen minun aarteitani? Tuolla ne rosvot ovat kahleissa, kaikki tyyni nyt susina, ja jos sinun mielesi tekee koetella samaa, kuin he ovat koettaneet, niin pääset heidän joukkoonsa."

"Jumala meitä varjelkoon!" huokasi kunnan vahtimestari hyvin peloissaan.

Tonttu tuli jälleen hyvillensä, kun näki vieraansa niin kauhuissaan. "Älähän tuosta nyt niin säikähdä", sanoi hän; "sinä olet rehellinen mies, Matti Kivinen, ja sentähden sanonkin sinulle, mitenkä oikeastaan on. Tässä on vielä kolmas rautaovi, mutta sitä ei kukaan uskalla avata, en edes minäkään. Kaukana sen takana, syvällä linnan perustusten alla ja kallion povessa istuu eräs hyvin vanha ja paljon mahtavampi kuin minä. Siellä istuu vanha Väinämöinen kaikkine sankareineen ja odottaa, odottaa, odottaa, yhä odottaa viimeistä päivää tai Suomen tulevaisuutta, en tiedä, kumpaako. Sen minä vain tiedän, että hänen partansa on paljon pitempi kuin minun, ja kun se kasvaa niin pitkäksi, että täyttää kerran ympäri kivipöydän, silloin tulee maailman loppu. Ja se kasvaa kasvamisestaan joka päivä, ja hän joka päivä

huoaten koettaa, eikö parta jo täyttäisi ympäri pöydän; mutta yhä siitä vielä puuttuu vähän. Silloin hän tulee murheelliseksi, ja silloin kuuluu hänen kanteleensa ääni niin selvään kallion lävitse, että yksin vanhan linnan muuritkin kuuntelevat ja tuo joki paisuu yli reunojensa paremmin kuullakseen. Silloin havahtuvat hänen sankarinsa, jotka maaten odottavat mestarinsa aikaa; he luulevat ajan tulleen, nousevat ja kalistelevat miekkojaan kilpiinsä, niin että linnan perustuksetkin tärisevät..."

"Ei", jatkoi tonttu, "nyt, hyvä ystävä, Matti Kivinen, on parasta sinun palata takaisin ylämaailmoille, sillä muuten voit täällä sattua kuulemaan enemmän, kuin sinun pitäisi tai sinä sietäisit kuulla. Mutta aivanhan olin unhottaa, että nyt olet minun vieraani ja tarvitset virvokkeita. Kyllähän arvaan, ett'et osaa pitää missään arvossa syltättyjä hämähäkin verkkoja etkä maustettua ropakkovettä. Älä huoli yhtään, vaan sano suoraan! Tahdotko kunnollista olutta? No niin, tuleppas kanssani, kyllä sitä minulla on. Usein olen itsekseni ihmetellyt, mitenkä tulinkaan säilyttäneeksi sen jonni-joutavan astian, mutta nytpä näen, että kelpaa se sentään sekin joskus."

Tonttu etsi esiin suuren, homeisen tammitynnyrin, otti aarrekammiostaan hopeapikarin ja laski siihen kirkasta tummaa juomaa. Vahtimestarilla oli kylmä, hän ei voinut olla maistamatta, ja juoma olikin hyvää kuin paras viini. Se kierteli hänen suonissaan niin suloisesti kuin lämpö talvipakkasessa; hän uskalsi kysyä, mistä tonttu oli saanut niin oivallista juomaa.

"Ei se ole muuta kuin viimeinen tynnyri herttua Juhanan kuuluisasta suomalaisesta olutvarastosta, jota hän sittemminkin, kuninkaaksi päästyään aina tilasi Suomesta. Se paranee vuosi vuodelta, niinkuin tuo ropakkovesikin. Pidä pikari muistiksi, mutta älä sano kellekään; sellaisia pikareja on minulla sadoittain."

Olut nousi Kivis-vanhukselle päähän, ja silloin hän aina oli iloinen. "Kiitoksia, tonttu hyvä!" sanoi hän. "Uskallankohan olla rohkea ja pyytää teitä ylihuomenna häihin? Tyttäreni tyttären tytär, pikku Ruusu, ja vääpeli Roopu Pii silloin vihitään, ja olisi suuri kunnia meille, jos'... jos..." Samalla johtui ukolle mieleen, mitenhän pappi ja tonttu sopivat yhteen, ja hän vaikenä äkisti.

"Kunhan tässä ajattelen asiaa", vastasi tonttu.

Vahtimestari kiipesi hänen olkapäilleen, ja kohta he olivat jo ylhäällä ontelotornin suulla. Kivis-vanhus ei muistanut koskaan ennen olleen niin helpon hengittää kuin nyt keuhkojen täytyessä elvyttävällä ulkoilmalla. "Ei", ajatteli hän, sanottuaan seuraajalleen jäähyväiset, "enpä kaikista tontun aarteistakaan enää toista kertaa läksisi tuonne alas."

Nyt alkoi siistiminen ja puhdistaminen vanhassa linnassa; siellä kohta tuli häät, ei tosin kellekään kultaiselle prinsessalle eikä hopeasta hohtavalle linnanneidollekaan ja urholliselle töyhtöpäiselle kannusjalkaiselle ritarille. Ei, morsian oli vain Tarun pikku tyttö, yllä kotikutoinen pummulihame, mutta jospa olisitte nähneet, miten kaunis ja hyvä hän oli, pikku Ruusu! Ei kukaan prinssi eikä herttua ollut kiinnittänyt häneen armollisia silmäyksiänsä, vaan reipas tarkk'ampujapataljoonan vääpeli Roopu Pii oli hänelle ilmaissut, että jos tyttö vain itse tahtoi, niin saattoi hänestä aikaa myöten tulla kenraalinrouva, silloin kuin vääpelistä tuli kenraali. Pikku Ruususta näytti hyvin luultavalta, että niin oli tapahtuva, ja suostui hän aluksi tulemaan vain vääpelin emännäksi.

Mutta Piillä oli kilpaveli, eräs kersantti, hänen oma serkkunsa, joka usein oli vahtimiehenä linnassa, ja hänen nimensä oli Kilianus Kouranen. Hän myöskin mielellään tähysteli Ruusua, ei kuitenkaan niin paljon hänen itsensä tähden kuin rahain, joita luuli hänen aikanaan perivän. Kouranen aivan joutui raivoihinsa Piin menestyksestä ja päätti yhdessä äitinsä Saaran kanssa, joka oli Turun ilkein vanha kielikello, väijyksellä keinoa, miten saisivat vääpelin sysätyksi syrjään. Tuo ei kuitenkaan onnistunut, sillä kuuliaiset ja häät tulivat, ennenkuin kersantti arvasikaan.

Nyt siistittiin ja puhdistettiin vahtimestarin asuntoa että sitä oikein iloksensa katseli. Sinne koottiin ensimmäiset toukokuun pihlajan- ja koivunlehdet, tuomenkukkia ikkunoille, ja merkkillistä, miten kaikki kauan odotellut ruusunpuut ruukuissaan aukesivat juuri siksi päiväksi. Kaikki valmistukset onnistuivat erinomaisen hyvin, vehnäpullat kohosivat kuin ruisleivät, kahverit karttuivat täyteen kaikenlaista hyvyttä ikäänkuin itsestään, rotat niitä kyllä tavoittelivat, mutta joutuivat kaikki ansaan. Koko linna näytti nuorentuneelta, kaikki rikkinäiset ikkunat muuttuivat ehjiksi, kaikki huonot rappuset uusiksi, kaikki kaatuneet savupiiput nousivat pystyyn; yksin vangitkin olivat huomaavinaan, että reiät heidän ruudukkaissa nutuissaan kasvoivat kiinni ilman räätälin apua. Ihmiset ihmettelivät ja kummastelivat, mutta vanha vahtimestari kyllä arvasi, ketä hänen tuli kiittää kaikesta tuosta suuresta huolenpidosta. Kyllähän hänen olisi pitänyt olla kiitollinen, mutta hän ei voinut olla ajattelemta: "mitähän pappi sanoo, kun tonttu astuu sisään ja kääntää nurin lammasnahkalakkinsa?"

Hääpäivä tuli ja vieraita jo kokoutui, mutta mitään tonttu-ukkoa ei näkynyt. Vahtimestari-vanhus hengitti jo helpommin ja alkoi ottaa osaa hääväen iloon. Siinä oli soittoa ja tanssia ja kauneita puheita, niin kauneita että ne olisivat kelvanneet sotamarskillekin eikä ainoastaan sellaiselle, joka vasta aikoi

kiivetä niin korkealle. Vanha kunnan linna ei ollut Pietari Brahen ajoista asti nähnyt sellaisia pitoja eikä niin kaunista morsianta. Pikku Ruusu näytti niin hyvältä ja onnelliselta yksinkertaisessa valkopuvussa, metsäruusu tukassa, ett'ei kukaan ollut nähnyt hänen vertaistaan, ja Roopu Pii johti poloneesia aivan kuin olisi jo ollut kenraali.

Oltiin jo päästy niin pitkälle, että piti ruveta juomaan morsiamen maljaa, ja katso, silloin täyttyivät kaikki lasit itsestään. Ja kun pikku Ruusu astui piiriin, punakkana ja valkoisena, kumminkin enempi punaa kuin valkoista, silloin näkymätön käsi laski hänen päähänsä kultakruunun ja omituinen loisto levisi hänen päänsä ja vaalean tukkansa ympärille, ikäänkuin pyhimysten päässä on kuvattuna. Kaikki kummastelivat kruunua, mutta ei kukaan nähnyt sen tuojaa. Alettiin kuiskaila keskenään, että morsiamen mummon isä, vanha vahtimestari, lienee sen aarteen varmaankin löytänyt jostakin linnan maanalaisesta holvista.

Kivis-vanhus kyllä arvasi asian ja odotteli kauhulla, milloin tonttu oli yht'äkkiä näkyvä keskellä hääjoukkoa, iloisesti hymyilevän ja sanovan: "pidä hyvänäsi minun morsiuslahjani!"

Mutta tonttu ei tullut, taikka oikeammin: hän oli jo siellä, mutta näkymättömänä. Kahvia juuri tarjottiin hyvin paistuneiden korppujen kanssa, kun vahtimestari kuuli korvaansa tutun äänen kuiskaavan: "saanko ottaa korpun Murrille?" — "Ottakaa neljä! Ottakaa kaikki, kaikki tyyni korista!" kuiskasi vahtimestari hämmästyen vastaan.

"Murri raukka tarvitsee jotakin iloksensa", jatkoi ääni. "Näet nyt, vanha ystävä, että tottelin kutsuasi, mutta enpä viitsi kääntää lakkiani nurin, minä en oikein pidä papista. Mitenkä minun kruununi sinun mielestäsi sopii morsiamelle?"

"Hän on aivan kuin kuningatar."

"Senpä luulisin", virkkoi tonttu. "Se onkin kuningatar Katarina Jagellolaisen kruunu niiltä ajoilta, kuin hän asui Suomessa ja Turussa. Miksipä minä olisin antanut Erik-kuninkaan väen ryöstää sen silloin, kuin he valloittivat linnan? Mutta älä puhu siitä; ihmiset voisivat luulla minun varastaneen sen."

"Kyllä minä olen vaiti", kuiskasi vahtimestari. "Enkö saa tarjota rinkelää Murrille?"

"Murri syö vain kerran viidessäkymmenessä vuodessa; jo hänellä on kylliksi sinun ajaksesi", vastasi tonttu. "Hyvästi nyt ja kiitoksia ravinnosta! Täällä ylhäällä on niin kelvottoman paljo taivaan valoa; minulla jo on ikävä hauskaan komerooni."

Siihen loppui kuiskaileminen. Vahtimestari ymmärsi nyt tontun palanneen komeroonsa linnan alle ja oli erittäin iloinen, kun niin helposti selvisi niin arveluttavasta häävieraasta.

Iloissaan joi ukko morsiamen onneksi maustettua viiniä lasinsa pohjaan asti. Mutta sepä hänen olisi pitänyt jättää tekemättä, sen kunnan Kivisen, sillä hän oli vanha ja viini nousi hänelle päähän, niinkuin olut toispäivänä. Hän tuli puheliaaksi eikä enää muistanutkaan olla lörpöttelemättä.

Saara-mummo ja hänen poikansa olivat tietysti myöskin tulleet häihin. Saara kävi istumaan vanhan vahtimestarin viereen ja ylisteli ja kiitteli kaikin tavoin kallista kruunua. Morsian, lapsi raukka, arveli hän, olisi kyllä saattanut tyytyä myrttiseppeleesensä, mitäpä huolitettiin tehdä häntä turhamaiseksi. Olisi ollut viisaampi myöä kruunu kultasepälle ja ottaa siitä aika summa rahaa kuin tehdä ihmisiä turhamaisiksi. Ja kun oikein arveltaisiin asiaa, niin tosiaanakaan ei tiedettäisi, kenen oma se kruunu oikeastaan on. Jos Kivinen oli löytänyt kruunun jostain linnanholvista, niin tottapa se oli korkean esivallan oma, niinkuin koko linnakin.

"En minä ole löytänyt kruunua enkä sitä minä ole antanut morsiamelle", vastasi vahtimestari äkeissään.

"No totta tosiaan, kukapa muu olisi morsiamelle antanut niin kalliin lahjan?" kysyi Saara innoissaan.

"Se ei koske teihin, matami."

"Eikö koske? Vai ei koske minuun, jos viskaali tulee minun oman sisareni pojan, sulhasen, luo ja sanoo: vastaappas, vääpeli, varastetusta tavarasta; kruunu on varastettu?"

Kunnan Matti Kivinen pahastui ja sattui kiivaudessaan puhumaan tontusta ja hänen aarteistaan enemmän, kuin olisi viisasta ollut. Saaran onnistui urkkia koko salaisuus, ja jos hän nyt olisi päästänyt loruelevan kielensä valloilleen, niin kohtapa olisi koko hääväki tiennyt, mitä hänkin, ja vielä vähän lisäksi. Mutta Saara Kouranen oli vielä ahneempi kuin lorulemisen haluinen. Sentähden hän heti meni poikansa, kersantin, luo, joka myöskin oli seurassa, ja kuiskasi hänelle korvaan, että ontelotornissa oli suuri aarre kätkeytyneenä ja että heidän pitäisi se käydä korjaamassa, ennenkuin kukaan muu sai vihiä siitä. Kilianus Kouranen oli heti valmis, he molemmat hiipivät ulos, hankkivat lyhdyn, lapion, kuokan ja

nuoraportaat sekä menivät kenenkään huomaamatta alas linnan holveihin ja sieltä ontelotorniin.

Holveissa oli pimeä, joka askel kaikui moninkertaisena ja rotat peljästyen pakenivat koloihinsa. Salalyhty levitti hämärää valoa harmaille, tomuisille kiviseinille, suuret hämähäkit juoksentelivat edestakaisin, ja välistä näytti joku outo varjo vilahtavan ohitse.

"Etkö kuule astuntaa jäljeltämme?" kysyi Saara.

"Muurit ne vain kaikuvat", vastasi Kilianus.

Näissä autioissa saleissa oli pikku Ruusu monesti kävellyt yksinään sekä pimeässä että päivänvalossa, pelkäämättä mitään; mutta kun on paha omatunto, vavistaan pienimmästäkin risauksesta. Taaskin kysyi Saara:

"Etkö nähnyt varjon vilahtavan tuossa oikeanpuolisella seinällä?"

"Oma varjosihan se vain oli, äiti", vastasi Kilianus. Hän yhtä vähän tiesi kuin Saarakaan, että tonttu-ukko näkymätönnä seurasi heitä askel askeleelta.

Kauan etsittyään löysivät he viimein Ontelotornin suun. Se näytti hirvittävän vastenmieliseltä. Jääkylmä, ummehtunut ilma tuli sieltä syvyydestä vastaan. Uskalsivatko he mennä tuohon pimeään ja kylmään kuoppaan? "Älä mene!" varoitti omatunto. "Joutavia, mene vain!" virkkoi ahneus. Kersantti otti nuoratikapuut, satoi ne lujasti aukon suulle ja astui edeltä; ahne äiti kiirehti jäljestä.

Heidän päästyään tornin pohjaan sammui lyhty, sillä ilma oli alhaalla niin perin täynnä vahingollisia höyryjä. Pilkko pimeä oli heidän ympärillään kuin säkissä. He koettivat uudestaan sytyttää lyhtyänsä, mutta turhaan, se ei voinut palaa tukeuttavissa kaasuisissa. Äkisti pimeästä rätsisi heitä vastaan pari tulista hiiltä. Ne olivat Murri-kissan silmät.

"Eiköhän ole parasta kiivetä takaisin?" kuiskasi Saara vavisten, ja samaa ajatteli poikakin. Mutta tuskin ehtivät he astua alimmalle porraspuulle, kun hirvittävä jyräys tärisytti linnaa ja suuri kasa kiviä ja soraa putosi Ontelotornin suuhun, niin että se tukkeutui kokonaan ja pakotie sulkeutui. Samassa tonttu-ukko käänsi heidän sivullaan lakkinsa nurin, niin että he kissan silmäin valossa näkivät hänen pienen, harmaan, kyyryisen vartalonsa, pienet, punaiset silmänsä ja pitkän partansa. Kersantti ja hänen äitinsä olivat vähällä pudota kauhusta istualleen, niin vihaiselta ja pilkalliselta näytti nyt tonttu-ukko, joka vielä äsken oli ollut niin lempeä vahtimestari vanhukselle.

"Terve tuloa minun asuntooni!" pilkkasi tonttu. "Olittepa varsin ystävällisiä, kun tulitte tervehtimään minuakin yksinäisyydessäni; nyt minä pidänkin teidät ainiaan täällä. Tornin suu on pudonnut umpeen, täältä ei kukaan enää pääse pois. Katselkaa nyt asuntoanne tarkemmin! Näin mukavasti me nyt asuskelemme yhdessä, kunnes tekin tulette yhtä vanhaksi kuin minä. Joka päivä syömmme aamiaiseksi kelpo hämähäkkejä, päivälliseksi tuoreita rottia ja illalliseksi parasta hometta. Minä olen teidän seurakumppaninne yöt päivät ja näytän teille aarteeni, sen, jota te niin himoitsette, mutta joka ei koskaan tule teidän omaksenne. Murri kehää teille; sillä tiedä, Saara, että hän viisisataa vuotta sitte oli juuri samanlainen kielikello ja ahne akka kuin sinäkin nyt, ja hän jäi minun luokseni samasta syystä, kuin sinä nyt jäät. Kun hän eli ihmisikänsä loppuun, muuttui hän kissaksi, ja samaan kunniaan pääset sinäkin, kunnan ystäväni. Katsoppas, miten Murrin silmät loistavat ilosta, kun saa kumppanin. Ja sinä, Kouranen, tulet hyväksi vartiaksi minun aarrekammiolleni. Jos olisit rehellinen, poikaseni, niin tekisin sinut kahlekoirakseni, mutta koska olet varas, niin tulet ihmisikäsi loputtua sudeksi muiden sutten joukkoon. Kuule, miten he ulvovat ilosta!"

Kersantti Kouranen oli uhkarohkea mies. Hän viskautui tonttu-ukon päälle, aikoen musertaa hänet muuria vasten. Mutta turha vaiva; hän ei tavannut muuta kuin tyhjää, vaan sen sijaan hän tunsu Murrin kynnet niskassaan. Tonttu nauroi. "Menkääs nyt", sanoi hän, "kumppanienne luo luolaan, mutta katsokaa, ett'eivät ne revä teitä kuoliaaksi."

Kilianus Kourasen ja hänen äitinsä Saaran täytyi mennä sutten seuraan, ja siellä he luultavasti ulvovat vielä tänäkin päivänä. Häävieraat ja muut ihmettelivät, mihin he joutuivat, mutta kukapa suree kielikelloa tai itkee varasta?

Seuraavana päivänä sanoi vanha vahtimestari Kivinen tyttärensä tyttären tyttarelle Ruusulle, joka oli eilen ollut morsiamena: "Olipa eilen aika hyvät häät ja ruhtinaallinen morsian. Lapsi, arvaappas, kuka on aikoinaan käyttänyt sinun morsiuskruunuasi? Ei kukaan sen alhaisempi henkilö kuin Suomen herttuatar Katarina Jagellolainen."

"Nyt narraatte", sanoi Ruusu.

"Etkö usko? Kyllä minä sen tiedän varmalta taholta. Tuoppas tänne kruunu, niin saamme nähdä, että

se on merkitty kuninkaallisilla kirjaimilla."

Ruusu avasi kaappinsa, jossa morsiuspuku oli tallella, mutta peräytyi hämmästyen. Kruunu oli poissa, ja sen sijassa vain palanen ruosteista rautaa.

Etsittiin ja tutkittiin kaappi katosta lattiaan asti, mutta kruunua vain ei ollut missään.

"Voi minua, vanhaa höperöä!" huokasi vahtimestari, "minä en osannut olla vaiti. Minä sain vait'olon ehdolla kuulla salaisuuden enkä malttanut olla kuiskaamatta sitä syrjäisen korvaan. Lapsi, älä koskaan ilmase mitään, joka on sinulle uskottu vait'olon ehdolla!"

Ruusu luuli vanhan ukon rupeavan käymään uudestaan lapseksi. Hänhän olikin jo kahdeksankymmentä kahdeksan vuoden ijässä.

Vahtimestari Kivinen eli kuitenkin vielä kaksi vuotta, vaan ei enää koskaan mennyt holveihin eikä torninrappusia astumaan; hän tunsu jo jalkansa heikoiksi ja alkoi vähin luulla olevansa vanha. Eikä hänellä ollut mitään halua kohdata vanhaa ystävänsä tonttua, sillä monestakin merkistä hän huomasi, ett'ei tonttu enää ollut niin ystävällinen linnan asujamia kohtaan kuin ennen. Ei enää koskaan nähty aamusilla huoneita näkymättömän käden siistimiksi, ei kukkia kastelluiksi eikä rapistuneita muurinkohtia korjailtuiksi niinkuin ennen, tietämättä kuka sitä kaikkea teki. Linna rappeutui päivän päivältä yhä enemmän, eikä enää ollut apua korjailemisestakaan, sillä ei mikään kestänyt sen hävitysvoiman edessä, joka nyt mellasteli vanhassa linnassa.

Eräänä päivänä sanoi vanha Kivinen Ruusulle: "Talutappas minua kävelylle linnaan!"

"Kyllä mielelläni", sanoi Ruusu. "Mihinkäs tahtoisit lähteä, isä? Mennäänkö holveihin, saleihin vaiko torniin?"

"Ei, ei, en lähde holveihin enkä torniinkaan; siellä saattaisin kohdata jonkun rappusilla. Mutta taluta minut jonkin avonaisen ikkunan luo, josta näen Auran. Minä tarvitsen raitista ilmaa. Aivanhan tuo tuntuu tänne asti Ontelotornin ummehtunut löyhkä."

"Niinpä menemme vasempaan saliin, joka on joen suun puolella. Nyt on kaunis kesäpäivä; minä vedän pikku poikani korivaunuissa mukaan." Ruusulla oli nyt pikku poika, joka oli pantu kuningas Erikin kaimaksi.

He kävelivät hitaasti linnan käyttäviä. Olipa kaunista, kun ijäisesti nuorena pysyvä aurinko paistoi mahtaville, vanhuudestakin jo harmaille muureille ja valasi kohta yhdeksänkymmen-vuotista ukkoa, joka nyt viime kertaa käveli rakkaassa linnassaan. Katsellessaan ulos ikkunoista näki hän linnanseljän hiljaa välkkyvässä tyyneydessään tornin juurella, hyvin ylistelty Aura vuodatti mereen välkkyvää vettänsä, ja kaukana, niin pitkälle kuin silmä kantoi Erstania kohti, Pohjasalmea ja Ruissaloo kohti, näkyi sadoittain valkoisia purjeita rivissä kiikkuvan kesäillan vienossa tuulessa.

Vahtimestari-vanhus katseli kyynelisin silmin kaikkea tuota kauneutta. Hän seiso juuri nyt saman, puoleksi jo läjään rapistuneen kammarin vieressä, jossa muinoin kuningas Erik XIV kulutti päiviään ja josta vieläkin voitiin huomata, miten lattia oli kulunut hänen askelistaan. "Oh tosiaankin", huokasi ukko, "ajan hammas ei säästä edes kuninkaan muistoakaan! Kohta tämä kamhari kaatuu kokoon; kohta tämä kaunis, vanha linna sortuu minun haudalleni. Suomen vanhin linna on kohta vain kivikasa, ja naakat turhaan etsivät muuria, jossa heidän rauhalliset pesänsä nyt ovat. Jospa minä vähäisellä päivieni jäännöksellä voisin pelastaa linnan häviöstä, niin mielelläni antaisin henkeni sen edestä!"

"No, sepä ei suinkaan olisi paljon arvoinen!" sanoi silloin tuttu ääni. Vahtimestari kääntyi ja näki tontun, lakki nurin, ryömivän esiin muurin raosta.

"Tekö se olette?" sanoi vahtimestari, niinkuin on tapana sanoa, kun äkkiarvaamatta kohdataan vanha tuttu.

"Totta kai!" nauroi tonttu-ukko. "Mutta minä muutin Ontelotornista tänne toiseen rotankoloon. En minä kauemmin jaksanut kuulla Saara-eukon siellä alhaalla lakkaamatta pauhaavan, niin että korvat alinomaan lukossa pysyivät. Kyllä sellainen kielikello saa tonttu-ukon pakosalle. Huh, alanpa jo kuulla huononlaisesti, rupeen käymään vanhaksi. Maailma on nyt paljasta rojua. Ei nykyisissä tonttu-ukoissa enää ole mitään ryhtiä. Mitäpä muuta tekevät kuin pelottelevat arkoja piikoja pimeillä vinneillä? No, rakentelevathan ne sentään myöskin tuulentupia, kiillottelevat saappaita ja lakasevat lattiaita. Jospa olisivat nähneet minun aikaisiani tonttu-ukkoja; me rakensimme torneja ja kuljettelimme kallioita."

"Se on totta", huokasi vahtimestari, "maailma käy yhä huonommaksi. Minun nuorena ollessani tuli yksi vahtimestari yksin toimeen parin karkulaisen kanssa, vaan nykyään täytyy hänen kutsua neljä vankilanpalvelijaa avukseen. Mitäs nyt aiotte toimia, kun annatte linnan rappeutua?"

"Annanko rappeutua?" ärähti tonttu. "Kyllä siihen on syynsä, minä olen ollut huonolla tuulella. Mutta ei minun sydämmeni siedä, että vanhan linnani unhottaisin. Kyllä minun vielä pitää kestää muutamia vuosisatoja, kunnes vanhuksen parta tuolla alhaalla kasvaa sen verran, että täyttää kivipöydän ympäri. Siitä puuttuukin enää vain kädenleveys. Mitä sinä sanoit, että antaisit henkesi linnan tähden?"

"Sen kyllä mielelläni teen, jos vain pidätte edeskinpäin linnaa kunnossa", virkkoi vahtimestari.

"Mitäpä hyötyä sinun hengestäsi olisi, vanha hupsu?" nauroi tonttu. "Sinun elämäsi lasketaan nyt enää tunnittain. Mutta annas minulle pikku poika korivaunuista; hän kestää seitsemän- tai kahdeksankymmentä vuotta ja hänestä minulle voi tulla hyötyä."

Ruusua kalpeni nuo sanat kuullessaan ja kumartui suojelevaisesti vaunuissa makaavan lapsensa ylitse.

"Minun henkeni", sanoi hän, "ota vaikka tuhannesti, mutta minun pikku Eriikkiini et saa koskea."

Tonttu rypisti harmaita ja tuuheita pikku kulmakarvojaan, kosketti muuriin kämmenellään ja mutisi:

"Te ihmiset olette omituisia sukua, en minä käsitä teitä. Mitä merkitsee yksi ihmishenki? Missä oli tämä auringonpaiste viime jouluna ja missä se on tulevana jouluna! Missä oli tämä lapsi eilen ja missä on tuo ukko huomenna? Ei, kyllä meidän tonttujen olomme toki on parempi. Minä en huoli vaihtaa."

Ne sanat pahastuttivat Ruusua. Hän uskalsi katsahtaa ylös. "Tonttu", sanoi hän, "vaikkapa sinä olisit tuhat vuotta vanha ja eläisit vielä toiset tuhat vuotta, niin tiedä, että me kuitenkin elämme kauemmin kuin sinä!"

Sellaiset sanat saivat pikavihaisen seitsensata-vuotisen tontun suuttumuksesta kuohahtamaan. "Syytä itseäsi, muurahainen, kun uskallat vastustaa mahtavamman kättä!" tiuskasi hän hirvittävällä äänellä ja löi kädellään muuriin niin voimakkaasti, että suuri lohkare kuin kallio irtautui ja jymisten vieri jyrkkää seinää myöten alas. Toisesta iskusta olisi varmaankin koko muuri luhistunut kokoon.

Ja pikkuinen, vaan hirvittävä ukko olikin jo ojentanut kätensä iskeäkseen toisen kerran. Jo vaipuivat Ruusu ja hänen vanha äitinsä-isä polvilleen, nähden ensi silmänräpäyksenä musertuvansa kuoliaaksi suuren muuriröykkiön alle. Vaan silloin äkisti pysähtyi tontun käsi ja vaipui voimatonna alas. Hänen äsken vielä niin synkeä muotonsa muuttui ihmeellisen surumieliseksi. Ja viimein näkyi suuria kyyneleitä vierähtelevän alas hänen pienistä, punaisista räpyttävistä silmistään.

Ruusua ja vanhus kuuntelivat myöskin ihmetellen. Syvältä kallion sisuksesta linnan alta kuului aina tänne asti laulun ja soiton etäinen kaiku, niin sanomattoman suloinen, ett'ei sen vertaista koskaan kuulu maan päällä. Sanoja ei voitu erottaa, mutta niitä ei tarvittukaan; soitto oli enempi kuin sanat, se virtasi kuin elävä sielu joka taholle.

"Kuuletteko?" kuiskasi tonttu hiljaisella äänellä, ikäänkuin peljäten muuten häiritsevänsä tuolla syvällä asuvaa laulajaa. "Kuuletteko? Se on se vanhus, joka asuu vuoren sisällä ja joka on paljon vanhempi minua. Vielä ei ole Suomen tulevaisuus tullut, sentähden hän laulaa niin suruisesti. Vaan kuitenkin tuntuu hän minusta nyt jo laulavan vähän iloisemmin."

He kuuntelivat kauan hiljaa ihmetellen. Viimein vaikenä laulu, melua kuului ikäänkuin aseiden kolistelemisesta. "Nyt vuoren vanhus vaikenä", sanoi tonttu, "ja hänen miehensä lyövät miekoillaan kilpiinsä. Olipa hyvä, että laulu alkoi ajoissa, muuten olisin saattanut pikastuksissani tehdä jotakin, jota sitte olisin katunut. Nouse ylös, ukko!"

Vahtimestari oli vaipunut lattialle. "Nouse ylös", sanoi Ruusu, ottaen häntä kädestä, mutta se putosi voimatonna jälleen alas. Vanha vahtimestari Matti Kivinen oh kuollut laulun aikana, sillä Väinämöisen laulu vie hengen ja tekee kaikki uudeksi. Ruusu ja hänen poikansa kuuluivat uuteen aikaan; sentähden he saivat elää.

Ilta-auringon kultasäteet valasivat vainajan kunnianarvoista valkotukkaa.

"Vai niin", sanoi tonttu omituisesti irvistäen ja omituinen sointu äänessä, jota ei ennen koskaan oltu kuultu. "Vanha ystävänä uskoi tuon pahan leikin todeksi. Totta aarteitteni kautta! Minä en tahtonut hänelle enkä sinun pikku pojalle tehdä mitään pahaa! aioin vain säilyttää teitä rohkeapuheisuutenne tähden. Vaan koska otit kiinni sanoistani, vanha kumppani, niin pidän minäkin lupaukseni. Aarteitteni kautta! Tämä linna ei hajoa vielä puoleen tuhanteen vuoteen, niin kauan kuin minun käsivarressani on vielä voimaa jäljellä. Mutta tonttu lahoo kuin vanha puu, kädestäni minä sen tunnen. Muutamia satoja vuosia sitte olisin minä etusormellani sysäissyt kumoon tämän muurinkulman, ja nyt tarvitsin siihen koko käteni. Enpä taida enää kestää kovinkaan monta vuosisataa..."

"Ja nyt siis luovuit minusta, vanha virkaveli", jatkoi tonttu. "Kukapa nyt enää auttelee minua vanhan

linnamme ja sen rappeutuneiden muurien korjailemisessa?"

"Minä kyllä autan ukkovanhuksen sijasta", nyhytty Ruusu. "Ja kun pikku Erikkini kasvaa suureksi mieheksi, niin kyllä hänkin rakastaa vanhaa linnaa ja auttaa teitä, niinkuin ennen ukkovanhus."

"Niinpä hänestä kuitenkin tulee minulle renki", sanoi tonttu.

"Ei", vastusti Ruusu, "vaan hänestä tulee Jumalan ja ihmisten palvelija koko ijäksensä."

Vahtimestari vanhus haudattiin kunniallisesti kelloja soittaen ja virsiä veisaten. Kansa ei tiennyt sanoa hänestä muuta kuin että hän oli kunnan mies, vaikka vähän taipuvainen taikuuteen. Hänen jälkeensä linnassa alkoi taas kaikki näyttää miellyttävämmältä. Eräänä aamuna huomattiin suuren alasvierineen kallionlohkareen olevan paikoilleen nostettuna; työmiesten oli helppo korjata muut puutokset, varsinkin kuin joka kivi tuntui niin keveältä nostaa kuin puunkuori. Kaikki reiät ja kolot kasvoivat ikäänkuin itsestään umpeen, ja öillä kuului useinkin soran ja kiven vetoa ylhäältä autoista saleista. Tonttu se vain sillä tavalla piti vanhalle vahtimestarille antamaansa lupausta. Linna tosiaankin on vielä koossa tänäkin päivänä. Se on taideteos, jonka kaltaista ei toinen niin helposti teekään. Koettappas rakentaa muuri, anna sitä tulen havitella, luotien runnella, sateen turmella, pakkasen halkoa, myrskyn täristellä, rottain kaivella ja vankein murtaa, mistä vain löytävät irtautuvan kiven; anna sen muurin seista sitte seitsemän sataa vuotta ihan hoitamatta; niin siten saat koetelluksi, kestääkö se! Mutta katsokaas, se muuri, jota sanotaan Turun linnaksi, nauraa vain ajan hampaalle ja pysyy koossa! Ihmekö siis, että vanhanaikaiset ihmiset uskoivat olevan tonttu-ukkoja?

ULPUKKA

Olitko kertaakaan kesällä tuolla pienen saaren luona, jossa tuuli heiluttelee kauniita koivuja ja jossa vesi on kirkasta, niin kirkasta, että voi nähdä vesielävien uiskentelevan pohjalla valkoisen hiekan yli? Jos olit siellä, niin varmaan näit rannalla suuren harmaan kallion ja sen juurella valkosen ulpukan, joka meni kiinni joka ilta ja kätki kukkansa vihreäin lehtien sisälle. Luultiin hänen olevan kihloissa auringon kanssa, sillä joka aamu ani varhain avasi se jälleen kirkkaan kukkaissilmänsä ja katseli niin lumivalkoisena ja viattomana taivaan valoa. Vaan niin ylpeä ei ulpukka kuitenkaan ollut, että hän olisi ajatellut niin ylhäistä sulhaista, joka oli häntä niin paljon korkeammalla ja sitä paitse oli niin paljon vanhempi, ett'ei hän uskaltanut sanoa sitä edes kummi-isäksikään. Eipä suinkaan, ulpukka ei katsonut niin korkealle maailmaan. Hän oli tullut hyväksi ystäväksi nuoren koivun kanssa, joka oli lähinnä rannalla ja kumarteli pitkillä, veden yli riippuvilla kiharoillaan sinne, missä ulpukka alituisesti uiskenteli veden pinnalla irtautumatta juurestaan.

Ulpukka ei ollut ainoastaan kaunis, vaan vieläpä hyvä ja nöyräkin, ja se on jotakin toista. Sentähden pitivät kaikki hänestä, ja siitpä kävikin, että hänelle tuli kosijoita koko pataljoona. Vähän matkan päässä hänestä eli joukko ruohoja ja yksi heistä kumarteli aina hänen edessään, kun vain pieninkin tuulen puhallus kulki järven yli. "Nöyrin palvelijanne", sanoi ruoho hänelle ja kumarsi niin syvään, että melkein kosketti latvallaan veteen. Vaan ulpukka ei pitänyt sellaisesta nöyryydestä, joka oli ainoastaan notkeassa seljässä, sillä hän huomasi, että ruoho sillä välin taisi olla kopea ja ylpeä pienille särjille, jotka uiskentelivat sen ympärillä ja pyörähtelivät auringon paisteessa.

Toinen kosija taas oli jäykempiselkäinen, nim. seiväs rannalla, johon vanha kalastaja kiinnitti verkkonsa, ett'eivät aallot niitä veisi pois. Seiväs seiso i aina ihan suorana eikä väistynyt ihmisten eikä eläinten edestä, ja aina oli hänellä riita milloin minkin kanssa, joka tuli liian likelle häntä. Siitä ei ulpukka myöskään pitänyt, sillä hän oli hiljainen ja hyväso puinen eikä mielellään riidellyt kenenkään kanssa, ei vanhan veneenkään, joka ahtaissa käänöksissä kulki hänen ylitsensäkin, kun niin sattui.

Kolmas kosija oli tuo suuri kallio, jota sanottiin Rajakallioksi, sentähden että siitä kulki kahden kylän välinen raja. Kaikkina kauniina päivinä, joina aurinko paistoi, lämpisi rajamerkin kivisydän, kun se seiso i siinä ja katseli ulpukkaa; mutta se oli niin hirveän vanha, sen niskalla lepäsi jo kuusi-tuhatta vuotta ja sammalet kasvoivat kaikista sen halkeamista. Ulpukku piti Rajakalliota hyvin suuressa arvossa, vaan ei siitä seurannut, että hän olisi tahtonut mennä naimisiin sen kanssa. Se olisi ollut kunnioituksen pilkkaamista.

Lyhyesti sanoen, ulpukka piti vähäsen nuoresta ja viheriäisestä koivusta, joka aina nyökkäsi niin ystävällisesti hänelle katsellessaan kuvaansa vedestä, ja sitä se teki melkein aina, vaan ainoastaan sentähden, että se näki tuon oman kuvansa vesipeilistä aivan likeltä tuota valkoista tyttöä, hänen pientä ulpukkaansa.

Olen unohtanut kertoa, mikä ulpukka oikeastaan oli. Se oli vanhan Näkin nuorin ja enimmin rakastettu lapsi, ja hän oli tuudittanut sitä käsivarsillaan, kun se oli pieni, ja vieläkin hän usein nosti sen leveille hartioilleen, kun hän sukelsi syvyydessä kirkkaissa aamulaineissa. Ja kun ilta tuli ja aurinko laskeutui mereen ja ulpukka kätki valkoisen kukkateränsä lehtien sisälle, silloin lauleli vanha Näkki laulujaan hänelle, ja hän kiikkui hiljaa, aivan hiljaa laineilla, kunnes hänen silmänsä menivät kiinni, ja hän näki valoisia kesäuniaan, uneksien kaikesta kauniista maailmassa.

"Älä tule liian likelle, sinä vanha vesipeto!" murisi seiväs Näkille. Mutta ruoho, joka aina oli valmis liehakoimaan ylhäisten edessä, kumartelihe somimmalla tavalla yhä kuiskaten: "Nöyrin palvelijanne, teidän ylhäisyytenne! Kaikkein nöyrin palvelijanne!"

"Älä noista narreista pidä lukua", pakisi Rajakallio Näkille, sillä he olivat vanhoja tuttavvia. "Voisithan nostaa pienen tyttösi tänne minulle, niin hänellä on hyvä olla kuin helmellä kullassa", lausui hän.

"Kaikkea sitä kuullaan!" sanoi Näkki nauraen niin, että vesi ryöppysi parran ympärillä. "No tuohan olisi sopivata, jos muuttaisin valkoisen kukkani sinun sammalpesäsi!"

"Vai niin", jupisi Rajakallio, "mitäs siitä, jos olenkin moniaan vuosituhannen ikäinen? Ainakin olen vakava ja täysikäinen, eikä minua jokainen tuulen puhallus kuljeta, niinkuin noita toisia nulikoita."

"Ei", vastasi Näkki, "jätä nuo houreesi, ja olkaamme kuitenkin hyvät ystävät."

Mutta Rajakallio, seiväs ja ruoho olivat nyt saaneet päähänsä, että yhden heistä välttämättömästi piti saaman valkoinen ulpukka puolisoikseen. Rajakallio herätti eräänä yönä nuoren ja vallattoman lounattuulen, joka oli pannut maata kallion juurelle, ja sanoi hänelle: "Koska sinulla on yösuojasi minun luonani, niin on kohtuullista, että teet minulle palveluksen." "No minkä palveluksen?" kysyi lounattuuli. — "Sen että huomenna auringon noustessa puhallat kaikkiin voimin, niin että kaadat tuon nuoren viheriäisen koivun, joka on tässä likellä rannalla, sillä juuri hänen tähtensä ei ulpukka koskaan tahdo tulla aviopuolisokseni."

"Olkoon menneeksi", vastasi lounattuuli. "Olenhan minä katkonut setripuita ja palmuja niinkuin tulitikkuja; miksi en voisi katkaista pientä vähäpätöistä koivua?"

Ruoho taas puheli meren aallon kanssa, joka unisena ja hiljalleen kirkkaana maininkina tuli salmesta. "Nöyrin palvelijanne, armollinen meren noita!" sanoi se. "Ole niin hyvä ja tee minulle pieni palvelus ohi menessäsi."

"No, mikä se olisi?" haukotteli aalto.

"Tee niin hyvin, että vierit rannalle tähän likelle, ja kaada siellä oleva viheriäinen koivu! Ainoastaan hänen tähtensä ei pieni ulpukka koskaan tahdo tulla puolisoikseni."

"Kyllä sen teen", vastasi laine. "Minä olen kuljettanut pois metsiä ja kaupunkeja; pieni työhän minulle on tuollaisen koivunvesan irti tempaaminen. Vaan nyt minua nukuttaa; voimme heittää tuon asian huomiseksi."

"Nöyrin palvelijanne!" sanoi ruoho.

Seiväs mietti myöskin pahaa mielessään ja juonitteli ilkeästi kalastajan kanssa, joka samana iltana sitoi verkkonsa häneen. "Sinä senkin häpeäpatsas", virkkoi kalastaja vihastuneena, "etkö herkeä repimästä verkkoani?"

"Voinkos minä sitä auttaa, että olen niin oksainen?" vastasi seiväs.

"Tässä aivan likellä on koivu, joka olisi sinulle paljon sopivampi. Kaada hänet huomenna ja pistä järveen."

"Voit kenties olla oikeassa", sanoi kalastaja. "Huomenna tahdon ajatella asiata."

Siten kului ilta ja tuli yö, ja ulpukka sulki jälleen valkoisilla lehdillään kukkateränsä ja koivu seisoi aivan viheriäisnä ihastuksesta katsellen häntä elokuun ensimmäisen yön kauniissa hämärässä. Ei kumpikaan heistä aavistanut mitään pahaa ja ulpukka nukkui niinkuin hyvä lapsi. Suuri keltainen yöperho, joka oli kuullut kallion, ruohon ja seipään tuumat, surisi levotonna koivun ympärillä, vaan koivu ei sitä huomannut. Sillä oli muuta tekemistä, se pesi itseänsä kasteessa, joka hienoina kirkkaina helminä sateli sen päälle, ja tuumasi pukeutua oikein hienoksi ja siistiksi, kunnes ulpukka jälleen avaisi viattomat kukkaissilmänsä.

Eikä kauan viipynytkään, ennenkuin punainen juova näkyi kaukaa koillisesta ja koko seutu rupesi valkenemaan. Mutta punainen juova tuli yhä punaisemmaksi ja kirkkaammaksi, kunnes koko pohjainen ja itäinen taivas oli kuin tulella ja pilven hattarat näyttivät suitsuavan tulta.

Kalastaja heräsi sattumalta ja kurkisti majan ikkunasta. "No niin", pakisi hän ihmetellen, "tänään tulee kova myrsky; parasta on lähteä verkkojansa korjaamaan."

Vaan vielä oli aivan tyyni, niin ett'ei ainoakaan koivun viheriäisistä kiharoista liikkunut viileässä aamu-ilmassa. Ulpukka rupesi avaamaan suljettua kukkateräänsä, ja lausui, silmät vielä unisina, koivulle aamutervehdyksensä. Se ei ollut koskaan nähnyt koivua niin hienona ja komeana, eikä koivukaan koskaan sitä niin sydämmellisen hupaisena. He olivat niin herttaisen iloiset, ja siinä samassa nousi aurinko punaisen pilven takaa ja katsoi heihin, siunaten heidän nuorta viatonta onneaan varhaisena aamuhetkenä.

Silloin ravisti kallio levoton yövierastaan, rajua lounattuulta, joka kuorsasi pehmeässä heinikossa. "Nouse työhösi, äläkä makaa täällä!" sanoi Rajakallio.

"Anna minun olla rauhassa!" sanoi lounanen ja ojensi suuria, pilven kaltaisia siipiään, jotka hän oli levittänyt peitoksi itselleen. Mutta kallio ei antanut hänelle mitään rauhaa. "No, nyt lennänkin niin, että kyllä vinkuu korvissasi", ärjäsi lounanen vihastuneena ja unen pyörriksissä, ja kerran potkaisten kiiti hän ilmassa, niin että vinkui puiden latvoissa.

Sinä aamuna oli tuo hullu lounattuuli oikein hurjalla päällä. Ei viipynyt kauan, ennenkuin hänen äärettömän suuret siipensä pimensivät taivaan ja valkoinen vaahto rupesi kuohumaan meren pinnalla. Vaan koivu ja ulpukka eivät huomanneet vielä mitään. He huvittelivat itseään lähettämällä terveisiä toisilleen pienen kiiltävän sudenkorenon kanssa, joka lenteli edestakaisin heidän välillään veden ylitse.

Myrsky kiihtyi, puut natisivat, vesi ryöppysi järvellä ja kohisi kallioita vastaan juurikuin moniaita satoja tuhansia kissanpoikia olisi joutunut sotaan yhtä monta koiranpentua vastaan. Laineet alkoivat syöstä sisään salmesta, niin että pieni nöyrä ruoho pahoillaan kumarteli ja käänteli itseään tuhansissa mutkissa päästäkseen pulasta. Tein kenties tyhmästi, kun houkuttelin meren noidat tänne, ajatteli hän itsekseen. Mutta nyt oli katuminen jo myöhäistä. Hän näki etäältä kokonaisen vesi- ja vaahtovuoren vierivän salmea kohti. "Tuolla tulee, niin, tuolla, minun laineeni!" kiljasi ruoho säikähtyneenä. Ja samassa vieräi vesivuori hänen ylitsensä temmaten hänet irti juurestaan ja viimeiset sanat, jotka hän lausui täällä maailmassa olivat: "Nöyryn palvelijanne!"

Eikä käynyt paremmin riitaiselle paalullekaan. Se käänsi kylkensä laineita vastaan ja vastusteli mitä kauimmin heitä, huutaen reippaasti: "tietäkää toki huutia!" Mutta kun suuri merenlaine tuli, silloin oli seiväs hukassa. Napsis, ja silloin katkesi se keskeltä poikki ja joutui kauas vaahton ja laineiden sekaan.

Rajakallio, joka oli aikoinaan nähnyt montakin myrskyä, seisoi aivan vakavana tämän metelin kestäessä ja nauroi kivisydämmessään hävitykselle hänen ympärillään. Se ei huomannut, että lounattuuli raivossaan oli herättänyt majesteettillisen ukkosen, joka nukkui pilvissä. Roiskis, niin leimahti pitkä, terävä ja kauhea salama koko taivaan kannen ylitse ja sattui kallioon halaisten sen tuhatvuotisen kivisydämmen keskeltä kahtia, ja siinä oli Rajakallio!

Vanhalla Näkillä oli täysi työ kotonaan sinä päivänä, sillä laineet vierivät niin raivoisesti hänen korallilinnansa hopeaisen katon ylitse, että hänen joka silmänräpäys täytyi naulata katon liistakkeita kiinni. Vaan kun ilta oli tullut ja voimakas lounanen oli mennyt tiehensä, kääntyen ensin eteläiseksi ja sitte tyyntyen (sillä lounanen itse ei tavallisesti koskaan tynny), silloin meni Näkki linnastaan katsomaan pientä, rakastettua valkoista ruusuaan. Ja hän löysi sen silloin koivun juurelta, hento varsi taittuneena ja valkoinen kukkaterä muserrettuna, mutta vielä voitiin nähdä hänen lumivalkoisista poskistaan ja kauniista lakastuneista lehdistään, että hän oli taittunut parhaimman onnensa hetkenä, kun hänen nuori kukkaissydämmensä oli täynnä rauhaa, iloa ja viattomuutta. Silloin itki vanha Näkki, niin että kyyneleet varpusen munan kokoisina valuivat hänen pitkälle parrallensa ja sitte hän kätki ulpukan maahan koivun juurelle. Ja koivu itki niin, että satoi hänen kiharoistaan; ja kiiltävä sudenkorento itki niin, että sen kultaiset silmät tulivat itkusta sokeiksi; ja kaste itki, niin että koko niitty tuli märjäksi, ja kirkas ilta-aurinko itki pilvessä, niin että suuri ja komea taivaankaari muodostui viheriäisen metsän yläpuolelle.

Vaan Rajakallio ei osannut itkeä, jos olisi tahtonutkin, sillä se oli haljennut kahtia, ja ruoho oli näivettyneenä kallion juurella. Vanha kalastaja etsi turhaan seivästään ja mietti vähäisen koivun maahan hakkaamista, tehdäkseen siitä uutta, vaan sitten tuumi hän, että olisi vahinko turmella niin kaunista puuta ja antoi koivun seista paikoillaan, ja siinä kalastaja teki rehellisesti, eikä niin?

Ensi keväänä on saaren rannalla kenties uusi ulpukka koivun juurella. Se on kuolleen ulpukan pieni lapsi, ja saa nähdä, tuleeko se niin kauniiksi ja viattomaksi, kuin sen äiti oli.

METSÄSTÄJÄN ENSIMMÄINEN SAALIS.

Sai pyssyn viidentoista vanha Kalle.
Kahdennentoista Kaarlen kalpaa vailla,
Vaan sulka lakissa, hän aikalailla
Rehenteli ja näytti urhoisalle.

Lyseessä on hän, arka arvostansa,
Halveksii rummun lyöjää poikalasta,
Vaan karhu nähdä olis mielukasta
Ja leijona: sais koittaa vertaistansa.

Olalle pyssy! Sitä koittamahan!
Se oiva on! Kun ampuu vain saisi!
Jos hirven paistia ei tarvittaisi,
Niin ampuisi hän edes kotka pahan.

Pilaksi näytti seikka sisarista:
— Sotaanko, uljas ritari, näin varhain? —
Hän tekee kunniaa kuin osaa parhain
Ja lausuu: — Kyökkiin tuon ma paistamista.

Hän puistoon käy. On aamu, tuoksuu kukka,
Sinertää taivas, lintuin laulu soipi,
Ja mehiläiset, perhot ilakoipi,
Ja kastehelmin hohtaa nurmen nukka.

Olaltas tammen alla pyssy päästä!
Kas, Luojan kiitos soi, ja luonto lauha
Rukoilee koko luomiselle rauhaa.
Rakasta, ollos onnekas ja säästä!

Tylympi muita ei tok' Kallen povi:
Raitista elämää se mielin henkii;
Vaan koiteltava olis pyssyynenki, —
Huvia tuota soimata ei sovi.

Hän tarkkaa, tarkkaa. Päilyy kastehelmi.
Eiks otsoa tääll' ole ollenkana?
Janoopi pyssy, vireillä on hana.
Ken ampuu perhoja, on hupsu, kelmi.

Vaan... mikä heiluu tuolla niinipuussa?
Kai kotka?... Varpunen vain pieni raukka,
Mi, väijynnästä tietämättä, kaukaa
Tuo pesään poikasilleen ruokaa suussa.

Sä raukka! Kalle häpee kavaluutta.
Vaan pyssyn pitää kaataa metsän viljaa;
Ja Kalle hiipii puuta kohden hiljaa
Ja pyssyynsä puun oksan nojaan muuttaa.

Nyt tähtää hän... Noh, mutta mitä tässä?
Kaks silmää lehtein takaa säihkyä julmaa;
Huh, hirvittää! Vaan tässä sattui pulma:
Ne varpusta on myöskin väijymässä.

Mi tullutkaan on pyssyyn tarkkaan, varmaan?
Nyt äitilintuun suorastaan se kääntyy,
Nyt julmiin silmiin päin taas siitä vääntyy...
Pau!... Pyssy kaasi talon kissan harmaan!

Ja Kalle seisoo kuin satimissa.
Vaan varpunen pois peljästyen kiittää;
Kuink' pyssy laukes, ei saa selvää siitä,
Verenkin tyrehdyttää kuollut kissa.

On kuin se lausuis ankarana ratki:
Häpeä, poika, kun mun tapoit! miksi.
Jos *minä* olen julma, synnyin siksi,
Vaan *sinä* huviksesi kuoletatki.

Ja Kalle kiittää yli ruohonurmen,
Kuin kissan kynnet hällä niskassansa,
Ja pyssy polttaa hänen pivoansa:
Voi, kuinka vuodatti se kissan hurmeen?

Sisaret seisoo vartoomassa veikkaa:
— Kuulimme ampuman; no, paisti, Kalle?
Vaan metsämiespä näytti nolommalle;
Ei ilmaista hän siskoille voi seikkaa.

Hän käy luo Mattikuskin, ystävänsä:
— Minua, Matti kulta, hiukan auta;
Käy yöllä salaa metsään, kissa hautaa!
Lehmuksen alla on se verissänsä.

— No, kysyy Matti, kenen tuo on tointa?
— Niin; paha himo kissass' oli tässä
Kävellä lintusia väijymässä;
Ei kenkään kärsi kavaluutta mointa.

Ja Matti nyökkäs, seikan laadun arvas.
Pois laski pyssyn Kalle: metsästyksen
Hän suhteen joutunut on pettymykseen.
Öin näkyy hälle kissan katse karvas.

Hyvästi, herra metsämies! Taas paistaa
Puistossa kirkas aurinko yön päästä.
Rakasta, ollos onnekas ja säästä!
Sun suokoon Luoja rakkauttaan maistaa!

PELLAVA.

Tapahtui jotakin kaukana täältä ja ammoin sitte. Mies pysähtyi portille ja sanoi: "Tuosta tulee hyvä pellava. Katsos, miten pitkää se on eikä vielä ole kukkinut! Siitäpä näkyy, mitä saadaan, kun ollaan huolellinen ja hyvin lannoitetaan peltoa."

"Jumalan lahja se on", vastasi vaimo.

"Voipipa olla", myönsi mies. "Mutta enemmän vielä sentähden, että minä ojitin ja kynnin niin kunnollisesti. Pellava kasvaa paidoiksi. Minullahan on vain kolme ja tahtoisin mielelläni kuusi."

"Mutta kun se on Jumalan lahja", sanoi vaimo, "pitää meidän antaa jotakin sijaan Jumalalle. Etköhän sinä tyytyisi viiteen paitaan, ukko hyvä? Annamme kuudennen köyhille."

"Oh, heille kelpaa kyllä vanhainkin repaleet. Sitä paitsi meillä on kaksi poikaa, ja nuorempi makaa kätkyessä. Hänellä ei ole liiaksi yllänsä, hän tarvitsee lämpimämmät kääreet."

"Jumala pitää huolen hänestä. Ei häntä siltä palele enempää, jos hän antaakin yhden paidan köyhille lapsille", sanoi vaimo.

Mies nauroi. "Sellainen sinä olet, eukkoseni. Sinä voisit kyllä katsella oman pojan kävelyä alasti, kun vain saat pukea ketä hyvänsä pikku repalehtijaa, joka on kylmettyä maantiellä. Onpa hyvä, että minä olen vähän ajattelevampi; muuten kyllä piankin joutuisimme maantielle itsekini."

Pellava kasvoi kasvamistaan ja avasi viimein sievät kukkassilmänsä aamuauringolle. Pellavalla oli monta tuttua siellä ulkona: västäräkki, mettiäinen, yöperho, päiväperho, paarma, leppäkerttu, koiranputki, säynäskukka, jänis, orava, myyrä, jopa ojan sammakkokin; kaikki ne ajattelivat harvoin tässä maailmassa nähneensä niin kauneita sinikukkia. Aamutuuli humisi alas vuorilta, joi kyllikseen

kedon kastetta ja kiisteli mettiäisten kanssa kukkain tuoksusta. Peukalolintu, pienin kaikista linnuista, heräsi pesässään ojan reunassa, raapi hennolla kynnellään niskaansa ja näki pellavapellon monine tuhansine kukkineen kiikkuvan tuulessa. "Kas, miten ihmeellistä!" visersi hän. "Minä näin unta tänä yönä."

"Mitä unta näit?" kysyi västäräkki.

"Minä näin, että seitsemän kertaa kaksitoista kortta näistä pellavista tulee paidaksi Jumalalle."

"Sinä uneksit ymmärryksesi mukaan", virkkoi västäräkki. "Ikäänkuin Jumala tarvitsisi vaatteita. Etkö ole kuullut, että Jumalan pukuna on valo?"

"Enhän minä sitä ymmärrä, mutta sellaista unta minä näin", sanoi peukalolintu.

Mettiäinen oli kuullut lintujen puheen, lensi suristen pellon yli, pisteli nokkaansa pieniin pellavankukkiin ja kuiskasi salaa kullekin: "sinusta tulee vaatteita Jumalalle!"

Mies, vaimo ja heidän vanhempi poikansa, neljän vuoden ikäinen, tulivat pellon pientarelle katselemaan pellon kukoistusta.

"Oivallisia paitoja, kelpo paitoja!" riemuitsi mies.

"Katsos", sanoi vaimo, "miten pellavankukat kumartuvat toinen toisensa puoleen, ikäänkuin heillä olisi jotain sanomista toisilleen!"

"Niin", virkkoi poika, hän kun tunsu kaikki luonnon äänet ja ymmärsi heidän puheensa, "he sanovat, että heistä tulee puku Jumalalle."

"Kyllä vähempikin riittää, rakas poikaseni", nauroi mies. "Niistä tulee paitoja sinulle."

Pellava yhä vain kukki ja kasvoi. Se oli jo niin pitkä, että ulottui miehelle partaan asti. Se keijui niin kauneina, syvinä, sinivihreinä aaltona tuulessa, että melkein näytti, kuin vene olisi siinä voinut purjehtia. Ja yhä vain kävi ihmeellinen kuiske kukasta kukkaan: "meistä tulee vaatetta Jumalalle!"

"Ei, minä en jaksa enää kuulla tuollaista ylpeyttä", kurnutti sammakko myyrälle. "Mitä ne sellaista sopimatonta loruavat? Noilla laiskoilla kukilla ei tuossa ole muuta tekemistä kuin juoda päivänpaistetta ja kasvaa, mutta tyytyvätkö ne siihen? Vielä, mitä! ne pyrkivät suureen kunniaan ja ovat olevinaan arvokkaammat minua, jolla on senkin seitsemän huolta ojassa uiskentelevista pojistani."

"Entä minulla sitte?" vikisi myyrä. "Minulla on yöt päästänsä sanomaton vaiva kaivellessaikäviäni pellavan juurien alatse ja haaliessa ravintoani, vaan kuka minua kiittää siitä? Onpa hyväkin onni, jos milloin satun löytämään onkimadon pojilleni. Ja kun sitte pilkistän ulos kolostani, mitä saankaan kuulla? Tuo hyödytön pellava, jolla ei koskaan ole mitään vaivaa eikä huolta, on olevinaan kyllin hyvä Jumalalle! Kyllä nyt häpeä nousee yli rajainsa. Minä lakkautan tuttavuuden."

Myyrän ja sammakon näin panetellessa pellavaa tuli tuulihenki pilvestä ja kulki tapansa mukaan aaltoillen kukoistavan pellon yli. Kukut nyt olivat jo aivan puhjenneet; ne osasivat nyt laulaa ja peukalolintu erotti sanat heidän laulustaan:

"Sinerviä, sieviä kukkia me,
Meist' on ilo suurille, pienille.
Isä taivahan lankamme kehrää vaan;
Mitä meill' on, se on Hänen armostaan.

"Meit' alaston kiittävä, verhon kun saa;
Suojaammepa lastakin palelevaa.
Näöstämme kiitämme, min Isä soi.
Me vain tomu, vaan Isä — kaikki hän voi."

"Niin, tuossa kuullaan", kurnutti sammakko myyrälle. "He sanovat saaneensa kaikki lahjaksi Jumalalta. Mitähän me saisimme, jos kävisimme sääret ristissä istumaan päivänpaisteeseen ja odottaisimme paistettujen onkimatojen itsestään tulemista suuhumme?"

Sitä eivät viattomat pellavan kukat ajatelleet. He kyllä tiesivät olevansa hyödyksi maailmassa, kun heidän kortensa vast'edes valmistettiin pellavakuiduiksi; mutta hyöty ja kukoistus oli kaikki Jumalan lahja, jonka he ottivat vastaan kiittäen ja ylistäen. Heille ei johtunut mieleenkään, että olisi saattanut toisin olla.

Mutta mies se vasta oli ylpeä. Tultuaan pellon pientarelle ja nähtyään pellava-aaltojen kiikkuvan vuorotellen korkeammalle ja syvemmälle kuin koskaan ennen, alkoi hän kummastella omaa

viisauttansa. "Eukko", sanoi hän, "tästä tulee enempi kuin 6 paitaa, tuleepa varmaankin 24, pitkät kankaat ja paljo rahaa! Ja sentähden se vain kasvaa noin hyvin, että minä olen kyntänyt, lannoittanut ja ojittanut paremmin kuin kukaan muu. Niinpäs käy, kun osaa vain tehdä tehtävänsä. Naapurin pellava on joutavaa rähjää minun pellavani rinnalla."

"Jumala kasvun antaa", vastasi vaimo.

"Horiset, eukko. Miten kylvetään, siten saadaan niittää. Ylihuomenna minä nyhdän pellavan, ei se enää tuon pitemmäksi kasva."

"Ylihuomenna, jos Jumala suo", vastasi vaimo.

Seuraavana päivänä sanoivat pellavankukat toinen toiselleen: "Huomenna me kuihdumme!" Vaan ei kukaan heistä siltä ollut suruissaan. Kaikki oli niinkuin olla pitikin: heidän elämänsä oli lahja ja samoin kauneus.

Mutta pellavan nyhtöön määrätyn päivän edellisenä yönä tuli äkisti kova rajuilma. Myrskynpuuska kulki kuin vieru pellon yli ja painoi pellavankorret kyyrylleen; rankkasi kaatoi ne maahan ja viimein tuli hirvittävä raesade ja muserteli pikku palasiksi laossa makaavan pellavan. Pienoiset kukat eivät voineet myrskyn pauhussa kuulla toistensa jäähyväisiä, ne makasivat sadevirroissa, jotka ne huuhtelivat kokonaan pois taikka peittivät maalla: mutta eivät he siltä surreet. Kuolema oli heille lahja niinkuin elämäkin. Ainoastaan tuolla syrjäisessä pellon nurkassa kuului katkennut, kuoleva kukka sanovan toiselle: "Me emme saaneet tulla vaatteiksi Jumalalle!"

"Mutta niin minä näin unta, eikä Jumalalle ole mitään mahdotonta", sanoi peukaloinen piilostaan kiven suojasta pientarelta.

"Kiitoksia!" sanoi pellavan kukka, ja siihen hänen elämänsä sammui.

Sammakko oli myöskin rakeita pakoon kömpinyt puunkannon suojaan, mutta kun kuuli nämä sanat, ei voinut olla kurkistamatta eikä kumahtamatta: "Ylpeyttä ja koreutta!" Myyrällä oli reikä lähellä peukalolinnun piilopaikkaa eikä hänkään malttanut olla pistämättä päätänsä ylös. "Ylpeyttä ja laiskuutta!" vikisi hän. Mutta samassa putosi ilmasta kaksi kyyhkyn munan kokoista raetta, toinen sammakon leveälle kuonolle, toinen myyrän vikisevälle nokalle. Siinä ne makasivat molemmat, ojensivat vain jalkansa, eikä heillä enää ollut mitään sanomista lähimmäisestään tässä maailmassa.

Mies ja vaimo olivat heränneet ankarasta ukonilmasta. Sen hiljettyä ja auringon noustua päättivät he mennä katsomaan pellavatansa. Siellä oli kaikki hävitettynä, katkottuna ja perin pohjin turmeltuna, ikäänkuin vuori olisi vierinyt äsken niin kukoistavan pellon yli. Vaimo seisoi hämmästyneenä, mies suutuksissaan. "Minun kaunis pellavani!" vaikeroi hän, "kätteni työ, taitoni kunnia ja vaivaini palkka, kaikki, kaikki on hukassa; me joudumme kerrassaan kerjäläisiksi!"

"Älä ole pahoillasi, isä!" sanoi nelivuotinen poika, joka myöskin oli juossut vanhempainsa jäljestä. "Tuolta etäältä, pellon toiselta puolen kuuluu ääni sanovan: meistä tulee vieläkin vaatteita Jumalalle."

"Mahdotonta!" sanoi mies. "Ei Jumala eikä ihmiset enää voi tehdä vaatetta tästä hävitetystä pellavasta."

"Malttakaammehan", neuvoi vaimo. "Poika kuulee paljon, mitä me emme kuule."

He astuivat vaikka vaivallakin mustaksi muuttunutta pellavapeltoansa pitkin. Multa oli kuohunut ylös, sadepurot kaivelleet syviä ojia maahan, sulamattomia rakeita oli vielä kasoittain pellavankorsi-palasiensa seassa. Viimein löytyi vielä yksi korsi vahingoittumatta pystyssä pellavamaan reunassa, jossa läheinen metsä oli pidättänyt raemyrskyä ja vesitulvaa. Mies ja vaimo etsiskellen löysivät muitakin, korren sieltä, toisen täältä, ja muutamissa oli vielä kukatkin jäljellä. Paljo niitä ei ollut; ne luettiin ja 84 niitä kaikkiansa karttui.

"Voi minua onnetonta, köyhää raukkaa!" valitti ukko. "Kauniissa pellavamaassani seisojia toista sataa tuhatta suoraa, pitkää ja notkeaa pellavakorttia, ja nyt on tuossa vain 84 jäljellä! Anna ne porsaalle eukko, anna porsaalle! Mitä me noin vähillä teemme?"

"Minä korjaan ne kuitenkin", sanoi vaimo. "Ehkäpä niistä tulisi edes pienikään riepu nuorimmalle pojallamme, joka makaa kätkyessä."

Vaimo korjasi pellavankorret, liotti ne, loukutti, lipsusi, vitoi ja harjasi ne, kuten on tapana tehdä, ja sai siten hyvin pienen, ohuen pivon pisintä ja pehmeintä pellavaa, jossa ei ollut mitään muuta vikaa kuin vähyys. Sitte hän kehräsi, kehi ja loi, pani loimet kangaspuille, kutoi siihen kuteet ja sai ihmeeksensä, ei pientä riepua, niinkuin oli odottanut, vaan suuret, pehmeät ja kauniit kapaltarpeet nuorimmalle pojalle. Olipa varsin merkillistä nähdä, miten ne 84 korttia ikäänkuin jatkuivat ja karttuivat hänen

käsissäänsä.

Vaimo rakasti hienoja, valkoisia riepuja; sentähden hän pani pienen kankaansa nurmikolle valkenemaan. Valkoiseksi se tulikin, niin loistavan valkoiseksi, että vaimo ei ollut koskaan ennen nähnyt sen vertaista; olisipa luullut sitä kudotuksi auringonpaisteesta taikka ainakin hienoimmasta, valkoisesta silkistä. "Katsos, mitä me kuitenkin saimme siitä hävitetyistä pellavamaasta!" sanoi vaimo miehelleen.

"No, tuo nyt maksaa puhuakaan!" nurisi mies. "Kun olisimme saaneet 48 paitaa pellosta, puhumattakaan siitä, miten paljon olisimme saaneet myöä kaupunkiin."

Kangastilkku oli valennut, mies meni äkeissään pois ja vaimo otti kankaan nurmikolta. Silloin juuri astui vanhanpuoleinen mies pitkin tietä, taluttaen aasia, jonka seljässä istui nuori vaimo, sylissä pieni lapsi, käärittynä lampaan nahkoihin. He pysähtyivät köyhän mökin luo jäähtyttelemään, kun olivat kulkeneet pitkän matkan päivän paahteessa, ja nuori vaimo sanoi mökin vaimolle: "Tuopa on kaunis pikku kangas; mihinkähän aiot sitä käyttää?"

Poika, joka makasi ruohokossa tien varrella, vastasi: "Se on kehrätty pellavista, ja pellava sanoi, että siitä oli tuleva vaatetta Jumalalle."

"Anna sitte kankaasi minun pikku lapselleni!" sanoi nuori vaimo ihmeellisen ylevästi ja viattomasti katsahtaen.

Mökin vaimo hyvin kummastui. Vieras vaimo oli vallan nuori, melkein lapsi vielä itsekin, hyvin yksinkertainen eikä arvattavasti suinkaan rikas, kun matkusti niin vaatimattomasti aasin seljässä, mutta ei hän kuitenkaan näyttänyt niin köyhältä, että hänen olisi tarvinnut almuja keräellä tien varrelta. "Eikö sinun pikku lapsellasi ole mitään käärettä?" kysyi mökin vaimo.

"Ei", sanoi vieras vaimo, "kyllä sillä oli kapalot, mutta me ne kadotimme. Meidän täytyi keskellä yötä paeta pahoja ihmisiä, jotka tahtoivat tappaa minun pikku lastani."

Mökin vaimo katseli silkinhienoista kangasta ja ajatteli omaa pikku poikaansa, miten hänen olisi lämpöinen maata siinä. Mutta vaikka vieras nuori vaimo näytti viattomalta lapselta, oli hänessä kuitenkin jotain, joka vivahti ruhtinattareen, joka kärkee ja jota heti totellaan. Mökin vaimo ei uskaltanut enää muuta kysellä. "Meillä oli niin kaunis pellavamaa", sanoi hän, "ja minä mielessäni lupasin antaa siitä jotakin köyhille. Tämä pikku kangas on nyt ainoa, kuin saimme koko pellavasta; mutta sinun pikku lapsesi ei voi matkustaa ilman kapaloita ja minä iloitsen, että saan antaa sinulle sen! Pellavahan sanoikin, että siitä piti tuleman vaatetta Jumalalle, ja minä tiedän, että ken antaa köyhille, onnettomille ja vainotuille, hän lainaa Jumalalle."

"Totta se on", sanoi nuori vaimo, ja taaskin loisti hänen silmästään sellainen viaton, ylevä katse, että harvoin nähdään sellaista ihmissilmästä. "Minä toivotan sinulle jotakin sijaani sinun tuleva pellavasi on antava satakertaisen sadon, ja sinun pikku lastasi, joka antoi kapalonsa minun lapselleni, ei pidä koskaan paleleman maailmassa."

"Sen voi ainoastaan Jumala antaa", virkkoi mökin vaimo miettävästi.

"Niin", vastasi vieras vaimo, "minä en anna mitään, minä vain rukoilen ja saan. Tahdotko nähdä lastani, joka ottaa vastaan sinun lapsesi kapalon?"

Tietysti mökin vaimo tahtoi, ja hän sai nähdä vieraan lapsen käärittynä uuteen kapaloon. Lapsi katsoi häneen vielä syvällisemmin kuin äsken äiti; vaimosta tuntui, kuin olisi lapsi katsonut ihan lävitse hänestä. Ja kun vaate annettiin, kiertyi se itsestään lapsen ruumiin ympärille.

"Uskotko nyt, että sinun lastasi ei ole koskaan paleleva maailmassa?" kysyi nuori äiti.

"Minä uskon sanasi", vastasi mökin vaimo, tietämättä itsekään, miten se kerrassaan tuli hänelle niin varmaksi.

"Jääkää hyvästi", sanoi vieras; "meidän täytyy nyt jatkaa pitkää matkaamme."

Etelään päin vievä tie kiemurteli ylös päin pitkin vuoren rinnettä. Mökin vaimo katseli heitä niin kauan, kuin he näkyivät. Kun he saapuivat ylös harjalle ja he näkyivät sini taivasta vasten, oli mökin vaimo huomaavinaan vieraan vaimon ja lapsen ympärillä valoisaa hohtoa.

"Mitä sinä siinä töllistelet?" kysyi mies.

"Ihmettelenpäin vain, keitä nuo matkustajat olivat", vastasi vaimo. "Kun he ratsastivat tuon korkean setripuun ohitse, kumarsi puu heille niin syvään, että sen latva melkein koski maahan."

"Tuuli sitä lienee painanut", virkkoi ukko.

"Ei toki, onhan nyt niin tyyni, ett'ei lehtikään liikahda. Keitähän ne olivat?"

Mies nauroi. "Etkö sinä ole koskaan ennen nähnyt maata kierteleviä ihmisiä? Katso vain, että he eivät ole mitään vieneet luvatta. Eihän sitä kangasta näy, joka oli valkenemassa."

"Sen minä annoin kääreeksi niiden matkalaisten lapselle."

"Mitä? Annoitko pois senkin ainoan kankaan, kuin meille jäi kauniista pellavastamme? Onko tuo nyt viisasta, että äiti antaa oman lapsensa kylmää, kun vain saa lämmittää vieraita?"

"Meidän lastamme ei palele koskaan."

"Mitä tyhmää lorua tuo on? Enpä olisi koskaan uskonut, että niin järkevällä miehellä kuin minulla on niin tyhmä vaimo."

Siitä päivästä kului kaksi vuotta. Lapset kasvoivat; vanhempi poika kadotti kauniin taitonsa kuulla luonnon äänien puhetta, mutta nuorempi poika sen sijaan sai sen. Merkillistä oli siinä nuoremmassa lapsessa, häntä ei koskaan palellut. Talvituuli tuli välistä jäädyttävän kylmänä vuorilta, kaikki pakenivat siltä suojaan, mutta pikku poika istuskeli puoli alastomana tuvan edessä, ja hänellä oli hyvä ja lämmin olla kuin suloisimpana kesäaikana. "Tuo on reipas poika", sanoi mies. "Hänestä tulee aika mies, ja se on perintöä isältä."

Mies oli kylvänyt uuden pellavan. Se kasvoi ihanasti. Koko perhe oli mennyt katselemaan kukkivaa pellavaa. Pikku poika oli äsken ruvennut puhumaan, mutta soperrusta se vain oli, jota muut eivät ymmärtäneet kuin hänen äitinsä.

"Mitä se sopertaa?" kysyi mies siinä istuessaan pellon pientarella ja iloitessaan kukoistavasta pellavasta.

Vaimo vastasi; "Hän kertoo pellavan kukkien sanovan: meidän sisaristamme tuli vaatetta Jumalalle."

Mies pahastui. "Joko taas se vanha historia? Saadaanpahan nähdä, että ensi yönä taas tulee rajua ukonilma ja hävittää kaiken minun vaivani ja taitoni hedelmän."

Mutta silloin ei tullutkaan ukonilmaa. Pellava korjattiin kauniina, se antoi satakertaisesti, kahta vertaa enemmän, kuin silloin oli niin surkeasti hävinnyt. Mies kerskaili: "Enkö sitä ole aina sanonut? Pitää ojittaa niin syvään ja kyntää niin taitavasti, että rajuilma ei jaksa tehdä mitään vahinkoa laiholle. Jos nyt en olisi ollut niin viisas ja huolellinen, niin kenpä tietää, miten olisi käynyt."

"Jumala kasvun antaa", muistutti vaimo.

"Niin, ja me autamme lisäksi", ivasi mies. "Mutta kukas tulee tuolla etäällä pitkin tietä? Onhan siinä mies aasia taluttamassa, ja aasin seljässä istuu vaimo, lapsi sylissä."

"Ne ovat juuri samat, kuin tässä levähtivät kaksi vuotta sitte. Silloin he kulkivat pohjoisesta etelään päin, vaan nyt he matkustavat päin vastoin. Katsos! Nyt kumartaa taas tuo pitkä setripuu maahan asti."

"Vai niin", virkkoi mies, "joko taas tulee esiin se vanha taikuus? Minä menen talliin, sinä voit ottaa vastaan maantien kuluttajat. Mutta katso vain, että tällä kertaa eivät näpistä sinun kankaitasi valkenemasta!"

Matkalaiset pysähtyivät niinkuin viime kerrallakin tuvalle levähtämään rasittavan matkan vaivoista. Vieras vaimo, joka näytti yht'aikaa lapselta ja kuningattarelta, vei poikansa mökin nuoremman pojan luo, ja he saivat yhdessä leikkiä käpyhevosilla ja lampailla. Mökin pojalla oli kädessä kova leivän kuori; hän antoi sen vieraalle pojalle. "Onko sinun poikaasi palellut?" kysyi vieras vaimo mökin vaimolta.

"Ei, palellut häntä ei ole, mutta nälkää hän on saanut välistä nähdä. Me olemme köyhää kansaa ja elämme vain pellavan viljelyksellä, mutta eipä se aina eduta niin hyvin kuin tänä vuonna. Rakas rouva, sinä kun lupaat Jumalan lupauksia, etkö antaisi minun pojalleni sitäkin lahjaa, että häntä ei koskaan nälkä vaivaisi?"

"Minä olen Jumalan palvelija enkä saata luvata, vaan ainoastaan rukoilen ja saan", selitti nuori vaimo kuningattaren tavalla katsellen. "Mielelläni minä rukoilisin runsaasti leipää sinun pojalleni tässä maailmassa, sillä hän antoi minun pojalleni ainoan leipärahtusensa. Mutta ei kaikki ole meille hyödyksi. Minun lapseni on nähnyt nälkää ja vilua, vaikka kaikki kauniit vaatteet maan päällä olisivat olleet valmiit häntä lämmittämään ja kaikki rikkaat pellot tarjoamaan hänelle leipää. Tahdon rukoilla pojalleni suuremman lahjan: hän on isoava ja janoava vanhurskautta."

Muori ei sitä ymmärtänyt, mutta kiitti ja niiasi kuitenkin, sillä hän arvasi sen olevan jotakin hyvää.

"Me palaamme nyt kotiimme", sanoi vieras vaimo, "sillä ne, jotka väijyivät minun lapseni henkeä, ovat kuolleet. Annatko minulle lähteestä vettä ennenkuin lähdemme?"

"Minä antaisin sinulle jalointa viiniä, kuin maan päällä kasvaa", vastasi mökin vaimo antaessaan vesiastiaa. "Rakas vieras, sano minulle nimesi muistiksi!"

"Minua sanotaan *neitsyt Mariaksi*", virkkoi nuori vaimo, katsahtaen sanomattoman ylevästi ja viattomasti. "Rukoile minun puolestani, ja minä rukoilen lastani sinun puolestasi!"

KALLE JA KAISA.

Ensimmäinen keskustelu.

Kaisalta tutkitaan matemaattillista maantietoa.

Kalle (haukotellen kirja kädessä). Surr-rurr — surraa rukki, sade räiskyy räystäistä, pimeä pilkistää sisään akkunasta ja isä ja äiti ovat poissa vielä. Ilma on niin ikävä; millä keinoin nyt huvittelisin? Mutta tiedänpä mitä teen. Heitän kirjani kiinni, panen hiukset pörrölleen, jotta näyttäisin oppineelta, ja tutkin Kaisalta matemaattillista maantietoa. Johonkin sitä täytyy oppiaan käyttää tässä maailmassa. — Kuulepas Kaisa, tiedätkö sanoa: mistä tulee yö ja päivä?

Kaisa (rukki edessään). Auringon noususta ja laskusta, tiedän mä.

Kalle. Hui hai, Kaisa kulta. Aurinko ei liiku paikaltakaan. Maa se ainoastaan on liikkeellä.

Kaisa. Mitä? Tottahan mä nyt näen omin silmin että aurinko liikkuu.

Kalle. Mitäs vielä! Kuinka suuren luulet auringon olevan?

Kaisa. Taitaa olla noin aika voihulikan kokoinen.

Kalle. Oho! Se on paljon suurempi kuin koko maa.

Kaisa. Kuka sen on sinulle sanonut? Vai oletko ollut auringossa.

Kalle. En, minä olen sen lukenut kirjoista. Minkä muotoisen luulet maan olevan?

Kaisa. Se on ympyräinen.

Kalle. Oikein. Onko se ympyräinen kuin pannukakku, vai pyöreä kuin pallo?

Kaisa. Kuin pannukakku.

Kalle. Jo nyt meni päin mäntyyn. Se on pyöreä kuin pallo.

Kaisa. Joutavia! Kuka pahanilkinen sinua taas on narrannut?

Kalle. Älä, Kaisa rukka, ole tuhma. Olethan kuullut, että purjehtimalla pääsee ympäri maan, ja toisella puolen, ihan jalkojemme alla, asuu ihmisiä aivan kuin mekin.

Kaisa. Voi, voi, silloinhan seisoisivat he pää alaspäin ja putoisivat pois.

Kalle. He eivät putoa kuitenkaan, näetsen, sillä painonlaki vetää heitä maan keskusta kohden.

Kaisa. No, koetas kävellä jalat laessa; niin nähdään, mihinkä se sinut vetää.

Kalle. Niin, se on toista se, näetkös. Ja siitä kun maa on pyöreä, niin pyörii se akselinsa ympäri. Siitä syntyy yö ja päivä.

Kaisa. Vai pyörii. Kylläpä sitten päätämme pyörryttäisi.

Kalle. Sitä ei tunnu, kun näet maa on niin suuri meidän rinnalla. Kuinka pitkän matkan luulet olevan kuuhan?

Kaisa. Välistä sinne on pitempi, välistä lyhempi matka. Kun se on alahimmillaan metsänrinteellä, niin siihen ylettyisi melkein leipävarthaalla.

Kalle. En ole koskaan luullut sinua noin tyhmäksi, Kaisa. Maasta kuuhun on 37,000 peninkulmaa.

Kaisa. Vai niin, kylläpä siinä on matkaa. Mikä maanmittari sen on mitannut?

Kalle. Sen ovat oppineet tehneet. Kyllähän minäkin sen osaisin, kun mulla vain olisi suurempi rihvelitaulu.

Kaisa. Suuri-oppinen näyt olevan, oikein ihmeellisen oppinut.

Kalle. Niin, näetkös, Kaisa, kun lukee paljon, niin tulee viisaammaksi muita ihmisiä. Silloin ei sano semmoisia tyhmyksiä, kuin että maa on pannukakku.

Kaisa. Tokkopa sinä pahaksesi panisit, vaikka niin olisikin, kunhan vain olisi sokuria päällä ja sinulla olisi oikein pitkä veitsi.

Kalle. Tuommoisia sinä lörpötät, kun olet niin tyhmä. Minä panen sinut pussiin milloin hyvänsä, sitä sitä et sinä pysty tekemään minulle.

Kaisa. Niinkö luulisit? Täytyyhän minun se uskoa, koska itse sen sanot. Tiedätkös, sinä suuri-oppinen, sanoa, kuinka pitkä matka on lähimmälle kirkolle?

Kalle. Niin, katsopas Kaisa, jos vain olisin ollut siellä, niin sanoisin sen täsmälleen. Lienee kolme tai neljä peninkulmaa.

Kaisa. Jo nyt meni päin mäntyyn! Sinne ei ole kuin puoli peninkulmaa, jos menee metsän kautta.

Kalle. Konstikos se, kun tietää sen edeltäpäin. Parempi, jos toisit minulle voileivän, Kaisa.

Kaisa. Maltapa, hyvä herra! Mistä on voileipä tehty?

Kalle. Voista ja leivästä.

Kaisa. Mistä voi tehdään?

Kalle. Se kirnutaan kermasta.

Kaisa. Miten kermaa saadaan?

Kalle. Maidosta viilipytystä.

Kaisa. Millä lailla?

Kalle. Milläkö lailla? Viili tulee maidosta.

Kaisa. Niin kyllä. Mutta millä keinoin?

Kalle. Sillä keinoin, että maito tulee viiliksi.

Kaisa. Niin, niin, mutta millä keinoin?

Kalle. Millä keinoin?

Kaisa. Niin, sanopas se, hyvä herra.

Kalle. Maidosta tulee viiliä.

Kaisa. Kas niin, nyt pistettiin poika pussiin asiasta, jota hän näkee joka päivä. Tiedetään, minkä muotoiset kuu ja aurinko ovat, mutta ei tiedetä, että maidon rasvaisempi osa nousee ylöspäin, sentähden että se on keveämpää ja kokoontuu pinnalle.

Kalle. Mutta, hyvä Kaisa, ne ovat pikku asioita.

Kaisa. No, sanopas, mistä leipä saadaan? Se ei liene mikään pikku asia.

Kalle. Se leivotaan jauhoista.

Kaisa. Mistä jauhot saadaan?

Kalle. Jyvistä, jotka jauhatetaan myllyssä.

Kaisa. Miten jyviä saadaan?

Kalle. Ne kasvavat pellolla.

Kaisa. Sanos nyt, miten jyvän kanssa menetellään.

Kalle. Ne jauhatetaan jauhoiksi.

Kaisa. Sen kuulin jo. Mutta miten menetellään jyvän kanssa pellolla?

Kalle. Ne kasvavat — ja sitte ne otetaan.

Kaisa. Siinäkö kaikki?

Kalle. Ja sitte ne jauhatetaan, ja sitte ne leivotaan.

Kaisa. Älä mutkistele, hyvä herra. Tuon olet jo sanonut. Mitä muuta on jyvien kanssa tehtävä?

Kalle. Muuta? Sitte ne syödään voileipänä.

Kaisa. Kas vaan, nyt pistettiin poika toisen kerran pussiin. Ei tiedäkään suuri-oppinen, että pelto lannoitetaan, jyvää kylvetään ja tuleentuneena korjataan, kuivataan kuhilaissa ja puidaan riihessä. Sanonpa sinulle vielä yhden asian: jos kaikkea tuota ei tehtäisi, niin ei sun hampaasi ilmoissa ikänä jauhaisi voileipää.

Kalle. Hätäkös tuommoista on tietää! Senhän tietää jok'ainoa maamoukka.

Kaisa. Niin kyllä, mutta Kalle, joka on ollut kuussa, ei tiedä, mitenkä hänen voileipänsä on luotu! Mitä hyvää koko sinun opistasi on, jos ei sinulla olen mitään syömistä.

Kalle. Kyllä minä saan ruokaa rahalla.

Kaisa. Ethän toki saata syödä rahoja. Jonkun täytyy myöskin osata laittaa leipää. Ja koska ei mikään oppi riitä kaikkea ymmärtämään, niin saa jokainen tyytyä ymmärtämään *jotakin*, jos taas toisia asioita onkin, joita hän ei ymmärrä.

Kalle. Luuletkos, ett'ei kirjoista opi mitään?

Kaisa. Opitaan kyllä. Toiset oppivat kirjoista, toiset elämästä. Ei kumpaakaan keinoa saa ylenkatsoa, eikä kelläkään ole oikeutta kopeudella kohdella toista.

Kalle. Mutta, Kaisa kulta...

Kaisa. Kas niin, nyt kuuluvat isä ja äiti tulevan.

Toinen keskustelu.

European kartta.

Kalle ja Kaisa istuvat taasen eräänä iltana kyökkikammarissa. Kalle on lukenut läksynsä loppuun eikä tiedä, miten viettää aikaansa. Kaisa vyyhtiää lankoja.

Kalle. Osaatkos sanoa, Kaisa, mitä minulla on edessäni tässä pöydällä?

Kaisa. Kyllä mä näen, ett'ei se ole taulu eikä se ole kirja, mutta se on täpö täynnä viivoja, ja siihen on jotakin prantätty. Onko se olevinaan joku rakennus?

Kalle. Mitä? Etkö tiedä, että se on kartta.

Kaisa. Kartta? Mikä se on?

Kalle. Sen saat kuulla. Kartalle piirretään maailmanosia ja maita ja meriä ja virtoja ja järviä ja vuoria. Katsopas, tässä on suuri meri, jota sanotaan Atlantin valtamereksi.

Kaisa. Onko tuo olevinaan meri? Eihän se ole edes sininenkään, eihän siinä näy mitään laivoja, eikä aaltoja. Ei se mahda suuri olla, koska mahtuu niin pienelle paperille. Eihän siinä näy edes venettäkään, saatikka sitte suurta laivaa.

Kalle. Kyllä maar, usko pois. Tässä on Europpa. Tiedätkö, mitä Europpa on?

Kaisa. Mitä? Äyräpääkö? kyllä tiedän.

Kalle. Joutuvia! Kuule nyt siivosti sanojani. Minä olen nyt sinun maisterisi. Ole kuuliainen ja uuttera, lapsukaiseni, niin saat oppia ja viisautta.

Kaisa. No, antakaas kuulla, herra maisteri,

Kalle. Niin, katsopas, Europpa on maailmanosa, ja tästä näin pääsee Gibraltarin salmen kautta Välimereen; sieltä saadaan suoloja. Ja tästä pääsee Dardanellien ja Bosforin kautta Mustaanmereen...

Kaisa. Valkoinenhan se on.

Kalle. Tässä on Krim ja tässä on Turkinmaa.

Kaisa. No, kah kummaa! Asuuko turkkilainen tuossa? Hänelläpä on erinomaisen pieni maa. Sentähden hän varmaankin mieli enemmän maata kristityiltä. Tunnen minä Turkin langat ja Turkin pavut.

Kalle. Ei se maa ole niin pieni, kuin näyttää. Nyt olemme joutuneet säkkiin, nyt emme enää pääse edemmäs meritse. Sentähden matkustamme takaisin maitse. Tästä näin tulemme Unkariin, ja sitte Itävaltaan. Tässä on Kreikanmaa, siellä kasvaa korintteja, ja tässä on Italia; siellä poimitaan appelsiineja, ihan kuin täällä pihlajanmarjoja. Tässä on Sveitsi ja tässä Saksanmaa.

Kaisa. Vai Saksanmaa vainen! Sieltä saadaan Saksan saippuaa ja Saksan omenia.

Kalle. Niin, ja paljo muuta, hyvä Kaisa. Tässä on Ranskanmaa...

Kaisa. Tuoko tuossa. Sieltä saa Ranskan leipää ja Ranskan konfektia ja Ranskan korppuja. Maistaakos teistä Ranskan korput, maisteri?

Kalle. Kyllä sopii kastaa kahviin. Tässä on Espanja. Sieltä saa rusinoita ja manteleita...

Kaisa. Ja Espanjan humalia ja Espanjan pippuria ja Espanjan ruokoja ja Espanjan lampaita. Espanjasta saa yhtä ja toista.

Kalle. Mutta mennäänpäs nyt merelle taas. Ei aikaakaan, niin olemme Englannissa. Pelkäätkö sinä englantilaisia, Kaisa?

Kaisa. En mä juuri pelkää, mutta se on merkillistä, että he käyvät punaisissa housuissa. Heidän maastaan saadaan myöskin kaikenlaisia kaluja, kahvia ja sokuria...

Kalle. Ho, ho, mummo, kahvia ja sokuria saadaan Amerikasta, joka on tuon suuren meren toisella puolen; mutta muutamat ottavat sitä Englannista, johonka sitä sieltä tuodaan laivoilla. Englannista saadaan...

Kaisa. Äläpäs nyt! Englannista saadaan Englannin lankaa, Englannin neuloja, Englannin suolaa ja Englannin tautia. Siitä ei kukaan kiitä.

Kalle. En tiedä oikein, miten Englannin taudin lienee laita; siitä ei puhuta minun maantiedossani mitään. Nyt purjehdimme Kanavasta. Tässä oikealla on Belgia ja sitte Hollanti.

Kaisa. Sieltä saadaan Hollannin palttinaa.

Kalle. Niin, ja Hollannin dukaatteja ja Hollannin juustoja. Tuolla näemme Skotlannin ja Irlannin, ja tuolla kauempana Islannin.

Kaisa. Minä join Islannin jäkäliä eli nummi-jäkäliä kerran kaiken kesää, kun minulla oli kipeä rinta.

Kalle. Nyt tulemme Pohjanmereen; sieltä pyydetään lipeäkaloja.

Kaisa. Mitenkä? — No, nyt meni taas päin mäntyyn, maisteri! Lipeäkalaksi sanotaan kaikkia kaloja, jotka pannaan lipeään, ja ne saattavat olla turskia, merisiikoja ja muita laatuja, jopa haukiakin. Jos maisteri pantaisi lipeään, niin tulisi siitä lipeämaisteri.

Kalle. Kaisa, Kaisa! Sopimatonta on oppilaan puhua tuolla tavalla opettajalle. Mene paikalla tuonne nurkkaan uunin luo häpeämään.

Kaisa. No, no, hyvä maisteri, älkää nyt olko suutuksissanne. En minä milloinkaan enää sano herra maisteria lipeämaisteriksi.

Kalle. No, olkoon menneeksi; tällä kertaa pääset muistutuksella. Mihinkä me tulimmekaan? Niin, Pohjanmereen. Nyt purjehdimme monen salmen kautta. Ensiksi Kattegatin.

Kaisa. Katte... miten se olikaan?

Kalle. Kattegatt.

Kaisa. Kattikatti... sieltä saadaan varmaankin kissoja.

Kalle. Siivolla! joko unhotit nurkan? Ensiksi Kattegatt, sitte Skagerak, sitte Juutinrauma...

Kaisa. Joko ollaan Raumalla?

Kalle. Kuule sinä tarkasti! Juutinrauma, minä sanoin. Mutta pääsemme myöskin Suuren tahi Pienen Beltin kautta. Tässä vasemmalla on Norja...

Kaisa. Sieltä saadaan Norjan silliä. Kun oikein tahdon kestittää meidän parasta lehmää, niin annan sille Norjan silliä.

Kalle. Ja oikealla on Tanska.

Kaisa. Meillä on neljä Tanskan kanaa kanakopissa, ja ne munivat paraimmin koko joukosta.

Kalle. Tanska on pieni, oivallinen maa, Kaisa. Katsos tänne, tuo suuri maa täällä pohjosessa on Ruotsi!

Kaisa. Ei nyt hullumpaa! aina olen luullut Ruotsia paljon suuremmaksi maaksi, kuin tuo pieni paperipala on.

Kalle. Sekä sinä että minä mahdumme sinne, Kaisa, ja vielä muitakin. Tiedätkös sanoa, mitä Ruotsista saadaan?

Kaisa. Kankirautaa ja pannuja ja kuvapapereita seinille ja sällejä ja Skoonen pässejä...

Kalle. Piisaa, piisaa. Pidä Ruotsi kunniasa. Kelpo maa se on ja vankkaa kansaa siinä asuu.

Kaisa. Sen kyllä tiedän. Sieltä saa Norrlannin liinaa.

Kalle. Tiedätkö mitään muuta Ruotsista?

Kaisa. Siellä asuu kuningas.

Kalle. Kaisa parka, kuninkaita on muuallakin. Nyt tulemme Itämereen. Tuolla on Preussi ja tuolla Puola. Sitte tulemme Venäjälle. Mitäs tiedät Venäjästä?

Kaisa. Siellä asuu keisari.

Kalle. Ja sieltä saadaan mitä?

Kaisa. Sieltä saadaan hamppuja ja talia ja pellavia ja kaviaaria ja präniköitä, Venäjän vuotia, hopearuplia, jauhokuleja, laukkuryssiä, sotamiehiä, kasakoita...

Kalle. Hyvä, Kaisaseni, jo rupeat pitämään puoltasi. Saatatko sanoa, mikä maa tämä täällä pohjosessa on?

Kaisa. En kuolemaksenikaan tiedä.

Kalle. Niin, Kaisa kaita, se on Suomi.

Kaisa. Se! juokse nyt männikköön, Kalle parka! Tuo pieni paperipala olisi Suomi? Hoho, mitä hullutuksia!

Kalle. Kaisa, jos naurat Suomelle, niin saat selkäsi. Ei kukaan saa nauraa Suomelle.

Kaisa. Minä nauran sinulle. Ajatellaan nyt vähän, Kalle kulta. Tuo piha ulkona on Helsingissä, Helsinki on Suomessa. Tottahan siis Suomi on suurempi sekä pihaa että Helsinkiä. Mutta nyt on Kallen kartta paljon pienempi pihaa ja vieläkin pienempi Helsinkiä. Eihän siis kartta saata olla Suomi.

Kalle. En koskaan ole luullut, Kaisa, sinua noin tyhmäksi. Etkö sinä tajua, että kartta on vähennetyssä aste-mitassa?

Kaisa. Aste-mitassa? En ymmärrä semmoista; mutta sen minä ymmärrän, ett'ei pieninkään vasikka pääsisi siinä astumaan, eikä pysyisi seisomassakaan. Ja kuitenkin on sinun karttasi olevinaan niin suuri maa. Sen vasikkakin ymmärtää, että se on mahdotonta.

Kalle. Sinä olet vasikka.

Kaisa. Vasikoita olemme kaikki olleet, Kallen kokoisina ollessamme. Mutta opettakaa, hyvä maisteri, minulle se asia paremmin!

Kalle. Olen sinua jo opettanut, mutta sinua ei saa mitään ymmärtämään. Sinä olet pahin pölkkyä, kuin koskaan on käsiini joutunut.

Kaisa. Sanonpa sinulle yhden asian, jonka saat panna muistoosi. Kun mielitään opettaa oppimattomia, niin pitää olla malttia opettamaan heitä heidän ymmärryksensä mukaan. Ei oppia voi kauhalla kaataa toisen päähän.

Kalle. Niinkö tuumaat. Ehkä olet oikeassa. Mutta koska olet ollut tutkinnossa, niin tulee sinun saada todistus. Varsin kiitettävää et juuri voi pyytääkään.

Kaisa. No, saas nähdä, kuinka sitten todistat ja kiität!

Kalle (kirjoittaa). *Tutkinto-todistus.* Karjakko, hyvin uskottu Katrina Karjanen on minun edessäni suorittanut asianomaisen tutkinnon Europan maantiedossa ja osoittanut: *välttävän* käytöksen, *tydyttävän* ahkeruuden, *sangen tyydyttävän* edistyksen, *kelvottoman* tietoperustuksen ja *ymmärtämättömän* ymmärryskyvyn; joka hänelle todistukseksi annetaan.

Helsingissä, lokakuun 15 päivänä 1854.

Kalle
Kirjanen,
filos.
maist.

Kolmas keskustelu.

Kaisalta tutkitaan tieteitä.

Muutamia viikkoja edellisen keskustelun perästä istuu Kalle, tyhjennettyään viilipyttynsä, entistään vielä oppineempänä, mutta yhtä neuvottomana, samassa kyökkikammarissa, Kaisan kartatessa villoja, joita hän panee suureen pärekoriin.

Kalle. Muistatko, Kaisa, kun tutkin sinulta matemaatillista maantietoa?

Kaisa. En, sitä en muista.

Kalle. Sinulla on huono muisti. No, muistatkos, kun tutkin sinulta Europan karttaa?

Kaisa. Karttaa? En minä kartannut silloin, minä vyyhtisin. Kalle on, näen mä, äärettömän oppinut, ja yhä oppineemmaksi hän tulee, kun vaan syöpi vahvasti.

Kalle. Ei siitä syömisestä tule oppineeksi, vaan lukemisesta.

Kaisa. Voi, voi, mitähän kaikesta tuosta lukemisestakin on! Tulevatkohan ihmiset toki viisaammiksi tuosta, että käyvät niin hirveän oppineiksi.

Kalle. Se on tietty, Kaisaseni. Joka on oppinut, hän on myös viisas.

Kaisa. Mutta, kas sitä minä en usko. Muistan hyvin Väänäsen Kallen, joka sittemmin tuli maisteriksi. Hän meni kerran ulos juuri kuin siellä satoi, että taivas oli puhjeta, ja piti sateenvarjoa kainalossaan. Silloin hän tietysti kastui ja torui sisartaan siitä, että tämä muka oli unohtanut sateenvarjon. Ja kaikkeen tuohon oli vaan syynä se, että hän pasteeraili ja aprikoitsi, mitä sade on latinan kielellä.

Kalle. Se on *pluvia*, genitivus *pluviae*, feminini generis ja taipuu ensimmäisen deklinationin mukaan. Mutta jos on oikein rankkasadetta, niin sanotaan *imber*, genitivus *imbris*, masculini generis, ja se taipuu kolmannen deklinationin mukaan. Ja Jupiteria nimitettiin *Pluvius*, siitä, että hän satoi.

Kaisa. Mutta jos Pitteri sataa, niin Kalle kastuu, se on selvä se, jos ei Kallella ole sateenvarjoa taikka kunnollista päällystakkia. Mitä sinä silloin hyödyt pluurosta ja plaarosta ja koko latinasta?

Kalle. Minä pystyn lukemaan Corneliusta ja Ciceronia ja Virgiliusta, ja sitte minusta tulee ylioppilas, ja kun kerran olen ylioppilas, niin saattaa minusta tulla mitä hyvänsä. Mutta minä sanon sen sinulle, Kaisa, se ei ole plura, vaan *pluvia*. Tuosta saisit suuren pukin vihkoosi. Mielisinpä opettaa sinua sijoittelemaan eli deklinaamaan.

Kaisa. Älkää huoliko, hyvä herra maisteri, minä mieluummin karttaan villoja. — Voikos sinusta tulla pappia?

Kalle. Se on tietty!

Kaisa. No, jos sinusta voi tulla pappi, niin kyllä minä kuuntelen klineeraamistasi, vaikka yöt ja päivät. Olet kai varmaankin oppinut koko joukon juttuja. Mitä lajia sinä olet oppinut?

Kalle. Olen ominut tieteet.

Kaisa. Oivallista! Mitä mokomaa ne tieteet ovat? Onko sekin latinaa?

Kalle. Kuinka tyhmästi sinä saatat kysyä, Kaisa! Tieteet, se on kaikki mitä tietää.

Kaisa. Silloin olen minäkin oppinut tieteet, koska se on kaikki mitä minä tiedän.

Kalle. Älä luulekaan. Ensiksikin tiedät sinä niin hirveän vähäsen, ja sitte et ole oppinut sitä kirjoista. Se on suuri erotus, näetkös.

Kaisa. Tiedämpäs minä, miten viljellään maata, miten hoidetaan lehmiä ja kirnutaan voita ja leivotaan, pannaan juomaa, pestään, kehrätään, häklätään ja kartataan ja ommellaan vaatteita ja kudotaan kankaita ja neulotaan sukia, ja sitte osaan minä katkismuksen ulkoa aina viidenteen pääkappaleesen asti. Niin hirveän paljo siinä juuri ei ole, mutta kyllä se on niin paljo kuin minä tarvitsen tieteistä.

Kalle. Saatatko sinä nyt olla noin tuhma, Kaisa! Eihän nuo ole mitään tieteitä. Muistatkos, kuinka sinä tulit pussiin matemaattisessa maantiedossa?

Kaisa. Niin, nyt minä muistan, että sinä tiesit, kuinka pitkä matka on kuuhun, mutta et tietänyt, mistä voileipäsi on tehty.

Kalle. Maltas, niin näytän sinulle oikein selvästi, kuinka tuhma sinä olet, kun luulet osaavasi tieteet. Mitä tiedät esimerkiksi *filosofiasta*?

Kaisa. Viiliä sulla on edessäsi ja Sohvia on äitisi nimi. Kun sinä nyt syöt äitisi viiliä, niin sehän sitten on viili-Sohviaa.

Kalle. Nyt olit osaavinasasi naulaa päähän. Mutta filosofia, näetkös, on se tiede, joka opettaa meitä ajattelemaan. Esimerkiksi: kun sataa, niin kastuu: Cajus menee ulos sateesen; siis Cajus kastuu.

Kaisa. Mutta jos Cajuksella on sateenvarjo?

Kalle. No, silloin kastuu sateenvarjo.

Kaisa. Voi Kalle kulta, kuinka turhaan sinä vaivaat päätäsi. Nyt on se olevinaan filosofiaa, että Cajus kastuu, eikä Cajus kastukaan. Ajatellahan osaa joka ihminen, jolla on täysi järki.

Kalle. Niin, mutta miten ajatella, siinäpä temppu. Mutta otanpa toisen esimerkin. Mitä tiedät *filologiasta*?

Kaisa. Se oli hirveä sana se. Siitä en koskaan eläissäni ole kuullut puhuttavan. Näkyy kyllä, mikä Kallelle maistuu, koska hänen tieteissään on niin paljo viiliä.

Kalle. Ole puhumatta viilistäsi. Filologia on se, kun tuntee yhden taikka useampia kieliä oikein perin pohjin.

Kaisa. Minä osaan suomea ja ruotsia, sekä prantättyä että trykättyä, ja pikemmin myyn minä pois sinut kuin sinä minut. En ole tarvinnut siihen mitään ilokiaa. Kas, nyt sain kuitenkin sen sanan suustani.

Kalle. Sinä osaat! Koetapa deklinoerata sana *ihminen*. Miten kuuluu se abessivissa?

Kaisa. Mitä! Ei ketään ihmistä saa sanoa pässiksi.

Kalle. Tuhmus! Se kuuluu *ihmisettä* ja *ihmisittä*.

Kaisa. Luulinpa, että se on jotain, jok' on ihmisittään.

Kalle. Oliko ihminen *substantivum* vai *adjectivum*?

Kaisa. Kissa sen tietää. Minä tiedän vaan, että ihminen on viheliäinen olento tässä maailmassa.

Kalle. Koska ihminen on olento, niin pitäisi sun tietää, että se on *substantivum*. Sanos, mikä on sen *pluralis*?

Kaisa. Lurali ja larali! Tiedän ihmisen, jonka nimi kuuluu Kalle. Mitenkä se kuuluisi, jos sanoisi Kalle Lurjus?

Kalle. Jopa jouduit kiinni, Kaisa. *Ihminen* kuuluu *pluralis*-luvussa, *ihmiset*. Konjugeeraa sana *syödä*.

Kaisa. Mitä lajia? Syödä?

Kalle. Niin, *verbum syödä*. Miten kuulun se *perfektum*-sijassa, eli täydellisessä lähi-ajassa?

Kaisa. Synti vieköön, jos sen tiedän, mutta että sinä osaat syödä täydellisesti, sen näen pytystä.

Kalle. Se kuuluu: olen syönyt.

Kaisa. Vai niin? Sitte korjaan minä ruo'an pois pöydältä.

Kalle. Etkö sinä ymmärrä, että se on *perfectum*? Jos se olisi *imperfectum*, niin kuuluisi se: *Minä söin*.

Kaisa. Näkyy, näkyy viili-pytystä.

Kalle. *Söin, söit, söi, söimme, söitte, söivät.* *Plusquamperfectum* kuuluu: *olin syönyt*, ja *futurum*: *olen syövä*. Miten on esimerkiksi *conditionalis*?

Kaisa. Etköhän sinä vielä ole saanut kylliksesi? Sepä syömistä totta toisen kerran?

Kalle. Siinä sanotaan: *söisin*.

Kaisa. Vieläkö nytkin?

Kalle. Panen vetoa, ett'et edes tiedä, miten sana kuuluu *imperativossa*.

Kaisa. No, antakaa kuulla, hyvä herra!

Kalle. Silloin sanotaan: *syö*.

Kaisa. Kiitoksia vaan.

Kalle. Sanopas minulle *syö*-sanan pää-sijat.

Kaisa. No, joko nyt siatkin pääsivät syömään. Voi pulskia pitoja!

Kalle. Pääsijat ovat: *syön, syödä*. Mutta pahemmat taivuttaa ovat *verba contracta*. Mitenkäs niissä tulisit toimeen?

Kaisa. Voi, voi!

Kalle. Mikä *pars orationis* on voi?

Kaisa. Onko voikin latinaa?

Kalle. Ei, se on suomea, mutta tahdon tietää, mitä sanalajia se on. Mihinkä luokkaan se kuuluu?

Kaisa. Kuuluipa minne hyvänsä.

Kalle. Voi on *interjectioni*. Tiedätkö mitä *interjectioni* on?

Kaisa. En, totta maar, tiedäkään. Päätäni rupeaa pyörryttämään.

Kalle. Nyt näet, kuinka vähän sinä tiedät, Kaisa. Sinä olet niin kauhean tietämätön, että pienin poika ensimmäisellä luokalla tietää enemmän kuin sinä. Ja kuitenkin luulet sinä tuntevasi tieteet!

Kaisa. Ei kenkään voi tietää kaikkea. Sinä olet itse niin taitamaton minun toimissani, ett'et osaa laista lattiaa kunnollisesti. Jumala on asettanut niin viisaasti, että muutamat osaavat yhtä, toiset toista. Ja jos joku osaa paremmin yhden asian, niin ei hän saa olla ylpeä siitä. Löytyy kuitenkin paljon, jota hän ei tiedä.

Kalle. Älä luule pääseväsi niin vähällä. Minä näytän, ett'et tunne toimiasikaan edes.

Kaisa. Ohoh! Näytetään nyt sitten.

Kalle. Sen minä näytän *matematiikilla*. Sinä ehkä et tiedä, mitä *matematiikki* on, vaivanen?

Kaisa. En, sitä en tiedä ensinkään, ja yhtä hyvä kristitty olen kuitenkin. Koko katkismuksessa ei ole sanaakaan mattematista — mitenkäs se olikaan nyt taas?

Kalle. Matematiikka, Se on se tiede, joka opettaa meitä tarkalleen luvulla laskemaan kaikki asiat.

Kaisa. No, laskekaapas, hyvä herra, se asia, minkälainen ilma huomenna tulee.

Kalle. Se ei kuulu tähän. Sitä tiedettä sanotaan *meteorologiaksi* tai ilmanlaadun tieteenksi.

Kaisa. Nyt käypi niinkuin vilosohvisikin. Cajus ei kastunutkaan, vaikka hänen piti kastua. Jos Kalle pystyy toimittamaan kaunista ilmaa, niin pitäisi kruunun lähettää hänet maaseuduille heinä-aikana.

Kalle. Matematiikilla saatan laskea, milloinka tapahtuu auringon pimeneminen. Mitäs sanot siitä?

Kaisa. Konstikos sitä tietää, kun seisoo painettuna almanakassa koko vuosi edeltäpäin.

Kalle. Sinä olet kummallinen. Sen hän on laskenut selville, joka kirjoittaa almanakan, muutoin ei saattaisi se siinä seisoa.

Kaisa. Luulotusta! Laskes nyt, mitä saat puoliseksi huomenna. Lihaako vai kalaa?

Kalle. Sitä en huoli laskea. Mutta sanon sinulle, kuinka korkea kirkontapuli on.

Kaisa. Niin, jos kiipeät ylös kukkoon saakka, ja jos sinulla on nuora, joka ulottuu maahan asti.

Kalle. Ei ensinkään. Pistän kepin maahan ja asetan toisen kepin vinoon vasten sitä, jotta saan triangelin. Tiedätkö mitä *triangeli* on?

Kaisa. En, vaikka tapettaisiin.

Kalle. No, sinä nyt et tiedä et niin mitään, Kaisa. *Triangeli* on kolmikulma, jolla on kolme sivua ja kolme kulmaa.

Kaisa. Vai niin.

Kalle. Turhaa on, Kaisa, että käyt kiinni *geometriaan*, koska et tiedä mitä *triangeli* on. Oletko koskaan kuulut puhuttavan sirkkelistä.

Kaisa. Sirkkeli eli passari on jokaisella salvumiehellä, ja se maksaa markan puodissa.

Kalle. Kas niin, nyt rupeaa päätäsi pyörtämään. Niinkuin matemaatillista kuviota saisi puodista ostaa! Viiva on pituus ilman leveyttä, ja sirkkelillä ei ole alkua eikä loppua.

Kaisa. Juuri niinkuin sinunkin. Jos sinä koetat yhä edespäin tulla niin kauhean oppineeksi, niin tulee sinusta viimein pituus ilman leveyttä, ja sinun tuumillasi ei ole alkua eikä loppua.

Kalle. Sinä joudut kuin joudutkin kiinni geometriassa. Nyt minä pinnistän sinua *aritmetiikilla*.

Kaisa. No, mitä se nyt taas on?

Kalle. Se on luvunlasku-oppi. Osaatko kertomataulun? Kahdeksan kertaa kahdeksan, mitä se on?

Kaisa (sukkelasti). Kuusikymmentäneljä.

Kalle. Oikein. Ota siitä pois seitsemän.

Kaisa. Seitsemän siitä on viisikymmentäseitsemän.

Kalle. No, lisää siihen viisitoista.

Kaisa Seitsemänkymmentäkaksi.

Kalle. Katsopa vaan, sinulla on taipumusta aritmetiikkiin. Missä olet sinä oppinut yhteenlaskua ja vähennystä?

Kaisa. Kyllä kai sitä aina siihen tottuu. Olen minäkin myynyt muutamia maitokannuja aikoinani, ja täytyyhän minun osata räknätä talon tarpeeksi.

Kalle. Teepäs tämä jako: jaettava on 60, jakaja 0; kuinka suuri osamäärä?

Kaisa. Osamäärä?

Kalle. Niin, 60 jaetaan 5:llä, mikä tulee osamääräksi eli qvotiksi?

Kaisa. Joko taas latinaa? Mitä kuuti on? Saako siitä maksoa?

Kalle. Saattaa saada toisinaan. Se on 12. Otetaanpas nyt esille verrantolasku eli *reguladetri*. Jos leiviskä voita maksaa kaksitoista markkaa, mitä silloin maksaa 15 naulaa?

Kaisa (sukkelasti). Yhdeksän markkaa.

Kalle (laskee taulullaan). 20 lb : 15 = 1,200 p. : x..

Kaisa. Pois rihveli vaan, et sinä minua myy kahdestatoista markasta leiviskältä.

Kalle (laskettuaan). Se on oikein.

Kaisa. Saanko minä nyt panna ongelman sinulle? Puoli kissaa kahtia ja neljäsosa siitä pois; paljoko jääpi?

Kalle. Neljäsosa.

Kaisa. Eipäs; silloin ei ole mitään jäljellä, ei kissan suupalaksikaan. Missä nyt oli Kallen ritameriikki.

Kalle (hämillään). Se oli vaan pieni koukku sinulta, Kaisa. Mutta mitäs tiedät *botaniikista*.

Kaisa. En niin mitään, en rahtuakaan, itse muistaakseni. Onko sekin jotain, joll' ei ole alkua eikä loppua?

Kalle. *Botaniikki* on kasvi-oppi. Tiedätkös sanoa, mikä on koivun nimi.

Kaisa. Mikä nimi sillä olisi muu kuin koivu?

Kalle. Se on *Betula alba*. Pihlaja on *Sorbus aucuparia*, harakan marja on *Empetrum nigrum*, orvokki on *Viola tricolor*...

Kaisa. No miksi sanotaan kuivattua ruohoa?

Kalle. Ei se ole mikään eri kasvi.

Kaisa. Vai niin vainen! Kuivatun ruohon nimi on heinät.

Kalle. Kaisa parka, ruohoja on monta lajia. Yhtä hyvin sopisi kysyä, mikä kasvi metsä on.

Kaisa. En minä siitä viisastu, että tiedän, mitä koko joukko kapineita on latinaksi. Sanokaa ennemmin, hyvä herra, mihinkä ne kelpaavat. Mihinkä koivu kelpaa?

Kalle. Se kelpaa polttopuiksi ja luudiksi...

Kaisa. Ja vitsoiksi ja kämmenpatukoiksi koulupojille. Mihinkä sammaleet kelpaavat?

Kalle. Sammalia on monta lajia.

Kaisa. No, mihinkä ne kelpaavat?

Kalle (hämillään). He vaatehtivat vuoria...

Kaisa. Hoh, eihän vuoria palele, kyllä ne tarkenevat ilman takkiakin. Mihinkä sammaleet kelpaavat?

Kalle (harmistuneena). Ne eivät kelpaa mihinkään, ihan kuin sinun kysymyksesi.

Kaisa. Jos eivät seinät olisi tukitut sammaleilla, niin sinulla olisi vilu talvis-aikana. Mistä metsät ovat loppuneet, siellä poltetaan sammalturpeita. Ilman peuranjäkäliä tai sammalia kuolisivat peurat ja lappalaiset nälkään. Kivisammaleilla värjätään ruskeaa.

Kalle. Sanopa sinä; ovatko sammaleet fanerogameja vai kryptogameja?

Kaisa. Sanokaapa, maisteri, miten menetellään pellavan kanssa, ennenkuin siitä saadaan paitaa Kallepojalle.

Kalle. Mihinkä luokkaan kuulun pellava? Kuinka monta hedettä sillä on?

Kaisa. Voi, voi, hän on tuntevinaan pellavia eikä ole varmaan ikinä häklää nähnyt.

Kalle. Mistä saadaan pumpulia?

Kaisa. Lampaista varmaankin, niinkuin muutkin villat.

Kalle (riemuiten). Lampaista! Ei, Kaisa parka, mitä se auttaa, että sinä häkläät ja karttaat, kun et edes tiedä, että pumpuli kasvaa puissa Amerikassa.

Kaisa. Mitäs vielä! Ehkä lampaatkin kasvavat puissa niinkuin männynkävyt?

Kalle. Mun pitäisi oikein panna sinut pussiin *zoologiassa*. Tiedätkös, mitä se on, zoologia?

Kaisa. Mitä minä sinun kauheasta opistasi?!

Kalle. Se on eläin-oppi, ja siihen kuuluvat sinun lampaasi ja porsaasi ja vasikkasi.

Kaisa. Kyllä minä ne hoidan ilman sinun soloksiisia.

Kalle. Sinä et tunne lahkoja etkä sukuja. Sinä et edes tiedä, mitkä eläimet märehivät.

Kaisa. Osaatko katsoa hevosta suuhun ja sanoa, kuinka vanha se on?

Kalle. En. Mutta tiedätkö sinä sanoa, millä eläimillä on selkäranka?

Kaisa. Selkä on heillä kaikilla, tiedän minä.

Kalle. Hui, hai. Kärpäsellä esimerkiksi ei ole selkärankaa. Tiedätkös sanoa, mitä ihminen on? Onko hän imettäjäläin, lintu, kala, matelija-eläin, nivel-eläin vai nilvi-eläin?

Kaisa. Herra varjelkoon, tahdotko sinä ihmisiä luontokappaleiksi? Kyllähän me olemme viheliäisiä olentoja, mutta tuumaanpa toki, että meillä on jotain jäljellä Jumalan kuvasta.

Kalle. Kas, noin se käy, kun on niin hirveän tietämätön kuin sinä, Kaisa. Ihminen on imettjä-eläin, sitä et voi kieltää.

Kaisa. Hyi, Kalle, häpeä tuolla lailla puhuessasi! Ethän kohta tiedä, oletko lintu vai kala. Kenties olet paarma, koska pöriset niin pahasti.

Kalle. Sinä paarma olet, sokea paarma, sinä et tiedä mitään, sä lennät pääsi seinään. Annas kun tutkin sinulta *historiaa*! Saas nähdä, miten pidät puoltasi!

Kaisa. Minä osaan kertoa monta historiaa, jos sitä kysytään. Lukkari osasi kertoa historioita koko talvi-illan, ja välistä hän valehteli aika lailla.

Kalle. Toista on maailman historia. Siinä täytyy joka sanan olla totta.

Kaisa. No, jutelkaa nyt, Hyvä herra, maailman historiaa, jos haluttaa. Kyllä minä jaksan kuulla.

Kalle. Niinkuin se olisi tehty yhdessä illassa! Sanopas, milloin kuoli Kyros?

Kaisa. Mokomasta miehestä en ole koskaan kuullut puhuttavan. Oliko hänkin imettjä-eläin?

Kalle. Kyros kuoli vuonna 525 ennen Kristuksen syntymää, ja hänen jälkeisensä oli hänen poikansa Kambyses. Muuten mestattiin Kyros, ja ruhtinatar Tomyris pani hänen päänsä verellä täytettyyn säkkiin.

Kaisa. Jos ei maailman historialla ole parempia asioita puhuttavana, niin ei se maksa hölyn pölyäkään. Hyi, tuohan on ilkeämpää kuin härän teurastus.

Kalle. Hoh, maailman historiassa on paljo muutakin. Osaatko esimerkiksi luetella maailman seitsemän ihmettä?

Kaisa. Kaikki, mitä Jumala on luonut, on ihme, sillä se on luotu tyhjästä.

Kalle. Kolossi Rodon saarella, Semiramiin riippuvat puutarhat, Dianan temppeli Efesossa, Memnonin patsas, Egyptin pyramiidit, Aleksandrian tulitorni ja — ja —

Kaisa. Seitsemäs ihme on Kalle, joka on imettjäeläin ja kuitenkin on tietävinään enemmän kuin Jumala.

Kalle. Niin, nyt sen muistan. Kuningas Mausolon hauta.

Kaisa. No, jopas jotakin! Kuningas haudassaan ei ole rahtuakaan parempi kuin sinä ja minä. Mutta koska sinä nyt olet niin liukas maailman historiassa, niin tottahan tiedät sanoa, mikä Abrahamin isän nimi oli.

Kalle (hämillään). Abrahamin isä? Hän oli Noakin sukua.

Kaisa. Niin, miksi ei Aataminkin? Mutta mikä oli Abrahamin isän nimi?

Kalle. Sitä et tiedä sinäkään.

Kaisa. Tiedän, hänen nimensä oli Taara. Se seisoo raamatussa, ja siinä on minun maailman historiani.

Kalle. Milloin perustettiin Rooma?

Kaisa. Kuka oli kuningas Taavetin isä, isän-isä ja isän-isän äiti?

Kalle. Milloin aljettiin ensimmäinen ristiretki?

Kaisa. Mikä sen saaren nimi oli, jossa Paavalia pisti kyykäärme?

Kalle. Sinä et vastaa kysymyksiini.

Kaisa. Sinäpä et vastaa minun kysymyksiini.

Kalle. Rooma perustettiin vuonna 753 ennen Kristusta.

Kaisa. Taavetin isä oli Isai, hänen isän-isänsä Obed, hänen iso-isänsä-isä oli Boas, ja Boaksen vaimo oli Ruth, joka oli Taavetin isän-isän-äiti.

Kalle. Sinä et tiedä, vaivanen, että ensimmäinen ristiretki alkoi vuonna 1096.

Kaisa. Sinä vaivanen et tiedä, että saari, jossa käärme pisti Paavalia, oli Melite nimeltään.

Kalle. Huolinko minä sinun saaristasi!

Kaisa. Huolinko minä sinun ristiretkistäsi!

Kalle. Niin, kun jouduit pussiin maailman-historiassa.

Kaisa. Sinäpä se pää edellä pussiin menitkin, vaikka olet niin oppinut.

Kalle. Minä olen maisteri, ja sinä istut ensimmäisellä luokalla. Jos olet uppiniskainen opettajallesi, niin saat kynsillesi.

Kaisa. Otapa minut kiinni, hyvä maisteri!

Kalle. Saatpas nähdä!

Nyt repäsi Kalle muutamia varpuja luudasta, satoi ne yhteen vitsaksi ja juoksi Kaisan perästä, antaaksensa hänelle kämmenille. Mutta vaikka Kaisa oli vanha, piti hän itseään niin hyvässä suojassa villakorin takana, että Kalle turhaan koetti saada häntä kiinni. Kun tämä ei onnistunut, suuttui hän julmasti ja teki äkkiä hyppäyksen päästäksensä yli korin, mutta silloin kävi niin hullusti, että hän kompastui ja pyörähti koriin, pää edellä Kaisan villoihin. Siinä makasi hän nyt tieteineen päivineen!

Kaisa nauroi niin, että oli tukehtua, ja samassa astuivat vanhemmat sisään. Kalle kömpi korista, hieman häpeissään, ja villat olivat hänessä kiinni kuin luppakoiran karvat.

— "Mitä nyt?" — sanoi isä. — "Olethan kuin keritsemätön oinas!"

— "Hän sanoo itse olevansa imettäjä-eläin", — nauroi Kaisa.

— "No, no", sanoi isä ja hymyili sydämmellisesti, "kylläpä on hyvä oppia hyödyllisiä tieteitä, mutta se, joka kerskailee opistaan ja hylkii toisia, jotka ovat oppineet vähemmän kirjoista, hän saa olla vakautettu siitä, että ennemmin tai myöhemmin vierii villakoriin."

Ja siihen loppui Kallen maisteritoimi ja tutkiminen tieteitä Kaisalta.

VARRO VÄHÄN

Varro vähän, sanoi kevä,
Kohta tulen ennättäin,
Päältän' härm' on hälvenevä,
Poistuu uni silmistäin;
Hangess' yhä haukotan,
Viel' en ole vaatteissan'.
Pyyhi kyynel värisevä,
Varro, kaunis ystävään!

Älä toru, työt ne estää,
Viel' on paljo tehtävää:
Täytyy ensin silmät pestä,
Hiukset ensin silittää;
Päähän sidon seppelen,
Lähteen silmää katselen.
Kiire ompe. Ethän tästä
Soimaa kevät-ystävää!

Varro vähän! Näin on laita:
Hame käynyt vähäks' on,
Leninki on liian kaita,
Taannoisesta kelvoton,
Lyhyks röijyni ma sain,
Kenkiä ei ole lain,
Sukat rikki, kuljen maita
Karttain säteit' auringon.

Älä oudoksu, jos vielä
Aamuruskoss' aikailen.
Joka ruoho, min näet tiellä,
Joka vilpas tuulonen,
Rannall' aallon läiskytys,
Leivon kiitosviserrys,
Se min' olen, joka siellä
Silmän' nostan taivaasen.

Vaan mä tulen. Varro hetki,
Kaunis metsä, varro vaan!
Vartokaa te purosetki,
Kohta luoksenne ma saan.
Varro, keto armainen!
Varro, kukkasarkanen!
Varro, pääss' on talven retki,
Eipä hätää laisinkaan.

Poika, tyttö pienokainen.
Laps' näet olen minäkin,
Täytyy olla kuuliainen,
Ja on läksyt pitkätkin.
Mutta miel' on iloinen.
Laula, laula leivonen!
Toivo kuiskaa kukkivainen:
Kevät laps' on vieläkin!

KOIVUN MAHTAVAT TOIVEET HIIRENKORVA-AJALLA,

Metsässä lähellä maantietä kasvoi kaunis koivu. Se oli vielä aivan nuori ja kevään tultua sen oksat tulivat hiirenkorville — tietysti siihen ei kasvanut ihan oikeita hiirenkorvia, vaan semmoisia hienoja, pikkusia vaaleanvihreitä lehtiä, joita koivuissa on kevään alussa ja jotka ovat niin sievän näköiset. Sellaiset hiirenkorvat ovat paremmat kuin koirankorvat kirjanlehtien kulmissa.

"Hei, minäpä vasta olenkin kaunis!" arveli nuori koivu itseksensä. "Olenpa minä sentään koko lailla kauniimpi kuin tuo vanha vääristynyt pihlaja tuossa vieressäni. Sitä minä vain tässä tuumailen, mikähän minusta vielä tässä maailmassa tuleekaan."

"Ehkä tuo talitiainen sen tietää", arveli koivu ja kysyi kuin kysyikin asiata talitiaiselta. Mutta tiainen olikin veijari, joka tahtoi olla hyvä ystävä koivun kanssa, saadaksensa sen vihantia urpuja nokkia. Sentähden tiainen vastasi: "Etpäs tiedä koivu, sinä olet niin soman näköinen, että varmaankin sinusta tulee jotakin ylhäistä tässä maailmassa. Lyönpä vetoa, että sinut palmikoivat koriksi kuninkaan tyttarelle ja että saat hänen huoneessansa olla marmorisella pöydällä, täynnäsi reunoja myöten

kultaisia omenia."

"Ohoh", virkkoi koivu, "niinkö luulet?" "Tietysti minä olen siinä luulossa", sanoi tiainen. Ja sitte tämä lensi jonkun matkan siitä suuren kuusen luo, ja sai kuusen uskomaan, että siitä tehtäisiin kiikkutuoli, ei sen vähemmälle herralle kuin itse kuninkaalle. Kuusi uskoi sellaisen puheen mielellänsä, sillä se kuunteli mielellään imarruspuheita samoin kuin koivukin. Hän ei ollenkaan älynnyt, että tiaisen teki mieli asua hänen suojassaan, kun sade tuli, ja nokkia ja tokkia makean näköisiä tuoreita käpyjä. Tyhmää on kuunnella imartelemista.

Olipa tien vieressä pieni mökkitupanen. Eräänä päivänä tulivat lapset tuvasta veitset kädessä ja alkoivat leikellä oksia koivusta. "Kas niin", tuumasi koivu, "nyt jotakin on tekeillä; nyt he minusta tekevät korin kuninkaan tyttäreille." Samalla hän hyvillänsä pöyhistelä oksiansa, niin että hiirenkorvat niissä kiikkuivat.

"Nuo lehdet ovat vielä liian pienet kylpyvastoihin", puhelivat lapset.
"Tehdäänpä niistä oikeita lakasuluutia."

"Mitä kuulenkaan?" sanoi koivu. "Uskaltaako kukaan minusta tehdä lakasuluutaa?"

"Kyllä kaiketikin sen uskallamme tehdä", sanoivat lapset; ja sitte he tekivät koivusta luudan; — ei juuri koko koivusta, mutta sen oksista. Vaan sehän oli samantekevä; jokahinen oksa oli mielestään yhtä hyvä kuin koko koivukin. Ja oksat lohduttivat mieltänsä sillä, että ainakin saisivat laista kuninkaan tyttären huoneen lattiata, koska eivät saaneet tarjota kultaisia omenia hänen marmoriselta pöydältänsä.

Kun lapset tulivat kotiin, sanoi torpan eukko, heidän äitinsä: "tuosta luudasta minä pidän; minäpä otankin sen laistakseni sillä tupaa." Ja hän lakasi tuvan lattiaa, samalla ylpeästä koivusta tehdyllä luudalla. Jos luudassa olisi vielä ollut hiiren korvia, niin ne varmaan olisivat kaikki nousseet pystyyn kauhistuksesta. Mutta siinä ei ollutkaan mitään korvia, sillä ne olivat jo pois raksitut.

Luuta sai siis surra kohtaloansa nurkassa lieden ääressä ja kun sillä ei ollut parempaakaan tehtävää, niin se alkoi keskustella naapurinsa solkku-ämpäriin kanssa. "Minä olen parempaa sukua, vaikka minut tehtiin vaan lakasuluudaksi", virkkoi hän ämpärielle. "Kyllä sen näkee päältäkin päin, enkös ole sinunkin mielestäsi siistin näköinen?"

"No, ei sitä juuri sinusta näy", sanoi solkku-ämpäri. "Minä sitä vastoin olen jalompi syntyjäni. Minut on veistetty kuusesta, joka kerran piti tehtämän kiikkutuoliksi kuninkaalle. Sen on talitiainen itse mulle vakuuttanut, ja hän vaikka vannoi asian todeksi, mutta talitiaisten tapa ei ole vanhoa, sen mukaan mitä minä olen kuullut."

"Hyi sitä roistoa!" huusi luuta, "hän on pettänyt minut, samoin kuin on valhetellut sinullekin. Sanopa, miksi sinä aiot tästälähin ruveta?"

"Aion pysyä solkku-ämpäriinä kaiken ikäni", vastasi ämpäri. "Kunpahan mulla aina vaan on solkkuvesiä ja luu-nystyröitä, niin olen tyytyväinen, ja sanovatpa porsaat minua hupaiseksi. Kuuleppas luuta, koska nyt olemme näin likeisiä naapurina, niin voisimmehan minun mielestäni mennä naimisiin keskenämme."

"Etkös vähääkään häpeä!" sanoi luuta. "Lunletkos, että minä aion kaiken ikäni pysyä lattialautana? Enpä niinkään, vaan paremmaksihan toki aion ruveta. Sen saat vielä nähdä, että minusta tulee jotakin merkillistä maailmassa."

"Saammehan nähdä", virkkoi solkku-ämpäri.

Samalla tuli torpan eukko. "Jopa tuo luuta on jotenkin kulunut", arveli hän, "siitäpä minun sietäisi tehdä vitsa." Ja sitte hän teki vitsan, — ei juuri koko luudasta, vaan muutamista varvuista, mutta jok'ainoa varpu oli mielestään yhtä hyvä kuin koko luutakin.

Tällä vitsalla eukko kuritti lapsiansa. Ja koska hän niitä kuritti, niin he sen kaiketi olivat ansainneet.

Kun he olivat tukkanuottasilla ja riitelivät keskenänsä, ja kun he repivät rikki vaatteensa, annettiin aina vähäinen löylytys sille kohdalle, joka oli mukavin, ja oikein on kumma, kuinka terveellistä sellainen joskus on.

Vitsan mielestä tämä alussa oli ikävää. Mutta viimein se siihen niin tottui, että se aina piti varalta, milloin lapset riitelivät. "Kas niin, nyt tulee taas koivurieskaa", ajatteli vitsa paikallansa raossa ovenpielen ja seinän välissä.

"Kaunista työtä! Kaunista työtä!" huusi solkku-ämpäri. "Nyt varmankin pääsit merkillistä virkaa toimittamaan!"

"Ole sinä vaiti, muutoin käy sinulle niinkuin lapsillekin", uhkasi vitsa. "Ei sitä niin tarkoin voida sanoa, mikä minusta vielä voipi tulla, jos onni myötäiseksi kääntyy."

"Sen saamme nähdä", virkkoi solkku-ämpäri.

"Jumalalle kiitos että lapset ihmistyvät", sanoi mökin muija. "Minä olen nyt heitä niin kuritellut, että vitsakin on vallan kulunut. Minä sen viskaan luudan kanssa pahnojen joukkoon porsaiden alle, ne tarvitsevat jotakin pehmeätä, jolla makavat."

Vitsa viskattiin porsaiden karsinaan eikä siellä liioin hauskaa ollut. "Nöh, nöh", sanoivat porsaat, tonkiessaan kärsällänsä pahnoja ja varpuja allansa.

"Kylläpä sinä olet hyvän näköinen!" sanoi ämpäri, kun sillä vietiin porsaille syötävää. "Ole vaiti sinä", sanoi vitsa, "ei sitä taida sanoa, mikä minusta vielä voi tulla." Mutta kuitenkin oli vitsalla sangen surkea olo. Jos vitsa olisi voinut itkeä, sen sijaan että se ruoski muita itkulle, niin olisi vitsaparka kenties itkenyt ämpäriin täyteen.

Nyt kaiketi arvelet, että koko juttu siihen päättyi. Koivusta ei tehty koria kuninkaan tyttären marmoriselle pöydälle, luuta ei saanut laista hänen kammarinsa lattiaa, vitsa ei saanut pölyyttää nuorien kuninkaan poikien takkeja, eikä edes olla vuoteena kuninkaan porsaille. Niiden mahtavien toiveiden sijaan, jotka koivulla oli ollut hiirenkorva-ajalla, oli tullut nöyryytys toisensa jälkeen. Eräänä päivänä istui talitiainen aidalla ja vitsa tunsu hänen heti. "Hyvää päivää, talitiainen!" sanoi vitsa. "Kiitos viimeisestä!" Mutta tiainen lensi sen kuin siivet kantoivat. Hän ei pitänyt väliä niin köyhistä tuttavista. Kukapa pitäisikään lukua vanhoista vitsoista, joita porsaat polkevat? Eihän niissä kasva edes vihantia urpuja, joita voisi syödä.

Mutta jonkun ajan kuluttua vitsa heitettiin pellolle, ja siellä se oli lumessa ja sateessa, talvet kesät. Korkea vilja kasvoi vihantana pellolla, ja solkku-ämpäri, talitiainen ja torpan muija olivat jo kauan unhottaneet, että sellaista vitsaa oli koskaan ollutkaan maailmassa. Mutta vielä se oli kuitenkin olemassa, ja kaikkein kovan onnen päivienkin ajalla oli se säilyttänyt pikkuruisen nupun, jossa oli siemen sisällä.

Siitä siemenestä kasvoi pellon pientareelle vähäinen viheriä koivun vesa. Eräänä päivänä matkusti kuningas ja kuningatar lapsinensa ympäri valtakuntaansa. Oli helteinen kesäpäivä ja kun he ajoivat pellon ja torpan ohitse, niin oli se seutu heidän mielestään niin kaunis, että he päättivät levähtää vähän aikaa muutamain tuuheiden puiden suojassa.

Pieni kuninkaan tytär oli erittäin iloinen kun hän sai ikävistä vaunuista hypätä ulos ja pääsi leikittelemään viheriälle pellon pientareelle. "Ai, kuin tuossa on niin pieni kaunis koivu!" huusi hän. "Sen minä mielelläni istuttaisin puutarhaani."

"No mitähän sillä tekisit?" sanoi kuningas. "Onhan meillä tammia, poppelipuita, kastanja- ja hedelmäpuita yltäkyllin. Saathan sellaisia istuttaa niin monta kuin suinkin tekee mielesi."

"Mitäs minä niistä", sanoi kuninkaan tytär, "onhan niitä ennestään jo niin paljon. Mutta minun puutarhassani ei ole ainoatakaan koivua; antakaan minun viedä tämä pieni koivu kotiin linnaan!"

"No antaa hänen viedä sen", sanoi lempeä kuningatar, "eihän siinä mitään pahaa ole."

"Vie vaan, tyttöseni", vastasi kuningas. "Älä vaan ota koko metsää mukaasi, sillä sitte meille tulisi vaunuissa kovin ahdas olla."

Nyt kuninkaan tytär otti varovaisesti koivun taimen maasta, pani sen kosteiden sammalien väliin vakkaseen ja vei sen mukaansa linnaan. Siellä hän omin käsin istutti sen pieneen puutarhaansa, levitti pehmeätä multaa sen ympärille ja kasteli sitä joka päivä, niinkuin omaa kasvattiansa ainakin. Koivu menestyi ja kasvoi yhä suuremmaksi ja tuli viimein suureksi kauniiksi puuksi, yksinänsä sitä laatua muiden ylpeämpien puiden joukossa — metsän yksinkertaisena lapsena, vapaan luonnon terveenä, kauniina helmalapsena. Ja siitä tuli iso komea puu; kuninkaan tytär sitä suojeli ja rakasti, eikä hän istunut missään niin mielellänsä kuin viheriän koivun juurella sen tuuheiden lehtien suojassa ja kaikki kehuivat koivua kaikista kauniimmaksi puuksi kuninkaan kartanossa.

No niin kävi koivulle ja sen mahtaville toiveille hiirenkorva-ajalla. Siinä oli turhamielisyyttä: sentähden sen täytyi kärsiä suurta pilkkua. Siinä oli väärää kunnianhimoa: sentähden sen täytyi kuolla pois ja jättää kunnia tulevan sukupolven omaksi. Mutta siinä oli myöskin kukistumaton tulevaisuuden toivo, jota ei mikään häväistys voinut hävittää, ja sentähden se sai tulevaisuuden, vaikk'ei sillä tavoin kuin se itse luuli. Sillä luja toivo ei koskaan joudu häpeään, vaan luja luottamus kulkee kummia teitä, monien koetuksien kautta, kunnes aika tulee täytetyksi.

Olihan solkku-ämpärilläkin nuoruudessaan ollut ylpeät kunnian ja onnen toiveet, mutta se oli toista laatua, se tottui nöyrytykseen, se vaan tuumi kohtuullista toimeentuloansa. Mikäpä puu metsässä ei olisi hiirenkorva-ajalla toivonut jotain mahtavaa tulevaisuutta? Muutamista tulee solkku-ämpärjeä, toisista ei ihan mitään ja toiset taas joutuvat tulevien onnen siemeniksi. Mutta se ei estä toista metsää suurista toivomasta aivan samoin kuin toinenkin. Toivo vaan, nuori puu, odota suurta tulevaisuutta! Varo kuitenkin itseäsi väärästä kunnianhimoisista! Ole nöyrä, aina nöyrä kaikissa toiveissasi, niin voipi kuitenkin joskus tapahtua, ett'ei sinua tarvitse kätkeä maahan, että onnetar sinua etsii ja istuttaa sinun tarhaansa suojaksi kulkijalle!

KUINKA FRITHIOF RATSASTI VAPUNPÄIVÄNÄ.

Kas silloin hausk' oli Vappuna,
Kun poikaset ratsasti!
Ens'miesnä kun ajoin Virkulla,
Vank' Annikin säpsähti.
Mäkätti jäärä ja Halli haukkui
Mä huimin että se soi ja paukkui:
 Lennä, Virkku,
 Niinkuin sirkku!
Hopita, kopita, heh he lei!

Uus takki mull' oli ylläni,
Ja hattuni kallellaan,
Ja minuun ja miekkaan vyölläni
Nyt tyttöset vilkkui vaan.
Mä korskaks, ylhäiseks paisuin siksi,
Valittu kun olin kenraaliksi.
 Lennä, Virkku, jne.

Ja jotkut meist' oli kasakit
Ja piikit ol' aseina,
Vaan toiset taas oli husaarit
Ja sapelit sivuilla.
Suurukseks mämmiä oli suotu,
Ja päivän kunniaks simaa juotu.
 Lennä, Virkku,
 Niinkuin sirkku!
Hopita, kopita, heh he lei!

Kun päästään kaupungist' ulos vaan,
Niin oitis jo tappeluun!
Ja piikit ja miekat heilumaan,
Ei aikoa arveluun.
Kas maamies juhalla ajaa tiellä,
Se täytyy töytätä kumoon siellä.
 Lennä Virkku, jne.

Mut siin' oli vanha krouvila,
Sit' en minä tiennytkään,
Vaan Virkku ties ja sen kohdalla
Hän syrjähän hyppäämään!
Se häijy huiskaht' ovelle tallin,
Mä maahan paikalla mullin mallin.
 Lennä, Virkku, jne.

Ja pojat kirkuivat, hip hap hei!
Kenraali kas pakenee!
Mä kaikin voimini huusin: ei,
Mun ratsuni vehkeilee!
He kaikki nauroivat. Maamies ilkkui,
Myös juhdan silmä pilkaton vilkkui.

Lennä, Virkku, jne.

Mä jälleen selkähän kompuroin.
Voi lakkia, takkiain!
Mä täplikäs olin, minkäs voin!
Viel' ilkkua kuulla sain:
On miestä, urhoa kenraalissa!
— Ratsastakohon Virkulla kissa,
Lennä, Virkku,
Niinkuin sirkku!
Hopita, kopita, heh he lei!

"PAREMPI" JA "HUONOMPI".

Niin, te Elman tunnette,
Kulki hän täst' ohitse,
Ylväs, pöyhkä mieleltänsä.
Sievä, hieno, kauniskin;
Hattu, kappa, kaulustin
Joululahjat isältänsä,
Päätään vaunuiss' istuissaan
Nyökkäs kovin kopeaan.

Kouluun sitte tultuaan
Hän ol' arka arvostaan.
Monta köyhää lasta siellä,
Häveljästä, siivoa,
Halvass' istui puvussa.
Ylä-penkkiin mahtimiellä
Rohkeest' Elma istahtui.
Tietkääs, mitä tapahtui?

Kursaamatta, totta mar,
Kiivas opettajatar
Otti oitis tytön, vaikka
Vastahan se taisteli,
Alapenkkiin asetti.
"Siivon, ahkeran se paikka;
Nouse sinne ansaiten,
Saathan, lapsi, paikan sen."

Häveten ja harmissaan
Enti Elma kotiaan.
"Rakas äiti, kuule pijan
Kouluss' istuu parhaastaan
Huonompata kansaa vaan;
Mä sain siellä alasijan,
Sillä lailla tosiaan
Parempia kohdellaan!"

Virkkoi äiti suruinen:
"No niin, muutat pukimen,
Hattu, kappa, koristeetkin
Pois. Käy siinä puvussa,
Mik' on köyhäin suvussa,
Paikkaa vaattees kuluneetkin.
Elämästä opit, mi
Paremp' on tai *huonompi*."

Niinkö tosin? Tyttönen
Pani ensin leikiks sen,

Vaan nyt syntyi kauhu suuri,
Se kun totta olikin!
Köyhäks Elma tehtiin,
Torpantytön laisna juuri
Pantiin kouluun kulkemaan,
Sinne paikkaan alimpaan.

Hetk' ol' aivan katkeraa
Täytyy tosin tunnustaa!
Silloin muuan pieni parka,
Joukost' aivan *huonompain*,
Tuli luokse lohduttaja:
"Älä ole, Elma, arka,"
Sanoi hyvä lapsi se;
"Kyllä sua autamme."

Ensin Elma kiukuissaan
Kääntyi pois. Eip' aikaakaan,
Jopa kova sydän sulii,
Helttyi häijy ylpeys,
Riutui paha pöyhkeys.
Itkusuusta sanat tuli:
"Neuvo kuinka minäkin
Hyväks, kuin sä, tulisin!"

Päivät kulki kulkuaan
Elma kävi kouluaan
Muiden köyhäin lasten kanssa,
Tyytyi kovaan kannikkaan,
Puutett' oppi tuntemaan,
Sai myös kuulla toisinansa
Puheentapaa vihlovaa:
Se on *kansaa huonompaa*.

Ylpeys kun jällehen
Hälle pyrki mielehen,
Herralt' anoi viisautta
Voidaksensa erottaa
Parempaa ja huonompaa.
Tahto toikin valppautta,
Koulussa jo viimein hän
Saikin paikan ylimmän.

Tuli sitten tutkinto,
Isä, äiti saapui jo,
Näkiätpä kyynelsilmin
Heidän laps ol' etevin.
Nyt he laati pidotkin,
Kätköst' otettiin jo ilmiin
Helmet, kultakoreilut,
Tyttösellä aiotut.

Silloin Elma virkkoi näin:
"Köyhä olen eeskin päin.
Helmet, kulta, koru-vaatteet
Turhuuteen meit' takertaa,
Kurjia niill' auttakaa!
Iloitsen, kun mieleen' aatteet
Luoja toi ja neuvoi, mi
Paremp' on tai huonompi."

Huonomp' on, ken pöyhkeillen,
Muita ylenkatsoen,
Korskaileepi rehtevänä.
Paremp' on, ken itseltään
Vaatii paljon, mieleltään

Pysyy nöyrän', lempeänä.
Onni tulee, onnen saa,
Joka Herraa rakastaa.

PEIKKOJEN JOULU.

Tuossa vähäisessä kauniissa huoneessa kadunkulmassa oli joulu-aattona sangen valoisa. Siellä paloi suuri joulupuu, koreita tähtiä, makeisia ja omenoita täynnänsä, ja haarakynttilät paloivat pöydällä, ja lasten oli mahdoton pysyä alallansa, joka kerta kuin vähänkin narisi taikka ratisi ulkona porstuassa. Eipä aikaakaan, niin jo tulikin joulupukki sisään ja kysyi kuten ainakin, olivatko lapset olleet kiltit. Kaikki vastasivat yhteen suuhun: "kyllä!"

"Kuulkaatpa nyt", sanoi joulupukki. "Jos lapset ovat olleet siivot, ei heistä suinkaan kukaan jää osattomaasi. Mutta se minun täytyy sanoa teille, että minulla tänä vuonna on puolta vähempi joululahjoja annettavana kuin viime vuonna."

"Miksikä niin?" kysyivät lapset.

"No, sen minä kyllä sanon", vastasi joulupukki. "Minä tulen kaukaa pohjoisesta päin, ja siellä minä olen käynyt monessa köyhässä tuvassa ja nähnyt monta pikku lasta, joilla ei tänä vuonna ole leivänpalaa syödä joulu-aattona, ja sen vuoksi minä olen antanut puolen joululahjoistani heille. Eikö se ollut oikein tehty?"

"Oli oli, se oli oikein, ja se oli kiltisti tehty", huusivat lapset. Ainoastaan Fredrik ja Lotta olivat aluksi aivan vaiti, sillä Fredrik oli ennen tottunut saamaan 20 joululahjaa, ja Lotta oli tottunut saamaan 30. Nyt he mielestensä saivat peräti vähän, kun heidän oli määrä saada vain puoli sen vertaa.

"Eikö se ollut oikein tehty?" kysyi joulupukki toisen kerran.

Nyt pyörähti Fredrik ympäri kengänkorollaan ja sanoi: "mimmoinen huono joulu se on, jota sinä tänä vuonna taritset meille? Peikoilla on parempi joulu, kuin sinä tahdot suoda meille!"

Ja Lotta rupesi vuorostansa itkeä lylyttämään ja sanoi: "saanko minä vain 15 joululahjaa? Niin, peikoilla on parempi joulu; minä tahtoisin, että olisimme tänä iltana peikkojen luona!"

"Vai niin", sanoi joulupukki, "joll'ette mitään muuta pyydä, vien minä teidän heti sinne;" — ja niin hän sieppasi Fredrikin ja Lotan, yhden kumpaankin käteensä, ja veti heidät muassaan, vaikka he pitivät vastaan voimansa takaa.

Hei vaan, tämä kävi pian, kävi varmaan ilman lävitse. Ennenkuin lapset tiesivät mistään, he jo seisoivat keskellä suurta metsää ja keskellä lumikinoksia. Siellä oli hirveän kylmä ja lunta pyrytti, niin että tuskin voi nähdä korkeita kuusia, jotka seisoivat pimeässä yli-ympäri, ja aivan läheltä metsästä kuului susien ulvontaa. Entä joulupukki, — no, hän oli kohta taas tiessänsä, hänellä ei ollut aikaa odottaa, hän aikoi vielä tänä iltana pistäytää aivan monen kiltimmän lapsen, kuin Fredrikin ja Lotan tykönä.

Molemmat lapset rupesivat huutamaan ja itkemään, mutta mitä enemmän he huusivat, sitä likempänä ulvoivat sudet yli-ympäri heitä. "Tule, Lotta", sanoi Fredrik; "meidän täytyy hakea jotakin tupaa metsästä."

"Minun silmistäni on niinkuin näkisin vähäisen vaikean tuolta kaukaa puitten välistä", sanoi Lotta. "Mennään sinne."

"Ei se mikään valkea ole", sanoi Fredrik; "jääkynttilät ne vaan ovat, jotka pimeässä välkkyvät puista."

"Mutta minun mielestäni on niinkuin näkisin suuren vuoren edessämme", lausui Lotta. "Lieneekö se Peikkojen vuori?"

"Kummoisia sinä puhut!" sanoi Fredrik. "Peikkojen vuori on koko seitsemän peninkulman päässä meidän kodistamme. Tule, niin mennään vuorelle, sieltä meidän sopii paremmin katsella ympärillemme."

Tuumasta toimeen. He kiipesivät eteenpäin korkeitten lumikinosten lävitse, pensasten ja kaatuneitten puitten ylitse, ja pääsivät hetken perästä vuoren juurelle. Siinä oli pikkuinen ovi, ja ovesta loisti jotakin

valkeantapaista. Fredrik ja Lotta astuivat valoa kohden, ja ennen pitkää he suureksi hämmästykseseen havaitsivat, että tämä oli Peikkojen vuori, ja he olivat peikkojen tykönä. Mutta nyt oli liian myöhä palata, ja paitsi sitä sudet olivat niin lähellä, että ne melkein kurkistivat ovesta sisälle.

Fredrik ja Lotta seisahtuivat hämmästyksissään kohta oven suuhun ja näkivät edessään suuren salin, jossa peikot viettivät joulua. Heitä oli varmaan monta tuhatta, mutta kaikki olivat pikkuriikaisia, tuskin kyynärän pituisia, ja kakki harmaissa vaatteissa, kovin rytistyneitä ja sangen vikkeliä. Pimeätä he eivät peljänneet, sillä kynttiläin sijasta heillä oli kuoliaaksi paleltuneita kiiltomatoja ja lahonneita puunkantoja ja tuoreita silakoita, jotka kaikki loistivat pimeässä. Mutta kun heidän mielensä teki koreata juhlatulitusta, silittivät he suurta mustaa kissaa pitkin selkää, että se säkenöitsi, ja silloin moni heistä huusi: "ei, lakkaa pois, lakkaa pois, tulee liian valoisa, ei tätä kukaan kestä!"

Sillä siitä ovat kaikki peikot tässä maailmassa erinomaiset, että he karttavat valkeutta ja joutuvat pahoille mielin, kun joku saa nähdä heidät semmoisina, kuin he todella ovat. Sentähden vietettiin suuria pitoja, kun peikot huomasivat, että päivät kävivät yhä lyhyemmiksi, vuoden lopun joutuessa, ja yöt kävivät yhä pitemmiksi. Ja silloin arvelivat peikot, ett'ei lopulta enää tulisi päivä ensinkään, vaan yksistänsä yö, ja tämä ilahutti heitä niin sydämmen pohjasta, että he tanssivat vuoren sisässä ja viettivät joulua hupaisesti omalla tavallansa, sillä he olivat kaikki pakanoita eivätkä tietäneet mistäkään paremmasta joulusta.

Ja sen havaitsi kyllä, ett'eivät peikot erittäin viluisia olleet. He hyvittelivät toisiansa jäämakeisilla kylmässä talviyössä, ja puhalsivat ensin jääpalasia, ett'eivät ne olisi liian lämpimät, kun ne suuhun otettiin. Oli siellä muutakin oivallista nautittavaa, jota oli valmistettu härkyläisistä ja hämähäkin sääristä, ja joulupuu oli siellä jääkynttilöistä laitettu, ja yksi heidän pikku-äijistänsä teki joulupukin virkaa. Keskellä tuota suurta salia istui peikkojen kuningas, jonka nimi oli Mundus, hänen vieressään istui heidän kuningattarensa, jonka nimi oli Kavon (vaikka tämä kuuluu koiran nimeltä), ja molemmilla oli pitkä parta. He antoivat toinen toiselleen joululahjoja, niinkuin muutkin ihmiset. Kuningas Mundus antoi kuningatar Karolle parin niin korkeita puujalkoja, että hänestä, kun hän kiipesi niiden nenään, tuli korkein ja ylhäisin rouva koko maailmassa, ja kuningatar Karo antoi kuningas Mundukselle kynttiläsakset, jotka olivat niin äärettömän suuret, että hän niillä sai niistetyksi koko maailman kynttilät, ja samalla kun hän niisti niitä, hän sammutti ne. Tuommoiset kynttiläsakset epäilemättä muut veitikat mielellään tahtoisivat saada peikoilta joululahjaksi.

Nyt nousi kuningas Mundus istuimeltaan ja piti kokoutuneille peikoille varsin uljaan puheen, jossa hän ilmoitti heille, että nyt oli piakkoin kaikki valkeus loppuva, nyt pimeyden varjot muuttuivat ikuisiksi kaikkiin maihin ja peikot pääsivät maailmaa hallitsemaan. Vaan tuostakos peikot kaikin voimin huutamaan: "huroo! eläköön suuri kuninkaamme Mundus ja pimeyden ikuinen valta ja peikkojen voima! Hi, hi, hi, huroo!"

Kuningas sanoi: "missä minun ylimmäinen vartiani on, jonka olen lähettänyt vuoren korkeimmalle kukkulalle tähtystämään, vieläkö mitään valon sädettä on jäljellä maailmassa?"

Vartia tuli ja sanoi: "herra kuningas, sinun valtasi on suuri. Kaikkiällä on pimeä."

Taas hetken perästä kuningas sanoi: "missä vartiani on?" Ja vartia tuli.

"Herra kuningas", hän sanoi, "minä näen aivan kaukana taivaan reunalla pikkuisen valkean, ikäänkuin tähden vilkkuvan valon, kun se lähtee ulos mustasta pilvestä!" Ja kuningas sanoi: "mene takaisin vuoren kukkulalle."

Taas kuningas hetken perästä sanoi: "missä vartiani on?" Ja vartia tuli.

"Herra kuningas", hän sanoi, "taivas on synkkä raskaista lumipilvistä, enkä minä enää näe tuota pikkuista valoa." Kuningas sanoi: "mene vielä takaisin vuoren kukkulalle."

Taas sanoi kuningas hetken perästä: "missä vartiani on?" Ja vartia tuli. Mutta nyt havaitsi kuningas, että vartia vapisi ja hän oli aivan sokea.

Kuningas sanoi: "sinä uskollinen vartiani, miksi sinä vapiset? Ja kuinka sinä tulit noin sokeaksi?"

Vartia sanoi: "herra kuningas, pilvet ovat kadonneet, ja tähti, suurempi ja kirkkaampi kuin kaikki muut tähdet, loistaa taivaan kannelta. Tästä syystä minä vapisen, ja sen näkö saatti minun sokeaksi."

Kuningas sanoi: "mitähän tämä tietänee? Eikö valkeus nyt ole kadonnut ja pimeyden valta ikuinen?"

Mutta kaikki peikot seisoivat yli-ympäri ääneti ja vavisten, eikä kukaan vastannut.

Viimein yksi joukosta sanoi: "herra kuningas, täällä seisoo oven vieressä kaksi ihmislasta. Kysytään

heiltä; ehkä he tietävät enemmän kuin me."

Kuningas sanoi: "kutsukaat tänne lapset." Heti vedettiin Fredrik ja Lotta kuninkaan istuimen eteen, ja arvaa tuon helposti, että ne sillä kertaa olivat hyvin alla päin, pahoilla mielin. Kuningatar näki heidän suuren pelkonsa ja sanoi yhdelle tonttu-ämmälle, joka seisoj valtaistuimen vieressä: "annappas lapsiraukoille vähän lohikäärmeen verta ja pari koppakiiskin kuorta virvoitukseksi, että he saavat suunsa auki."

"Syökää ja juokaat! syökää ja juokaat!" sanoi ämmä. Mutta tähän ei lapsilla ollut ensinkään halua.

Kuningas sanoi lapsille: "te olette nyt täällä minun vallassani, ja minun on voima muuttaa teidät variksiksi taikka hämähäkeiksi. Mutta minua haluttaa panna yksi arvoitus teidän eteenne, ja jos osaatte selittää sen, annan minä viedä teidät eheinä takaisin kotiin. Suostutteko siihen?"

"Kyllä me suostumme", sanoivat lapset.

"No niin", sanoi kuningas. "Mitä se tietää, kun valkea koittaa keskellä vuoden pimeintä yötä, jolloin kaikki valkeus on kadonnut ja peikot hallitsevat maailmaa? Kaukaa idästä näkyy tähti, joka loistaa heleämmin, kuin kaikki muut tähdet, ja uhkaa vallalleni perikatkoa. Sanokaat minulle, lapset, mitä se tähti merkitsee?"

Lotta sanoi: "se on tähti, joka joulu-yönä nousee Betlehemin ylitse Juudan maalla ja loistaa ympäri koko maailmaa."

Kuningas sanoi: "miksi se niin loistaa?"

Fredrik sanoi: "siksi, että tänä yönä on Vapahtajamme syntynyt, ja hän on se valkeus, joka valaisee koko maailman. Ja tästä alkaa valkeus enetä ja kaikki päivät uudestaan pidentyä."

Kuningas rupesi kovasti vapisemaan istuimellansa, ja hän sanoi jälleen: "mikä sen valkeuden herran ja kuninkaan nimi on, joka tänä yönä on syntynyt ja joka on tullut vapauttamaan maailmaa pimeyden vallasta?"

Molemmat lapset sanoivat: "Jesus Kristus, Jumalan poika."

Mutta tuskin tämä oli lausuttu, ennenkuin koko vuori alkoi väristä ja vavista ja luhistua kokoon, ja raju tuuli puhalsi suuren salin lävitse ja kukisti kuninkaan istuimen, ja tähti paistaa heloitti sisään pimeinten rotkojen ylitse, ja kaikki peikot hajosivat kuin varjot ja savu, kunnes ei muuta ollut jäljillä, kuin jäinen joulupuu, ja tämä alkoi kiiltää ja sulaa, ja korkealta ilmasta rupesivat enkelien äänet soimaan kuin kanteleet. Mutta lapset peittivät kasvonsa käsillään eivätkä rohjenneet katsahtaa ylös, ja heihin tuli ikäänkuin uni, kun jotakuta kovin väsyttää, eivätkä he enää tietäneet, mitä vuorella tapahtui.

Kun he jälleen heräsivät, makasivat he kumpikin vuoteessansa, ja valkea paloi pesässä, ja vanha Kaisa, jonka aina oli tapa herättää heidät, seisoj vuoteen vieressä ja sanoi heille: "joutukaat ylös, että ehditte kirkkoon!"

Fredrik ja Lotta nousivat istualle ja katselivat hämmästyneinä Kaisaa tokko hän kenties oli vaan kyynärän pituinen, parta leuassa, ja tahtoi tarita heille lohikäärmeen vertä ja koppakiiskin kuoria. Mutta sen sijaan he huomasivat, että kahvipöytä tuoreihine joulukakkuinensa jo seisoj valmiina, sillä jouluaamuna kaikki lapset saivat kahvia, vaikk'ei sitä tapaa muutoin pidetty. Ja ulkoa kuului kulkusten kilinä, ihmisiä lähti pitkät jonot kirkkoon, ja valkeita näkyi kaikista akkunoista, mutta kaikkein kirkaammalta loisti kirkko.

Fredrik ja Lotta katselivat toinen toistansa eivätkä tohtineet jutella Kaisalle, että he olivat olleet peikkojen joulua viettämässä. Kenties hän ei olisi uskonut heitä, vaan nauranut ja sanonut, että he olivat nukkuneet koko yön vuoteessansa. Et sinä sitä tiedä, enkä minä sitä tiedä, eikä kukaan oikein tiedä, kuinka se asia oli. Mutta jos sinä tiedät sen, ja jos minä tiedän sen, niin emme ole kumpikaan sitä tietävinämme, ja joll'ei kukaan sitä tiedä, ei myöskään kukaan tiedä, tiedätkö sinä sen ja tiedätkö minä sen. Ja nyt sinä tiedät, mitä minä tiedän, joka en mitään tiedä, ja hauska olisi tietää, mitä sinä tiedät ja tiedätkö sinä enemmän kuin minä tiedän.

KUN ON JUHANNUS.

Juhannuksena on vihantaa ja valoisaa elää maan päällä. Silloin kaikki linnut laulavat, silloin kaikki puut viheriöitsevät ja aurinko sukeltaa järveen sill'aikaa, kun kukko pikimältään ummistaa silmänsä orrella, ja nousee taaskin, ennenkun kukko edes on ennättänyt saada sukat jalkaansa.

Suomi on niin suuri maa, että pohjoisissa osissa on kesä paljon valoisampi ja talvi paljon pimeämpi kuin eteläisemmissä seuduissa. Sen vaikuttaa maan erilainen etäisyys päiväntasaajasta, josta saa oppia maantieteessä.

Tiirassa, Helsingissä ja Viipurissa täytyy sytyttää kynttilä juhannus-yönä, jos tahtoo lukea, ja jos taivas sattuu olemaan pilvessä. Mutta Oulussa voi kolmen kuukauden kuluessa lukea kirjaa läpi koko yön ilman kynttilää, jos olisi kuinkakin pilvistä. Oli kerran pieni koira, joka oli syntynyt Huhtikuun loppupuolella ja siis Heinäkuun lopulla oli kolmen kuukauden vanha. Koko hänen elämänsä aikana ei ollut kertaakaan pimeä. Kun sitte Elokuu tuli ja yöt rupesivat pimenemään, oli pennun mielestä kovin kummallista. Hän luuli, että koko luonto oli kömpinyt säkkiin, ja asettautui rappusille ja rupesi haukkumaan pimeyttä.

Juhannus-aattona on poikien tapana olla niityllä pallosilla, ja tytöt leikkivät ja tanssivat. Ne, joilla on varaa, saavat tippaleipiä, rinkiä ja mettä, ja köyhät lapset saavat sitä vaan katsella, ell'ei joku ja'a osaansa heidän kanssansa. Yöllä palaa korkeilla paikoilla tuli, jota Suomessa nimitetään kokoksi ja muutamilla seuduilla Ruotsissa Balder'in rovioksi, ja tuli merkitsee, että kaikki ihmiset iloitsevat valon ajasta. Kun pimeyden aika on jouluna, palavat kynttilät kirkkaina kirkossa, ja se merkitsee, että Herramme Jesus Kristus on maailman ijankaikkinen valkeus, joka loistaa kaiken pimeyden läpi täällä maan päällä. Mutta juhannuksen aikaan on jumalanpalvelus koko luonnossa ja silloin on koko metsä kirkkona, siellä valaisee auringon komea lyhty taivaan katolta, sinikellot siellä soittavat, kunnianarvoiset männyt saarnaavat, kosken kuohu siellä messuaa, ja tuuli soittaa urkuja puitten latvoissa, ja pienet linnut heleillä äänillänsä laulavat alinomaa virsiä Jumalan kiitokseksi.

Esipuhe kesän saarnaan on otettu Isä meidän alkusanoista: "Pyhitetty olkoon sinun nimes. Lähestyköön sinun valtakuntas. Tapahtukoon sinun tahtos niin maassa kuin taivassa." Ja lintujen lauluilla on sanoja, vaikka kaikki eivät niitä ymmärrä. Nämä sanat ovat linnut oppineet Jumalan enkeleiltä ja ne kuuluvat näin: "Kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa ja maassa rauha ja ihmisille hyvä tahto!"

Mutta kukkaset sanovat toisillensa: "Kuningas Salomo kaikessa kunniassansa ei ollut vaatettu niinkuin yksikään meistä."

Totta on hyvä kiittää ja ylistää Jumalaa sekä kirkossa muiden kanssa että yksin kamarissaan. Mutta iloista on myöskin, kun koko maa ylistää Jumalan hyvyyttä ja kun seisoo päivän paisteessa metsässä ja kuulee puitten puhuttelevan toinen toistansa: "katso, me olemme kaikki Jumalan lapsia ja mitä me olemme, siksi olemme me tulleet Hänen sanomattoman armonsa kautta. Kiitäkäämme ja ylistäkäämme Hänen pyhää nimeänsä!"

Minä tahdon kertoa teille jotakin hauskaa ja kaunista, joka tapahtui eräänä juhannus-yönä.

Kaarle Kustaa ja hänen sisarensa Sohvi olivat nukkuneet iltapuolella, voidaksensa pitää pienet silmänsä auki, kun yö tuli. Kello 6 illalla söivät kumpikin voileipänsä ja lasisen maitoa, ja sitte he menivät niitylle palloinensa, sauvoinensa ja heittorenkainensa. Ja he olivat kumpikin saaneet isältänsä pienen hopearahan ostaaksensa jotakin hyvää, sillä siellä istui tavallisesti muijia, jotka myivät vohvelia ja pannukakkuja lapsille.

Niityllä oli monta poikaa ja tyttöä jo ennestään. Siellä oli vallaton Valtteri, joka joutui pahaan pulaan kiekkonsa kanssa, ja Kalle, joka oli opettanut Kaisalle Euroopan karttaa ja Matti, joka oli puolustanut Urholan linnaa ja Emma, joka oli kuullut sinikellojen soittoa, ja Aina ja Terese, jotka olivat tavanneet haltijan metsässä. He heittivät palloa ja kiekkoja, olivat "leskisillä", leikkivät "haukkaa ja kyyhkystä." Ja se oli hyvin hauskaa. Itse varpusetkin, jotka istuivat läheisen ladon katolla, visertelivät omalla hausalla tavallaan, niinkuin niiden on tapana, kun niiden mielestä jotakin on oikein sukkelaa maailmassa.

Kun nyt Kaarle Kustaa ja Sohvi olivat juosseet väsyksiin asti, sanoi veli sisarelle: "tule, niin menemme maantien varrelle muijan luo ja ostamme vohvelia rahallani!" — "Niin, tehdäänpä niin", Sohvi sanoi.

Mutta maantien varrella istui viisi tai kuusi poikaa ja tyttöä, jotka par'aikaa ajoivat hottiinsa ja latoivat sokeria vohveleille niin paksusti, että kärpäset olisivat voineet ajaa lumiauraa niiden päällä, jos vaan olisivat saaneet lupaa.

Aivan lähellä istui pieni, repaleinen kerjäläistyttö, joka ääneti katseli vohvelia. Hän ei sanonut mitään, hän ei pyytänyt mitään, mutta alinomaa katseli hän sinnepäin ja toisinaan imi hän pieniä sormiaan.

"Sinun on varmaankin kovin nälkä", sanoi Sohvi. "Etkö ole syönyt mitään ennen tänäpäivänä?"

Pienokainen istui alussa ääneti eikä tahtonut vastata. Mutta lopullisesti sanoi hän: "minä en ole syönyt mitään eilisestä."

"Tässä, ota minun rahani ja osta itsellesi ruokaa", sanoi Kaarle Kustaa. "Me olemme syöneet voileivän jo aikaisemmin iltapuolella, ja paitsi sitä, on minun sisarellani vielä yksi raha."

"Säästäkäämme minun rahani siksi, kun meidän on enemmän nälkä", sanoi Sohvi. "Niin", sanoi Kaarle Kustaa.

Ja sitte lähtivät he taas leikkimään. Mutta tyttönen nyykäytti: "kiitoksia, kiitoksia!" Eikä kukaan tiennyt, mitä hän rahallansa osti.

Nyt tuli jo myöhäinen ilta ja muutamat lapset menivät kotiin nukkumaan, toiset lähtivät metsään polttamaan kokkoa. Korkeimmalla kukkulalla oli iso läjä pihkaisia puita ja muuta, jota sukkelasti saa palamaan ja kun aurinko laski, sytytettiin se, ja silloin rupesi tuo iso latomus palamaan. Kylläpä se oli komea nähdä! Tummat kuuset seisoivat ympärinsä; korkealle tuprusi savua ja liekkiä sinistä yötaivasta kohti ja valkean ympärillä tanssivat pienet ja suuret. Iltarastas, joka juuri piti laulajaisia metsässä, vaikenä hiljaa; hyttyset olivat niin ihastuksissaan, että lensivät suorastaan tuleen ja repo metsässä kurkisti varovaisesti kiven takaa, ottaaksensa selkoa, mitä kummallisia laitoksia tuo mahtoi olla.

Kun ensimmäiset polttoaineet loppuivat, olivat kaikki pojat valmiit laahaamaan sinne uutta ja nyt kuului hoilotusta ja naurua, jo olipa oikein iloa metsässä! Mekot ja housut, ne saivat maksaa pidot, pihkaisiksi ja nokisiksi kun tulivat.

"Hyi, Kaarle Kustaa!" sanoi Sohvi veljelleen, joka tuli laahaten suurta puuta, joka oli puolta pitempi kuin hän itse. "Mitä äiti sanoo, kun niin ryötät vaatteesi?"

"Onhan se kyllä paha", sanoi Kaarle Kustaa, vaan ei voinut kuitenkaan muuta kuin nauraa. "Tiedätkö mitä, Sohvi? Sinulla on pitkät viikset ja vieläpä leukapartaakin noesta. Kylläpä olet oikein kaunis!"

Sohvi oikein pelästyi, kasteli nenäliinansa nipukkaa ja rupesi pyyhkimään huuliansa. "Onko jo pois?" kysyi hän.

"Niin, tulevaksi kerraksi", sanoi Kaarle Kustaa, ja pian olikin Sohvilla uudestaan viikset, sillä hän tahtoi väkisinkin puhaltaa valkeaa, kun ei se oikein ottanut palaakseen.

"Nyt menemme ostamaan voileipää", sanoi Kaarle Kustaa, "sillä minun on suunnattoman nälkä."

"Niin tehdäänpä niin", sanoi Sohvi. "Minulla on vielä rahani."

Mutta tällä kertaa seisojien tien varrella pieni poika melkein ilman vaatteita, sillä hänen päällensä oli ainoastaan repaleinen paita.

Ja kun hän seisojien ääressä, oli hänen lämmin, mutta kun hän tahtoi auttaa muita kantamaan polttopuita, oli hänen kylmä, että hampaat tärisivät, sillä yö-ilmassa oli vilponen, niin kuin useinkin on juhannuksen aikana. — "Miksi et pue enemmän päällesi?" kysyi Kaarle Kustaa häneltä.

"Minulla ei ole vaatteita", poika vastasi ja hiipi niin lähelle valkeaa kuin hän taisi.

"Semmoinen rehjänä, jolla ei edes ole vaatteita, voisi mennä kotiinsa ja panna maata", sanoi pitkä Tuure, joka seisojien siinä lähellä.

"Minulla ei ole kotoa, jossa sais panna maata", vastasi kerjäläispoika.

"Sinulla on kaksi pitkä takkia", sanoi Sohvi Tuurelle, joka kantoi päällystakkiansa käsivarrella. "Lainaa toinen pojalle!"

"Lainaa!" naurahti Tuure. "Niin, jos joku maksaa vuokraa takistani, niin kyllähän lainaan takkini siksi, kun aurinko nousee."

"Tuossa sen saat", sanoi Sohvi, ja hän antoi Tuurelle hopearahansa. Ja takki puettiin pojan päälle ja hänen oli lämmin ja hyvä olla ja hauskaa. Mutta ei kenelläkään ollut hauskempi kuin Kaarle Kustalla ja hänen sisarellansa, vaikka he olivat ilman sekä vohvelia, voileipiä että rahaa.

Niin paloi valkea koko yön, eikä se yö ollut pimeä. Sillä hetken kuluttua puna taivaanrannalla koillisessa rupesi hohtamaan yhä heleämmin ja lopullisesti tuli se kirkkaaksi kuin keltaisin kulta. "Heti aurinko nousee", sanoi Kaarle Kustaa. "Tulkaa, nouskaamme vuorelle paremmin nähdäksemme!" "Missä on takkini? Tahdon takkini", huusi Tuure, joka oli ottanut maksun siitä, kun oli tehnyt hyvän työn. "Oi, minkälainen narri minä olinkaan!" huusi hän. "Nyt olen kadottanut hopearahan, jonka vuokraksi sain!"

Ei ole milloinkaan siunausta siitä, jos ansaitsee rahaa sillä, jota köyhille annetaan. Takkinsa löysi Tuure kyllä mäellä, mutta iloista mielialaa ei hän löytänyt. Hän oli harmissaan ja tiuskasi kaikille ihmisille. Ja vierasta poikaa ei näkynyt enää. Ei kukaan tietänyt, mihin hän oli kadonnut.

Kun Kaarle Kustaa ja Sohvi tulivat vuoren korkeimmalle kohdalle, näkivät he ihmeekseen, että nuo molemmat köyhät lapset, jotka olivat saaneet heidän hopearahansa, olivat siellä ennen heitä. Eivätkä he enää näyttäneet köyhiltä eivätkä surullisilta. Tyytyväisyys loisti heidän kasvoistaan ja he sanoivat: "Koska te olette olleet hyviä meille, niin kiitämme teitä niinkuin ei kukaan ole kiittänyt teitä ennen meitä. Asettukaa polvilleen lähelle meitä!" Kaarle Kustaa ja Sohvi laskeutuivat polvilleen, vaikka he eivät ymmärtäneet, mitä lapset tarkoittivat. He unohtivat, että he olivat sekä nälkäisiä että unisia. He ajattelivat: "mitä me nyt saamme nähdä?"

Samassa hiljeni metsä niin hiljaiseksi, että kuuli hyttysen surinan. Mutta hyttyset laskivat siipensä, linnut vaikenivat; yksin rajua koskikaan ei enää kohissut kallioita vastaan metsässä.

Samassa kultainen valo säteili yli koko taivaan kannen ja suuri, loistava aurinko kohosi hiljaa taivaan rannalle, ja oli kuin ilon värähdys olisi tuntunut läpi koko luonnon. Samana hetkenä kaikki luonnon äänet rupesivat taas kuulumaan, hyttysen surinat, linnut lauloivat, koski kohisi ja suuri metsä rupesi suhisemaan.

"Huomatkaa nyt!" sanoivat kerjäläislapset.

Silloin näkivät Kaarle Kustaa ja hänen sisarensa, miten pienet läpikuultavat enkelit täyttivät ilman; niitä oli luvultansa miljoonia ja legioonia, ja ne liehuivat ylös ja alas kukin holhokkinsa luo, sillä jokaisella puulla oli enkelinsä, ja jokaisella kukkasella omansa ja jokaisella eläimellä oli oma suojelushenkensä.

Silloin sanoi Sohvi veljellensä: "Näetkö, että kaikilla luoduilla olennoilla on suojelushenkensä, joka vie heidän rukouksensa Jumalalle. Mutta meillä molemmilla ei ole." "Niinkö luulette", kysyivät kerjäläislapset, "Ketä me sitte olisimme? Ettekö jo ymmärrä, että me olemme teidän suojelusenkelinne? Ja vaikka te ette ole nähneet meitä ennen, niin olette tunteneet meidät teidän sydämissänne joka kerran, kun olette rukoilleet Jumalaa taikka tehneet jotakin hyvää. Juuri me olemme levittäneet valkoiset siipemme kätkyenne yli, kun te olitte pienet. Me käymme joka hetki teidän vieressänne ja Jesuksen nimessä varjelemme teitä kaikesta pahasta tässä maailmassa. Ja me seuraamme teitä läpi koko elämänne, jos vaan pelkäätte Jumalaa ja noudatatte hänen käskyjäänsä kuuliaisuudessa ja rakkaudessa ja rauhassa ja totuudessa elämän loppuun."

Köyhäin lasten näin puhuessa tulivat he niin loistavan kirkkaiksi ja läpikuultaviksi, että saattoi heidän lävitsensä nähdä auringon ja puitten lehdet, kunnes he vähitellen muuttuivat valkeiksi pilviksi hohtavassa aamuruskossa.

Ja Kaarle Kustaa ja hänen sisarensa lupasivat jotakin toinen toisilleen. He tahtoivat aina elää niin, että heidän hyvät enkelinsä saisivat heistä iloa. Ja kun he nostivat silmänsä, kuuluivat he metsän saarnan ja lintujen virsiä juhannuksen aikaan: "Pyhitetty olkoon sinun nimes. Lähestyköön sinun valtakuntasi. Tapahtukoon sinun tahtosi niin maassa kuin taivaassa."

KUKKAIN HALTIAN JA AALLOTTAREN SATUJA.

1. Kultakärpänen

(Kukkain haltia kertoo.)

Miss' on oravan jäljet ja muurahaistie?
Lukin seittiin laaditko silmäsen sie?
Mehiläisiä silmäsi nähnyt on.
Vaan tunnetko keijuisten tuomion?

Vähä kärpänen kiitteli kullasta vain.
Sanoi ampiaispoika: — ol' armahanain!
— Mehiläinen on kultani, kiitos vaan...
Se nyt kärpäsen kuoletti vaapsellaan.

Ja kun kuu rupes laaksohon loistelemaan,
Tuli keijuiset yhtehen tuomitsemaan,
Ja nyt kuolohon tappaja tuomittihin,
Mehiläinen sen tuomion täyttikin.

Vähä karpänen lehtisen kuihtuneen
Sai keijuislaaksossa arkukseen.
Suruvirsiä sääsket veisasi.
Koko niitty se kastetta kyynelsi.

2. Punainen lippu.

(Aallotar kertoo.)

Ilo Aaltolass' oli riehuva niin,
Kun louna vei siskoni tanssijaisiin,
Ja he raivosti tanssi... Mut poikanen, kas!
Oli karilla seitsemänvuotias.

Hän ol' uljas, ei vaaraa arvannutkaan.
Piti vain punalippua kourassaan.
— Uros aalto, nyt leikimme! Käy sotimaan!
Käy pääll', ota lippuni, jos saat vaan!

Ja nyt lainehet roiski ja räiski ja löi,
Karin ympäri raivoissaan elämöi,
Mut ne ruhjotuin päin alas vaipui vaan:
Sitä poikainen nauroi riemussaan.

Lumivuorena hyökylaine nyt käy
Yli kallion... ei koko karia näy...
On poikakin poissa: mä uhmailevan
Punalippusen aallolla näin viruvan.

3. Jalopeura.

(Kukkain haltia.)

Jalopeurani, oi!... Saharassa jos sen
Olisit jalon nähnyt harppauksen!
Oli uljas se päivinä nuoruuden,
Erämaan kuningas, pöpö tiikerien.

Se pit' halpana väijyvän pantterin
Sekä myös pahan, pelkurin sakaalin.
Jalopeuraa ryntäs se vastahan,
Löi maahan norsunkin vahvimman.

Niin ennen. Nyt kaupunkipaikassa näin
Väen virtaavan eläintarhaa päin.
Jalopeura, se kauhistus erämaan,
Oli pilkkana julkean joukon nyt vaan.

Hampaitta ja kynsittä karsinassaan
Se nyt selkää joukolle köyrästi vaan,
Sai kuumaa rautaa, ruoskaa sai.
— Jalopeurani, parempi kuolema kai!

Ja se alkoi ääntäni kuuntelemaan.
— Jalopeurako riemuin ei kaatuiskaan?
Vain arvoton kahlitun on elo tää,
Noin pilkkaa täynnä ja myös häpeää.

Lisäs sanani naurua katsojain.
Pendon nyt piti hyppiä kissana vain,
Ja johtaja nosti jo ruoskaa... Ui!
Jalopeura nyt hyppyhyn kuuristui.

Ja se pyövelinä kimppuun karkasi. Kas,
Jalopeurani nyt oli taas kuningas.
Tyrannin löi se ja raukenevin
Mua katsehin silmäs ja kuolikin.

4. Meren syvyydessä.

(Aallotar.)

Valas purskuva mun oli ratsunani.
Syvimpään merehen menin ratsastain.
Yhä hiljaa siellä on, on iki yö;
Mut on sielläkin Herra ja Herran työ.

Rumat, kauheat, kolkot sen vuoret on.
Väritön muta paksu ja muodoton.
Lohikäärmeet hirveät siell' asustaa,
Meren viemiä uhreja ahmustaa.

Ei ääntä, ei niin valon rahtuakaan!
Meri määrätön rintaa painoi vaan.
Jotakin putos mulle nyt jalkoihin;
Minä kummastuin otin sen sylinhin.

Näkymättömät peikot nielläksehen
Sitä pyydysti multa; mä säilytin sen,
Ja mä aaltojen pauhuun ratsastin,
Valon näin sekä ilmaa henkäilin.

Ja, kas! hukkunut laps oli mun sylissäin,
Mitä armahin tyttö... Sen henkivän näin,
Sopet suun, tosin kelmeät, liikahtikin;
Pudonneen sen laivasta arvasin.

Sepä syvään uppos, ei kuollutkaan.
Ylös nousin mä rantahan kukkaisaan,
Sitä kukkain keskellä suutelin: oi,
Ilo suuri! se auki jo silmät loi.

Niin kaukana, pienenä pilkkuna vaan
Lens purje tuulessa joutuisaan.
Siell' äiti itkevä seisoen
Yhä katseli, katseli vain merehen.

— Alas laskeos, laivuri, venhe nyt.
Meri tyttöni juuri on ryöstänyt!
— Vene ei tässä' auta! mi jää, se jää:
Peninkulmaa on syvä seutu tää.

Mä nyt saavuvin vierehen laivan sen;
Laps ui yli aallon hymyillen.
— Ulos venhe! Lapsens äiti jo saa.
Meri mykkäkin kiitti nyt myös Jumalaa.

5. Lähde.

(Kukkain haltia.)

Hämeessä mun on kivilinnojain:
Yli metsän vuoret ne siintää vain.
Rusopilviä niillä on aamuisin,
Siell' untuvi pohjonen iltaisin.

Siell' on laaksossa järvi ja honkiakin,
Ja järvessä saari on kukkaisin,
Ja saarella luola on pylväineen
Ja luolassa lähde suihkuineen.

On lähtehen reunalla valkopää,
Satavuotinen prinsessa: kuihtunut tää.
Hän laskevi pisarat kaikki vain,
Lorinaa tuon lähtehen tarkastain.

Oli kahdeksantoista hän, kun sotimaan
Ritarinsa jo puolesta riens isänmaan,
Ja hän vannoin varrota sulhastaan,
Kunnes lähteess' ei ole tippaakaan.

Minun linnani kaukaa haamuittaa,
Veden käydessä luolanakin vipajaa:
Yhä lähde se tippuvi, tippuvi vain.
Yhä varroten laskevi prinsessain.

6. Sumusaaret.

(Aallotar.)

Itämeressä mulla on kareja: nuo
Kimaltain ylös aallosta päänsä luo.
Ne illan usvassa nousevat,
Valoss' aamun aaltohon vaipuvat.

Kummeksivat rannalla lapset niin:
— Mepä soudamme saarihin siintäviin!
Veden siltaa sinne ei pitkältä lie,
Peninkulmaa pitkä ei kai se tie.

— Mitä, tyttöni, annat, jos soutaisin,
Sulle valkokukkasen noutaisin?
— Somimman punaruusuni antaisin;
Vaan aamuksi tullos sä takaisin!

Sumun maahan poika läks soutamaan,
Muut lapset rannalla vartosi vaan.
Koko yön he vartosi ahkeraan,
Vaan ei vene varrottu tullutkaan.

Kun mä eilen uin sumusaaria päin,
Venosen minä aaltoa kyntävän näin.
Mies vanha souteli venhossaan,
Mut hän kaukana viel' oli satamastaan.

TOTUUDEN HELMI.

Satu, kolme tapausta.

Henkilöt:

Kuningas.
Kuningatar.
Kuninkaan julistaja.
Tulpaani, kuninkaan puutarhuri
Bumburrifex, rosvo, velho ja ihmissyöjä.
Bumburra, hänen vaimonsa.
Tähkö, poika, | Tulpaanin lapset.
Palko, tyttö, |
Nopsajalka, köyhä poika.
Varma, hänen sisarensa.
Hunttu Honkasalmelta, mylläri poika.

Kalle Kukkanen, |
Matti Laukka, | Tähkön ja Palon
Riikka Kukkanen | leikkikumppaneja.
Kasi Aituri, tyttö. |
Musti, koira.
Ukkoja, akkoja ja lapsia kuninkaan kaupungista.

Ensimmäinen tapaus.

Vihreä niitty puutarhurin tuvan edessä. Puutarhan aita näkyy aivan vieressä. Tähkö, Palko, Kalle, Matti, Riikka ja Kasi tanssivat. Hunttu on liian lihava tanssimaan.

Lapset laulavat.

Nyt on kevät, hausk' on meidän hypellä
Kummuilla ja vihreöillä niityillä,
Nythän leivo riemuisena laulahtaa,
Tuulen leyhkä koivun oksaa tuudittaa,
Jopa raskas kuusikin nyt huojuu.
Tuhannet nyt heloittaaapi kukkaset,
Tuhannet nyt hyppeleepi hytetyset,
Nyt on kevät, hausk' on meidän hypellä
Kummuilla ja vihreöillä niityillä,
Nythän leivo riemuisena laulahtaa,
Tuulen leyhkä koivun oksaa tuudittaa,
Jopa raskas kuusikin nyt huojuu.

Kasi (lyö Mattia). Untamo!

Matti (lyö Palkoa). Sinä se olet!

Palko (lyö Kallea). Tästä saat!

Kalle (lyö Riikkaa). Riikka sen sai!

Riikka (lyö Tähköä). Tähköpä sen saikin!

Tähkö (lyö Hunttua). Hunttu sen sai!

Kaikki lapset. Hunttu sen sai! Huttu sen sai!

Huttu (joka on istunut ruohossa, nousee kömpelösti ylös). No, malttakaahan; tulkaapas tänne, kyllä minä annan takaisin.

(Lapset juoksevat pakoon laulaen:)

Lipi, lipi, lipi, lipi, hauskaa kansaa,
Makkarat soittaa ja rieskat ne tanssaa.
Lipi, lipi, lipi, lipi, untamo, Hunttu,
Hunttu Honkasalmelta!

Hunttu. Malttakaahan, kyllä minä hunttuutan teitä. Vahinko, että söin puuroa päivälliseksi; se on varmaan painunut minulle jalkoihin.

(Lapset juoksentelevat pakoon ja Hunttu lönkyttää jäljestä. Tulpaani tulee tuvasta, ruiskukannu kädessä.)

Tulpaani. Niin, sen kyllä saatoinkin arvata, nyt ne kelvottomat lapsen veitikat taas juoksentelevat ruohoa tallaamassa. Eivät ne muuta tee kuin pahuutta päivät päästänsä. Ettekö pysy teillä, sanon minä! Uskaltakaapahan käydä mellastelemassa puutarhassa! Koskekaahan vain koivun oksaankaan aidan sisäpuolella, niin kyllä minä sitä tanssitan teidän seljässänne! (Itsekseen.) Niin, olisipa todellakin kaunista, jos he taittaisivat kruunaustulpaanin, jota nyt olen kastellut ja hoidellut koko kuusi viikkoa kuin omaa lastani! Se ehtii juuri paraiksi valmistua ylihuomeiseksi kuninkaan ja kuningattaren kruunajaisiin. Mitähän kuningas sanoo, kun näkee sellaisen ihmeen. Vähintään hän nimittää minut suuren auringonruusun ritariksi. Se vasta on tähti, joka kelpaa, niin suuri, että riippuu vatsalla asti! Huh, miten kuuma tänään on! Jospa täällä olisi ketään, jonka saisin avukseni kastelemaan puutarhaa. Mutta nuo lapset, eivät ne koskaan osaa muuta kuin meluta ja juoksennella. (Nopsajalka ja Varma tulevat.) Tuossa tulee taas kaksi uutta lasta. Keitä te olette? Mitä teillä on täällä tekemistä?

Nopsajalka (nostaen lakkiaan). Me olemme kaksi köyhää lasta, joilla ei ole isää eikä äitiä. Isämme oli sotamies, ja hän on kuollut sodassa.

Varma (niiaten). Ja äitimme on myönyt nauriita kuninkaalle. Nyt me menemme kuninkaan kaupunkiin etsimään palvelusta.

Tulpaani. Katsoppas vain; tuollaisetko nulikat saisivat palvelusta! Mutta tosiaan te voitte minua auttaa aivan heti paikalla. Osaitteko kastella kukkia?

Nopsajalka. Kyllä minä osaan kantaa vettä.

Varma. Ja minä aina kastelin äitini nauriita siihen aikaan, kuin meillä vielä oli pieni naurismaa.

Tulpaani. Hyvä, hyvä. Kastelkaa nyt kukat tuolla puutarhassa, niin saatte ruokaa ja yösjän huomeiseen asti. Mutta varokaa tulpaania, kuuletteko, varokaa tulpaania! Se säästetään kuninkaan omakätisiin kruunajaisiin. Menkää nyt, minä tulen kohta perästä. Varokaa tulpaania! (Menee tupaan.)

Nopsajalka (ottaa ruiskukannun). Tule, Varma, niin teemme, kuten hän käski.

Varma. Se lienee hyvin kaunis tulpaani. Sitä meidän pitää varoa kuin omaa silmäteräämme. (Menevät.)

Tähkö (kurkistaa aidan ylitse puutarhan puolelta). Tulkaa tänne, pojat, tulkaa tänne, niin narraamme Huntun etsimään meitä!

Matti (aidan takaa). Eiköhän sinun isäsi vain suutu?

Tähkö. Mitä vielä? Tulkaa vain!

Palko (aidan takaa). Tulkaa, tytöt, tulkaa vain, älkää ollenkaan peljätkö!

Kasi (aidan takaa). Tuossa tulee Hunttu jo!

Tähkö (aidan takaa). Tulkaa, juoskaamme pensasten taakse, että hän ei löydä meitä!

(Kuuluu melua aidan takaa puutarhasta.)

Kalle (aidan takaa). Voi, juoksentelit kukkapenkissä!

Tähkö. Viisi minä huolin kukkapenkeistä. Tulkaa pois vain, että Hunttu ei löydä meitä!

Hunttu (tulee puhkuen ja käy istumaan aidan viereen, pannen toisen jalan allensa). Huh, nyt minä olen juossut itseni kuoliaaksi, minä aivan hajoan taikka sulan mäsäksi. Tokkohan minulla vielä on jalat tallella? Tässä on toinen. Mutta missä se toinen on? Eikö kukaan ole nähnyt minun toista jalkaani? Mihin ihmeellekähän olenkaan voinut hukata toisen jalkani?

Lapset (tirkistelevät, nenät aidan raoissa, ja laulavat "ukko Noakin" nuotilla, siten, että kukin yksikseen vuorotellen laulaa: Hunttu).

Hunttu, Hunttu, Hunttu, Hunttu
Honkasalmelta!
Hän kun jauhattaapi,
Niin lapset hältä saapi
Oikein paljon, oikein paljon
Soker'pullia.

Hunttu (puoli itkussa). Malttakaas vähän, eikö kukaan ole nähnyt, mihin minulta on pudonnut toinen jalka.

Lapset (laulavat).

Hunttu, Hunttu, Hunttu, Hunttu
Honkasalmelta!
Hän kun jauhattaapi,
Lapset hältä saapi
Oikein paljon, oikein paljon
Piparkakkuja.

Hunttu. Minä jauhatan sekä pullia että piparkakkuja sille, joka löytää minun toisen jalkani.

Tähhö (pistää kepin aidan raosta ja lyö Hunttua sääreen). Tuossa sinun toinen jalkasi on!

Hunttu (hypähtää seisomaan). Aijai, mitenkä se koski kipeästi, aijaijai! Mutta mitä tämä on? Minullahan taitaa ollakin kaksi jalkaa. (Lukee.) Yks', kaks'... Ei, luetaanpas uudestaan: yks', kaks'... (hyppiä ilosta). Jo minä löysin toisen jalkani! No, jopas löysin toisen jalkani! (Lapset meluavat puutarhassa.)

Tähhö (kurkistaa aidan ylitse). Isä tulee! Isä tulee!

Palko (aidan takaa). Kulkaas, tytöt, älkää sanoko, että olimme puutarhassa!

Tähhö. Niin, pojat, älkää sanoko sitä isälle. (Hän menee taas piiloon.)

Tulpaani (tulee tuvasta). Teinpä hyvin tyhmästi, kun lähetin vieraat lapset yksinään puutarhaan, Tokkohan ne antavat edes karviaismarjan raakaleidenkaan olla rauhassa. (Kurkistaa aidan raosta puutarhaan.) Mitä ihmettä, millaista täällä on? Turkkilaisiako siellä on ollut mellastelemassa minun kukkapenkeissäni?... Voi tulpaaniani! Voi minun tulpaaniani! Voi suurta, kaunista, harvinaisen komeata kukkaani!

Nopsajalka (puutarhassa). Tule pois, Varma: ikävätä tämä on, mutta emme me voi sitä auttaa.

Varma (puutarhassa). Odotahan, minä koetan nostaa pystyyn koreata tulpaania!

Tulpaani (ulkopuolella). Enkö jo sanonut? Enkö minä sitä jo sanonut? Nyt nuo kelvottomat kerjäläispenikat ovat juoksennelleet kuin hottentotit minun kukkapenkeissäni, ja tuossa nyt tyttö juuri on taittamassa minun kaunista tulpaaniani. Tulkaapas tänne, niin kyllä minä teidät opetan!

Nopsajalka (aidan takaa). Tule pois, Varma!

(Tähhö, Palko ja muut lapset tulevat toiselta puolen, ikään kuin metsästä.)

Tulpaani. Ahah, vai olette tekin tässä? Oletteko olleet penkkejä sotkemassa, kelvottomat veitikat? Oletteko olleet puutarhassa, sanokaa!

Palko. Emme, hyvä isä, mehän tulemme juuri metsästä.

Tähhö. Niin, siellä me leikkelimme itsellemme vihellyspillejä.

Kasi. Ja poimiskelimme karpaloita.

Riikka (nykäsee häntä kylkeen). Hyi, miten sinä valehtelet.

Kasi. Vaiti, sinä siinä. Oli niin hirveätä kivikkoa siellä metsässä. Minulta hävisi sinne toinen kenkä.

Kalle. Ja minulta läntistyi kanta toisesta saappaasta.

Matti (hiljaa). Niin, juoksennellessasi sedän kukkapenkeissä.

Kalle (hiljaa). Vaiti, sinä siinä, taikka saat selkääsi.

(Hunttu tulee, koetellen jalkojansa).

Tulpaani. Mitä minä huolin teidän kengistänne ja saappaistanne! Kunhan vain ette ole olleet puutarhassa.

Hunttu. Kyllä se oli niin, että me tosiaankin...

Kasi (sulkee kädellään häneltä suun). Jos et ole vaiti, niin minä varastan sinulta jalkasi!

Palko. Mitä te, isä, puhutte, onko kuka tehnyt pahaa puutarhassa?

Tähhö. Onko kuka tehnyt pahaa meidän tulpaanillenne?

Tulpaani. Voi minua onnetonta puutarhuria! Minun kukkani on sotkettu, kruunaustulpaanini on katkaistu! Mitähän kuningas tästä sanoo?

Kasi. Minä luulin nähneeni kaksi vierasta lasta puutarhassa.

Kalle. Niin minäkin. Ja tuossahan ne juuri tulevatkin molemmat, ja tytöllä on koko tulpaani kädessä!

(Nopsajalka ja Varma tulevat.)

Tulpaani. Te myyrät! Te kaalimadot! Te omenan varkaat! Miten te uskalsitte tehdä sellaista tuhoa

minun tarhassani? Tiedättekö, että kuningas saattaa piiskauttaa sellaisia petoja nokkosilla, ja osaan sitä tehdä minäkin!

Nopsajalka. Hyvä mestari, kun me menimme puutarhaan kastelemaan kukkia, oli kaikki jo sotkettu ja turmeltu. Emme me sille mitään voi.

Varma. Ja tässä, hyvä mestari, on tulpaani. Minä kyllä koetin nostaa sitä pystyyn, mutta ei se jaksanut seisoa, se oli ihan poikki.

Tulpaani. Kuuleppas vain, mitä ne lörpöttelevät, nuo linnunpojat! Eivät ole tietävinään koko asiasta.

Kasi. Miten viaton tuo tyttö on olevinaan! Ikään kuin eivät kaikki tietäisi, että hän juuri taittoi tulpaanin.

Tähhö. Ja tuo poika, miten hän teeskentelee! Ikään kuin hän ei olisi astua tallustellut kukkapenkeissä.

Riikka (hiljaa). Mutta kuules, Kasi, sinähän juuri talloit?

Matti (hiljaa). Mutta kuules, Tähhö, sinähän juuri juoksentelit, ja me tulimme jäljestä.

Kasi ja Tähhö. Sinä valehtelet. Nuo ne olivat!

Kalle ja Palko. Niin, niin, nuo kerjäläispennut ovat syyppäät kaikkeen.

Hunttu. Malttakaas, nyt minä muistan. Ei ne nuo olleet, vaan...

Kasi (hiljaa). Etkö kuule, että kuningas saattaa piiskauttaa meitä kaikkia nokkosilla?

Hunttu (hiljaa). Niin, mutta koska he ovat syyttömät...

Kasi (hiljaa). Jokaisella on oma selkä lähinnä.

Hunttu. Se oli vahinko, se, Kasi. Minä jo ihan tunnen, miten nokkoset polttavat selkääni.

Tulpaani. Kuuletteko te, käärmeen sikiöt? Kuuletteko te, lihakärpäset? Kaikki sanovat, että te olitte pahan teossa, ja näinhän minä sen omillakin silmilläni.

Nopsajalka. Minä sanon teille, mestari, jotakin. Sisareni ja minä emme koskaan valehtele.

Varma. Kun äitimme kuoli pois meiltä, kutsui hän meidät luoksensa ja sanoi: rakkaat lapset, minä olen köyhä, minulla ei ole hopeaa eikä kultaa antaa teille kuollessani. Mutta minä annan teille parempaa kuin kultaa ja hopeaa; se on kolme lausetta pyhästä raamatusta. Tahdotteko, mestari, kuulla ne kolme lausetta?

Tulpaani. No, millaiset ne lauseet ovat?

Nopsajalka. Ensimmäinen on Viisauden kirjasta, tämä: "*se suu, joka valhettelee, tappaa sielun.*"

Varma. Toinen on Sirakin kirjasta ja sanoo näin: "*Älä koskaan puhu totuutta vastaan, vaan anna häpeän tulla päälles, jos sinä viallinen olet.*"

Nopsajalka. Kolmas on myöskin Sirakin kirjasta, ja se on tällainen: "*Vastaa totuuden puolesta kuolemaan asti, niin Herra Jumala on sotiva sinun edestäs.*"

Tulpaani. Olivatpa ne kauniit lauseet, mutta uskotteko te myöskin ne?

Varma. Uskomme, mestari. Äitimme opetti ne meille kuollessaan.

Nopsajalka. Ja siitä te, mestari, voitte käsittää, että me emme koskaan valehtele.

Tulpaani. Hyvät lapset, minä alan uskoa, että te olette viattomat.

Kasi. Kylläpä se on kaunis luottamus, kun tyttö tuossa seisoo, tulpaani kädessä!

Tähhö. Ja ettekö näe, isä, että pojan jalat ovat mullassa puutarhan penkeistä?

(Matti ja Riikka nykivät turhaan heitä vaatteista.)

Kalle. Kukapa muu sen olisi tehnyt?

Palko. Eihän ketään muita ole käynyt puutarhassa.

Tulpaani. Niin, se on totta, se. Ja kuitenkin seisotte siinä valehtelemassa minulle vasten silmiä, te

kelvottomat, petolliset kerjäläispennut! Heti matkaanne niin kauas, kuin tietä kestää. Kiittäkää onneanne, että minä en lähetä nimismiestä niskaanne. Putkaan teidät pitäisi toimittaa. Turmella tuolla tavalla minun ainoa iloni, kaunis kruunaustulpaanini! Mutta odottakaahan, jos vain uskallatte hiipiä vielä kaupunkiin, niin minä kerron kuninkaalle, mitä olette tehnyt.

Nopsajalka. Tule pois, Varma. Älä ole pahoillasi, pikku siskoseni. Me kyllä olemme köyhät, mutta me olemme kuitenkin rikkaat niin kauan, kuin meillä on äitimme perintö. (He menevät.)

Tulpaani. Minä onneton puutarhuri, minähän nyt olen ihan kuin kuorittu tulpaani! Mitähän kuningas sanoo, kun hänet kruunataan ilman kruunaustulpaania? (Menee.)

Matti. Hyvästi jääkää. Minusta ei ollenkaan tuntunut hyvälle, että valehtelimme köyhäin lasten päähän.

Riikka. Ei minustakaan. Tuntuu ihan kuin neula kaivelisi sydämissä.

Palko. Tekikö sitte mielesi saada selkääsi nokkosilla?

Tähhö. Eikä tässä mitään vahinkoa tapahtunut. Päästihän isä ne tyhmät lapset menemään rauhassa tiehensä.

Kalle. Niin, joutavia. Tulivat vain vähän pahaan maineesen, mutta me pääsimme pulasta.

Kasi. Te, Matti ja Riikka, älkää luulkokaan, että teillä muka on niin ylevät omattunnot! Ken on vaiti ja siten yhtyy kujeeseen, kun toiset selvittäytyvät pienellä hätävalheella, hän ei ole yhtään parempi toisia.

Hunttu. Niin se juuri on. Hyi häpeätä, hyi meitä kaikkia! (Lähtee menemään pois.)

Kasi. Kas Honkasalmen Hunttua! Mihinkä hän nyt lähtee tallustelemaan kelvottomilla jaloillaan?

Hunttu. Niin, niin, Hunttu raukka on vähän tyhmä, mutta hän näyttää, että hän on rehellinen mies.

(Ensimmäisen tapauksen loppu.)

Toinen tapaus.

Bumburrifexin tupa metsässä. Seinällä riippuu pyssyjä ja sapeleja. Pöydällä palaa kynttilä. Uuninluuta seisoo uunin nurkassa. Bumburra istuu yksinään, villoja kartaten.

Bumburra.

Nuku, lapsein, nuku vain
Kartan piikkein päällä!
Villatuppu lapsenain
Minulla on täällä.
Maailma on, tiedän sen,
Niinkuin kartta piikkinen,
Nuku, lapsein, nuku vain
Kartan piikkein päällä.

Laps, kun suureks vartut vain,
Otan kutrin vienon,
Siitä kehrään rukillain
Säikeen ani hienon.
Aika kuluu, rukki käy,
Kasva, suureks ennättäy,
Laps, kun suureks vartut vain,
Kehrään säikeen hienon.

Mutta tässä minä vain istun karttaamassa enkä ollenkaan muista, että mieheni, suuri Bumburrifex, kohta tulee kotiin. Niin, suuri hän on, se on varma, mutta hän saisi ennemmin olla pieni, pienempi hiirtäkin, jos hän vain heittäisi pahat tapansa. Onpa välistä ikään kuin hiukan ruma olla rouvana ryöväriellä, ihmissyöjällä ja velholla. Mutta mikäpä tässä auttaa? Jokin toimi täytyy jokaisella tässä maailmassa olla. Minun ukkoseni on tavallaan kyllä rehellinen mies. Kun hän ryöstää jotakin, niin hän aina ottaa toisilta rosvoilta. Hän loitsii vain huviksensa; jotainhan hänelläkin pitää olla huvitusta joutohetkinään. Ihmisiä hän ei syö koskaan muulloin kuin hyvin nälissään, milloin minulla ei ole kylliksi ruokaa kaapissa. Kuten nyt esimerkiksi. Tosiaankaan nyt ei olisi hyvä pikku lasten hiipiä tänne, kun minulla on vain yksi ainoa kukko padassa. Varsinkaan sotamiesten lasten. No, siitä minun nyt ei tarvitse

olla huolissani. Metsässä on koiran ilma; sataa, kuin olisi taivas auki. Eiköhän Musti parkakin mielellään nyt ryömi kojuunsa siellä ulkona.

(Musti haukkuu ulkona hau vau vau!)

Bumburra. Vai niin, joko mieheni nyt tulee kotiin. Ja minulla kun on vain kukko iltaseksi! Onhan minulla porsaskin, mutta se on jouluporsas, se. (Hän avaa oven, Nopsajalka ja Varma astuvat sisään.) Mitä ihmettä? Kaksi lasta!

Nopsajalka. Hyvä emäntä, olkaa niin hyvä, antakaa yösijaa kahdelle köyhälle lapselle! Me olemme läpimärkinä sateesta.

Bumburra. Menkää heti tiehenne! Onko meillä tilaa kaikille mieron kiertäjille, jotka metsää samoelevat?

Varma. Meillä ei ole isää eikä äitiä. Me eksyimme pimeässä, ja metsä on täynnä susia.

Nopsajalka. Me näimme etäältä tulta ja ilostuimme, kun löysimme metsästä tuvan.

Bumburra. Ilostuitteko? Kyllä varmaan vähemmän iloitsitte, jos tietäisitte, mihin nyt olette tulleet. Parempi teidän olisi nukkua suden pesässä. Mutta pitänee minun katsoa, mitä voin tehdä teille. Jos teidät joku syö suuhunsa, niin älkää syyttäkö minua!

Nopsajalka. Kuka syödään?

Bumburra. Te taikka minä; mutta tuskinpa vain minä kelvannen. Tietäkää, että minun mieheni, suuri Bumburrifex, on ihmissyöjä.

Varma. Huh, Nopsa, lähdetään pois täältä. Minna pelottaa niin hirveästi.

Nopsajalka. Emäntä vain meitä vähän pelottelee.

Bumburra. Ette te saa jäädä tänne, ettekä te myöskään voi mennä metsään susien syötäväksi. No, jääkää sitte tänne. Ehkäpä joku keino keksitään, kun vain ette ole sotamiehen lapsia. Minun ukkoni vihaa sotamiehiä, he kun eivät anna hänen rosvota rauhassa, ja sentähden hän välistä syöksentelee heidän lapsiansa.

Varma. Kuuletko, Nopsa, hän on myöskin rosvo!

Nopsajalka. Meidän isämme oli sotilas, sitä minä en koskaan salaa. Mutta kyllä minä tiedän, että te autatte meitä, hyvä mummo.

Bumburra. Aijai, se oli pahempi, se. Ohhoh, lapsi raukat! Mutta kas, jouluporsas minun täytyy kuitenkin säästää. (Musti haukkuu: vau vau!) Kas niin, pian villakoriin, älkääkää hievahtako, jos henkeänne tahdotte säästää. (Hän sulloo heidät villakoriin ja levittää päälle peitteen. Musti haukkuu uudestaan.) No, no, Musti, melua vähemmän, kyllä minä tulen. (Hän avaa oven. Hunttu kömpii sisään.)

Bumburra. Vielä yksi, jolla on kiire joutua hammasten väliin! Nyt minulla on viisi suojeltavana: kolme lasta, kukko ja porsas!

Hunttu. Mitä? Porsasko? Saanko syytetyjälän? Ohhoh, kyllä tarvitsenkin uudet jalat, kun olen juossut omani hajalle. Onko täällä seppää, että saisin kelvolliset hevosen kengät jalkoihini?

Bumburra. Mikä ihminen sinä olet?

Hunttu. En minä ole mikään ihminen, vaan Hunttu Honkasalmelta. Mestari Tulpaani ajoi minut pois myllyltä sen tähden, että sanoin hänelle: Mestari, sanoin minä, eivät ne köyhät lapset sotkeneet teidän kukkapenkkejänne, vaan me muut kaikki yhdessä, sanoin minä. Tähkö juoksi ensin penkkien poikki, Kasi taittoi tulpaanin, ja minä sieppasin itselleni koko kouran täyden karviaismarjoja, sanoin minä. Sinä valehtelet, sanoi Tähkö. Varo sääriäsi, sanoi Kasi. Joko menet tiehesi, sanoi Mestari. Ja minä juoksemaan ja juoksin, mikäli tietä riitti, ja kun tie loppui, tulin minä tänne jalattomana.

Bumburra. Olisipa vahinko tuota makkaraa, hän miellyttää minua. (Musti haukkuu.) Pian nurkkaan, tuonne havuluudan taa, äläkä hievauta sormesi päätäkään ennen, kuin minä huudan sinua!

Hunttu. Miksikä niin, emäntä?

Bumburra (vie hänet nurkkaan). Siksi, että mieheni syö mielellään lihamakkaraa. (Ovea jyskytetään.) No, no, kyllä minä tulen, jo minä tulen. (Itsekseen.) Kyllä nyt on hyvin asiat. Ja minä kun en uskalla teurastaa jouluporsasta! (Avaa oven.)

Bumburrifex (tulee).

No, Burra, mitä laitoit ruoaksen'?
Nyt olen aivan läpinätkäinen.
Mä kaiken päivää juoksin korpiteitä
Ja hirtin suuren joukon ryöväreitä.
Ja torpanmujalle, sen tunnethan,
Kadonneen vuohen sijaan ainoan
Mä lehmän noiduin punavalkeaisen,
Hämille aivan sain sen vanhan naisen!
Vaan sano, Burra, mit' on syötävää?

Bumburra.

On kukkopaistia niin möyheää,
Pidäthän siitä? Kuinka kumman lailla
Oot kaiken päivää ollut ruokaa vailla?

Bumburrifex.

Kaks hiirtä, kissan, koiran joutilaan,
Kaks karhunpoikaa. Ei ne paljon riitä.

Bumburra (panee hänen eleensä paistetun kukon).

Kas täss' on kukko, herkkuille nyt siitä!
Se kelpais suuhun vaikka kuninkaan.

Bumburrifex (syödessään).

Niin, kuninkaan? Nyt hän on huolissaan!
Kuningatar myös onneaan ei kiitä,
Hän näet hukannut on haltiaan
Antaman helmen!

Bumburra.

Mitä kuulenkaan!

Bumburrifex (nuskii ilmaa).

Kristityn veri täällä haiseehan!

Bumburra.

Syö, ukkoseni, haista herkkupöytää!

Bumburrifex (syö).

Nyt julistetaan, ken sen kiven löytää,
Ei, helmen, tarkoitan, hän... (nuuskii)
Haisee varmaan Kristityn veri!

Bumburra.

Tunnet vaan tuon harmaan
Kissani hajun. Syö nyt, rakas ukko,
Edessäs onhan kyllä maukas kukko!

Bumburrifex (jyr sii).

Ken helmen löytää, pääsee armohon
Ja salaneuvoksenkin arvohon.
Mun mielen' tekee sitä hakea.

(Nuuskii ilmaa ja nousee ylös).

Mut... ei se koskaan saata olla kissa!
On laps, niin laps... (Haistelee).

Bumburra (estellen häntä).

Nyt hurmoksissa
Oot ukkoseni! Älä pelmua!
Se ehk' on Mustin sairas kápälä...

(estelee korin luo menemästä)

Koriss' on lanttuja vaan kätöksä

(estelee nurkkaan menemästä)

Nurkassa riippuu vanha lammasnahka.

Bumburrifex (vetäen esiin Hunttua).

Vai lammasnahka!

Hunttu.

Kohta tulen, jahka...

Bumburra.

On raukka mennyttä!

Bumburrifex (itseksseen).

No oikeinhan

Mä saan nyt paistin mitä parhaimman.

Hunttu. Armollinen herra ihmissyöjä, säästäkää minun nuori henkeni, minussahan ei ole muuta kuin luuta ja nahkaa, kuten näette. Olkaa hyvä, syökää ennemmin tuo kelvoton ruma pihakoira, sillä on hyvä turkki, niin että tulette lämpöiseksi sisältäkin päin.

Bumburrifex. Vastaa nyt: oliko isäsi sotamies?

Hunttu. Setäni on mylläri ja hänen nimensä on Mylly Matti; kyllähän te, armollinen ryöväri, hänet tunnette, tuntee hänkin kaikki, sekä mustalaiset että muut. Menkää hänen luoksensa, niin saatte jauhosäkin, joka kelpaa puuroksi, mutta minusta ei tule kunnan velliäkään.

Bumburrifex. Jos täällä olisi yksikään sotamiehen lapsi, niin minä jättäisin sinut rauhaan.

Hunttu (huutaa). Eikö täällä ole ketään sotamiestä, jolla olisi liiaksi joutavia lapsia?

Nopsajalka (kömpien ylös korista). Tässä olen minä, ja minun isäni oli sotamies.

Bumburra (itseksseen). No, tuollapa näkyy olevan aika kiire joutua illallispaistiksi!

Bumburrifex. Kas vain lanttuja, kun nekin rupeavat astuskelemaan! Vai niin, oletko sinä sotamiehen poika? Tiedätkö sinä myöskin, että minulla on nälkä ja että minä aion syödä sinut heti suuhuni?

Nopsajalka. Kyllä minä sen tiedän.

Bumburrifex. No, miksi et sitte pysynyt korissa, narri?

Nopsajalka. Sen tähden, että sinä aioit syödä Huntun, ja hän puhui totta silloin, kuin muut valehtelivat pahaa tekoansa meidän päähämme.

Bumburrifex. Eihän vain liene useampia lanttuja korissa? (Nopsajalka on vaiti.) Valehtele vähän, poikaseni, hiukan vain, niin sinulle käy hyvin maailmassa. Paljohan niitä on, jotka ajattelevat, että pienestä hätävaleesta ei koskaan voi tulla vahinkoa.

Bumburra (nykii Nopsajalkaa kyljestä). Valehtele vähän! Valehtele vain hiukan!

Hunttu (sysii häntä toiseen kylkeen). No, hyvä ystävä, valehtele vähän, kotitarpeiksi vain!

Nopsajalka. En, minä en koskaan valehtele. Mutta minä puhun vain omasta puolestani enkä ilmase toisia.

Bumburrifex. Oletpa sinä aika veitikka. No saatanpahan minä itsekin katsoa korista, kun ensin syön sinut. Riisu pois mekkosi, niin maistut paremmalta.

Bumburra (itseksseen). Voi, että minulla ei ole muuta kuin yksi paistettu kukko!

Hunttu (huutaa). Hän syö meidät! Hän syö meidät! Eikö täällä ole yhtään liikoja lapsia.

Varma (kurkistaa korista). Hyvä ihmissyöjä, jättäkää Nopsa rauhaan ja syökää ennemmin minut!

Bumburrifex. Ahah! Siellä on pikku nauriskin lanttujen seassa. Sepä vasta on hyvää herkkua jäljisteeksi!

Bumburra (menee ulos). Ei nyt auta; vaikka se olisi pääsiäisporsas, niin pataan se nyt on pantava.

Nopsajalka (sieppaa sapelin seinältä). Jos uskallat koskea minun sisareni, niin minä teen sinulle samoin kuin David teki Goljatile.

Bumburrifex. No, mitenäs David teki Goljatile?

Nopsajalka. Hän hakkasi häneltä pään poikki.

Bumburrifex (nauraa kohti kurkkua). Ha ha ha, sepäs oli hauskinda, kuin minulle on pitkään aikaan tapahtunut. Vai hakata minulta pää poikki! Ei, jo se oli hullua, ha ha ha, ha ha ha!

(Hunttu hiipii Bumburrifexin taakse, pistää jalkakoukkua ja vetää hänet kumoon.)

Hunttu. Joudu, joudu, Nopsa, tässä on Goljat ja sinä olet David.

Nopsajalka (sapeli ylhäällä). Lupaatko olla tekemättä pahaa kellekään meistä? Muuten minun täytyy surmata sinut, ihmissyöjä!

Bumburrifex (yhä nauraen maatessaan lattialla). Malttakaa, malttakaa... hi hi hi... minä nauran kuoliaaksi itseni... ho ho ho... sepä oli pahinta, kuin koskaan olen nähnyt... uh huh huu, hi hi hi, ho ho ho! Urhollinen sankari, säästä toki henkeni!

Nopsajalka, Niin, naura sinä vain, mutta lupaa nyt, mitä vaadin, muuten....

Hunttu (matkien). Uh huh huu! Ho ho ho! Valehtelee vähän, poikaseni, niin sinulle käy hyvin maailmassa! Tiedätkö sinä myöskin, että minulla on nälkä ja että minä aion syödä sinut heti paikalla! Riisu mekkosi, niin maistut paremmalta.

Bumburrifex. Ei, tätä minä en enää kestä kauempaa, minä ihan kuolen naurusta. Ja kaiken sen harmin lisäksi en ole saanut suuhuni muuta kuin yhden laihan kukon.

Bumburra (palaa). Mitä minä näen, ukkoseni makaa pitkänänsä lattialla! Uskallatteko te, lapset, leikitellä suuren Bumburrifexin kanssa? Ettekö tiedä, että hän voi silmänräpäyksessä muuttaa tiedät joka kynnen variksiksi?

Hunttu (hiipien nurkkaan). Huh, minusta tuntuu jo, kuin olisi variksen jalka vasemmassa saappaassani!

Nopsajalka. Lupaatko olla tekemättä meille pahaa?

Bumburrifex. Varsin mielelläni, jos vain saan jotain lisää suuhuni.

Bumburra. Kas tästä, rakas ukkoseni, saat jouluporsaan; ei tästä nyt kuitenkaan vähemmällä selvitä, arvaan minä.

Bumburrifex. Olkoon menneeksi. Niinpä teemme rauhan.

Nopsajalka (pistää sapelin tuppeen). Nyt saatat nousta ylös. Minä en hakkaa päätäsi poikki...

Bumburrifex (nousee ylös). Enkä minä syö sinua. Porsas kuin porsas, yhtä ruokaa kaikki tyyni.

Hunttu (arvokkaasti Bumburrifexille), Saat pitää mekon ylläsi. Minä säästän henkesi.

Bumburra. Minä ehdotan jotakin. Me lähdemme kaikki tyyni kaupunkiin etsimään kuningattaren helmeä. Kukapa tietää, mitä saattaa tapahtua? Kuningatar on saanut sen Totuuden haltialta.

Nopsajalka. Me lähdemme mukaan.

Bumburrifex. Se on päätetty! Jos minä löydän helmen, tulee minusta hoviryöväri, salavelho ja kuninkaallinen ihmissyöjä.

Hunttu. Ja jos minä pöydän helmen, tulee minusta Honkasalmen Suurhunttu.

Varma.

Tohdinko lapsi parka
Korista lähteä?

Bumburrifex.

Äl' ole, lapsein, arka,
En pahaa aio mä.

Nopsajalka.

Meit' ei saa pelotella
Lapsia soturin!

Hunttu.

On nälkä Hunttusella.
Pojalla myllärin.

Bumburra.

Nyt lapset kokoontukoon
Iltaista nauttimaan!
Muu porsas olkoon ukon;
Te saatte syltyt vaan!

Bumburrifex.

Ei, porsas pitää viedä
Lapsille etehen,
Kun valheest' ei he tiedä,
En syö mä heitä, en.

Kaikki.

Totuuden sanan kilpi
Vie voittoon ylevään,
Vaan kavaluus ja vilppi
Ne saattaa häpeään.
Kun puhdas omatunto
Sun ohjaa elämäs,
Niin ihmissyöjän kunto
Masentuu edessäs.

(Toisen tapauksen loppu.)

Kolmas tapaus.

Tori kuninkaan linnan edessä, toisella puolen kaivo, toisella puita. Eukko kaupittelee omenoita ja kasviksia. Laukkuryssä myöskentelee huiveja ja nauhoja. Pienellä tytöllä on kaupan marjoja. Kerjäläispoika anelee ropoja.

Eukko omenoineen.

Nyt täynn' omenoita jo metsikkö on,
Helei!
Siell' aarre on herkkusa, arvaamaton,
Helei!
No nähkääpäs noita,
Ne on ihanoita
Ja kauniita, kypsiä myös makioita,
Helei, helei, helei!

Laukkuryssä.

Kun joskus sä metsässä käyskentelet,
Helei!
Niin ostapa liina ja myös sitehet,
Helei!

On tavara kallis
Nyt helposta altis,
Ken näin hyvän onnen nyt poistua sallis,
Helei, helei, helei!

Tyttö marjoiheen.

Mä kypsää marjoja myöskentelen,
Helei!
Ja tässä on kaikk' koko rikka'uten',
Helei!
Te penninne tuokaa
Ja mulle ne suokaa
Niin saattepa viljalta herkkuihin ruokaa,
Helei, helei, helei!

Kerjäläispoika.

Mä pohjolan laps olen, leipää ei,
Helei!
Nyt meill' ole, halla kun viljamme vei,
Helei!
Vaan Luojamme vakaa
Viel' einehen jakaa,
Taas aurinko paistava pilvien takaa,
Helei, helei, helei!

(Tällä välin ovat Nopsajalka ja Varma tulleet toiselta puolelta. Riikka, Kasi, Kalle ja Matti toisella puolelta. Riikka ja Matti, eukko ja laukkuryssä panevat rovon kerjäläispojan hattuun.)

Marjatyttö. Poika kulta, minulla ei ole rahaa, mutta tästä saat koko korini. Jos sinulla on nälkä, niin syö.

Kerjäläispoika. Ei ole. Kiitos sulle!

Nopsajalka. Ei minullakaan ole yhtään rahaa, mutta minun mekkoni on parempi kuin sinun. Tule, niin vaihetamme. (He vaihtavat mekkoja.)

Varma. Ja tästä saat minun huivini.

Kerjäläispoika. Kiitos, kiitos teille molemmille!

Kasi (Kallelle). Katsos, Kalle, tuossa riippuu punainen nauha ryssän laukusta. Tempaa se hiljaa sill' aikaa, kuin minä puhuttelen häntä, ja anna sitte minulle.

Kalle (hiljaa). Mutta varastaminen on synti.

Kasi. Oh, ken osaa valehdella, hän osaa myöskin varastaa. Eihän sitä kukaan tiedä; salataan vain rohkeasti.

Kalle. Niin, tosiaankin.

Kasi (ryssälle). Kas, miten kauneita huiveja teillä on! Saanko niitä nähdä? Mitähän niistä tahdotte?

Laukkuryssä. Temekö hyve huivi tahto vai täme paras? Hyve huiv maksa rupla, mutta pikku huiv ottaka viiskymment kopeikka.

(Täll'aikaa Kalle sieppaa punaisen nauhan ja pistää sen salaa Kasille.)

Kasi. Ah, miten te olette hyvä. Myöttekö huivin kymmenestä kopeekasta?

Laukkuryssä. Olka hyve, neljekymment kopeika. Kolmekymment kahdeksa kopeik. No, kolmekymment kopeik hyve huiv'. Neuloi, nauhoi, ottake! (Etsii nauhaansa.) Voi, minu puna nauha! Poliis, poliis! Turakka vei minu puna nauha. (Syntyy melua torilla. Nopsajalka sattuu vahingossa kaatamaan eukon omenakorin.)

Omenaekko. Poliisi, poliisi! Minun omenani, minun kultaomenani!

(Puutarhuri Tulpaani tulee Tähtkön ja Palon kanssa, kaikki hyvin koreassa puvussa.)

Tulpaani. Mitä täällä melutaan? Pois, roistot, kuninkaan puutarhurin tieltä!

Tähhö. Pois, roistot, kuninkaan puutarhurin lasten tieltä!

Omenaekko (ottaa Kallea nutusta). Sinä se kaadoit minun korini!

Nopsajalka. Ei, minä se olin. Antakaa anteeksi, se tapahtui vahingossa; mutta jos tahdotte maksua, niin ottakaa minun lakkini. (Eukko ottaa lakin.)

Laukkuryssä (Nopsajalalle). Turakka, sine se varasti minu puna nauha!

Kasi. Niin, kyllä se oli hän. Kalle ja minä näimme sen ihan omin silmin. Eikö totta, Kalle?

Kalle (hämillään). Kyllä se on totta.

Tulpaani. Ahah, kyllä minä sen vekkulin tunnen. Hän se juuri taittoi minun suuren tulpaanini. Ja nyt hän on vielä lisäksi varastanut.

Nopsajalka. Se ei ole totta. Minä en osaa valehdella, ja sen tähden minä en osaa varastakaan.

Tulpaani. Hiljaa siinä. Tuossa tulee kuninkaan julistaja. Pois meidän tieltämme, jotka olemme hovilaisia!

(Julistaja marssii juhlallisesti sisään ja lukee seuraavan kuulutuksen:)

Me Amundus kahdeskymmenes, Mesopotamian kuningas, Auringon nousun ja laskun suurherra, kuutamon kreivi, Louhelan vapaaherra ja Totuuden valtakunnan kuningattaren, suurvaltaisen Veritaan liittolainen, ynnä muuta ynnä muuta, teemme tietäväksi:

Koska muutamana päivänä
Puolisomme, rouva Amandilla,
Huulillansa suuren arvoisilla
Virvoitusta haki vedestä,
Sekä suvaitsi sen armon suoda,
Kaivost' tästä janoissansa juoda:
Silloin kirpos kuningattaren
Koruhelmi kaivoon, pohjaan mennä
Ja sen haltiatar Totuuden
Oli hälle lahjoittanut ennen,
Vahinko siis ylen verraton.
Armollinen käskymme se on
Valtakunnan väestölle tälleen:
Kaikki uskolliset alammaiset,
Suuret, pienet, miehet sekä naiset
Etsiköhöt kalliin helmen jälleen.
Siis nyt laskeutukoon jokainen
Antamamme määräyksen mukaan —
Esteitä ei saakaan tehdä kukaan —
Tämän syvän kaivon pohjallen.
Toinen toistaan ei saa vahingoittaa,
Palkka maksetaan työn jälkehen.
Löytääksensä helmen herttaisen,
Kunakin tulee parastansa koittaa.
Kenen onni antaa löytää sen,
Kuninkahan suosion se voitti,
Mutta ruhtinatar Totuuden
Sanonut on, että vartiana
Kaivolla on henki salainen,
Ja se kohta merkitsee sen,
Jolt' on päässyt ykskään valhesana,
Vaikka vilkahtain vain salamana,
Taikka vain kuin pääsky vilkahtaa
Kaivost' ylös tullessa on sillä
Tumma merkki suunsa ympärillä,
Joka kaiken valheen ilmoittaa,
Mit' on suusta päässyt milloinkaan,
Ja se merkki jääpi olemaan.

Tämä on meidän käskymme ja määräyksemme, joka tapahtui meidän linnassamme tänään tämän kuun viidentenätoista päivänä tänä vuonna. *Amundus*.

Kaikki. Eläköön kuningas!

(Kuningas ja kuningatar tulevat koko seurueensa kanssa ja käyvät istumaan valtaistuimille, jotka tuodaan heidän jäljestään sisään.)

Kuningas. Hyvää päivää, kansa!

Kuningatar. Hyvää päivää, rakas kansa! Kuinka jaksatte?

Tulpaani. Kiitos kysymästänne, armollinen rouva kuningatar, siinä tuota mennä retuutetaan yksi päivä kerrassaan. Minä tahtoisin, että minulla nyt olisi kaunis tulpaani, jonka aioin kasvattaa kruunajaisiin, mutta kerjäläispenikat taittoivat sen, ja sitä paitsi he ovat varastelleet mitä mistäkin.

Kuningas (Nopsajalalle). Vai niin, mikä sinä olet miehiäsi?

Nopsajalka. Minun nimeni on Nopsa ja sisareni nimi on Varma. Isämme oli sotamies ja hän kuoli kuninkaan palveluksessa. Meitä syytetään syyttä, ja viattomuutemme todistukseksi minä menen alas Totuuden kaivoon.

Kuningas. Ei, maltahan vähän, poikaseni, kunnes kansa kokoutuu. Sinä miellytät minua.

Kuningatar (Varmalle). Sinä näytät kelpo tytöltä. Olisipa vahinko, jos sinä jo olisit oppinut valehtelemaan ja varastamaan.

Varma. En olekaan, rouva kuningatar. Silloinhan minä en voisi laulaa äitini laulua.

Kuningatar. No, laulapas äitisi laulu, niin saan kuulla.

Varma. En tiedä, uskallanko. Sillä, tietäkääs, kuningatar, se laulu on helmestä.

Kuningas. Laula sinä vain, tyttöseni, niin on meillä tässä jotakin tekemistä odotellessamme.

Varma (laulaa).

Ol' enkeli pilven reunalla,
Hän katseli maailmata,
Hän huomasi paljon valhetta
Ja vilppiä kauheata.
Se koski niin kovin enkeliin,
Hän että puhkesi kyyneliin.
Oi surkua katkerata!

Ja kyynel merehen kirvonnut
Se helmeksi siellä muuttui;
Vuos'tuhannet oli kulunut
Se pohjahan yhä juuttui;
Se loisteli siellä itsekseen,
Vaan keinoa ylös saamiseen
Tok' kaikilta yhä puuttui.

Kun kerran... (vaikenee.)

Kuningatar. Laula vain edelleen, lapseni!

Varma (alkaa uudestaan). Kun kerran... (itku kurkussa). Kun kerran...

Kuningas. Ahah, jo minä ymmärrän. Sinä olet narrikoinut; sen tähden et osaa laulaa laulua loppuun asti.

Varma (nyyhkien). Se oli niin, että... minä viime yönä sain kirpun kiinni... ja minä sanoin: nyt saat hypiskellä!... ja sitte... minä panin sen... vesilasiin!

Kuningatar. Voi sinua viatonta pikku ystävää; suokoon Jumala, että sinulla ei olisi kaduttavana mitään pahempaa petollisuutta!

Tulpaani. Herra kuningas, tässä saan kunnian esitellä omat lapseni, kelpo Tähkön ja siveän kukoistavan Palon.

Tähhö (raapasee jalalla). Nöyrä palvelijanne!

Palko (niiaa ylhäisesti). Nöyrä palvelijanne!

Kuningas. Minun mielestäni tuota tähhöä ja tuota palkoa tarvitsisi vähän puida... Tuohan näyttääkin juuri hyvältä puintikoneelta! Mitä väkeä te olette? (Bumburrifex, Bumburra ja Hunttu tulevat sisään.)

Bumburrifex. Herra kuningas, minä olen suuri Bumburrifex. Minä olen kyllästynyt loitsimaan, rosvoomaan ja syömään ihmisiä vain huvikseni. Ja koska te, kuningas, saatatte tarvita minun laistani miestä, niin otinpa laukun selkääni.

Bumburra. Siihen me aina pistämme kaikki häijyt lapset.

Hunttu. Ja minä olen Hunttu Honkasalmelta. Minä olen näin lihonut, kun minulla on ollut liian vähä työtä. Sen tähden, kuningas, olkaa niin hyvä, tehkää minut poliisimestariksi, että saan juoksennella kyllekseni, tavoitellessani kiinni kaikkia maailman roistoja.

Kuningas. Hyvä, hyvä, minä otan teidät kaikki palvelukseeni. Mutta jo on aika ruveta etsimään helmeä. Julistaja, kuuluta minun käskyni kansalle!

(Torven tärähdyksiä. Julistaja kuuluttaa:)

Kuninkaan se tahto on:
Siks' kuin helmi löytyy,
Koko kansan kaivohon
Alas mennä täytyy.

(Torvimusiikki soittaa marssia ja kaikki, paitsi kuningas, kuningatar ja julistaja, laskeutuvat yksitellen kaivoon.)

Kuningas. No, nyt on koko minun kansani allikossa.

Kuningatar. Mutta, hyvä ystävä, mitenkä heille kaikille on tilaa siellä alhaalla?

Kuningas. Ole huoletta. Kaivo on alhaalta äärettömän laaja, ja minä olen sitä paitsi otattanut pois kaiken veden. Pimeä siellä on kuin valheen valtakunnassa, mutta sen tähden loistaa Totuuden helmi vain sitä kirkkaammin. Totisin etsijä sen löytää, mutta kaikki valehtijat ja petturit saavat elinajakseen merkin. Hyvä haltia on ajatellut minun valtakuntani etua. Hän antoi minulle keinon erottaa hyvät pahoista.

Kuningatar. Ah, saadaanhan nähdä, löytääkö kukaan Totuuden helmeä!

Ääniä kaivosta. Helmi löytyi! Jo helmi löytyi!

(Torven tärähdyksiä. Julistaja kuuluttaa:)

Kuuinkahan käsky nyt,
Koko kansa, kuulkaa:
Helmi kun on löytynyt,
Kaivost' ylös tulkaa!

(Nyt alkavat kaikki yksitellen kiivetä ylös seuraavassa järjestyksessä: Ensin tulevat Nopsajalka ja Varma, pieni musta pilkku poskessa. Varma antaa kuningattarelle Totuuden helmen.)

Kuningatar. Kiitos, tyttöseni. Minä hyvin iloitsen, että löysit helmen. Sinä saat tulla minun omaksi lapsukseni, etkä sitte saa narrikoida edes kirpullekaan.

Varma. Armollinen rouva, Nopsa ja minä löysimme helmen yht'aikaa.

Kuningas. Sinä, Nopsa, tulet minun omaksi pojakseni. Mutta mitä minä näen? Onhan sinulla musta pilkku poskessa!

Nopsajalka. Voi, herra kuningas, olen minäkin pettänyt. Minä olen tehnyt ansoja tilheille ja houkutellut niitä pihlajanmarjoilla, ja se oli petollisuutta.

Kuningas. Niin, siitä nyt näkyy, että ei kukaan tässä maailmassa ole täydellisen puhdas. Kaikki me olemme joskus rikkoneet pyhää Totuutta vastaan. Ainoastaan enkelit ovat puhtaat Totuuden kasvoin edessä. Mutta kas, tuossahan kömpii joku taas ylös kaivosta.

(Hunttu tulee ylös, mustan renkaan puolikas ylähuulessa.)

Huntu. Voi, herra kuningas, minä valehtelin pelosta, mutta kaduin sitte.

Kuningas. Sen tähden sinulla on puoli rengasta, poikaseni.

(Riikka ja Matti tulevat ylös, enempi kuin puoli rengasta suun ympärillä.)

Riikka. Voi, herra kuningas, me emme puhuneet ilmi totuutta...

Matti. Me tiesimme, että Nopsa ja Varma olivat viattomat, ja meistä oli pahoin, että heitä syytettiin, mutta olimme kuitenkin vaiti.

Kuningas. Sen kyllä näen teidän suustanne, lapset.

(Tulpaani nousee ylös, suun ympärys likaisena.)

Tulpaani. Voi, herra kuningas, minä olen uskonut valhetta ja valhetellut itse, harmista Nopsaa ja Varmaa kohtaan.

Kuningas. Sen tähden minä lahjoitan sinun puutarhasi heille.

Nopsa ja Varma. Armoa, herra kuningas, armoa!

Kuningas. No, saammepahan nähdä, jos hän parantuu. Mutta kuka tuolla tulee niin mustana ja hirvittävänä?

(Tähhö ja Palko nousevat kaivosta, molemmilla suuria mustia renkaita suun ympärille.)

Palko. Voi, herra kuningas, me olemme hirveästi valehdelleet Nopsan ja Varman päähän!

Tähhö. Voi, herra kuningas, minähän juuri tallasin poikki isän tulpaanin!

Kuningas. Niinpä Bumburrifex saakoon teidät!

Nopsa ja Varma. Armoa, herra kuningas, armoa!

Kuningas. Niin, mitenkä olisi! Teidän tähtenne... saammepahan nähdä.

Kuningatar. Ai, katsokaas noita! Nehän ovat kuin ilmeiset neekerit!

(Kasi ja Kalle tulevat ylös, Kallella koko kasvot ihan tummanruskeina ja Kasilla samoin koko kasvot mustina.)

Kalle. Voi, herra kuningas, minä olen valehdellut ja minä olen varastanut, mutta minä olen viaton, Kasi narrasi minua.

Kuningas. Sinä pikku petturi, et sinä ollenkaan ole viaton, sinä varsin hyvin tiesit, että teit pahaa, ja sentähden Bumburrifex viepi sinut ihan armotta.

Kasi. Se on paraiksi hänelle, herra kuningas. Kas vain sitä kelvotonta, miten hän osaakin valehdella minun päähäni, vaikka minä en koskaan ole tehnyt kellekään pahaa!

Kuningas. Vai niin, vaikka olet mustin kaikista! Mikä punainen nauha tuossa riippuu sinun hameesi taskusta?

Kalle. Se on se nauha, jonka hän käski minun ottamaan laukkuryssä. Ja sill'aikaa, kuin minä varastin, puheli hän ystävällisesti ryssän kanssa, ollen muka ostelevinaan.

Kasi. Sinä valehtelet. Minä sanon, että sinä valehtelet pitkin pituuttasi! Voi minua viatonta tyttö raukkaa! (On itkevinään.) Hän on pistänyt nauhan minun taskuuni, voidakseen syyttää minua.

(Bumburrifex tulee ylös. Hänellä on monta mustaa rengasta, vaan ei pahimpia.)

Kuningas (Kasille). Valhe on synti ja varastaminen on synti. Vielä suurempi synti on houkutella toisia valehtelemaan ja varastamaan. Mutta suurin kaikista synneistä on teeskennellä ystävällisiä sanoja ja kuitenkin pettää kanssaihmistänsä. Katsopas tuota ihmissyöjää. Hän on rosvonnut ja tehnyt monta pahaa työtä, vaan ei kuitenkaan ole niin musta kuin sinä. Ja sen tähden hän saakin ottaa sinut ihan armotta ja sääliittä.

Nopsa ja Varma. Armoa, herra kuningas! Armoa, armoa, herra kuningas!

Kuningas. Kuningas voi armahtaa murhamiestä ja ryöväriä, mutta kavallus on kauhein synti eikä siitä saada armoa taivaassa eikä maan päällä. Ota hänet, Bumburrifex!

Kasi. Ne valehtelevat, ne valehtelevat, kaikki ihmiset valehtelevat! Uskallapahan vain koskea minuun! Minä raavin sinua!

Bumburrifex (ottaa Kasin ja Kallen ja lähtee viemään heitä pois). Kas niin, tulkaa vain pois! Nyt minä kerrankin saan kunnan aamiaisen hyvällä omallatunnolla.

(Tällä välin ovat Bumburra ja kaikki muut nousseet kaivosta, kasvot enemmän tai vähemmän likaisina.)

Kuningas. No, nyt olemme tehneet oikeutta ja saatamme olla jälleen iloiset. Kas, tuossahan tulee koko kansani ylös allikosta, ja kaikki he tarvitsevat tänään pesuvettä. Niin, kukapa tietää, mitenkä olisi käynyt itselleni, jos olisin pistäytynyt Totuuden kaivoon? Nyt täällä pidetään kruunajaiset ja suuret kestit. Kaikki eukot saavat kahvia ja kaikki lapset lättyjä. Prinssi Nopsa saa juoda kaikkein ripeiden poikain maljan ja Honkasalmen Hunttu juoksennelkoon tarjottimen kanssa.

Hunttu. Eläköön kuningas!

Kuningatar. Ja prinsessa Varma toimittaa nukenhäät kaikille kelpo tytöille. Mutta, pikku Varma, millainen olikaan sen äitisi laulun kolmas värssy?

Varma. Niin, nyt minä muistan. Näin se oli:

Kun kerran souteli lapsonen
Vesillä kauniilla säällä,
Niin helmi nous' ylös herttainen
Ja kiilsi aaltojen päällä.
Sen helmen lapsonen otti nyt,
Se kirkkast' on yhä säteillyt
Maailman valona täällä.

Kaikki.

Sä helmi kaunoinen taivainen,
On tähden kirkkaus sulla;
Sä lailla enkelin kyynelen
Maan tomuhun tahdoit tulla;
Oi, pyhä Totuus, valaise
Mieltämme, että me voisimme
Jumalan lapsina olla!

(Kolmannen tapauksen loppu.)

JOULUYÖ.

Kaikkihan tuntevat joulu-ukon, mutta kuka tuntee joulupukin? Ennen oli hän lasten hyvä ystävä, kun hän nelinkontin ryömi aatto-iltana saliin, yllänsä tuuhea turkki ja leuvassa pitkä parta, sarvina puulusikat, kantaen koriansa, joka oli täynnä kauneimpia lahjoja. Nyt hän jo on tullut vanhanaikaiseksi ja jättänyt virkansa joulu-ukolle, joka astuu kahdella jalalla eikä ole säästänyt pukin tuntomerkeistä mutta kuin turkin ja parran. Ajat muuttuvat, iloinen joulu muodostelee itseään monella tavalla toisenlaiseksi. Mutta vaikkapa joulupukki ei enää käykään niissä paikoissa, joissa on ennen käynyt, niin hän sen sijaan käy toisissa paikoissa; jossakin hänen pitää käydä, sillä hänen virkansa tässä maailmassa on astua, astua, astua lakkaamatta.

Kukas se joulupukki on? Niin, jospa se tiedettäisiin! Minä panen vetoon kolmekymmentä rusinatötteröä vanhaa veskunan sydäntä vastaan, että sinä et osaa sanoa, kuka joulupukki on. Jos sinä tiedät sen sanoa, niin saat kolmekymmentä rusinatötteröä; mutta jos et sitä osaa sanoa, vaan minä osaan, niin minä saan sinulta vanhan veskunan sydämen. Ja siitä saattaa kasvaa puu ja silloin minä myöskin saan kaikki ne veskunat, jotka siinä puussa kasvavat. Ja paitsi näitä veskunoita saan minä myöskin kaikki ne puut, jotka niistä kasvavat, ja sitte niiden lukemattomain puiden veskunat, ja kaikki puut ja veskunat, kuin aikain kuluessa kasvaa näistä lukemattomista veskunoista, se on koko maailman veskunat. Uskallatko lyödä sellaista vetoa.

Kukas se sitte on se joulupukki? Ahah, oletko utelias? Pitääkö minun sanoa se sinulle? Mutta jospa

menetät vedon? Ei, älä uskottelekaan, että Antti tai Maija on pukeutunut turkkiin joulupukiksi! Ikäänkuin minä sitä en tietäisi. Ikäänkuin minä en olisi löytänyt hänen tarinaansa vanhasta joululahjain käärepaperi-korista vinniltä silloin, kuin olin kahdeksan vuoden ijässä. No, saat kuulla sen tarinan; ei se olekaan pitkä.

Oletko lukenut joulupäivän evankeliumin? No, tietystihän sen olet lukenut; mitenpä sinä muuten tietäisitkään, mikä joulu on? Ei joulu ole joululahjat, ei se ole kynttilöillä koristettu kuusi; joulu ei ole lipeäkala, puuro ja torttu, eikä myöskään vapaus kaikista läksyhuolista, eikä kirkon monet kynttilät ja kaunis virsi, ei, kyllä joulu on paljon, paljon enempi, ja sen saat kuulla joulupäivän evankeliumista. Mutta se on niin suurta ja ylevää, että se ei voi sopia pieneen satuun. Minä sentähden kerron sinulle jotakin jouluyöstä, pyhästä yöstä.

Oli se aika vuodesta, jolloin talvi peittää koko pohjolan lumivaippaan. Etäisessä Ruotsissa ja tuntemattomassa Suomessa oli jäätävän kylmä, mutta lämpöisessä Juudaanmaassa oli talviyö samanlainen kuin lokakuun yö meillä. Lähde kiehui ennellään, puut seisoivat vähän untelompina kuin ennen, mutta pudottamatta lehtiänsä; ylinnä vuorten kukkuloilla näkyi vähä lunta, mutta laaksoissa oli ruohonkorsia vielä jäljellä karjalaumoille. Luonto ei ollut valekuollut niinkuin pohjoisissa maissa; se vain levähti kesäkuuman jälkeen; se makasi kuin onnellinen lapsi; se lapsi oli heittänyt peitteensä eikä sitä kuitenkaan palellut.

Oli ihmeellisen hiljainen ja rauhallinen yö. Se oli tullut äkisti, niinkuin yö etelässä aina tulee, viipymättä, hämärtämättä. Aurinko vaipui taivaanrantaan kohti ja vielä oli täysi päivä; se vaipui taivaanrannan taa ja silloin tuli yht'äkinä pilkko pimeää. Tähdet alkoivat välkkyä taivaalla kuin kynttilät, ei yksitellen niinkuin meillä, suurimmat ensin ja pienimmät viimeksi, vaan kaikki yht'aikaa, ikäänkuin esirippu äkkiä nousisi ylös ja sen takaa loistaisi kaunis ilotulitus. Vuorilla, joissa ilma oli tummansininen ja läpikuultavampi kuin ohuin lasi, loistivat taivaan tähdet suurimmassa komeudessaan ja kuitenkin niin ihmeellisen rauhallisina, kuin yksikään niistä ei tahtois kiiltää toistansa loistavammin. Heikoimmat kiintotähdet tuikkivat yhtä rakastettavan iloisesti kuin suuret salaperäiset auringot äärettömän etäältä. Sirius iski silmää heikolle linnunradan valonhämylle, ikäänkuin sanoen: "valvo, älä nuku, nyt meidän täytyy kaikkein loistaa Jumalan kunniaksi!" Ja suuri täyskuu, joka muuten niin kopeasti purjehtii taivaankantta pitkin, hiivi nyt kuin varpaillaan, koettaen olla peittämättä ainoatakaan tähteä kultakilpensä taa.

Paimenet kaitsivat laumojansa laaksossa Betlehemin vuorten juurella ja näkivät uuden, suuren ja komean tähden nousevat ylös ilman kannelle aivan keskelle. He olivat valvoneet yönsä kedolla, tähdet olivat heidän uskolliset ystävänsä, mutta tätä uutta tähteä he eivät tunteneet. Ja heidän ihmetellen ajatellessaan, mitähän se merkitsi, tuli heille se iloinen sanoma enkelien laulussa, joka kerrotaan joulupäivän evankeliumissa.

Eräällä paimenella oli kanssansa kaksi pientä lastansa, poika ja tyttö, ja hän oli tehnyt heille pehmoisen vuoteen ylös vuorenrotkoon. "Pukki", sanoi paimen suurelle vahvasarviselle pässilleen, "katso minun lapsiani sill'aikaa, kuin minä pikimmältään käyn kaupungissa! Minä laittelin heille palsamiheiniä alaseksi tuonne koloon, että heillä olisi hyvä ja lämmin maata. Katso, ett'ei kukaan laumasta pääse syömään heidän vuodettansa!"

Pukki oli laiska, uninen ja vihainen. Hän ei uskaltanut olla tottelematta, mutta ajatteli itseksensä: "pitääkö minun nähdä nälkää tässä huonolla lautumella, kun paimenen kannattaa makuuttaa lapsiansa palsamiheinillä?"

Hän äkeissään asettui luolan eteen vartioimaan. Ei paimen eikä pukki silloin vielä tiennyt, että oli jouluyö. Koko luonto sen jo kyllä tiesi; enkelit olivat tuoneet käskyn, että sinä yönä ei kenenkään pitänyt tekemän mitään pahaa kellekään elävälle olenolle.

Susi astua luntusti hiljakseen vuorten välistä polkua, katsoa mulkautti turvatonta laumaa, mutta käveli rauhallisesti ohitse. Leijona tuli purolle sammuttamaan janoansa, näki nukkuvat karitsat, mutta ei koskenut heihin. Hyena kulki samoja jälkiä, ja nuuhki rotkossa lapsia, mutta hiipi hämillään pois. Öljypuu sanoi hämähäkille, joka parailaan kutoi verkkooan oksien välille: "Varo, ett'ei yhtään kärpästä tartu verkkoon, sillä tänä yönä sinä et saa pyytää mitään saalista!" Rotkossa kasvava mänty sanoi juurensa hiipivälle skorpionille: "pistä piiloon pistimesi; tänä yönä et saa pistää ketään!" Puukko sanoi vesakossa rosvolle: "älä koske minuun; tänä yönä ei kukaan saa vuodattaa verta!" Maitosarvi sanoi imevälle kapalolapselle: "ai, loukkasinko sinua? Anna anteeksi, vahingossa niin kävi!" Suoruoho sanoi sisiliskolle: "matele varovasti minun korteni ylitse, sillä tänä yönä ei ole lupa katkaista pienintäkään lehteä!" Yön sumu sanoi heinäsiirkalle: "peittäydy kuivaneen palmunlehden alle siksi aikaa, kuin minä ehdin kulkea ohitse, ett'ei äänesi sorru minun kosteudestani!" Ja ruoho sanoi nälkäiselle pukille: "malta, maltahan vähän, syö minut huomenna; tänä yönä et saa purra minua!"

"Mitä sinä loruat?" ärähti pukki. "Kukin on itseään lähinnä. Pitääkö minun makailla tässä nälkäisenä

kivikolla, vaikka paimenen lapset makaavat tuossa palsamiheinillä?"

"Niin, tuossa ne tosiaankin makaavat minun ruoallani!" sanoi pukki, kurkistaen rotkoon. "Miten lapset voivatkin olla tyhmät. Eiväthän ne älyä edes syödä ruohoakaan!"

"Jospa minä ottaisin vain suun täyden noita palsamiheiniä?" ajatteli pukki hetkisen päästä itsekseen. "Eihän sitä kukaan huomaa. Pienenosen, yhden ainoan huonosen heinätullon. Mum, mum... merkillistä, miten hyvältä se maistuu!"

Pukki söi suun täyden, sitte toisen ja vielä kolmannenkin, vetäen heiniä pois makaavain lasten alta. Viimein ei enää ollut jäljellä muuta kuin yksi pienoinen tullukka. "No, tuosta nyt ei ole mitään apua, kyllä lapset ilmankin makaavat", ajatteli pukki ja vetäsi senkin pois.

Silloin heräsivät lapset, tunsivat vieressään pimeässä pukin sarvet ja alkoivat huutaa. Pukki vihastui. "Mitä siinä älisette?" sanoi hän ja puski heitä.

Samassapa jo paimen palasi. "Pukki", sanoi hän, "pukki parka, mitä olet tehnyt? Etkö tiedä, että nyt on jouluyö? Nyt on rauha koko maan päällä, sinä yksin olet rikkonut maan rauhaa! Sentähden sinun itsesi pitää rauhatonna kuljeksiman maan päällä ja sovittaman rikoksesi pikku lapsia kohtaan, kunnes heidän rukouksensa saavat sinut vapautetuksi."

Heti pukki tunsu tuomion käyvän toteen. Hän juoksi vuorille, muita vaipui horrokseen ja selvisi vasta seuraavana jouluyönä, jolloin hänen täytyi lähteä pitkälle kävelyllään. Ja niin hän vaeltaa vielä nytkin joka jouluyönä ympäri maailman ja kuulee luonnon äänien sanovan toinen toiselleen: "nyt on jouluyö, tänä yönä ei kukaan saa tehdä pahaa toiselle!" Sen kuulee pukki eikä voi päästä ääniä kuulemasta, sillä niitä kuuluu sinä yönä kaikkialla: vuorilla, laaksoissa, metsissä ja tasangoilla, korkealla ilmassa ja alhaalla meressä. Pukki, joka yksinään on rikkonut maan rauhaa, kävelee nälissään tietänsä eikä kasva ainoatakaan palsamiheinän kortta hänelle koko maan päällä. Mutta hän tietää ketä etsii, hän käy lasten luona sovittamassa, mitä oli rikkonut paimenten lapsia kohtaan rotkossa. Hän koettaa kaikin tavoin päästä heidän suosioonsa, tuo heille kauneimpia joululahjoja, mutta kuitenkin he harvoin muistavat kiittää häntä. Joulupukki raukka, kun muut ovat iloiset, suree hän: hän tulee niin ikävöitynä ja lähtee ihan unhotettuna; hän tulee rikkaana ja lähtee pois tyhjän korin kanssa. Sitä lapset eivät ajattele; he tuskin muistavat, mitä tapahtui eilen; mitenkä he sitte muistaisivat sitä, joka tapahtui lähes kaksi tuhatta vuotta sitte? Nyt kuitenkin tiedät, kuka pukki on, ja nyt minä voitin sinulta kaiken maailman veskunat. Ja kun kaikki ne veskunat pannaan kasvamaan (ell'ei niitä kukaan ole sitä ennen syönyt), ja kun kaikki ne kasvavat veskunapuiksi ja kaikki ne veskunapuut taas kasvavat uusia veskunoita ja uusia veskunapuita, niin joulupukki yhä vielä kävelee ympäri maailmaa ja sanoo lapsille jouluyönä:

"Vähän heiniä suo!
Panen vuoteihin nuo.
Minä lapsilta vein
Varastain omaksein,
Sitä taas takaisin
Minä nyt kokisin.
Jos mä heiniä saan,
Sinä helmiä vaan
Sekä kultiakkin
Saat taas kypärin
Tänä yönä kun jouluyö ompi."

PIENTEN LINTUJEN VALITUS.

Me saavuimme mailta vierailta,
Helteisiltä Niilin rannoilta,
Hedelmiltä Atlaan, laavoilt' Etnan
Ja kuumen Saharan hiedoilta.

Me saavuimme palmuin lehviltä,
Ikuisilta kukkakentiltä;
Ja rannoilla, joill' ei hanget säily,
Me muistimme Suomen kevättä.

Me vaihdoin kylmään Pohjolaan
Hedelmäpöytäme herkkukaan.
Värysten ennemmin, nälkää nähden,
Istuimme koivuissa kotimaan.

Meill' ollut ei kulta-aarteita,
Joit' oisimme tainneet tarjota,
Siis lauloimme kilvan, riemumielin,
Vaan Suomelle kevätlaulua.

Me hankimme oksan pienoisen,
Ja sammalta pesäks hiukkasen;
Siin' aioimme rauhass' asuskella
Ja laulaa riemua keväimen.

Vaan tään kylän lapset ynseät,
Niin julmat ja sydämettömät,
He pesämme maahan nakkasivat,
Meilt' ainoan suojan särkivät.

Me lauloimme heille keväällä,
Ja riemun ja toivon hetkinä.
Oi jospa ei maksais kenkään heille,
Kuin meille he maksoi virrestä.

Se leikkiä kenties heille vaan;
Mut hirveä työ se tosiaan,
Sen Jumala heille anteeks suokoon!
Me lauloimme suloks Suomenmaan.

KAUNIINTA METSÄSSÄ.

Niin, kauniina kesä-aamuna se oli ja aikaisin olikin: luulen, ett'ei kello ollut enempää kuin viisi, sillä aurinko oli vielä alhaalla ja koivun varjot näyttivät pitkiltä viheriällä nurmella. Isä ja äiti eivät sallineet, että nukuimme kauan aamusilla, ja kotona oli vanha kalastaja, jonka oli tapana kello neljän aikana huutaa ikkunamme takaa: "nouse nuottasille! nouse nuottasille!" ja nuolen nopeudella nousimme vuoteelta; kyllä alussa tuo tuntui raskaalta, vaan lopuksi ymmärsimme, että on totta, mitä vanhat ihmiset sanovat: "aamuhetki kullan kallis." Niin, niin, siksi tulee kauniisti käydä levolle jo yhdeksän aikaan illalla.

Useinkin on mielestäni tuntunut siltä, kuin ei ensinkään pitäisi nukkua näinä ihanoina, valoisina kesä-öinä, jotka kirkkaudesta säteilevät, ja jolloin kaste kimaltelee ruohossa ja linnut laulavat. Silloin nukkumiseen menettää monet kauniimmat hetket elämästään. Mutta niin nyt kerran on, sitä ei kukaan voi auttaa: nukkuahan sitä täytyy. Kuningas Fredrik Preussissa oli hyvin ahkera mies ja häntä harmitti, että hän nukkumiseen menetti kolmannen tahi neljännen osan elämästään. Siksi päätti hän totuttaa itseään siihen, että pääsisi tuommoisesta pahasta tavasta. Ensi yön hän teki työtä ja se kävi päinsä. Toisenkin yön teki hän työtä vähääkään nukkumatta, ja nyt luuli hän jo saaneensa aikaan jotain eriskummallista.

Vaan mitä tapahtui? Kun hän seuraavana päivänä istui suuren hallituspöytänsä ääressä ja valtakunnan korkeimmat virkamiehet rupesivat puhumaan tärkeistä hallitusasioista, huomasi he, miten kuningas rupesi nyökyttämään päätään... ja niin hän nukkui siihen paikkaan, istuessaan kuninkaallisessa korkeudessaan.

Siksi ajattelen, että meidän tulee tehdä, niinkuin luonto tahtoo. Ja onhan uni kallis lahja väsyneelle, sairaalle ja murheelliselle; mutta siltä ei pidä laiskotella kauniina kesä-aamuna, vaan silloin on paras mielessään kuvata, että vanha kalastaja seisoo ikkunan ulkopuolella huutamassa: "nouse nuottasille! nouse nuottasille!"

Mutta pitihän minun sanoa, miten oli aamulla metsässä. Niin, siellä oli viheriää ja raitista ja hyvin suloista. Siellä oli monenlaisia puita, alkaen pilviin ulottuvasta hongasta, joka kerran vielä aikoo korkeaksi mastopuiksi, tuohon nystyräiseen katajapensaasen asti, joka lohdutti itseänsä sillä, että

muka hänkin voisi kohota puuksi, jos karsittaisiin oksat ja latva sidottaisiin paaluun; vaan, näetsen, siitä minä en huoli, sanoi hän; enemmän rakastan vapauttani. Ajattelepas, jos olisin puu, niin lapset eivät ulottuisi minuun, kun tulevat poimimaan katajia ripotellaksensa tuvan lattialle pyhä-aamuna.

"Se onkin ainoa, mihin sinä kelpaat", sanoi kuusi, joka isostellen seiso i hänen ääressään. "Sinä olet omiasi poljettavaksi, raukka", arveli kuusi.

"Mitäpä siitä?" sanoi katajapensas. "Onhan siinä kyllä, että voin ihmisiä ilahuttaa hyvällä metsätuoksullani. Sitä paitsi kelpaan savutusaineeksi, sääskien karkoittamiseksi ja kelpaanpa vielä kaareksi poikien jousipyssyyn ja minun marjoistani keitetään nestettä ja siitä tehdään siirappia ja sitten..."

"Äläpäs nyt. Ole vaiti", sanoi pihlaja, "kuuluu kovin itserakkaalta, kun noin luettelee ansioitansa. Tahtoisinpa tietää, kuka on kauniin täällä metsässä. Mitä sinä siitä sanot?" Ja silloin pihlaja somasti ravisteli tuuheita, valkoisia oksiansa, sillä hän oli juuri nyt parhaimmassa kukoistuksessaan juhannuksen aikaan.

"Sitäpä sopii kysyä", korotti äänensä tuomi, sillä hän oli niin valkoinen, kuin olisi hän juuri ollut lumisilla; hän kukki, näet, hänkin juuri par'aikaa. "Miettikäämme tarkoin, kuka meistä mahtanee olla kauniin", hän sanoi. Ja samassa levisi tuomen lumivalkoisista kukista suloisin tuoksu.

Koivun mielestä oli tuo hyvin viisaasti puhuttu, sillä hän oli kauniisti järjestänyt pitkät, viheriät hiuksensa ja heilutti kepeästi kiharoitansa hiljaisessa aamutuulesa. "Minä olen ihan varmaan kauniin", ajatteli hän salaa itsekseen.

Mutta leppä, joka seiso i tuossa järven rannalla, katseli kuvaansa alinomaa veden tyvenestä peilistä ja oli mielestänsä niin sinivihertävä ja rakastettava, ett'ei kukaan voisi olla häntä kauniimpi. Siksi nyykäytti hän päätään ja sanoi: "todellakin, tuota kysymystä sopii aprikoida!"

Haapa seiso i hänen läheisyydessään ja tärisi pelosta, että muka joku olisi häntä kauniimpi. Alinomaa tärisi hän, haapa parka, sillä vaikka hän oli pitkä ja suuri, oli hänellä pelkurimainen sydän ja hauraat oksat. Niini nyykäytti; ei hänkään itsestään pahaa pitänyt. Halava ja paju seisoivat ääressä, mutta olivat vaiti ja pitivät ajatuksensa itsekseen.

"Meidän pitäisi kysyä kukkasilta", sanoi vaahtera, joka levitti vilpoisan, tuuhean lehtikattonsa mättäiden yli jotka olivat täynnä vuokkoja ja valokin kukkia.

"Se ei ensinkään ole tarpeellista", tiuskasi siihen mänty. "Kaunis on vasta se, joka on suuri ja voimallinen. Katsokaapas minua! Enkö ole mahtavan näköinen? Kun ravistan itseäni, putoaa tuhansia neulasia maahan; niitä muurahaiset keräävät ja käyttävät aseena, kun käyvät sotaa. Olenhan toki aika urhea poika, sitä ei kukaan kieltäne." Ja sitte tekeytyi hän niin ankaran näköiseksi, että oikein pelottaisi muita.

Tammi seiso i tyvenenä ja kuunteli. "Narrimaista on noin arvostella omassa asiassaan", arveli hän. "Olenpa varma siitä, että jokainen teistä luulee olevansa kaikista kauniin. Kysykäämme siksi peipposelta, joka keinuu tuolla ylhäällä koivun latvassa. Hän ei ole puolueellinen: hän tietää parahiten, kuka on kauniin metsässä."

Sanottu ja tehty; he kysyivät peipposelta. Mutta hän mietti asiaa kauan eikä tahtonut laulaa totuutta kaikkein kuultavaksi.

Sitte tuli kaksi pientä lasta, poika ja tyttö, jotka asuivat pienoissessa mökissä metsän rienteellä. Kun he lähtivät ulos varhaisena, ihanana kesä-aamuna, panivat he kätensä ristiin ja sanoivat: "Hyvä Jumala, mitenkä metsäsi on kaunis! Hyvä Jumala, miten sinun maailmasi on ihana! Hyvä Jumala, auta meitä pieniä, köyhiä lapsukaisia, että kasvamme Sinun viisaudessasi ja todistamme Sinun voimastasi ja ylistämme Sinun armoasi kaikkena elinaikanamme!"

Kun puut metsässä kuuluivat lasten rukouksen, vaikenivat he ihmetyksestä ja mielen liikutuksesta; heidän huminansa hiljeni melkein äänettömään kuiskaukseen ja selvästi saattoi kuulla peipposen liverryksen, kun hän tuossa viserti koivun latvassa:

"Kaunis, kaunis on viheriä metsäni ja koko Jumalan luomakunta on kauttaaltansa kaunis. Mutta minä sanon teille, te puut, jotka kysytte, mikä on kauniinta metsässä, että kaikesta, mitä ihanaa ja kaunista Jumala on antanut kasvaa tässä seudussa, ei ole mitään niin rakastettavan hyvää ja viattoman suloista kuin nämä kaksi lasta, jotka kiittävät Jumalan hyvyttä kirkkaana aamuhetkenä. Sillä kauneus ja voima ja taito ja suuruus on kaikki mitätöntä, ell'ei ole nöyrää sydäntä, joka unohtaa itsensä, antaen kaiken kunnian yksin Jumalalle. Katso, puut kohottavat käsiänsä taivasta kohti, kukkaset lainaavat värinsä auringolta, linnut visertelevät luonnon ylistystä. Sillä sama ijankaikkinen henki elää ja puhuu meissä

kaikissa. Me kasvamme kaikki Jumalan armon kirkkaassa päiväpaisteessa; mutta lasten rukous Jumalalle on parempi kuin lintujen laulu ja puitten viheriäisyys ja kukkasten tuoksu. Jumala teitä siunatkoon, rakkaat pienet lapset! Jumala teitä siunatkoon, pienet kukkaset elämän suuressa metsässä, ja antakoon teidän kasvaa viisaudessa ja armossa ijankaikkisesti!"

HEINÄNTEKO.

Kaikki lapset.

Peuhaten, teuhaten riemuitaan,
Heiskuen, leiskuen laulellaan.
Hyörien, pyörien harppaillaan
Tääll' yli vihreän niittymaan.

Yrjö.

Miehet ne raataa,
Luokoa kaataa.

Toini.

Naiset ne oivat
Taas haravoivat.

Werner.

Ruoho on tää
Niin mehevää,
Härkä jos oisin, nyt ahmisin mä.

Eeva.

Härkä jos oot, vedä kuormaamme,
Vaan varo vitsaani, norja on se!

Werner.

Kiitosta paljon! No katsopahan,
Härkänä käyn sua puskemahan!

Eeva.

Härkä se häijy
Kuin peto väijyy.

Ilmari.

Tässä on niini,
Pannaan se kiinni;
Lyön sitä niskaan,
Maahan sen viskaan.

Mari.

Putkassa paikka
Sille on, taikka
Vitsa yks kaks
Saa paremmaks.

Kaikki lapset.

Sätkien, mätkien mylvitään.
Hilvaten, kilvaten kiidellään,
Seppelin, heppelin leikitään
Niityllä iltahan päivän tään.

Aina.

Reunassa mättään tuolla kukka hento vain on.
Sen vaotta kevätuuli hiljaan nuokuttaa.
Hän laps on kuin me. Hän nyt avaa silmäns kainon,
Suuruutta luonnon, Luojan töitä katsastaa.
Loitommas, niittomies! Hän pieni kukkanen on!
Hän umpulasta on tän' aamun' auennut,
On niityn kuningattarena hetken, mut
Sitt' eteen hyvän Luojan laskee kruununs hennon.

Väinö.

Nähkääs kuin
Päin sekä suin
Heinihin hyppään, niissä mä uin!

Hilja.

On vihantaa
Metsä ja maa,
Nyt haravoimahan kiiruhtakaa!

Lutvi.

Haravoi sä,
Lennätänpä
Heinäsi paikalla latohon mä.

Helmi.

Heiniä tuokaa,
Latohon luokaa,
Ett' olis lehmille kyllälti ruokaa!

Werner.

Nyt kuperkeikka
Oiva on seikka!
Oon lohi mä,
Lahn' olet sä,
Siis varo, kohta sun nielenpä!

Kaikki lapset.

Uiskimme, huiskimme heinissä,
Ennämme, lennämme leikissä,
Toimin ja voimin jo niityltä
Heinät on latohon vietyä.

Selma.

Tääll' linnunpesä on. Sä peipon poikain rauhaa
Äl' yhtään häiritse! Käy hiljaan, hiljaan luo!
Ken suojaa teitä, pienet, ukkonen kun pauhaa?
Katotta tupanne: on köyhä koti tuo.
Ei kuitenkaan tapahdu mitään pahaa teille
Tiedotta Herran; hänpä teitä holhoopi.
Oi nuku pieni lauluperhe tynesti,
Ja kasva, kiitä Luojaa, viserrä myös meille!

Werner,

Työstä nyt lakkaan,
Käyn eväsvakkaan
Kiinni ja tyydytän vastani rakkaan.

Mari.

Leipä on tässä näin,

Tässä on voita.

Toini.

Katso, mun ystäväin,
Vaan älä koita!

Werner.

Kiiruhtakaa,
Nyt ihan näännyn, jos syödä en saa!

Yrjö.

Veits' ota tää,
Viillä jo leivästä, henkihin jää!

Lutvi.

Tyttöjä vartokaa,
Kyllä ne tarjoaa!

Hilja.

Käykäätte piirihin nurmellen,
Niin tytöt kantavat tarjoten!

Werner.

Voileipä, paistia, läskiä tuo!
Armahin, mulle se suurin suo!

Helmi.

Juustoa, kalaa!
Ken mitä halua?

Väinö.

Meillä on kemut,
Rehtevät remut.

Eeva.

Maitoa, marjoja!

Kaikki lapset.

Maitoa, marjoja!
Herkkuja tarjona!
Täällä on onnela!
Peuhaten, reuhaten riemuitaan,
Heiskuen, leiskuen laulellaan,
Hyörien, pyörien harppaillaan
Tääll' yli vihreän niittymaan.

Lutvi.

Suur' armas maamme iltapäivän loistoss' aivan
Kuin äiti hellä meille sylins levittää.

Aina.

Ja meidän melskatessa lasten elämää,
Kansamme työskelee ja kantaa tuskan, vaivan.

Yrjö.

Meill' liian kevyt miel' on, käs' on heikko vaan.
Vahvistukaamme työhön edest' oman maan!

Selma.

Rakastakaamme myöskin murhees', iloss' sitä,
Ja sille meidän elää, sille kuolla pitää.

Kaikki lapset.

Tehkäämme siihen kylvö kevätsateella,
Ja kesäheltehess' sit' aina kastelkaamme.
Oi Herra, syksyin, talvin, kaikkien' aikoina,
Sun vahvaan varjeluksees ota kotimaamme?

SATU LILLIN NENÄSTÄ.

Olipa tyttö herttainen ja hellä,
Hän monenmoista osas työskennellä:
Hän karttas, kehräs, kutoi, virkkas, neuloi,
Hän kirnus voita, leipäjauhot seului.

Hän astiat ja vaatteet hyvin pesi,
Hän tiesi, mistä arvosta on vesi.
Hän keitti, paistoi, kynttilät hän kasti,
Ja kaljat, olvet pani osavasti.

Hän luki, lauloi, piirusti ja soitti,
Kirjoitti, laski, tanssitaidon voitti.
Hän ulkoapäin osas katkismuksen
Ja historjan, kuin noita lorutuksen.

Hän osas olla siivo, kuuliainen
Ja nöyrä, tyyni, vähän vaativainen.
Hän Jumalaa myös joskus rukoeli.
Hän kaiken kansan suosikkina eli.

Vaan voi, mit' auttoi se nyt tyttö parkaa,
Vaikk' kehräs, kutoi palttinaa ja sarkaa,
Vaikk' keitti, paistoi, pysyi leppyisenä,
Kun hällä oli liian pieni nenä!

Niin, nenä oli hällä pienokainen.
Silmissä suihki ilo ihanainen,
Punoitti posket, heloitti myös huulet,
Mut nenä pieni. Mitäs siitä luulet!

Hän siit' ei mitään piitannutkaan ensin.
Hän niinkuin lintu hilpeänä lensi,
Hän tyttöparvess' iloisa ja virkku,
Niin vapaa, raitis kuni lehdon sirkku.

Kun noppaa nokkaa joululeikkien' oli,
Tapahtui seikka: Lillin vuoro tuli
Ja muuan huus: "no mihin sitä noppaa,
Kenellä ei oo nopattava nokkaa?"

"Mull' eikö nenää?" — "Niin, no vielä vainen
Ois nenä tuo noin pieni pikkurainen!"
Näin muutkin huus nyt hulminassa leikin,
Mut Lilliltä se hauskutuksen veikin.

Hän peilin eteen riens... Se totta juuri,
Ja kun se seikka hänest' oli suuri,
Niin toiset taas: "ei nenää huoli surra,
Sen moist' ei koskaan suudella ei purra."

Kyll' äiti lohduttaa, niin Lilli luuli,

Mut kysyttyään, hältä samaa kuuli:
"Niin, rakas laps, sä pientä nenääs kysyt,
Mut onnen saat, kun siivona vaan pysyt."

Niin, olla siivo, sanottu on pian,
Mut moinen solvaus saa mieleen sijan.
Nyt Lillin olo tuntui tukalalle,
Hän pienen nenäns kätki hatun alle.

Ja turhaan äiti lohdutti kuin ennen;
Ah, Lilli tunsi elon riemun menneen,
Ei muuta neuvoks, tohtorin luo pikaan
Apua saamaan moiseen nenävikaan.

"Ah, herra tohtor, tuskass' auttakaatte
Lyhyttä nenää hieman jatkakaatte!"
"Kuin? Jatkettava? Siin' on puheen kokka!
Tulepas tänne, armas pikku nokka!"

Ja tohtor näpli nenää monta kertaa,
Se jatkunut ei toki hiukan vertaa.
"Niin", — virkkoi tohtor syvämietteisenä, —
"Parasta jättää arvohonsa nenä."

No, mietti Lilli, murise vaan siellä! —
Hän kohtas sitten pienen akan tiellä.
"Hyv' päivää, lapsen', mikäs sua vaivaa,
Mi murhe musta sydäntäsi kaivaa?"

"Oi, rakas vanhus, tuskainen on tieni:
Te itse näätte, kuink' on nenän' pieni.
Sanokaa, miten pitemmäks sen saisin,
Mä luulen sääliin kivet liikuttaisin."

"No, sano akka, tarvitsetpa vähän;
Mä tiedän keinon koetellun tähän,
Sen neuvon suon, mä haltiatar rikas,
Sä tohtoritta parantaa voit vikas.

"Siis kuule: kun sä onnellisna milloin
Jotakin hyvää varrot, mutta silloin
Toiveesi pettää, huomaa joka kerran,
Mä sanon, jatkuu nenäs jonkun verran."

"Suur' kiitos, vanhus, tämä on oivallista,
Kun ei vaan mull' ois kauan vartoomista!"
Taas akka: "onhan elon sääntö yllä;
Mä lupaan sulle, nenäs kasvaa kyllä."

Nyt Lilli aivan lohdullisna juoksi
Hedelmäpuunsa ihanaisen luoksi,
Ottaakseen siitä maukkait' omenoita,
Niin kypsiä ja ihmeen koreoita.

Ne hyviks myös ol' ahneet pojat tienneet
Ja mennäyönä koko aarten vieneet.
Ah, Lilli parka tunsi hämillänsä,
Kuin ois hän saanut piston nenähänsä.

Tietysti Lilli nolostui nyt tuosta.
Hän muisti sisään peilin eteen juosta,
Hän seisoi, katsoi ihan ihmeisenä,
Pitennyt paljon oli pikku nenä.

Ja nytpä Lillin suru iloks sulii. —
Mut aika kului, joulun vihdoon tuli.
Ja joululahjoist' ensimmäisnä juuri
Lillille tuli laatikko jo suuri.

"Mitähän tuossa", riemuiten hän huusi,
"On varmaan kaunis nukkemamsel' uusi!
Hyh, rumat sukat... hyödylliset muuten."
Ja Lillin nenä taas sai jatkon uuden.

Niin kävi, miten noita sanoi silloin,
Jos Lilli pettyi toiveissansa milloin,
Jos joskus vaihtui ilo ikäväksi,
Niin pikku nenä kasvoi pitemmäksi.

Alussa kyllä täm' ol' aivan somaa,
Kun Lillin nenä kasvoi alinomaa.
Ja äiti, jok' ei noidan tuumaa tiennyt,
Iloiten virkkoi: "tytöss' ihme lie nyt!"

Mut kuinka sopi, tapahtuipa siten,
Jo nenä kasvoi liiaks piammiten.
Kyll' ensin Lilli salaisuutens' sulki,
Vaan viimein täytyi kaikki tuoda julki.

Voi sentään! Nyt ol' äitin sanain mukaan,
Ihmeenä Lilli, kummempi kuin kukaan;
Ja tuskin muuta ihmeteltiin enää,
Kuin Lilli raukan kummallista nenää.

Ei muuta neuvoks, tohtorin luo pikaan
Apua saamaan moiseen nenävikaan.
"On, herra tohtor, nenä pitkä, näätte,
Siis, olkaa hyvä, sitä lyhettäkääte!"

"Kuin? Lyhettävä? Siin' on puheen kokka!
Tulepas tänne, armas pitkä nokka!"
Ja nyt hän tarttui veitseen levokkaasti,
Mut Lilli juoksi tiehens pelokkaasti.

Hän juoks ja huusi: "Voi sä akka julma!
Miks narrasit mun, sult' on tämä pulma!
Miks pieni nenän' minust' oli halpa!
Voi, tule velho, tee sen kasvuun salpa!"

Ja Lilli parka rientää rientämistään,
Ja etsii akkaa, mut ei löydä mistään.
Ilmoittakoon, jos ken on nähnyt akkaa,
Kosk' ei tuo nenän kasvaminen lakkaa!

Ja nyt sen pituus kyynärän jo täyttää,
Se kauhealta, kamalalta näyttää.
Mut sadun neuvo täm' on tiettäväinen:
Jokainen nenääns' olkoon tyytyväinen.

KOIVU JA TÄHTI.

Tiedämpä vieläkin vanhan tarinan pojasta ja tytöstä, jotka koko elämänsä vaelsivat yhtä ainoata tarkoituspäätä kohden. Kuinka moni meistä saattaa sen sanoa itsestänsä?

Sataviisikymmentä vuotta sitte oli Suomessa suuri hätä. Sota raivosi joka paikassa, kaupunkeja ja taloja paloi, viljavainiot tallattiin ja ihmisiä kuoli sadoin tuhansin miekan, nälän, maanpakolaisuuden ja hirveitten tautien kautta. Silloin ei nähty eikä kuuluttu muuta, kuin huokauksia ja kyyneleitä, valitusta, surua, tuhkaa ja verta, ja ne, jotka viimeiseen asti toivoivat, eivät lopulla enää tienneet, mitä heillä oli toivottavaa. Sillä Jumalan vitsaus kuritti ankarasti maataamme; sen ajan tapauksia ei ikinä unohdeta. Tämän suuren onnettomuuden aikana tapahtui myös, että moni perhe hajosi, niin että muutamat vietiin vihollisen maahan, toiset pakenivat metsiin ja korpiin tahi kaukaiseen Ruotsiin; vaimo ei enää tiennyt

miehestänsä, ei veli sisarestaan, isä ja äiti eivät tienneet olivatko heidän lapsensa elossa vaiko kuolleet. Sentähden, kun rauha viimein tuli ja vielä elossa olevat palasivat, niin harva se oli, jonka ei tarvinnut ketään omaisistansa kaivata ja murehtia. Kuten luemme sadussa ritari Siniparran nuoresta vaimosta, että hän lähetti sisarensa torniin, josta sopi nähdä etäälle pitkin tietä, ja aina vähän päästä kysyi häneltä: "Anna sisareni, näetkö jonkun tulevan?" samoin kysyi moni toiseltaan, kun tupa tuntui kolkolta, eikä rakkaita kuulunut: "eikö näy ketään tulevan? — eikö vielä ketään?" ja tavallisesti vastattiin: "ei ketään!" Mutta joskus tapahtui, niinkuin Siniparran sadussa, että kaukaa tieltä näkyi pieni tomupöly; se likeni, ja vihdoin nähtiin joukko pakolaisia, jotka etsivät omaisiansa... Niiden joukosta isän ja äidin silmät hakivat rakkaitansa; ja jos he monen, monen vuoden kuluttaa heidät löysivät, silloin oli ilo, niinkuin ei surua olisi ollutkaan, asumukset kohosivat äkkiä uudeltaan, pellot pian jälleen vihannoitsivat ja menneitten surujen jälkeen koitti uusi aika.

Tämän pitkän sodan aikana oli, muun muassa, kaksi pientä siskoa, poika ja tyttö, viety kauaksi vieraalle maalle, jossa olivat joutuneet hyväin ihmisten käsiin. Vuodet kuluivat, siskot kasvoivat isommiksi, eivätkä kärsineet mitään puutetta, mutta vaikka heillä oli kaikkea yltä kyllin, eivät he kuitenkaan voineet unhottaa isää, äitiä ja synnyinmaatansa. He olivat vangittujen juutalaisten kaltaiset Babylonissa, jotka ripustivat kanteleensa pajuihin, eivätkä voineet veisata, ei soittaa eikä hypellä vieraalla maalla, sillä heidän sydämiensä oli Jerusalemissa.

Kun sitte huhu kertoi, että Suomessa oli rauha, ja että kaikki, jotka tahtoivat ja kykenivät, saivat palata sinne, silloin tuli vieras maa lapsille liian tukalaksi, ja he pyysivät saada mennä kotia.

Muukalaiset, heidän hoitajansa naurahtivat ja sanoivat: "kotia, niinkö? voi tietä! tiedättekö, kuinka pitkä matka sinne on? Enemmän kuin sata peninkulmaa."

"Vähä tuosta", vastasivat lapset, "kunhan kotiin pääsemme."

"Mutta eikös teillä meidän luonamme ole uusi kotinne? Täällähän on teillä vaatteita ja ruokaa kylliksi, hyviä hedelmiä syödäkseenne, maitoa juodaksenne, lämpöiset vaatteet, somat asunnot ja ystävälliset ihmiset, jotka sydämestään teitä rakastavat. Mitä kaipaatte vielä?"

"Niin on", sanoivat lapset, "mutta meidän tekee mieli kotiin."

"Kodissanne on suuri hätä ja puute kaikesta. Siellä täytyy teidän elää suuressa köyhyydessä, sammalet vuoteenanne, kuusenhavuinen maja suojananne, tuuli ja pakkanen alituisina seuralaisianne, ja puun kuori jokapäiväisenä leipänänne. Vanhempanne, veljenne, sisarenne ja kaikki ystävänne ovat jo aikaa sitte kuolleet; etsiessänne heidän jälkiänsä, löydätte susien jäljet, jotka ovat kulkeneet hankea myöten sillä autiolla paikalla, kussa mökkinne seisoi."

"Niin", sanoivat lapset, "mutta meidän tekee mieli kotiin."

"Mutta kymmenen vuotta on kulunut sitte kun teidät kuljetettiin sieltä pois. Silloin olitte pienet ja ymmärtämättömät: viisi vuotta vanha oli veli ja neljä vuott vanha oli sisar. Nyt olette viidentoista ja neljäntoista vuotiset, ja vähän tunnette maailmaa. Olette unhottaneet kaikki, sekä tien sinne, että itse vanhempannekin, ja samoin ovat vanhempanne myös unhottaneet teidät."

"Niin", sanoivat lapset, "mutta meidän tekee mieli kotiin."

"Kuka teille osoittaa tietä sinne?"

"Jumala", sanoi poika. "Paitsi sitä muistan, että vanhempaini kartanolla on iso koivu, jossa kauniit lintuset laulavat auringon noustessa."

"Ja minä muistan", sanoi tyttö, "että tähti iltasilla kimaltelee koivun lehtien välitse."

"Lapsi raukat", sanoivat vieraat kasvattajat, "pyyntönne on houkka ja tulisi teidän turmioksenne." — Ja he kielsivät lapsia koko asiata ajattelemastakaan.

Mutta mitä enemmän he kielsivät, sitä enemmän lapset tätä mieltivät, ja sitä he eivät tehneet tottelemattomuudesta, vaan sentähden, että halu palata kotimaahan alati oli heidän mielessänsä.

Vihdoin, eräänä kuutamo-yönä, kun poika ei ajatuksiltaan saanut vähääkään unta silmiinsä, kysyi hän sisareltaansa: "Nukutko?" Hän vastasi: "en voi nukkua, kotimme on mielessäni." "Niin minunkin", sanoi poika. "Tule, pankamme vaatteemme kokoon ja paetkaamme täältä. Minusta tuntuu, kuin Jumala alati kuiskaisi sydämessäni: mene kotiin! mene kotiin! Ja mitä Jumala sanoo, ei voi olla syntiä."

"Niin", sanoi sisar, ja he lähtivät hiljaa pois.

Ulkona valaisi kuu kirkkaasti jo polkuja, ja yö oli ihana. Hetken kuluttua virkkoi tyttö: "tiedätkö

veljeni, minä pelkään, ett'emme löydä tietä kotiin." Veikko vastasi: "menkäämme aina luodetta kohden, jonne juhannusaikana näemme auringon laskevan, siellä päin on kotimme."

Hetken päästä sanoi sisar taas: "tiedätkö veljeni, minä pelkään, että pedot ja rosvot tekevät meille pahaa." Veli vakuutti: "Jumala on meitä varjeleva. Muistatko vielä rukousta, jonka pieninä ollessamme opimme kotona:

"Sa luojahasi luota vaan,
Hän auttaa sua ainiaan."

"Niin", sanoi tyttö. "Jumala on kyllä lähettävä enkelinsä kulkemaan rinnallamme vieraassa maassa."

He riensivät nyt ilomielin eteenpäin. Poika teki itselleen tukevan sauvan tammipuun vesasta, sillä puolustaakseen itseänsä ja sisartansa. Mutta heille ei mitään pahaa tapahtunut. Eräänä päivänä saapuivat he paikkaan, josta kaksi yhtä leveätä tietä erkani eri haaroille, eivätkä tietäneet, minne päin kääntyä. Silloin viserteli vasemman tien varrella kaksi pientä lintua. "Tule", sanoi veli, "tämä on oikea tie, sen kuulen lintujen viserryksistä." — "Niin", sanoi tyttö, "meidän lintumme ovatkin toisenlaiset kuin muut, Jumalan enkelit ovat pukeuneet linnun haamuun, johdattamaan meitä kotiin."

He kulkivat eteenpäin, ja linnut lensivät oksalta oksalle heidän edellensä, niin vitkaan, että lapset helposti taisivat seurata niitä. Lapset söivät metsän hedelmiä ja joivat lähteitten kirkasta vettä, sekä lepäsivät yönsä pehmeillä karhunsammaleilla. Ihmetellen huomasivat he, että kuhunka ikinä he päivällä saapuivat, saivat he ruokaa, ja kussa illalla pysähtyivät, löysivät sopivan leposijan. Tätä he eivät voineet ymmärtää. Mutta joka kerta lintuja nähdessään, huudahtivat he: "katso, Jumalan enkelit johdattavat meitä!" — Näin he kulkivat pitkät matkat eteenpäin.

Viimein alkoi tyttö uupua, ja sanoi pojalle: "milloin saamme alkaa koivuamme etsiä?" Hän vastasi: "Vasta sitte, kun ympärillämme kuulemme ihmisten puhuvan sitä kieltä, jota isämme ja äitimme puhuivat."

Taas he kulkivat pitkät matkat pohjoiseen ja länteen päin, kesä oli loppumaisillaan ja metsässä kävi ilma kolkoksi. Tyttö kysäsi: "eikö koivuamme vielä näy?" Poika vastasi: "ei vielä."

Maisemat, joita he kulkivat, kävivät nyt toisennäköisiksi. Tähän saakka olivat he astuneet avaroita tasankoja, mutta tulivat nyt seutuihin, joissa oli vuorotellen kukkuloita, vuoria, virtoja ja suuria järviä. Tyttö sanoi: "miten pääsemme jyrkkien vuorien yli?" Poika vastasi: "minä kannan sinua." Ja niin hän tekikin.

Taas kysyi tyttö: "kuinka pääsemme ryöppyisten virtojen ja aavain selkien yli?" Poika sanoi: "me soudamme." Ja hän souti yli järvien ja virtojen, sillä aina kun he tulivat rannalle, oli siellä vene, ikäänkuin heitä varten. Mutta muutamain virtain yli ui poika sisarinensa. Ja keveinä he uivatkin kuin sorsat, sillä enkelit lensivät linnun haamussa heidän sivullansa, osoittaen tietä.

Kerran olivat he kulkeneet koko päivän lepäämättä aamusta saakka, ja hyvin kovasti väsyneet. Illalla he saapuivat yksinäiseen taloon, joka vasta oli rakennettu suurista hirsistä, entisen palaneen kartanon sijalle. Kartanolla oli pieni lapsi nauriita kuorimassa. "Etkö antaisi meille yhtä naurista?" kysyi poika.

"Tulkaat tupaan", sanoi lapsi; "siellä antaa äiti teille ruokaa."

Silloin taputti poika innokkaasti käsiänsä, syleili ja suuteli lasta, itkien ilosta. "Miksi olet niin iloinen veljeni? miksi?" kysyi tyttö. "Enkö iloitsisi?" vastasi poika. "Tämä lapsi puhuu isämme ja äitimme kieltä. Nyt saamme ruveta etsimään koivua ja tähteä."

He menivät nyt tupaan, jossa heitä otettiin ystävällisesti vastaan. Talon väki kysyi lapsilta, mistä he tulivat. Poika vastasi: "me tulemme vieraalta maalta ja haemme kotiamme, mutta meillä ei ole muuta merkkiä, kuin kartanolla kasvava koivu, jossa lintuset laulavat auringon noustessa, ja jonka lehtien välitse kirkas tähti iltasella tuikkii."

"Lapsi-parat", sanoivat he surkutellen. "Maailmassa kasvaa monta tuhatta koivua, ja taivaalla loistaa tuhansittain tähtiä. Kuinka olisi mahdollistakaan, että niin monien joukosta löytäisitte juuri ne, joita etsitte?"

Poika ja tyttö sanoivat: "Kyllä Jumala meitä johdattaa. Ovatpa hänen enkelinsä jo saattaneet meitä pitkät matkat omaan maahamme. Olemmehan jo puoleksi kotona."

"Suomi on avara", sanoivat tuvan asukkaat, pudistaen päätänsä.

"Mutta Jumalapa on vielä suurempi", vastasi poika. He kiittivät talon väkeä ja menivät matkoihinsa. Nyt ei heidän tarvinnut syödä ja maata metsissä, vaan kulkivat talosta taloon, ja vaikka suuria korpia oli

ihmisasumusten välillä, ja yleensä suuri köyhyys, saivat he kuitenkin aina yösijaa ja leipää, milloin tarvitsivat, sillä kaikki säälivät heitä. Mutta koivua ja tähteä he eivät löytäneet. Talosta taloon etsivät he niitä, ja näkivät monta koivua ja monta tähteä, vaan ei etsittyjä.

"Oi", huokasi tyttö, "Suomi on niin suuri ja me niin pienet! Emme ikinä löydä kotiamme." Mutta poika nuhteli häntä, sanoen: "uskotko Jumalaa?" — "Uskon", sanoi tyttö. — "Sitte myös tiedät", sanoi poika, "että suurempiakin ihmeitä on tapahtunut. Kun paimenet yöllä vaelsivat Betlehemiin, kulki tähti heidän edellensä. Se kulkee meidänkin edellämme, jos vaan uskomme."

"Niin kyllä", sanoi tyttö, kuten tapansa aina oli sanoa veljellensä. Ja iloisella mielellä jatkoivat he matkaansa.

Viimein, kuljettuansa toista vuotta, tulivat he eräänä iltana yksinäiseen taloon. Oli helluntai-ilta toukokuun lopulla, jolloin kesän ensimmäiset lehdet olivat puhkeamaisillaan. Kartanolle tullessaan, näkivät he siinä suuren, tuuhealattaisen koivun, jonka pienten, vaaleanvihreiden lehtien välitse loisti illan hämärässä heloittava iltatähti. Illat olivat jo niin kesäiset, että ainoastaan tämä tähti, joka on suurin ja kirkkain kaikista, näkyi taivaan kannelta. "Tuossa on meidän koivumme!" huudahti poika heti. "Tuolla on meidän tähtemme", sanoi tyttö samassa. Ja syleillen toisiansa kiittivät he Jumalata ja itkivät ilon kyyneliä.

"Tässä on talli, johon isä aina vei hevosensa", sanoi poika miettiväisesti.

"Ja minä tunnen kaivon, josta äiti juotti lehmiä", sanoi tyttö.

"Tässä on kaksi pientä ristiä koivun juurella; mitähän ne merkinnevät?" tuumasi poika.

"Minä pelkään mennä tupaan", sanoi tyttö. "Mitä, jos isä ja äiti eivät enää olekaan elossa tai eivät enää tunne meitä! Mene sinä edeltä, veljeni!"

"Kuunnellaanpas ensin oven takaa", sanoi poika sykkivällä sydämmellä.

Tuvassa istui vanha mies vaimonsa kanssa; vanhat eivät he oikeastaan olleet, mutta suruista ja murheista olivat heidän kasvonsa ennen aikoja rypistyneet.

Mies sanoi vaimolle: "nyt on helluntai, jona Jumala lähetti Lohduttajan murheellisille sydämmille; mutta meille ei tule lohdutusta. Kaikki neljä lastamme ovat poissa: kaksi lepää koivun alla, kaksi vietiin vihollisten maahan, josta eivät suinkaan enää ikinä palaja luoksemme. Tukala on yksin olla vanhoilla päivillä."

Vaimo sanoi: "Eikö Jumala ole kaikkivaltias ja ijäti hyvä? Hän, joka johdatti Israelin lapset vankeudesta, voipi antaa meillekin lapsemme jälleen, jos Hän sen hyväksi näkee. Kuinka vanhat nyt nuorimmat lapsemme olisivat, jos he vielä eläisivät?"

Isä sanoi: "poika olisi kuudentoista- ja tyttö viidentoista-vuotias. Oi, niin suurta Herran siunausta emme ole ansainneet, että saisimme rakkaat lapsemme takaisin."

Hänen vielä puhuessaan avautui ovi, ja sisään astui poika ja tyttö, jotka sanoivat tulevansa kaukaa ja pyysivät leipäpalasta.

"Tulkaa likemmäksi, lapset", sanoi isä, "ja jääkää meille yöksi. Yhtä suuret olisivat meidänkin nuorimmat lapsemme, jos he eläisivät ja vielä olisivat luonamme."

"Katso", sanoi vaimo, "kaksi niin ihanata lasta! Oi, yhtä kauniit olisivat meidänkin lapsemme, jos eläisivät ja olisivat täällä."

Ja molemmat vanhemmat itkivät katkerasti. Nyt eivät lapset enää voineet salata itseänsä, vaan riensivät kyynelsilmin isän ja äidin kaulaan, huudahtaen: "Ettekö tunne meitä? olemmehan teidän rakkaat lapsenne, ja Jumala on ihmeellisesti johdattanut meidät takaisin teidän tyköne vieraalta maalta."

Ja vanhemmat syleilivät heitä sanomattomalla rakkaudella, lankesivat polvilleen lastensa kanssa ja kiittivät Jumalata, joka juuri helluntaiaattona oli suonut heille kaikille niin suuren lohdutuksen.

Sitte täytyi lasten kertoa kaikki elämänsä vaiheet, ja vanhemmat tekivät samoin; ja vaikka kukin osastaan oli saanut maistaa paljon surua, oli nyt suru kokonaan unhotettu ja iloksi muuttunut, Isä koetteli pojan käsivarsia, ja oli hyvällä mielellä, kun huomasi ne jänteviksi ja vahvistuneiksi, ja äiti silitteli tyttärensä tummaa tukkaa, suudellen sadat kerrat hänen ruusuisia poskiansa. "Jotakin hyvää minä jo aavistinkin tapahtuvan", sanoi äiti lapsellisella ilolla, "kun kaksi outoa lintua tänään lauloi niin iloisesti koivussa."

"Ne minä kyllä tunnen", sanoi tyttö. "Ne ovat kaksi enkeliä linnun haamussa, jotka koko matkan ovat lentäneet edellämme, ohjaten kulkuamme, ja nyt he iloitsevat meidän kanssamme, kun olemme kotimme löytäneet."

"Tule vielä kerran tervehtimään koivua ja tähteä!" sanoi poika. "Katso, sisareni, sen alla lepäävät pienet siskomme. Jos me lepäisimme tuolla viheriäisen mättään alla, ja siskomme seisoisivat täällä meidän sijassamme, miten meidän silloin olisi?"

"Totta silloin olisitte Jumalan enkelinä taivaassa", vastasi äiti lempeästi.

"Nyt tiedän", sanoi tyttö. "Enkelit linnun haamussa, jotka koko matkan ovat meitä seuranneet, ja jotka tänä päivänä ovat koivussa kotiin tuloamme ennustaneet, ne olivat pienet siskomme, jotka nukkuvat haudassa. Ne ne aina kuiskasivat sydämissämme: menkää kotiin! menkää kotiin, lohduttamaan isää ja äitiä! Ne osoittivat meille tietä erämaassa, ett'emme nälkään nääntyneet, valmistivat meille sammalista vuoteet, ett'emme kuoliaiksi paleltuneet, ja lähettivät meille veneet, ett'emme hukkuneet virtojen ryöpyssä. Ne myös sanoivat meille: tuolla on oikea koivu, tuolla oikea tähti, tuhansien seassa. Sillä Jumala oli valinnut heidät ja lähettänyt meitä suojelemaan. Kiitos siskokset! Kiitos, hyvä Jumala!"

"Katso", sanoi poika, "kuinka kirkastuneena taivaan lempeä tähti kimaltelee koivun lehtien välitse! Nyt olemme kotimme löytäneet; nyt, sisar, emme pyri etemmäksi!"

"Rakkaat lapset", sanoi isä, "ihmisen elämä maailmassa on vaellusta ijäistä tarkoitusta kohden. Vaeltakaa eteenpäin, Jumala sydämissä ja ijankaikkinen tarkoitus alati silmäinne edessä! Enkelien ohjatessa kuljitte vakavasti; osoittakoot ne teille vastedeskin tietä. Te etsitte koivua; se merkitsi isänmaatanne. Niin, isänmaatanne eteen työtä tehkää ja isänmaatanne rakastakaa koko elinaikanne! Te etsitte tähteä; se merkitsi ijäistä elämätä. Olkoon se valonanne koko elämänne ajan!"

Lapset ja äiti panivat kätensä ristiin ja sanoivat:

"Amen ja se tapahtukoon!"

MERIMIEHEN KOTI-ikävä.

Meren kuohuista riemuten laskimme nyt
Hedelmällisen Indian maihin;
Ei luntahan talv' ole heitellyt
Sen seutuihin suvikkaihin,
Ja palmutpa aavat
Ne varjoja luo,
Ja halsami-haavat
Ne tuoksuja tuo.
Mut täällä en saa
Mitä miel' anoaa,
On kaukana täältä mun toivoni maa.

Minä kyllästyn kesän helteesen
Sekä ruokahan herkkuisahanki.
Paremp' on kodin kannikka kaunainen,
Vaikk' oiskin pöytänä hanki.
Siell' liukua hilpas
Ja hauska on työ,
Kesä siellä on vilpas
Ja valkoinen yö.
Pois sinne pois
Jos päästä vois,
Kotijärvien luo minun mieleni ois.

Jos koivu mull' ois, min loi kotimaa,
Jossa rastahat raksuttaisi,
Ja palloks lunta jos sais puristaa
Ja tiukuja kuulla jos saisi,
Koko Indian aivan

Nyt tähtihin
Kotiseutuni taivaan
Ma vaihtaisin.
Pois sinne vaan
Kotivalkamaan,
Sydämmessäni soi nimi Suomenmaan.

SUURIA, KIRKKAITA TÄHTIÄ.

Kaikkina vuoden aikoina ja kaikissa muodoissa ilmaantuu ihmisille Jumalan kirkkaus Hänen äärettömässä luomakunnassaan. Mutta meille, täällä pohjolassa asuville, levittää luotu maailma ihmeensä selvimpänä ja loistavimpana vuoden synkimpänä aikana. Meiltä ei puutu koskaan todistuksia Jumalan rakkaudesta: kesän sulo-ajalla ihmettelemme Hänen kaunistaa maailmaansa ja talvella ylistämme Hänen kaikkivaltaansa, katsellen tähtitaivaan loistoa.

Menkäämme taivasalle kirkkaana, rauhallisena, kylmänä talvi-iltana, sellaisena, jolloin eivät pilvet eikä sumu himmennä taivahan sotajoukkoja, tuikkivia tähtösiä. Mikä juhlallinen ja ihailtava hiljaisuus koko luonnossa! Mikä loisto! Mikä ihanuus! Mikä ääretön silmäys ijäisyyden syvyyteen! Kuinka suuri olet, oi Jumala!

Kaikki nämä tähdet ovat maailmoita niinkuin meidänkin maamme, eli oikeammin niinkuin meidän aurinkomme kiertotähtineen, mutta moni niistä on paljon suurempi ja rikkaampi. Kukaan ihminen ei näitä lukea voi. Mutta jos tahdot mielessäsi kuvitella tätä, niin muista, että tähtien tutkijat jakavat ne 16 luokkaan sen mukaan, miten suurilta ja loistavilta ne meistä näyttävät. Jolla on hyvät silmät, voi tähystimetäkin nähdä 6:den ensimmäisen luokan tähdet, mutta jos on heikot silmät, näkee ainoastaan 4:n. Kuta parempi tähystin tai kaukolasi (teleskopi) meillä on, sitä useampia tähtiä huomaamme siellä, josta paljas silmä näkee vain terhenistä valoa tai tyhjiyttä. Ja ensimmäiseen luokkaan kuuluvia tähtiä on vähä verrattuna niihin, jotka kuuluvat seuraaviin luokkiin, sillä niiden luku tulee luokka luokalta kolmin kerroin suuremmaksi. Jos nyt paljaalla silmällä voimme erottaa noin 6,000 tähteä kuudessa ensimmäisessä luokassa, niin lasketaan seitsemännessä löytyvän noin 18,000, kahdeksannessa noin 54,000, yhdeksännessä noin 162,000, kymmenennessä noin 486,000 ja niin yhä enemmän, kunnes 16:ssa luokassa tulemme lukuun 324 miljoonaa 294,000 tähteä. Mutta ennenkuin niin pitkälle olemme päässeet, on tarkka laskeminen jo mahdoton, ja varmaa on, että noiden kuudenteentoista luokkaan kuuluvien tähtien takana on vielä lukemattomia muita, joita ei parhaimmallakaan kaukolasilla voi havaita. Sanotaan, että on voitu lukea 47 miljoonaa tähteä.

Koska muutamat tähdet näyttävät meistä suuremmilta kuin toiset, tulee se joko siitä, että ne todellakin ovat suurempia, tai siitä, että ne ovat meitä lähempänä. Lähin kiintotähti, jonka kaukaisuus on voitu laskea, on a-tähti Kentauren tähtiryhmässä. Valo kulkee 28,700 maant. peninkulmaa sekunnissa ja tarvitsee kuitenkin 3 vuotta ja 8 kuukautta, ennenkuin tästä tähdestä meidän maahamme joutuu. Laske siis ensin, montako sekuntia on 3 vuodessa 8 kuukaudessa, ja kerro tulo sitten luvulla 28,700, niin voit sanoa, monenko peninkulman matka on meidän läheisimpään kiintotähti-naapuriimme! Jos tämä lasku on sinusta kovin vaikea, niin voin sanoa sinulle tuloksen: Matka on 3 biljoonaa 9,000 miljoonaa peninkulmaa, joka luku kirjoitetaan 13 numerolla. Koska a-tähti Kentaurosissa ei näytä suuremmalta kuin loistava Vega Lyyryn tähdistössä, josta valo meille tullessaan tarvitsee 21 vuotta, niin tiedämme siitä, että a-tähden täytyy olla Vegaa pienempi. Vega on niin äärettömän suuri aurinko, että jos se olisi yhtä lähellä kuin meidän aurinkomme, levittäisi se 300 kertaa niin paljon valoa kuin tämä, ja siis sen täytyy olla 300 kertaa niin suuri kuin aurinko, joka valaisee meidän maatamme. Kuitenkin voittaa Vegan loiston Sirius, josta valo meille tullessaan tarvitsee 72 vuotta. Kuinka suuri ja voimakas on siis tämä ääretön aurinko?

Ei yksikään ensimmäisen luokan tähdistä lähetä meille valoansa vähemmässä kuin 3:ssa vuodessa. Pienimmät kaukolasilla näkyvät tähdet tarvitsevat siihen 2,700 vuotta, ja luullaan, että valo etäisimmistä sumutähdistä eli "nebulos'oista" meille tullakseen tarvitsee enemmän kuin 10,000 vuotta. Laske, jos voit, monenko peninkulman päässä ne ovat maasta! — Sirius, jonka nyt näemme, ei ole tämänpäiväinen Sirius, vaan Sirius 72 vuotta sitten, — jos siis joku pikku tähdistämme sammuisi, näkisimme sen kuitenkin vielä tuhansia vuosia ehtootaivaalla loistavan.

Suuria, ensi luokkaan kuuluvia tähtiä on ainoastaan 18, ja niistä näkyy täällä pohjoisen pallonpuoliskon taivaalla vain 12. Ne ovat, valonsa suuruuteen katsoen luettuina, seuraavat:

1. *Sirius*, Ison-Koiran tähtiryhmässä.
2. *Arcturus*, Booteksen tähtiryhmässä.
3. *Rigel*, Väinämöisen viikatteessa.
4. *Capella*, Vetomiehessä, linnunradan reunalla.
5. *Vega*, Lyyryn tähtiryhmässä.
6. *Procyon*, Pienen-Koiran tähtiryhmässä.
7. *Betelgeuze*, Väinämöisen viikatteessa.
8. *Aldebaran*, Härjän tähtiryhmässä.
9. *Antares*, Skorpionissa.
10. *Spica*, Neitsyen tähtiryhmässä.
11. *Regulus*, Leijonan tähtiryhmässä.
12. *Atair*, Kotkan tähtiryhmässä.

Tähtiä, jotka suuruutensa suhteen ovat toiseen luokkaan luettavat, on 55 ja kolmanteen kuuluvia 170.

Mainittakoon tässä ainoastansa *Alamak* Andromedan, *Algenib* ja *Markab* Pegasuksen tähtiryhmässä, *Apollo* ja *Herkules* Kaksoisissa, *Gamma* Pohjan ruunussa, *Mirak* Andromedan tähtiryhmässä, *Castor* ja *Pollux* — ja viimeiseksi *Pohjantähti*, joka kuuluu toiseen luokkaan.

Otavan tähdillä on seuraavat nimet: *Dubhe*, *Merak*, *Phekda*, *D(aelta)*, *Alioth*, *Mizar*, *Benetnash*, — ja ne kuuluvat mitkä toiseen mitkä taas kolmanteen luokkaan. Toiseen luokkaan kuuluvat myös ne kolme tunnettua tähteä Väinämöisen viikatteen keskikohdalla, joita nimitetään Jakobin sauvaksi.

Kuningas David (Ps. 147: 4) sanoo:

"Hän lukee tähdet, ja kutsuu heitä kaikkia nimeltänsä."

Arabialaiset antoivat nimet noin 50 tai 60 tähdelle. Meidän aikamme tähtein tutkijat merkitsevät tähdet kartoille, jokaisen ryhmässängä kreikkalaisilla kirjaimilla.

Saadaksemme vähänkään käsitystä tähtien paljoudesta ja moninaisuudesta, jaamme ne tähtikartoilla eri tähtiryhmiin, joille annetaan eri esineiden nimi ja muoto. Muistathan esim. Eläinradan merkin almanakassa; semmoisia ovat myöskin Kauris, Härkä, Kaksoiset j.n.e. — Jos nyt tahdot etsiä jotakin määrättyä tähteä, niin löydät sen kartalta omasta tähtiryhmästään. Mutta voithan tähtiä myös taivaalla iltaisin nähdä, kun vaan muistat, että kaikki muut, paitsi Pohjantähti, muuttavat paikkaa eri vuoden ja vuorokauden aikoina.

Ota esim. *Otava* lähtöpisteeksi suurella tähtimerellä. Vedä viiva vasemmalle (alas) ensimmäisen ja neljännen tähden läpi, niin ensimmäinen suuri tähti, johon viivasi sattuu, on *Arcturus*; mutta jos vedät viivan oikealle, niin saavut *Capellaan*. Jos vedät saman viivan ylöspäin pohjoista kohden ja siirräät sitä vähän oikealle, niin löydät Pohjantähden. Ja jos jatkat vielä samaa viivaa yhä pohjoiseen päin ja käännät sitä vähän vasemmalle, niin löydät *Vegan*.

Samoin voit Väinämöisen viikatteen ottaa lähtöpaikaksesi. Jos vedät viivan vasemmalle (alaspäin), kolmen loistavan tähden läpi, niin näet komean Siriuksen; mutta tämä suuri aurinko on joskus niin lähellä taivaanrantaa, että sumu peittää sen. Samaa viivaa jos vedät vielä ylöspäin oikealle, mutta sitten siirräät vähän vasempaan päin, niin ensimmäinen suuri tähti, jonka löydät, on *Aldebaran*. Jos vedät viivasi vähän vinoon keskimmäisen tähden läpi, tulet ylhäällä (pohjoisessa) *Betelgeuze'en*, ja alhaalla (etelässä) tulet *Rigel'iin*. Vähitellen voit itse tottua tähtikartalla kulkemaan tutuista tähdistä tuntemattomiin.

Tämä on hyvin huvittavaa, sillä jos ei tiedäkään paljoa muuta noista avaruuden suurista auringoista kuin niiden nimet ja paikan taivahalla, niin tuntuu siltä kuin olisi jo paljon tutumpi heidän kanssansa. Ja lienehän tuo toki korkeaa ja hienoa seuraa, kun on tuttava maailman aurinkojen kanssa. Onhan se aivan kuin seurustelisi luomisen ja korkean Luojan kanssa. Näin korkeasta ja majesteettillisesta seurasta, jonka suhteen kaikki maalliset korkeudet ovat kuin hietajyväset, ei tule kukaan ylpeäksi. Päinvastoin jokainen tuntee itsensä äärettömän pieneksi katsellessaan taivahan suuruutta. Mutta onhan kuitenkin suurta ja ilahuttavaa seista Herran Jumalan edessä, mielessään pitäen 19 psalmin sanat: "Taivaat ilmoittavat Jumalan kunnian ja vahvuus julistaa hänen kättensä teot!"

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this

eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement

or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to

maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.